

တိုင်းရင်းသားရေးရာ
Ethnic Affairs

အမှတ် ၈ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၂

၇၅ နှစ် မြောက် စိန်ရတုပြည်ထောင်စုနေ့ကို ကြိုဆိုဂုဏ်ပြုလျက်

ပင်လုံအစ
ငြိမ်းချမ်းရေးအလယ်
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆုံး

wk&i fom;a&:&m

tr&(8)

azazm&2022

www.myanmaraffairs.com

trading

azam2022

myanmaraffairs.com

myanmaraffairs.com

trading 22-24 (Yangon) Myanmar

www.myanmaraffairs.com

tel- 01 8387568

Email: myanmaraffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma& t zlu xwfa0onf/

weZk	5500 usyf
tk&	1500
vksst zKZkf	jrefma&&ma vlv ma& t zlu
xwfa0ol	0atmi fkbef(02506)
ysbl	0aZmj r fef(00241)
	atzuyefvuf
	trsv(118)?(4)vr!
	ykofir&yufufa'ykuf, f
	&efufkuf

၁၁။ (၇၅) နှစ်ပြည့် ပင်လုံစာချုပ်နှင့်နှီးနွယ်ပတ်သက်သော
–mi (RASU) 99

၁၂။ ပင်လုံစာချုပ်အပေါ် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားတစ်ဦး၏အမြင်
t&nd 117

r&wG p&u; y&S; i f; u@ 125

၁၃။ (က) တိုင်းရင်းသားရိုးရာစကားပုံများ
(ခ) တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာပုံပြင်များ
Mun&Zaomf

x i &y a; u s m; w & i f o m; u @

၁၄။ လေးစားဖွယ်ရာ မင်းဧကရာဇ်ဘုရင်တို့၏ သူရဲကောင်းချစ်စိတ် (မွန်)
ajrjye& 133

၁၅။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားအဆိုတော် စိုင်းထီးဆိုင် (ရှမ်း)
r&t p o l 137

၁၆။ မြန်မာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းများမှ အနားယူခွင့်မရနိုင်သည့်
ဗိုလ်ကြီးအောင်ဆန်းသူရိယ တိုက်ချွန်း (ချင်း)
oe f x & t n m a j r 141

t a x & G

၁၇။ တောင်သားလူမျိုးနှင့် မိအယ်ရွာ
r m e o p l i o f a & S [m i o k w o e) 145

၁၈။ သွေးချင်းတို့၏ ကယန်းရွာ
p a e f i f i u f 151

၁၉။ မော်ကင်း သို့မဟုတ် ဆလုံ
A [e f a c w & o f a u n o m i f) 157

၂၀။ ရှမ်းမြေလတ်က ဓနတိုင်းရင်းသား မှတ်စု
r i f v & t m i y e f) 161

၂၁။ တိုင်းရင်းသားလူငယ်တစ်ဦး၏ မျှော်မှန်းရော်ရည်အနာဂတ်တိုင်းပြည်
, & t w e r & l u m i f 173

၂၂။ ကရင်ရိုးရာချည်ဖြူဖွဲ့
a p m i , f i f 179

၂၃။	လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု jrwa0w(w/nma&)	185
၂၄။	မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံများ y	193
၂၅။	ပြည်ထောင်စုအတွင်းက ရှိရင်းစွဲ ချစ်ခြင်းတရားများ wfmri&qG	199
w&i fom;wNEWtequm;u@		
၂၆။	တိုင်းရင်းသားတို့၏ ချစ်ခင်ဖွယ် နှုတ်ခွန်းဆက်စကားများ jrefma&&navkma&;tz	205

အယ်ဒီတာ့စကား

ပင်လုံအစ ငြိမ်းချမ်းရေးအလယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆုံး

“မြန်မာ့အရေးအဖြာဖြာအတွက်
စတင်ခဲ့သော ပင်လုံစာချုပ်သည်ကား
ယခုလာမည့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင်
သက်တမ်းအားဖြင့် ၇၅ နှစ် စိန်ရတုတိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။
သို့အတွက်လည်း “ပင်လုံအစ” ဟု
ကင်ပွန်းတပ်လျှင်ပင် လွန်အံ့မထင်ပါချေ”

ထီးကျိုးစည်ပေါက်၍ သူ့ကျွန်ဘဝရောက်ခဲ့ရသော ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံတော်ကြီးသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ချင်းတိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကချင်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်အတူ ထိုအချိန် မြန်မာပြည်မအစိုးရကိုယ်စား ဦးအောင်ဆန်းတို့ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ပင်လုံမြို့တွင် ဂန္ထဝင်မြောက် လွတ်လပ်ရေးရရှိစေရန် တောင်ပေါ်မြေပြန့် ညီညွတ်ရေး ရေးရှုသည့် သဘောတူညီမှု ပဋိညာဉ်ပြုလုပ်၍ လက်မှတ်ရေးထိုးမှုတစ်ခု ပြုခဲ့ကြပါသည်။ ထိုပဋိညာဉ်ကို ‘ပင်လုံစာချုပ်’ ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာ့အရေးအဖြာဖြာအတွက် စတင်ခဲ့သော ပင်လုံစာချုပ်သည်ကား ယခုလာမည့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် သက်တမ်းအားဖြင့် ၇၅ နှစ် စိန်ရတုတိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက်လည်း **“ပင်လုံအစ”** ဟု ကင်ပွန်းတပ်လျှင်ပင် လွန်အံ့မထင်ပါချေ။

လွတ်လပ်ရေးရပြီး ခေတ်အဆက်ဆက်တို့တွင် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသော အစိုးရအဆက်ဆက်တို့သည် နိုင်ငံတော်ကြီး၏ လွတ်လပ်ရေးနှင့်အပြိုင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရသော ပြည်တွင်း မငြိမ်သက်မှုများ ငြိမ်းအေးစေရန်အလို့ငှာ ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် မိမိခေတ်၊ မိမိအချိန်နှင့် ကိုက်ညီမည့် မူဝါဒ၊ လမ်းစဉ်များကို ချမှတ်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းကြောင်းသော အကြောင်းများကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဝေးခဲ့ရသည်ကလည်း အမှန်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် ရှစ်ဖွဲ့တို့သည် ပြည်တွင်းပြည်ပ အသိသက်သေများ ရှေ့မှောက်တွင် အခန်းပေါင်း ၇ ခန်းနှင့် အချက်အလက်သဘောတူညီမှု အပိုဒ်ပေါင်း ၃၃ ချက် ပါဝင်သော “တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် - NCA” ကို အောင်မြင်စွာ လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ “NCA” သည် အစစအရာရာ ပြီးပြည့်စုံသည့်စာချုပ်ဟု မဆိုနိုင်သေးသော်လည်း လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် အစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တို့အကြား ရရှိသော အမြင့်ဆုံး ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု ဖြစ်သည့်အတွက် **“ငြိမ်းချမ်းရေးအလယ်”** ဟူ၍လည်း ဆိုစမှတ်ပြုပါက မှားသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

ထို့အတူပင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ **“ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု”** တွင် ထိုနိုင်ငံ၌ **“နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု”** က အခရာပင်။ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုတွင် **“ငြိမ်းချမ်းရေး”** ကား အခြေခံအကျဆုံး မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအရာပင် ဖြစ်ပေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံအပါအဝင် မည်သည့်နိုင်ငံမဆို ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ မငြိမ်သက်မှုများ ကင်းပါမှ သို့တည်းမဟုတ် ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း ရှိပါမှ တစ်နည်း ငြိမ်းချမ်းရေးရပါမှ နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးမှာလည်း တည်ငြိမ်ပေမည်။ ထိုသို့ငြိမ်းချမ်းမှု နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှသာ နိုင်ငံလည်း တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမည် ဖြစ်သည်။

သို့ပါ၍ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံကြီးအတွက် လိုအပ်နေသော ညီအစ်ကိုမောင်နှမ တိုင်းရင်းသားများသည် **“ပင်လုံအစ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးအလယ်၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆုံး”** ဟူသောစံကို ထား၍ ဤ ၇၅ နှစ်ပြည့် စိန်ရတုအထိမ်းအမှတ် ပြည်ထောင်စုနေ့ကြီးအား ကြိုဆိုဂုဏ်ပြုလိုက်ရပါပေသတည်း။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်နေထိုင်ကြသော
အနောက်ပိုးကရင်လူမျိုးများ၏ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ပွဲ

reflex@D
(x)muVH

“ပိုးကရင်(အနောက်)တို့ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ခြင်းအယူအဆမှာ
မိမိပိုင်ဆိုင်သောလယ်ကွက်၌ စပါးအနှံထွက်စတွင်
လွေ့(ခေါ်)နဂျီကောင်သည်
လယ်ကွက်အတွင်း နဂျီတွင်းလာတူးခြင်း၊
စပါးနှံပေါ် နဂျီကောင်လာရောက်အသိုက်ဖွဲ့ပါက
ထိုလယ်ကွက်ကို နောက်နှစ်များ၌ စပါးအထွက်တိုးအောင်
နဂျီကောင်ကို ကျွေးမွေးကာ
စပါးလိပ်ပြာ ခေါ်လေ့ရှိပါသည်”

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ရှေးပဝေသဏီ ထဲက ကရင်လူမျိုးများသည် မွန်၊ မြန်မာများနှင့် ယှဉ်တွဲ နေထိုင်ခဲ့သူများ၊ လက်ရှိအတူတကွနေထိုင်ကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ကရင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီက ထုတ်ဝေသော ကရင်အမျိုးသားသမိုင်း စာအုပ်တွင် ကရင်လူမျိုးများ မြန်မာပြည်အတွင်း ဝင်ရောက်လာသော လမ်းကြောင်းတွင် အဓိကအားဖြင့် သံလွင်မြစ်ကြောင်း၊ မဲခေါင်မြစ်ကြောင်းအတိုင်း ဆင်းလာကြပြီး တောင်ဘက်သို့ ဆင်းသက်လာကြကာ တချို့မှာ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြပါသည်။

၎င်းတို့မှာ စကောကရင်နှင့် ပိုးကရင်တို့ဖြစ်ကြပြီး ရာခိုင်နှုန်းချကြည့်ပါက ပိုးကရင် အရေအတွက်က ပိုများသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ပိုးကရင်များမှာ အရှေ့ပိုးကရင် (ကရင် ပြည်နယ်)နှင့် အနောက်ပိုးကရင် (မြစ်ဝကျွန်းပေါ်) ဟု ရှိကြရာ ပိုးကရင်စကား (၂) ခုမှာ သိသာစွာ အသံကွဲနေကြပါသည်။ တစ်ဦးစကားကို တစ်ဦးက ရုတ်တရက် နားမလည်နိုင်ကြပါ။ လေယူလေသိမ်းလည်း ကွဲပြားပါသည်။ စကောကရင်ဘာသာမှာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် အခြားဒေသတို့ ကွဲပြားမှုနည်းပါးသည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပိုးကရင်များမှာ ရာစုနှစ် အတော်ကြာကပင် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် နေထိုင်အခြေချသည်ဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ (၎င်းမှာ ဆက်လက်လေ့လာဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ စကားချပ်)

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော ပိုးကရင် (အနောက်)တို့၏ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးစံများအနက် စပါးလိပ်ပြာ ခေါ်ပွဲသည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

“ စပါးလိပ်ပြာ
ခေါ်ခြင်းကို
စပါးရိတ်သိမ်း၊
တလင်းနယ်၊
လှေအပြီးတွင်
ပြုလုပ်လေ့
ရှိပါသည်။
ရှေးယခင်က
တန်ဆောင်မုန်း၊
နတ်တော်
စပါးပေါ်ချိန်တွင်
လုပ်သည်ဟု
သိရပါသည် ”

စပါးလိပ်ပြာခေါ်ခြင်း

ပိုးကရင်(အနောက်)တို့တွင် စပါးလိပ်ပြာခေါ်သော ဓလေ့ထုံးစံ ရှိပါသည်။ ယခုတိုင် ကျင်းပကြသော်လည်း နေရာတချို့တွင်သာ တွေ့ရှိရပါတော့သည်။ ၎င်းတို့ စပါးလိပ်ပြာခေါ်သည်မှာ ပြည်နယ်မှာကဲ့သို့ ဖီးဘူယောကို ပူဇော်ခြင်းမျိုး မပါရှိပါ။

ပိုးကရင်(အနောက်)တို့ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ခြင်း အယူအဆမှာ မိမိပိုင်ဆိုင်သော လယ်ကွက်၌ စပါးအနှံထွက်စတွင် လွေ့(ခေါ်) နဂျီကောင်သည် လယ်ကွက်အတွင်း နဂျီတွင်း

လာတူးခြင်း၊ စပါးနံ့ပေါ် နဂျီကောင်လာရောက် အသိုက်ဖွဲ့ပါ ကထိုလယ်ကွက်ကို နောက်နှစ်များ၌ စပါးအထွက်တိုးအောင် နဂျီကောင်ကို ကျွေးမွေးကာ စပါးလိပ်ပြာခေါ်လေ့ ရှိပါသည်။

စပါးလိပ်ပြာခေါ်ခြင်းကို စပါးရိတ်သိမ်း၊ တလင်းနယ်၊ လှေ့အပြီးတွင် ပြုလုပ်လေ့ ရှိပါသည်။ ရှေးယခင်က တန်ဆောင်မုန်း၊ နတ်တော် စပါးပေါ်ချိန်တွင် လုပ်သည်ဟု သိရပါသည်။

ပြုလုပ်ပုံမှာ -

စပါးတလင်းတွင် ထောင့်လေးထောင့်၌ ဝါးခက် ထိပ်ပိုင်း၊ ဝါးကိုင်းစိုက်ပြီး နေရာသတ်မှတ်ပါသည်။

ယင်းနေရာသတ်မှတ်ထားသော တလင်းအလယ်တွင် လှေ့ပြီးစပါးကို ပုံထားပါသည်။

စပါးပုံပေါ်အလယ်တည့်တည့်၌ ဝါးခက်ထိပ်ပိုင်းပါ ဝါးကိုင်းစိုက်ထူပါသည်။ ယင်း ဝါးကိုင်းတွင် ဝါးခြင်းတစ်ခု ချိတ်ထားပြီး ခြင်းထဲ၌ ငါးကြော်၊ ကောက်ညှင်းထုပ်၊ ခေါပြင် တို့ကို ထည့်ထားပါသည်။

ထို့ပြင် ယခုနှစ် မိမိလယ်ကွက်၌ အသိုက်လာဖွဲ့သော လှေ့(နဂျီကောင်)၏ အသိုက်ဖြစ်သည့် မြေကျစ်စာခဲကို စပါး ပုံပေါ် တင်ထားရပါသည်။

ထို့နောက် စပါးပုံပေါ်တွင် လယ်လုပ်ကိရိယာများဖြစ် သည့် ထွန်ခြစ်၊ ကောက်ဆွဲဆန်ကော၊ အုန်းတံမြက်စည်းတို့ကို တင်ထားပါသည်။ ယောက်မတစ်ချောင်းကိုလည်း စပါးပုံ ပေါ် စိုက်ထားပါသည်။

ဝက်သားပြုတ် (ခေါင်း၊ အမြီး၊ ကလီစာအစုံ) တစ်ဗန်း၊ ကြက် ဖို-မ ပြုတ် တစ်ဗန်း၊ ကြိတ်တစ်ဗန်းကန်၊ မုန့်၊ အချိုရည် တို့ကို စပါးပုံရှေ့တွင် ချထားရပါသည်။ အရက်တစ်ပုလင်း လည်း ပါဝင်ပါသည်။ (နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ငှက်ပျော၊ အုန်းပွဲတစ်ပွဲ ပါဝင်လာပါ သည်။) နံ့သာရည်တစ်ဖလား (တစ်ခွက်) လည်း ပါဝင်ပါသည်။

လယ်ပိုင်ရှင်မိသားစုက စပါးပုံဘေးတွင် ဝိုင်းထိုင်နေ ပါသည်။ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ပေးမည့်ဆရာက လယ်ပိုင်ရှင်နှင့် အတူ စပါးပုံဘေးတွင် နံ့သာရည်ခွက်နှင့်အတူ ရှိနေပါ သည်။

လှည်းတစ်စီးတွင် ကြန်စုံနွားတစ်ရည်းကို တပ်ပါသည်။ လှည်းနှင့်နွားကို တတ်နိုင်သမျှ အလှဆင်ပါသည်။

“လယ်ပိုင်ရှင် မိသားစုက စပါးပုံဘေးတွင် ဝိုင်းထိုင်နေ ပါသည်။ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ပေး မည့်ဆရာက လယ်ပိုင်ရှင် နှင့်အတူ စပါးပုံဘေးတွင် နံ့သာရည်ခွက်နှင့်အတူ ရှိနေပါသည်”

လွေ့(ဖို/မ) အဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရမည့် လူနှစ်ဦးကို လွေ့ပုံစံ ခြယ်ပေးရပါသည်။ (ရှေးယခင်က လွေ့ကိုခြယ်သပြီး စောင်ခြုံစေကာ ဆန်ကော နှစ်ချပ်ကို အတောင်လို သဘော ထားတပ်ထားပါသည်။) ယင်းနောက် ၎င်းတို့အား တလင်းအပြင်ဘက် မနီးမဝေးတွင် နေ နေစေပါသည်။

ပထမဆုံး စပါးလိပ်ပြာခေါ်ဆရာက လှည်းပေါ်ထိုင်ကာ ရွာသူရွာသားများ ဝိုင်းဝန်း ကူညီကြသူများနှင့်အတူ နံ့သာခွက်ကို ကိုင်ပြီး နွားကြန်စုံတပ်ထားသော လှည်းဖြင့် လယ်ပိုင် ရှင်၏လယ်ကွက်များ အပါအဝင် စပါးပုံကို ၃ ပတ် ပတ်ပါသည်။ လမ်းတစ်လျှောက် ဆရာ က နံ့သာရည်ပက်သွားပါသည်။ လှည်းနောက်က ရွာသူရွာသားများ၊ ဝိုင်းဝန်းသူများက လှည်းတံပိုး၊ ကောက်စိုက်တံ၊ တံစဉ်၊ ကောက်ဆွ၊ ထွန်ခြစ်၊ ဆန်ကော၊ တံမြက်စည်း စသည် များကို ကိုင်ဆောင်ကာ နွားဖြင့် လယ်ထွန်ဟန်၊ ကောက်စိုက်ဟန်၊ စပါးရိတ်ဟန်၊ ကောက်ဆွ ဟန်၊ ထွန်ခြစ်ဖြင့် ခြစ်ဟန်၊ တံမြက်စည်းဖြင့် စပါးစုဟန်၊ ဆန်ကောဖြင့် စပါးလှေဟန် စသည် ပြုကာ လိုက်လာကြပါသည်။

၃ ပတ်ပြည့်ပါက ပုံထားသော စပါးပုံဘေးတွင် ဝိုင်းထိုင်ကြပါသည်။

ဆရာက စပါးပုံနားမှနေပြီး တလင်းအပြင် မနီးမဝေးတွင် နေရာယူထားသော လွေ့ ဖို/မကို ၃ ကြိမ်ခေါ်ပါသည်။ လွေ့ဖို/မတို့က ပြန်ထူးပြီး တလင်းအပြင်မှ တလင်းထဲသို့ ဝင် လာရာ ဆရာက သတ်မှတ်စည်းသားထားသော နေရာမှ အရက်တစ်ခွက်တိုက်ပြီး ဆုတောင်း ပေးရာ လွေ့ဖို/မ တို့က ဆန်ကောဖြင့် အတောင်ခတ်သလိုပြုပြီး စပါးပုံကို တစ်ပတ်ပတ် ပါသည်။ ယခုလို ၃ ကြိမ်ပြုလုပ်ရပါသည်။ ဆုတောင်းရာတွင် နောက်နှစ် နောက်နှစ် များ၌ စပါးတင်းတစ်ရာ၊ တင်းတစ်ထောင်မက ထွက်ပါစေကြောင်း စသည်ဖြင့် ဆုတောင်းပေးပါ သည်။ (မူကွဲတချို့ရှိပါသည်)

ထို့နောက် စပါးပုံဘေးတွင် ဝိုင်းထိုင်ကြပြီး ဆရာက ယောက်မဖြင့် ကြက်၊ ဝက် ဗန်းကို ခေါက်ကာ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ကာ ဆုတောင်းပေးပါသည်။

ပြီးလျှင် လွေ့(သရုပ်ဆောင်သူများ) ကို ကျွေးမွေးပြီးနောက် လယ်ပိုင်ရှင်မိသားစုက စားသောက်ကာ ကြွရောက်လာသူများအားလုံး တပျော်တပါး စားသောက်ကြခြင်းဖြင့် စပါး လိပ်ပြာခေါ်ခြင်း ပြီးဆုံးပါသည်။

မန်းထွန်းထွန်းဦး
(ထီးထာကလုံး)

အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအကြောင်း
တစ္ဆေတစောင်း

Oi ft m;v, (f mw)k

“အာခါဘာသာ “ဇာညီဇာ”လူမျိုးအမည်မှ
“အားခါ” လူမျိုးအဖြစ်ခံယူကြစေရန်
သတ်မှတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရိုးရှိသည်။
“အားခါ” ဟူသော ဆိုလိုရင်းမှာ ကြားနေခြင်းဟု
အဓိပ္ပာယ် ရှိလေသည်။
ထိုမှ ခေတ်ကာလကြာသော်
“အာခါလူမျိုး ”ဟူ၍ ဖြစ်ရသည်”

အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု

အာခါလူမျိုးစုသည် တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဝင် လူမျိုးစု ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှမ်းပြည်နယ်(အရှေ့ပိုင်း)၊ သံလွင်မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ခြမ်းတွင် တည်ရှိသော မြို့ပြနှင့် တောင်တန်းဒေသကျေးရွာများတွင် စုဖွဲ့နေထိုင်ကြသည်။ ဒေသနေ တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်သော ရှမ်း၊ ‘ဝ’၊ လားဟူ၊ အင် စသော လူမျိုးများသည် အိမ်နီးချင်းများဖြစ်ကြသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများတွင်လည်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြပြီး ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ပြောဆိုသောဘာသာစကား မူရင်းကိုးကွယ်သောဘာသာတူညီကြလေသည်။ အာခါလူမျိုးစုတို့သည် ယခုကဲ့သို့ နယ်ခြားမြေခြား နေထိုင်ကြရသော်လည်း တစ်အူထုံဆင်းညီအစ်ကိုများ ဖြစ်ကြသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော “အာခါချေးခါထီခါမား” ဟူ၍ ဂုဏ်ယူကြရသည့် ဆိုရိုးစကားဖြင့် ဆွေမျိုးတော်ကြရသော ယဉ်ကျေးမှုရှိကြသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏မူရင်း

အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုသည် မိမိတို့၏ရာဇဝင်သမိုင်းအားလုံးကို အာခါရိုးရာကိုးကွယ်မှုဘာသာ၏ နှုတ်ရာဇဝင်သမိုင်းမှတ်တမ်းတွင် အတိအကျကဲ့သို့ ထားရှိလေသည်။ အာခါလူမျိုးတို့၏ မူရင်းဒေသသည် တရုတ်နိုင်ငံ တိဗက်ကုန်းမြင့်မှ ဆင်းသက်လာခဲ့ကြောင်း အေဒီ ၂ ရာစု တရုတ်ပြည်၏သမိုင်းတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားရှိသည်။ ထိုခေတ်ကတည်းက အာခါလူမျိုးစုတို့၏ အဝတ်အထည်များကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ဝါစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဝါခူးခြင်း၊ ဝါကြိတ်ခြင်း၊ ဝါဖတ်ခြင်း၊ ချည်ငင်ခြင်း၊ အထည်ရက်လုပ်၍ သဘာဝအပင်၏အစေးကို ထုံးနှင့် ဖော်စပ်ပြီး အရောင်ဆိုးခြင်း အတတ်ပညာရှိခဲ့ကြသည်။ ယခုတင်ပြချက်များအားလုံးတို့သည် အာခါဘိုးဘွားတို့၏ နှုတ်ရာဇဝင်သမိုင်းမှတ်တမ်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေတို့အား ပေါင်းစပ်တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

အာခါလူမျိုးအမည်စတင်ခဲ့ခြင်း

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ မူရင်းအမည်မှာ အာခါဘာသာဖြင့် “ဇာညီဇာ” ဖြစ်လေသည်။ ပြောဆိုရသောဘာသာစကားကိုလည်း “ဇာညီဒေါ” ဟူ၍ ယနေ့တိုင် တည်ရှိနေလေသည်။ သို့ရာတွင် ဆင်းသက်လာခဲ့သော လူမျိုးစု၏ ရာဇဝင်မှတ်တမ်းအရ စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကာလရှိခဲ့ကြောင်း၊ စစ်မနိုင်ဖြစ်ရသော် ထိုကာလဦးဆောင်ခဲ့သူများ၏ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ချက်ရှိခဲ့ကြောင်း လူကြီးသူမများ ပြောပြခဲ့ကြသည်။

- ၁။ အာခါဘာသာ “ဇာညီဇာ” လူမျိုးအမည်မှ “အားခါ” လူမျိုးဖြစ်ခံယူကြစေရန် သတ်မှတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရိုးရှိသည်။ “အားခါ”ဟူသော ဆိုလိုရင်းမှာ ကြားနေခြင်း ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိလေသည်။ ထိုမှ ခေတ်ကာလကြာသော် “အာခါလူမျိုး” ဟူ၍ ဖြစ်ရသည်။
- ၂။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုသည်လည်း “ဖဲနဒွန်ဇာ” အနက်ရောင်ဝတ်သောလူမျိုးအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခဲ့လေသည်။
- ၃။ မူရင်းဒေသသည် မြို့ရိုးနှင့်နေထိုင်ခဲ့ရာမှ အေးချမ်းသည့်တောင်တန်းဒေသ အသီးသီးသို့ မိမိတို့၏ မျိုးနွယ်စုလိုက် ရေကြည်ရာမြက်နုရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ကြရာမှ ယခုကဲ့သို့

ပျံ့နှံ့သွားခဲ့ရသောကြောင့် အာခါလူမျိုးတို့သည် ရှေးဘိုးဘေးများမှသည် ယနေ့တိုင် တမ်းတ၍ မမေ့နိုင်ဖြစ်ကြရလေသည်။

အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ကျေးရွာ

ကနဦးအာခါလူမျိုးစုသည် မိမိတို့လူမျိုးစုသာ သီးသန့်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘိုးဘေးတို့ခေတ်အဆက်ဆက် မိရိုးဖလာကိုးကွယ်လာခဲ့ကြသော ဘာသာတရား၏ ယုံကြည်မှု ဓလေ့ထုံးစံ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အာခါလူမျိုးကျေးရွာသည် “ဂျေမား၊ ဖီးမား၊ ကျီးမား” ဟူသော ခေါင်းဆောင်အားလုံးသည် မျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်ရသည်ဟု ယုံကြည်ခံယူချက်များကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ အာခါဇနီးဘာသာသည် “အာဖွမီရဲ” ခေါ် ဘိုးဘေးတို့၏ဘုရားအား ကိုးကွယ်ရလေသည်။ ကမ္ဘာဦးကစ၍ အာခါလူမျိုး ဖခင်အမည်များအား မှတ်သား၍ နေ့စဉ်ရွတ်ဆိုနိုင်ရသော ဓလေ့ ယနေ့တိုင် ကျွန်တော်တို့၏ မျိုးဆက်တိုင်းရှိလေသည်။ အာခါမျိုးနွယ်စုပေါင်း (၁၀၀) ကျော် ရှိသည်။

အာခါလူမျိုးတို့၏ ကျေးရွာ၏ သာရေးနာရေးအားလုံးသည် “ဂျေမား” က ဦးဆောင်ဖြေရှင်းပေးသည်။ နှစ်စဉ် “ဂျေမား”အား ဧည့်ခံပွဲဖြင့် မြှောက်စားရသောမျိုးဆက်မှ ဆင်းသက်သည်။ ဘာသာရေးတွင် “ဖီးမား၊ ဖီးဇာ၊ ဘွေးမော်၊ ညီးဖာ၊ ရှမား”တို့က ဦးဆောင်ဖြေရှင်းသည်။ ဘာသာရေးအဆောက်အဦ မရှိခဲ့ပေ။ လစာထောက်ပံ့ခြင်းမရှိဘဲ သာရေးနာရေးအလှူပစ္စည်းများမှာ ခွဲတမ်းယူ၍ အမှုဆောင်ပေးလေသည်။ ရပ်ရွာ၏စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အမဲလိုက်ရာသုံး ဓား၊ လှံ၊ ပုဆိန်၊ တံစဉ်၊ ခူးလေး၊ ပေါက်ပြား၊ သံခြစ်၊ တူမီးသေနတ် အားလုံးသည် “ကျီမား” ခေါ် ပန်းပဲဆရာက ဖန်တီးသူဖြစ်လေသည်။ ထိုခေတ်က “ကျီမား” သည် ရွာ၏ထိပ်တွင် နေခွင့်ရပြီး လေးစားကြသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ကျေးရွာသည် နိုင်ငံတစ်ခုအသွင် နယ်မြေသတ်မှတ်၍ ရွာဝင်၊ ရွာထွက် မုခ်ဦးထားရှိသည်။ အာခါရွာ၏ ဥပဒေစည်းကမ်းသည် အာခါလူမျိုးမည်သူမျှ မကျော် စေရဟူ၍ ဆိုရိုးစကားဖြင့် တားမြစ်ထားလေသည်။ အာခါလူမျိုးစုကျေးရွာထိပ်တွင် ဒန်းစင် နှင့် ကွင်းပြင်ထားရှိရသည်။ နှစ်စဉ်ရာသီပွဲကျင်းပပြီး မျိုးဆက်သစ်လူငယ်တို့အား သွန်သင်ကြသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ နေအိမ်ပုံစံ

အာခါလူမျိုးစုသည် ရေဦးရေဖျားနှင့် ရေဝပ်ရာမြေ၌ ရွာတည်လေ့ မရှိပေ။ ကုန်းမြင့်ဒေသရေရလွယ်သော လေဝင်လေထွက်ကောင်းသော တောင်ထိပ်သည် အာခါရွာ ဖြစ်ရသည်။ နေအိမ်များကို သစ်ဝါးကာရံ၍ သက်ကယ်မိုးကြပြီး ခြေတံရှည်အိမ်ဆောက်လုပ်ကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးကောင်းပြီး အမဲလိုက်ခြင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးကြသောကြောင့် ရွာမြေကို မကြာမကြာ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့သည် အိမ်ပြုပြင်ခြင်း၊ အိမ်ဆောက်လုပ်ပါက ကြိုတင်ပစ္စည်းစုဆောင်းကြပြီး စုပေါင်း၍ တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ရက်ကောင်းရက်မြတ်ရွေးခြင်းနှင့် အိမ်သစ်တက်မင်္ဂလာခံယူရခြင်း ဓလေ့ ရှိကြသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ အိမ်ပုံစံသည် လှေကားနှစ်ဖက်ထားရှိသည်။ အခန်းနှစ်ခန်း ဖွဲ့စည်းရသည်။ ပထမအခန်းသည် အမျိုးသားအခန်း တစ်နည်းအားဖြင့် ဧည့်ခန်းလည်း ဖြစ်သည်။ မီးဖိုတစ်ခု ထားရှိသည်။ အမဲလိုက်ရာက ရသောသားကောင်ချိုများ၊ အံသွားများ၊ အစွယ်များ၊ ငှက်မွေးများ ချိတ်ထား၍ ဂုဏ်ယူကြသည်။ ကျန်အခန်းသည် အမျိုးသမီးအခန်း ဖြစ်သည်။ ဘုရားစင်ရှိသည်။ ဧည့်သည်အမျိုးသားများ မဝင်ရဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးအခန်း တွင် ထမင်းဟင်းချက်ရန် မီးဖိုရှိသည်။ လှေကားအဆင်းဘက်တွင် စပါးထောင်းဆုံ ထား ရှိသည်။ အိမ်ခေါင်မိုးထိပ်နှစ်ဖက်တွင် ကျွဲချို(သို့မဟုတ်)ကျွဲချိုပုံစံ သစ်ဝါးတပ်ဆင်ထားပြီး မကောင်းဆိုးဝါးရန်မှ ကာကွယ်ပေးသည်ဟု ယုံကြည်သည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း

အာခါလူမျိုးစုတို့သည် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် အမဲလိုက်ခြင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေး ခဲ့ကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးတွင် စပါး၊ ဝါ၊ ပြောင်း၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ ဥအမျိုးမျိုး စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ မွေးမြူရေးတွင် ကျွဲ၊ နွား၊ မြင်း၊ ကြက်၊ ဝက်၊ ခွေး၊ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ မိသားစုတိုင်း မွေးမြူ ခဲ့ကြသည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များသည် မိသားစုစားသုံးရန်နှင့် ဘာသာရေးတွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်မှု ဖြစ်ရလေသည်။ စပါးသိမ်း၊ ကောက်စိုက်လုပ်ငန်းများသည် လုပ်အားလှည့်လည်၍ စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရသော ဓလေ့ရှိပေသည်။ အမဲလိုက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းသည်လည်း ရာသီအလိုက် လုပ်ဆောင်ကြရသည့် ဓလေ့ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးသီးနှံများ၊ ပိုးမွှားကင်းစင်စေရန် ဘိုးဘေးတို့အား တိုင်တည်၍ ဥပုသ်စောင့်ပူဇော်ရသော ဓလေ့ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးသီးနှံနှင့် အမဲလိုက်ရာမှ ရရှိသည်များကို ရွာအုပ်ချုပ်သူများနှင့် ဘိုးဘွားတို့အား စားဦးစားဖျား မင်္ဂလာ ယူကြသည့် ဓလေ့ရှိသည်။

အာခါလူမျိုးတို့၏ ကျန်းမာရေး

အာခါလူမျိုးတို့သည် ကျန်းမာရေးအမြင်တွင် ခန္ဓာကိုယ်ကျန်းမာရေး၊ စိတ်ကျန်းမာ ရေးနှင့် ဝိညာဉ်ကျန်းမာရေး ဟူ၍ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ကိုယ်ခန္ဓာကျန်းမာရေးအား ဆေးပင်၏ သစ်ရွက်၊ သစ်ဥ၊ သစ်ခေါက်များ၊ တိရစ္ဆာန်အဆီများက ဆေးဖြစ်စေသည်။ အရိုးကျိုးဆက်ခြင်းဂါထာသည် ထင်ရှားသည်။ စိတ်ကျန်းမာရေးကိုကား “ရမား” ခေါ် အကြားအမြင်ရ ဆရာက ကုသပေးခဲ့ကြသည်။ ဝိညာဉ်ကျန်းမာရေးအတွက် “ဖီးမား၊ ဖီးဇာ၊ ဘွေးမော်နှင့် ညီဖား” တို့က ဘိုးဘေးတို့၏ ဝိညာဉ်ဆက် ဖိတ်ခေါ်ကုသပေးခဲ့ကြသည်။ ယနေ့တိုင် ထိန်းသိမ်းထားရှိသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုဓလေ့များ

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုသည် အရေးကြီးကြောင်းသိစေရန် ငှက် သည် အမွှေးအမှင်ရှိမှ အမျိုးခွဲခြားနိုင်ကြသကဲ့သို့ လူမျိုးသည်လျှင် မိမိဝတ်စုံဖြင့် အမျိုးကို ဖော်ပြကြရသည်ဟူ၍ သတိပေးသော သီချင်းကြီးရှိပါသည်။ အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ဝတ်စား ဆင်ယင်မှု အဝတ်အထည် အားလုံးသည် အမျိုးသမီးတို့၏ ခေတ်အဆက်ဆက် အမွှေ

ပေးခဲ့သော အလှပင် ဖြစ်ကြသည်။ အလုပ်တောင်ယာခြံ သွား / ပြန် လမ်း လျှောက် ရင်း ချည်ဆွဲကြ ရသော ဓလေ့ရှိသည်။ လသာသောညများ ဥပုသ်နေ့များသည် စကားစမြည်ပြောရင်း ချည်ငင်ကြသည်။ ပန်းထိုးကြသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်၍ ပညာဖလှယ်ကြပေသည်။

အာခါအမျိုးသားများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

အာခါအမျိုးသားတို့သည် ခေါင်းပေါင်းရောင်စုံ၊ အင်္ကျီ လက်ရှည် ချက်ပေါ် ပန်းထိုးကြသည်။ ဘောင်းဘီရှည် ပန်းထိုး လေ့ မရှိပေ။ ခါးစည်းရောင်စုံ ကြယ်မြီးဆင်း၍ ငွေထည်များ ဆင်ကြသည်။

အလုပ်သွားသော် “ဖဲထန်” ခေါ် လွယ်အိတ်ကြီး ပန်းကွက်မပါ ဓား၊ ဒူးလေး၊ တူမီး သေနတ်နှင့် တောင်ယာ သွားကြသည်။ အခြားရွာသို့ ခရီးသွားသော် “ဖဲထန်း” ခေါ် လွယ်အိတ် ပန်းကွက်ပါ လက်ဆောင်ထုပ်ပါရှိရသည်။

အမျိုးသမီးတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

အာခါအမျိုးသမီးတို့၏ ဝတ်စုံသည် နတ်သမီးဝတ်စုံ ဟူ၍ ဆိုရိုးစကားရှိသည်။ အာခါအမျိုးသမီးတို့သည် ခေါင်း ဆောင်းအား ငွေထည်ဖြင့် အလှဆင်ကြသည်။ အထူးတန်ဖိုး ထားမြတ်နိုးကြသည်။ အင်္ကျီလက်ရှည်၊ ဘရာစီယာ၊ ဂါဝန် နောက်အရစ်ပါ၊ ခါးစည်း၊ ခြေသလုံးစွပ်တို့ဖြင့် ဆင်မြန်းကြ သည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ အမျိုးသမီးများ အရွယ်အလိုက် ဝတ်စား ဆင်ယင်ခြင်း ယဉ်ကျေးမှု

လူသားတို့၏ သဘာဝအလှသည် အဝတ်အထည် တို့ဖြင့် အလှတိုးရသည် ဟူ၍ ဆိုရိုးစကားဖြင့် အဝတ်အထည် သည် အရေးကြီးကြောင်း ဖော်ညွှန်းထားကြသည်။ အာခါ အထည်သည် အလွန်လှပနေကြောင်း ဂုဏ်ပြုကြသည်။ အာခါလူမျိုးစုတို့၏ အမျိုးသမီးများမှာ -

- ၁။ ကလေးဘဝသည် ဦးထုပ်အဝတ်ပုံစံ၊ အင်္ကျီကြယ်သီး မပါ၊ ဂါဝန်အနောက်အရစ်မပါသော ခြေစွပ်တို့ဖြင့် ဝတ်ဆင်ကြသည်။
- ၂။ အပျိုစင်ဘဝ အသက် ၁၃ နှစ်ကျော်သော် ဦးထုပ်ပုံစံ

“အာခါ အမျိုးသမီးတို့သည် ခေါင်းဆောင်းအား ငွေထည်ဖြင့် အလှဆင်ကြသည်။ အထူးတန်ဖိုးထား မြတ်နိုးကြသည်။ အင်္ကျီ လက်ရှည်၊ ဘရာစီယာ၊ ဂါဝန် အနောက် အရစ်ပါ၊ ခါးစည်း၊ ခြေသလုံးစွပ် တို့ဖြင့် ဆင်မြန်းကြသည်။”

“အာခါလူမျိုးစု
 တို့သည် မူရင်းတွင်
 ရက်၊ လ၊ နှစ်
 တွက်ချက်မှုပုံစံ
 သီးသန့်ရှိပေသည်။
 သားယဉ် ဖြ ကောင်နှင့်
 သားရဲ ဖြ ကောင်တို့အား
 အခြေခံ၍
 ထိုသူတို့၏ သဘာဝကို
 လေ့လာပြီး ... ”

အပိုင်း၊ ပုတီးရောင်စုံ အလှဆင် သည့် အင်္ကျီလက်ရှည်၊
 ဘရာစီယာ၊ ဂါဝန်နောက်အရစ်ပစေပြီး၊ ခါးစည်း
 ပန်းထိုး အလှဆင်၍ ခြေစွပ်တို့ဖြင့် အလှဆင်ကြရပါ
 သည်။ ထိုအရွယ်ရောက်သော် အပျိုဖြစ်ကြောင်း
 မိမိသွားများအား ချိတ်ရောင်ဆိုး၍ ဖော်ပြရသော
 ဓလေ့ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၎င်းအရွယ်တွင် လူပျိုများ၊
 လူလွတ်များ ချစ်ရေးဆိုနိုင်၍ အိမ်ထောင်ပြုရသော
 အရွယ်ဖြစ်ကြောင်း ဂုဏ်ယူကြသည်။

၃။ အာခါလူမျိုးတို့၏ အိမ်ထောင်ပြုရန် အမျိုးသမီး
 အပျိုစင်တို့၏ သီးသန့်ဝတ်စုံရှိသည်။ ခေါင်းစွပ်
 (သို့မဟုတ်) အင်္ကျီတင်အုပ်ဖုံး၍ ခမောက်ဆောင်းရ
 သည်။ ဘရာစီယာ၊ အင်္ကျီလက်ရှည်၊ ဂါဝန်အဖြူရောင်
 ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ၊ ခါးစည်းခြေစွပ်ဆင်မြန်းပြီး သတို့သား
 အိမ်သို့ အပ်နှံရသောဓလေ့ရှိသည်။

၄။ အိမ်ထောင်ပြုပြီးသော အမျိုးသမီးတို့သည် မိမိခင်ပွန်း
 အမျိုးဘက်သို့ ဝတ်စုံများ လုံးဝခံယူကြရပေသည်။
 ထိုသို့ဖြင့် အာခါလူမျိုးစုတို့၏ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်
 ပုံစံသည် အမျိုးအနွယ်စုကို ခွဲခြားသိရှိနိုင်ပေသည်။
 ဒေသကိုလည်း ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်ခဲ့ကြလေသည်။ ယနေ့ခေတ်
 သည် မိမိနီးစပ်လွယ်ကူရာ ဆင်မြန်းနိုင်ကြလေသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ရာသီစက်ဝိုင်းနှင့် ရာသီပွဲတော်များ

အာခါလူမျိုးစုတို့သည် မူရင်းတွင် ရက်၊ လ၊ နှစ်
 တွက်ချက်မှုပုံစံ သီးသန့်ရှိပေသည်။ သားယဉ် ဖြ ကောင်နှင့်
 သားရဲ ဖြ ကောင်တို့အား အခြေခံ၍ ထိုသူတို့၏ သဘာဝကို
 လေ့လာပြီး တွက်ချက်နိုင်ခဲ့သည့်ယဉ်ကျေးမှု ယနေ့ခေတ်
 မိလူမျိုးဆိုင်ရာ ပြက္ခဒိန်များတွင်လည်း ဖော်ပြထားကြပေ
 သည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ ရက်၊ လ၊ နှစ် တွက်ချက်ပုံမှာ
 တစ်နှစ်လျှင် ၁၂ လ ရှိသည်။ တစ်လလျှင် ရက်ပေါင်း ၃၀
 ရှိသည်။ တစ်နှစ်လျှင် ရက်ပေါင်း ၃၆၀ ဖြစ်သည်။ နေ့ရက်
 တွက်ချက်ပုံသည် ရက်သတ္တပတ်သည် ၁၃ ရက်ဖြစ်၍
 နှစ်ရစ်ပတ်တွက်ချက်ပုံသည် ၁၃ နှစ် တွက်ချက်ပြီး
 တစ်နှစ်လျှင် ၁၂ လဖြစ်ပြီး ၁၂ လတို့တွင် ရာသီပွဲများ ရှိ
 လေသည်။ လူမျိုးစုတို့၏ ရာသီပွဲများသည် မိသားစု

ပါဝင်ရသော ပူဇော်ပသပွဲနှင့် မိတ်ဆွေဧည့်သည်များ ပါဝင်ခွင့် ရှိသောပွဲဟူ၍ ရှိပါသည်။

အာခါလူမျိုးစုတို့၏ တစ်နှစ်တာရာသီပွဲတော်များ

အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့သည် တစ်နှစ်လျှင် ၁၂ လဟူ၍ တွက်ချက်သည်။ ၁၂ လတွင် လစဉ် ရာသီပွဲများရှိကြသည်။ ထိုရာသီပွဲများသည် မိသားစုသာ ပါဝင်ရသော ပူဇော်ပသခြင်းနှင့် မိတ်ဆွေဧည့်သည်တို့ ပါဝင်နိုင်သော ပွဲဟူ၍ ရှိသည်။ မိတ်ဆွေဧည့်သည် ဖိတ်ခေါ်ပါဝင်ခွင့်ရှိသောပွဲများမှာ -

- ၁။ အာခါဘာသာ (ရဲခူအာဖွေ) ဒန်းစီးပွဲတော် = နှစ်စဉ် သြဂုတ်လတွင် ၄ ရက်တာ ကျင်းပသည်။
- ၂။ အာခါဘာသာ (ချဲနွန်းအာဖွေ) ကောက်သစ်စားပွဲ = နှစ်စဉ် စက်တင်ဘာလတွင် ၁ ရက်တာ အမျိုးသမီးပွဲဖြစ်ပြီး ဟင်းအမယ်စုံလှသည်။
- ၃။ အာခါဘာသာ (ခါးထောင်းဖား) နှစ်သစ်ကူးပွဲ = နှစ်စဉ် ဒီဇင်ဘာလ နောက်ဆုံးပတ် တွင် ၄ ရက်တာ တစ်နည်းအားဖြင့် အမျိုးသားနေ့ ဖြစ်သည်။

အာခါလူမျိုးပွဲတော်များတွင် ဂျင်ပေါက်ကစားခြင်း၊ ဂုံညင်းစေ့တောက်ခြင်းနှင့် ဒိုးဘော်ချော်အကတို့မှာ ထင်ရှားသည်။

အာခါလူမျိုးပွဲတော်များရက်တွင် တွေးပူး(ဟင်းထုပ်)၊ ဟော်ထန်(ခေါက်ဖုတ်) ထောင်းတို့ မုန့်လုပ်စားကြသည်။ အာခါဘာသာဖြင့် (ရဲခူအာဖွေ) ခေါ် ဒန်းစီးပွဲတော်သည် သစ်တိုင်လေးတိုင်အား အချိုးညီစေခြင်း၊ တုတ်တန်းမှ နွယ်ကြိုးချ၍ လူနှစ်ဦး စီးနင်းနိုင်ရန် စီမံ၍ ကျား/မ မရွေး၊ လူမျိုးဘာသာမရွေး၊ တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ တွဲဖက်၍သော်လည်းကောင်း စီးခွင့် ပြုသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စည်းလုံးခြင်းသည် အင်အား ဟူ၍လည်းကောင်း သူရဲကောင်း ရွေးချယ်ရသည့်ပွဲလည်း မည်လေသည်။

အာခါဘာသာ (ချဲနွန်းအာဖွေ) ကောက်သစ်စားပွဲသည် တစ်ရက်သာ ညစာအားဖြင့် ဧည့်ခံ၍ ကုသိုလ်ယူသောပွဲဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ ပွဲဖြစ်၍ ဟင်းအမယ်စုံလှသည်။ မိသားစုတို့၏ ရက်ကောင်းရက်မြတ်အဖြစ် ကုသိုလ်ယူသည်။

အာခါလူမျိုးတို့၏ (ခါးထောင်းဖား) နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်သည် အလွန်ပျော်စရာ ကောင်းသည်။ အာခါလူမျိုးတို့၏ မြို့ပြများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုတို့ကြောင့် အာခါနှစ်သစ်ကူးပွဲတော်ကို စုပေါင်း၍ မြို့တိုင်းတွင် ကျင်းပကြသည်။

ယနေ့ခေတ် အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအခြေအနေ

ယနေ့ ၂၁ ရာစုနှစ်ကာလသည် အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ အခြေအနေသည် ခေတ်ပညာ သင်ယူဆည်းပူးခွင့်ရရှိခြင်း၊ ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့သို့ ခရီးသွားရောက်ခွင့်ရှိခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအမြင်၊ စီးပွားရေးအမြင်များနှင့် ခေတ်ရေစီးကြောင်း၏ အသီးအပွင့်များကြောင့် ပြောင်းလဲမှုကြီး ဖြစ်ရပြီ ဖြစ်သည်။ အာခါရိုးရာကိုးကွယ်ခြင်းမှ နိုင်ငံတကာအမြင်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအာခါလူမျိုး၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်သော အာခါလူမျိုးနှင့် အခြားသော

ဘာသာတရားကို ကိုးကွယ်သူများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြသော်လည်း အာခါဘိုးဘေးတို့၏ နိတိစကားဖြစ်သော “အာခါချေးခါတီခါမား” ဟူသော ဆုံးမစကားကို ခံယူကြပြီး တောင်တန်းပေါ်ရှိ အာခါကျေးရွာများသည် တစ်ရွာတည်း၌ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများနှင့် အာခါဇနန်းဘာသာကိုးကွယ်မှုများဖြင့် ပြည်ထောင်စု အာခါကျေးရွာ ဖြစ်နေကြသည်။

ကနဦး အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုး သီးသန့်နေထိုင်ခဲ့ကြသော အခြေအနေမှ ခေတ်ရေစီးကြောင်းနှင့်အညီ သူ့သဘာဝအရ လူမျိုးမရွေး၊ ဘာသာမရွေး ဖြစ်သော တောင်ပေါ် အာခါကျေးရွာ (သို့မဟုတ်) ပြည်ထောင်စုအာခါရွာဟုပင် မှည့်ခေါ်နိုင်ပေသည်။

ယနေ့ခေတ် အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုသည် မိမိတို့ အာခါလူမျိုးသာ ကိုးကွယ်၍ အာခါလူမျိုးသီးသန့်နေထိုင်ခဲ့ကြသော ကျဉ်းမြောင်းသောလူမျိုးအမြင်မှ နိုင်ငံတကာအမြင်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြရသော်လည်း မိမိတို့ အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ရာသီပွဲများကို လည်းကောင်း၊ မျိုးဆက်ခံယူခြင်း၊ ဓလေ့ကို ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် အာခါရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုအား အမြတ်တနိုး ဝတ်ဆင်လျက် ဂုဏ်ယူနေကြခြင်းသည် မိမိတို့ဘိုးဘေးတို့၏ အမျိုးဘာသာ၊ သာသနာကို စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် အခြားမြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုဖွား ညီနောင်များနှင့်အတူ အေးအတူ ပူအမျှ သားစဉ်မြေးဆက်ထာဝရ ငြိမ်းချမ်းစေမည့် အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအဖြစ် ရပ်တည်နေမည်ဟု ဂုဏ်ပြုရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ဝင်အားလယ်(ဓာတု)

ပအိုဝ်းစာပေသမိုင်း

www.dhammadownload.com

“ပအိုဝ်းစာပေ ပထမခေတ်သည်
 သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံပြည် ပျက်သုဉ်းပြီး ပအိုဝ်းစာပေအဖြစ်
 ပေ၊ ပုရပိုက်များဖြင့် ရှိနေကြသည်။
 နောင်နှစ်ပေါင်း ရာစု ၃ ခုအကြာတွင် ရာသီဥတုဒဏ်နှင့်
 အခြားသော ရန်သူငါးပါးအနှောင့်အယှက်
 အဖျက်အဆီးများကြောင့် ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ
 ထိုကမှစ၍ စာပေအထောက်အထားများကို
 အလွယ်တကူ မတွေ့နိုင်တော့ဘဲ တိမ်မြုပ်ပျောက်
 ကွယ်သွားသည်ဟု ပအိုဝ်း သက်ကြီးဝါကြီးများ၏
 နှုတ်ရာဇဝင်အဆိုအရ သိရပါသည်”

စာဟူသည် ဝါစာဟူသောပါဠိမှလာသည်။ အဓိပ္ပာယ် က စကားပင်ဖြစ်သည်။ စာသည် စကားရပ်ကို စုပေါင်းထားသော အမှတ်အသားသင်္ကေတပင် ဖြစ်သည်။ အသံ၏ သင်္ကေတလည်း ဖြစ်သည်။ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက အရုပ်ဖြင့် မှတ်သားထားသည်ကိုလည်း စာဟု ခေါ်သည်။

စာကို အနုပညာမြောက်စွာ ပြုပြင်ဖွဲ့စည်းတီထွင်ကာ စာဟူ၍ဖြစ်လာသည်။ စာမပေါ်မီ လင်္ကာကဗျာသီချင်းများ ပေါ်ခဲ့သည်။ စာပေအစ ကဗျာက ဆိုကြသည်။ ပေ ဆိုသည်မှာ ပေပင်၏အရွက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းအရွက်ပေါ်တွင် ရေးသားထားသည်ကို ပေစာ စာပေဟု ခေါ်ကြသည်။

စာပေ၏ စွမ်းအားတန်ခိုးအာနိသင်

လူသားထုတို့၏ ဘဝအရေး၊ လူမှုအရေး၊ နိုင်ငံရေး အသီးသီးတို့တွင် စာပေသည် အလွန်အရေးပါ အရာရောက်လှပေသည်။ အမှားအမှန်တရားများကို စာပေဖြင့်သာလျှင် မှတ်တမ်းတင်၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ စာတတ် စာဖတ် များသော လူမျိုးတိုင်း၊ နိုင်ငံတိုင်းသည် တိုးတက်မြင့်မားလျက်ရှိပြီး စာမတတ် စာအဖတ်နည်းသော လူမျိုး၊ တိုင်းပြည်သည် အဘက်ဘက်တွင် တိုးတက်မှု အရှိန်အဟုန်နှေးကွေးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ စာပေသည် လူ့ဘောင် လူ့လောကကြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်သည့် အတွက် စာပေဖွံ့ဖြိုးရေးကို အစဉ်ရှေးရှုအားပေးရန် လိုအပ်ပေသည်။

မျက်မှောက်ကမ္ဘာတွင် စာပေမရှိသောလူမျိုးဟူ၍ မပြောပလောက်အောင် နည်းပါးသည်။ လူမျိုးတိုင်းတွင် စာပေရှိကြသည်။ စာပေသည် လူမျိုးအချင်းချင်း၏ ဆက်သွယ်ရေး စနစ်၊ နေထိုင်မှုစနစ်များကို တည်တံ့ခိုင်မြဲစေသည်။ လူမျိုးတည်တံ့ခိုင်မြဲမှုကို စာပေက အာမခံသည်။ အထောက်အကူပြုသည်။ လူမျိုးအသီးသီးတို့၏ တိုးတက်မှု၊ ဆုတ်ယုတ်မှုသည် ထိုလူမျိုးတို့၏ စာပေပေါ်တွင် တည်သည်။ စာပေမြင့်လျှင် လူမျိုးအဆင့်အတန်းလည်း မြင့်လာပေမည်။ စာပေနိမ့်ကျလျှင် လူမျိုးလည်း နိမ့်ကျပေမည်။

စာပေသည် တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးတို့၏ အသက်သွေးကြောကြီးဖြစ်ပြီး ပင်မအုတ်မြစ်ပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးတို့၏ သမိုင်း၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ကိုးကွယ်မှု၊ ဘာသာ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ စသည်တို့ကို အခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင် မှတ်တမ်းတင်ထားရန်မှာ အခြားနည်းလမ်းဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ စာပေအကွေ့ရာဖြင့်သာ မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ပေသည်။

ထိုသို့ မှတ်သားထားမှသာ နောင်လာနောက်သားများနှင့် တကွ အခြားလူမျိုးတိုင်းပြည်ကပါ သိရှိနိုင်ပေမည်။ စာပေမရှိ စာပေပျောက်ကွယ်လျှင် မှတ်တမ်းတင်ရန် စာပေအကွေ့ရာ မရှိသည့်အတွက် မိမိတို့လူမျိုးသမိုင်း၊ ဘာသာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံ စသည်များကို မည်သူကမျှ မသိရှိရာ အားလုံးဆိတ်သုဉ်း ပျောက်ကွယ်သွားပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စာပေသည် လူမျိုးတိုင်း၊ တိုင်းပြည်တိုင်းတို့၏ အသက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံနှင့်လူဦးရေ မည်မျှပင် နည်းစေကာမူ စာပေတည်တံ့ခိုင်မြဲလျှင် ထိုနိုင်ငံ ထိုလူမျိုးသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး တင့်တယ်၍ နေနိုင်ကြပါသည်။

စာအရေးအသားအစ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူမျိုးပေါင်းစုံအသီးသီးတို့ မှီတင်း နေထိုင်လျက် ရှိကြသည်။ လူမျိုးစု တစ်စုနှင့်တစ်စုတို့သည် ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ နေထိုင်မှုလေ့၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့သည် တူညီခြင်းမရှိကြဘဲ အသီးသီး ကွဲပြားခြားနားလျက်ရှိကြသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် လူနေမှုအဆင့်အတန်း တိုးတက်သည်နှင့်အမျှ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံကြရာတွင် နှုတ်ပြောစကားဖြင့် မလုံလောက်တော့ဘဲ ပြောဆိုချက်များကို အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန်အတွက်ပါ ကြားသိရန် လိုအပ်၍လာသည်။ ကျဉ်းမြောင်းသည့်ဒေသမှ ကျယ်ပြန့်သည့်ဒေသ အားလုံးအတွက် ကြားသိစေရန် စိတ်ကူးလာခဲ့ကြသည်။

ထိုစိတ်ကူးဖြင့် အီဂျစ်လူမျိုးများသည် ဘီစီ ၃၅၀၀ ခန့်တွင် အရပ်မော်ကွန်းများကို စတင်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ယင်းအရပ်သင်္ကေတများသည် စာရေးခြင်းအတတ်၏ ပထမဦးဆုံးသော လမ်းစပင် ဖြစ်သည်။ စာရေးသားခြင်း တို့အနက် အီဂျစ်အရပ်လူမျိုးတို့၏ အာရမစ် အက္ခရာရေး နည်းသည် ဦးဆုံးဖြစ်သည်။

ပအိုဝ်းအမျိုးသားများ၏ စာပေသမိုင်းကို လေ့လာပါက

- (၁) ပထမခေတ် = သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံပြည်ခေတ်။
- (၂) ဒုတိယခေတ် = ညောင်ရွှေမြို့အင်းလေးမိုင်းပျိုးကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကဝိသာရခေတ်။
- (၃) တတိယခေတ် = တောင်ကြီးမြို့၊ ထီးသိမ်ကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုနန္ဒ ခေတ် ဟု ခေါ်သော ခေတ် (၃) ခေတ် ရှိခဲ့သည်။

ပထမခေတ် (သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံပြည်ခေတ်)

သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံပြည် ပအိုဝ်းစာပေအက္ခရာ အရေးအသားသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ကျော် သာသနာတော်နှစ် (၅၀၀) ဝန်းကျင်ကတည်းက ပိဋကတ်တော်များကို ပအိုဝ်းဘာသာစကား၊ ပအိုဝ်းစာပေအက္ခရာ အရေးအသားဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။ သထုံ ပြည်တွင်ရှိသော

“သုဝဏ္ဏဘူမိ
သထုံပြည်
ပအိုဝ်း စာပေအက္ခရာ
အရေးအသားသည်
လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း
နှစ်ထောင်ကျော်
သာသနာတော်နှစ်
(၅၀၀)
ဝန်းကျင်ကတည်းက
ပိဋကတ်တော်များကို
ပအိုဝ်း
ဘာသာစကား
ပအိုဝ်း
စာပေအက္ခရာ
အရေးအသားဖြင့်
ရေးသားခဲ့သည်”

“ပအိုဝ်းစာပေ
ပထမခေတ်သည်
သုဝဏ္ဏဘူမိ
သထုံပြည်ပျက်သုဉ်းပြီး
ပအိုဝ်းစာပေအဖြစ်ပေ၊
ပုရပိုက်များဖြင့်
ရှိနေကြသည်”

ပိဋကတ်သုံးပုံသည် ပေစာမူဖြင့် ရေးသားထားသည်။ ပုဂံအနော်ရထာမင်း လာရောက် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက် သွားသောပိဋကတ်သုံးပုံလည်း ပေဖြင့်ရေးသားသော ပိဋကတ်တော်ဖြစ်သည်။

သထုံပြည် ပအိုဝ်းစာပေအက္ခရာ အခိုင်အမာ ရှိကြောင်း အောက်ပါအချက်အလက်များအရ သိရှိရ သည်။ ပုဂံပြည့်ရှင် အနော်ရထာမင်းသည် သုဝဏ္ဏ ဘူမိသထုံပြည်ကို လာရောက်တိုက်ခိုက်ပြီး မနုဟာ မင်းနှင့်တကွ ပိဋကတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ခဲ့ သည်မှာ သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၁၆၀၁၊ ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၄၁၉ ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၀၅၇ ခုနှစ် က ဖြစ်သည်။

ပအိုဝ်းစာပေ ပထမခေတ်သည် သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံပြည်ပျက်သုဉ်းပြီး ပအိုဝ်းစာပေအဖြစ်ပေ၊ ပုရပိုက်များဖြင့် ရှိနေကြသည်။ နောင်နှစ်ပေါင်း ရာစု ၃ ခုအကြာတွင် ရာသီဥတုဒဏ်နှင့် အခြားသော ရန်သူငါးပါးအနှောင့်အယှက်၊ အဖျက်အဆီးများ ကြောင့် ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ ထိုကမ္ဘာ၌ စာပေအထောက် အထားများကို အလွယ်တကူ မတွေ့နိုင်တော့ဘဲ တိမ် မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားသည်ဟု ပအိုဝ်းသက် ကြီးဝါကြီးများ၏ နှုတ်ရာဇဝင်အဆိုအရ သိရပါ သည်။

ဒုတိယခေတ် (မိုင်းပျိုးဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကဝိသာရ ခေတ်)

ပအိုဝ်းစာပေပထမခေတ် တိမ်မြုပ်ပျောက် ကွယ်သွားပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၄၃၆ နှစ် အကြာ သာသနာ ၂၃၃၇၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ ခုနှစ်၊ ခရစ် ၁၇၉၃ ခုနှစ်မှ စာပေ ဒုတိယခေတ် ပြန်ပေါ်ခဲ့ သည်။ စာပေဒုတိယခေတ်သည် စာပေအရေးအသား သမိုင်းတွင် ကျော်ကြားထင်ရှားသည့် ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း၊ တောင်ကြီးခရိုင်၊ ညောင်ရွှေမြို့နယ် အင်းလေး အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မိုင်းပျိုးကျောင်း ဆရာတော်ဘဒ္ဒန္တကဝိသာရပင် ဖြစ်သည်။

ဆရာတော်လောင်းလျာသည် ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၇ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်ပြီး ငယ်နာမည်မှာ “ခွန်အောင်သာ” ဖြစ်သည်။ ရှင်ပြုသာမဏေဝတ်သော အခါ “ရှင်အိန္ဒြိ” ဟု ဘွဲ့နာမည် မှည့်ခဲ့သည်။ ရဟန်းဖြစ်သောအခါ ဘဒ္ဒန္တကဝိသာရဟု ဘွဲ့အမည်ပြောင်းခေါ် ခဲ့သည်။ (မွေးဖွားသည့် နေ့ရက်၊ လ၊ မိဘနာမည်နှင့် သင်ယူသည့်ပညာအချက်အလက်များ မတွေ့ရှိ သေးပါ။)

ဘဒ္ဒန္တကဝိသာရသည် ရှင်သာမဏေ ဘဝကပင် စာရေးစာဖတ် ကဗျာအလင်္ကာ ရေးစပ် သီကုံးရာတွင် အလွန်ဝါသနာပါသည်။ ရေးလည်း ရေးတတ်၊ အပြောအဟောလည်း ကောင်းသောကြောင့် ကျော်စောထင်ရှားသော စာရေးဆရာတစ်ပါး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သက်တော် ၂၈ နှစ်၊ ဝါတော် ၇ ဝါ ရရှိသည့် ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ ခုနှစ်တွင် ရှေးဟောင်းကျမ်းစာ၊ ပါဠိစာ၊ ပုရပိုက်ပေစာ အရပ်ရပ်များကို ထောင့်စုံကြည့်ရှု၍ ပအိုဝ်းဘာသာစကား၊ ပအိုဝ်းစာမူ စာပေအက္ခရာများကို စတင်တီထွင် ရေးသားပေးခဲ့သည်။ ဆရာတော် တီထွင်ပေးလိုက်သော ပအိုဝ်းစာပေ အက္ခရာများဖြင့် ပိဋကတ်တော်လာတရားအဆီအနှစ်များကို ပအိုဝ်းလူမျိုးများ သိရှိခံစားနိုင်စေရန် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။

တတိယခေတ် (ထိသိမ်ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုန္ဒခေတ်)

စာပေဒုတိယခေတ်ပေါ်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၁၄၅ နှစ်ကျော်အကြာ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၀၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၃၈ ခုနှစ်မှစ၍ တောင်ကြီးမြို့ ထိသိမ်ကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုန္ဒသည် မိုင်းယျိုးစာပေမူကို အခြေခံပြီး စာတစ်လုံးလျှင် အသံတစ်မျိုးတည်းသာ ထွက်စေရန်၊ ပအိုဝ်းစာဖတ်တတ်လျှင် ပါဠိ၊ မြန်မာစာပေများကိုပါ ဖတ်တတ်စေရန်နှင့် ပအိုဝ်းတစ်မျိုးသားလုံး ပစ္စုပ္ပန်အနာဂတ် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဦးတည်၍ ထွက်သစ်စလဆန်း ၃ ရက်လပမာလို တဖြည်းဖြည်း ထွန်းလင်းတောက်ပ

“ ပအိုဝ်း
စာဖတ်တတ်လျှင် ပါဠိ၊
မြန်မာ စာပေများကိုပါ
ဖတ်တတ်စေရန်နှင့်
ပအိုဝ်းတစ်မျိုးသားလုံး
ပစ္စုပ္ပန်အနာဂတ်
စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုး
တိုးတက်စေရန်
ဦးတည်၍
ထွက်သစ်စ
လဆန်း ၃ ရက်
လပမာလို . . . ”

ပြီး လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ ဖြစ်စေသားဟူသော အတိတ်ကောင်း နိမိတ်ကောင်းကိုယူကာ လခြမ်းသင်္ကေတပုံသဏ္ဍာန် (က က ကာ ကာ ကား ကား)ဖြင့် ကြိုးပမ်းတီထွင်ပေးခဲ့သည်။ ဆရာတော်ထံတွင် တီထွင်ပြီးသား စာမူရှိကြောင်း မည်သူမျှမသိရှိခဲ့သေးပေ။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၅၊ ၁၉၄၃ ခုနှစ်၊ ညောင်ရွှေစော်ဘွား စစ်ရွှေသိုက်က ရှမ်း ပြည်နယ်ရှိ ဆရာတော်ကြီးများ အပါး ၁၀၀ ကျော် ပင့်ဖိတ်၍ ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး ဝိနည်း ငါးကျမ်း သင်ယူပို့ချပွဲကို ညောင်ရွှေမြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုပွဲသို့ ပအိုဝ်းဆရာတော်ကြီးများ ဖြစ်ကြသော -

- (၁) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုန္ဒက၊ ထီသိမ်ကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၂) ဆရာတော်ဘဒ္ဒန္တကုန္ဒာဝံသာ၊ ပင်မဦးကျောင်း၊ ပင်လောင်းမြို့နယ်။
- (၃) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဇဝန၊ ဇဝနာရာမကျောင်း၊ ဆီဆိုင်မြို့။
- (၄) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကုမာရ၊ စခင်းကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၅) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဝရိန္ဒ၊ ပင်တခကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၆) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဝဏ္ဏ၊ တရိုင်း (ဇလဲ) ကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၇) ဆရာတော်ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဍိတ၊ နောင်ကားတောင်ကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၈) ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဓမ္မ၊ နောင်ခဲင်းကျောင်း၊ တောင်ကြီးမြို့နယ်။
- (၉) ဆရာတော် ကေတုမတီကျောင်း၊ ဟိုပုံးမြို့နယ်။
- (၁၀) ဆရာတော်၊ နတ်တောကျောင်း၊ ဖယ်ခုံမြို့နယ်။

“ အတိတ်ကောင်း
 နိမိတ်ကောင်းကိုယူကာ
 လခြမ်းသင်္ကေတ
 ပုံသဏ္ဍာန် (က က ကာ
 ကာ ကား ကား) ဖြင့်
 ကြိုးပမ်းတီထွင်
 ပေးခဲ့သည်။
 ဆရာတော်ထံတွင်
 တီထွင်ပြီးသား
 စာမူရှိကြောင်း
 မည်သူမျှ
 မသိရှိခဲ့သေးပေ ”

ဤ ၁၀ ပါးတို့ ကြွရောက်တော်မူခဲ့ကြသည်။ ထိုပွဲ၌ ပအိုဝ်းစာပေနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာတော်ကြီးများက ဆွေးနွေးရာတွင် ထီသိမ်ကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုန္ဒက ၎င်းတီထွင်ရေးသားထား

သောစာမူသစ်ကို တင်ပြလျှောက်ထားရာ ဆရာတော် ကြီးများက အားလုံး သဘောကျ နှစ်သက်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းစာမူကို ပြီးမြောက်ပြည့်စုံအောင် ရေးသားရန် တိုက်တွန်းတော်မူခဲ့ကြသည်။ တောင်ကြီးမြို့ ပထမ တောင်ကျောင်းကြီး ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တနရိန္ဒာနှင့် ကန်ဦးကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တမေဓိယ နှစ်ပါးတို့ ကလည်း ပအိုဝ်းစာပေမူသစ်ရှိကြောင်း သိရှိရ၍ ထို ထိုသိမ်ကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုနန္ဒအား ပြီးစီး အောင်ရေးသားဖို့ရန် ထပ်မံအားပေးတိုက်တွန်းခဲ့ ကြသည်။

ထိုသိမ်ကျောင်း ဆရာတော်ကလည်း ပြီး မြောက်ပြည့်စုံအောင် ဆက်လက်ကြိုးစား ရေးသား လာခဲ့ရာ သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၂၄၉၀၊ ကောဇာ ၁၃၀၉၊ ခရစ် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်၊ တနင်္ဂနွေ နေ့တွင် ပြီးစီးအောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထိုနေ့သည် ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင် ဖွားမြင်တော်မူသည့်နေ့၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူ သည့်နေ့၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည့်နေ့နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရသည့်နှစ်ဟူသော ရက်ကောင်းရက် မြတ် နေ့ထူးနေ့မြတ် မင်္ဂလာအခါသမယလည်း ဖြစ်နေပေသည်။ ထိုနေ့တွင်ပင် ၎င်းပအိုဝ်းစာပေ မူသစ်ကို ဆရာတော်ကြီးများအား ဆက်ကပ်အပ်နှံခဲ့ ရာ ပအိုဝ်းစာပေတတ်ယခေတ် ဖြစ်သော တောင်ကြီး ထိုသိမ်စာမူသည်လည်း ထိုနေ့ထိုအချိန်မှစ၍ စတင် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပါသည်။ တောင်ကြီး ထိုသိမ်စာပေမူ ပေါ်ထွက်ပြီးနောက် အခြားသော -

- (၁) ဟိုပုံးမြို့နယ် ဒုံလီးကောင်စာမူ
- (၂) ဆီဆိုင်မြို့နယ် ပင်စုံစာမူ
- (၃) ဆီဆိုင်မြို့နယ် လွယ်ပွတ်ပင်တရားစာမူ တို့သည်လည်း ဆရာတော်ကြီးများထံ တင်သွင်းလာ ခဲ့ကြသည်။

၎င်းစာမူတို့အနက် အဘယ်စာမူသည် အသင့် လျော်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ရန် ပထမ တောင်ကျောင်းကြီးဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တနရိန္ဒာ၊ ကန်ဦး ကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တမေဓိယ၊ နောင်ကား ကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဍိတ ဤဆရာတော်

“ ပအိုဝ်းစာပေမူသစ် ရှိကြောင်း သိရှိရ၍ ထိုသိမ်ကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုနန္ဒအား ပြီးစီးအောင်ရေးသားဖို့ရန် ထပ်မံအားပေး တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည် ”

သုံးပါးတို့က ညောင်ရွှေမြို့နယ် အင်းလေး၊ အင်းပေါ်ခုံကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသူရိယအား တာဝန် ပေးအပ်ခဲ့ကြသည်။ ဆရာတော်ကြီးများ၏ ထိုတာဝန်ပေး အပ်ချက်အရ အင်းပေါ်ခုံ ကျောင်းဆရာတော်က စာမူများကို သေချာစွာစိစစ်ပြီး ထိသိမ်ကျောင်းဆရာတော်ဘဒ္ဒန္တသူနန္ဒ ၏ စာမူကိုရွေးချယ်ပေးလိုက်သည်။ ၎င်းရွေးချယ်ပေးလိုက်သော ထိသိမ်စာမူကို အများ သဘောထား ဆန္ဒရယူနိုင်ရန် တောင်ကြီးဒေသ၊ လွယ်လင်ဒေသ၊ ဟိုပုံး၊ ဆီခိုင်၊ နမ်းခုတ်၊ စံကား၊ ညောင်ရွှေ၊ ပင်လောင်း စသည့်မြို့နယ် ဒေသများမှ ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များအား ပင့်ဖိတ်ခဲ့သည်။ ထိုပင့်ဖိတ်ချက်အရ ဆရာတော်၊ သံဃာတော် အပါး ၃၀ ကျော် ကြွရောက်၍ ၁၃၁၂ ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၅ (၂၉-၁၁-၁၉၅၀) ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ညနေ ၄ နာရီအချိန် တွင် တောင်ကြီးမြို့၊ ပထမတောင် ကျောင်းကြီးတိုက် ပိဋကတ်ဗိမာန်တော်၌ အစည်းအဝေးကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ထိုအစည်း အဝေးတွင် အင်းပေါ်ခုံကျောင်းဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသူရိယ၏ စိစစ်ရွေးချယ်မှုအရ -

- (၁) တောင်ကြီးမြို့ ထိသိမ်စာမူသည် ပအိုဝ်း၊ ပါဠိ၊ မြန်မာ ပါဝင်ပြီး ဖတ်၍လွယ်ကူခြင်း၊ သတ်ပုံနှင့် အသံထွက်စုံလင်ခြင်း၊ စာပေမူဟောင်း မပျက်ခြင်း၊ ရေးသားရန် လွယ်ကူ ခြင်း စသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရှိသောကြောင့် ပထမ၊
- (၂) ဒုံလီးကောင်စာမူသည် ကာလဆန်စကားအသုံးအနှုန်း ပါဝင်ပြည့်စုံသော်လည်း က၊ ခ စသော ဗျည်းအပေါ် မပါသင့်သော ဟထိုးအက္ခရာများ အများအပြား ပါဝင်သော ကြောင့် ဒုတိယ၊
- (၃) ပင်စုံစာမူ ပင်တရားစာမူသည် ရှေးဟောင်းပေါရာဏစကား ထည့်သွင်း အသုံးပြုမှု များသောကြောင့် တတိယ၊ စတုတ္ထ ဟု အစဉ်အတိုင်း တင်ပြလျှောက်ထားရာ ကြွ ရောက်တော်မူလာကြကုန်သော ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များက တောင်ကြီး ထိ သိမ်စာမူကို ပအိုဝ်းတစ်မျိုးသားလုံးပိုင် စာမူအဖြစ် ကန့်ကွက်သူမရှိ တညီတညွတ် တည်း အများသဘောတူ ရွေးချယ်သတ်မှတ် အတည်ပြုပေးခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့ ဖော်ထုတ်မြှင့်တင် ထိန်းသိမ်းပေးမှုကြောင့် ပအိုဝ်းစာပေသည် ယနေ့အထိ ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ မယိုင်မလဲဘဲ ဂုဏ်သရေရှိစွာ တည်ရှိနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားစာပေ သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် တစ်ရပ်တစ်ဒေသ တစ်စုတစ်စည်းသာ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းမဟုတ်။ တစ်မျိုးသားလုံးပိုင် ဘုံပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ့်သဘောဆန္ဒ၊ ကိုယ့် ဒေသ၊ ကိုယ့်အဖွဲ့နှင့်သာ ပြောင်းလဲပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်ခြင်းများ မပြုလုပ်ကြစေရန်၊ အမျိုးသား အသိစိတ်ဓာတ်ကိုယ်စီဖြင့် ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်သွားကြရန် အထူးလိုအပ်ကြောင်း နောင်လာနောက်သား မျိုးဆက်သစ်မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော် တင်ပြအပ် ပါသည်။ ပအိုဝ်းအမျိုးသားများ၏ စာပေသမိုင်းကိုလည်း စာတစ်အုပ်၊ သမိုင်းတစ်စောင်အဖြစ် ထိန်းသိမ်းကြရန် ဆက်လက်ပြုစုကြရန် အထူးလိုအပ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ပအိုဝ်းသမိုင်းပြုစုရေးအဖွဲ့
(ပအိုဝ်းသမိုင်း) စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏
လက်ထပ်မင်္ဂလာဓလေ့ထုံးစံများ

ESyCh

“ကယားလူမျိုးတို့၏ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာနှင့်ပတ်သက်၍
ထူးဆန်းသည်မှာ မင်္ဂလာနှစ်ခါ ပြန်ဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။
ပထမအကြိမ် လူပျို၊ အပျိုဘဝတွင်
မင်္ဂလာတစ်ခါဆောင်လေ့ရှိသည်။
ဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦးပေါင်းသင်းလာကြ၍
သားသမီး သုံးလေးယောက် သို့မဟုတ် လေးငါးယောက်
စသည်ဖြင့် ထွန်းကားလာသောအခါတွင်
ဒုတိယအကြိမ် မင်္ဂလာပွဲ ထပ်မံ၍
ကျင်းပကြခြင်း ဓလေ့ရှိကြသည်”

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖြင့် တည်ထောင်ထားသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် လူမျိုးတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင် ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ ယဉ်ကျေးမှု အသီးသီးရှိနေကြပြီး လူမျိုး တစ်မျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာ၊ ဓလေ့ထုံးစံတို့မှာ နက်နဲသိမ်မွေ့ ကျယ်ဝန်းလှပါသည်။ မိမိတို့ဘိုး၊ ဘွား၊ ဘီ၊ ဘင် အဆက်ဆက်က ဆင်းသက်လာသည့် ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ တိုင်း မည်သို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်ကို တိုင်းရင်းသားများအချင်းချင်း အပြန်အလှန် တိတိကျကျ သိကြရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ရိုးရာပျောက်လျှင် လူမျိုးပျောက်မည်၊ ရိုးရာကွယ်လျှင် လူမျိုးကွယ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုဖွား သွေးချင်းညီအစ်ကို မောင်နှမများထဲမှ အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ လက်ထပ် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲ ပြုလုပ်ကျင်းပကြသည့် ဓလေ့ထုံးစံများအား ရှာဖွေကောက်နုတ်၍ စုစည်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

**ကချင်
လက်ထပ်မင်္ဂလာဓလေ့**

မင်္ဂလာအခမ်းအနား ဆင်ယင်ကျင်းပသောနေ့တွင် သတို့သားအိမ်၌ မင်္ဂလာ အခမ်းအနားနှင့်ဆိုင်သော ရိုးရာနတ်များ ပူဇော်ပွဲအတွက် နတ်စင်များနှင့် ယဇ်ကောင်များ အဆင်သင့်ပြင်ထားရသည်။ ရိုးရာနတ်များကို ပူဇော်ကြပြီးနောက် ဧည့်ပရိသတ်များအား အကျွေးအမွေးဖြင့် ဧည့်ခံကြသည်။

ညနေပိုင်းသို့ရောက်မှ သတို့သားနှင့်သတို့သမီး နီးနီးကပ်ကပ် တွေ့ဆုံရသည်။ ညနေလေးနာရီ၊ ငါးနာရီခန့်တွင် သတို့သမီးသည် အခန်းအပြင်သို့ ထွက်ကာ ဧည့်ခန်းရှိ ဖိုခနောက်တွင် မီးမွှေးရသည်။ မီးမွှေးပြီးနောက် သတို့သားနှင့်အတူ ရေဆိပ်သို့သွားရောက်၍ ကျည်တောက်များဖြင့် ရေသယ်ရသည်။ ထိုသို့ ရေခပ်မသွားခင် သတို့သမီးနှင့် သတို့သားအား မိတ်သင်္ဂဟများက ပိုင်း၍ ကျီစယ်ကြသည်။ ရေခပ်၍ပြန်ရောက်လာလျှင် သတို့သမီးအိမ်မှ ယူဆောင် လာသော ဆန်၊ ငါးခြောက် စသည်တို့ဖြင့် သတို့သမီးနှင့် သတို့သားတို့ကိုယ်တိုင် ဆန်ပြုတ်ပြုတ်ရသည်။ ထို့နောက် နှစ်ဖက်သောဆွေမျိုးများနှင့် ဧည့်ပရိသတ်များအား ဆန်ပြုတ်ဖြင့် ဧည့်ခံရင်း ဆွေမျိုးစပ်ကြသည်။ မိတ်ဆက်ကြသည်။

အိမ်အပြင်ဘက်တွင်လည်း နေ့လယ်ပိုင်းက ယဇ်ပူဇော်ထားသော အသားများကို ချက်ပြုတ်၍ ခေါင်ရည်၊ အရက်တို့ဖြင့် ဧည့်ပရိသတ်ကို ဧည့်ခံပေးသည်။ ညပိုင်းတွင် မောင်နှံစုံအား ဆုံးမခြင်းနှင့် ရိုးရာနတ်များအား တိုင်တည်ခြင်းကို ကျင်းပကြသည်။ အခမ်းအနားအပြီးတွင် သတို့သမီးသည် သူနှင့်အတူပါလာသော မိန်းကလေးအဖော်များနှင့်သာ အတူအိပ်စက်ရသည်။ မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို နောက်တစ်နေ့နံနက်စာ စားပြီးမှ အဆုံးသတ်သည်။

ဂျိန်းဖော့(ကချင်)

မင်္ဂလာမဆောင်မီ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းရာတွင် မိန်းကလေးဘက်မှ သဘောတူလက်ခံသည်ဆိုလျှင် ဓားတစ်လက်၊ လှံတစ်ချောင်းကို ပေးအပ်ကာ မင်္ဂလာဆောင်မည့်နေ့ရက်တို့ကို ချိန်းဆိုသတ်မှတ်သည်။ တစ်ဖန် မင်္ဂလာဆောင်သောအခါ ဓားနှင့်လှံတို့ကို လက်ဖွဲ့ကြသည်။

သတို့သမီးသည် သတို့သားအိမ်သို့ ဝင်သောအခါ မင်္ဂလာအကိုင်ပင်ကို ခုတ်ရန် ရှိသဖြင့် ဓားနှင့်လှံတို့ကို လက်ဆောင်ပေးရသည်လည်း ရှိသည်။ မင်္ဂလာဆောင်ပြီး၍ ခြောက်လ၊ တစ်နှစ်ခန့်အကြာ ယောက္ခမမိဘများကို သွားရောက်ကန်တော့ရာတွင် ယောက္ခမသည် သမက်ကို ဓားလွယ် လက်ဆောင်ပေးရိုး ထုံးစံရှိသည်။

လီဆူ(ကချင်)

နတ်ကိုးကွယ်ကြသော လီဆူလူမျိုးများသည် အမျိုးမတူပါက နှစ်ဖက်မိဘ သဘောတူလျှင် လီဆူလူပျိုနှင့် လီဆူအပျို သဘောတူသည်ဖြစ်စေ၊ မတူသည်ဖြစ်စေ၊ လက်ထပ်ယူခွင့်ရှိပြီး လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးလေ့ရှိသည်။

သို့သော် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြသော လီဆူလူမျိုးများမှာ နှစ်ဖက်သော မိဘများ သဘောတူသည်သာမက လီဆူလူပျိုနှင့် လီဆူအပျို နှစ်ဦးကပါ သဘောတူညီမှသာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားလေ့ရှိကြပါသည်။

လီဆူတို့၏လက်ထပ် မင်္ဂလာပွဲကို သတို့သမီးအိမ်တွင် ကျင်းပရိုးထုံးစံမရှိဘဲ သတို့သားအိမ်တွင်သာ လက်ထပ် မင်္ဂလာပွဲ ကျင်းပရပြီး သုံးရက်သုံးညတိုင်တိုင် ကျင်းပကြသည်။

မင်္ဂလာဆောင်အခမ်းအနားတွင် သတို့သားနှင့် သတို့သားအရန်၊ သတို့သမီးနှင့် သတို့သမီးအရန်တို့မှာ အတူတကွ နေထိုင်ကြရသည်။ သတို့သားအရန်နှင့် သတို့သမီးအရန်တို့မှာ ဗမာလူမျိုးများဖြစ်လေ့ရှိ၏။ မိမိတို့ ခင်မင်ရင်းနှီးမှုအရဖြစ်စေ၊ လူပျို၊ အပျိုများက သင့်တော်သူကို စီစဉ်ပေး၍ ဖြစ်စေ ရွေးချယ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးစံအရ နေ့နံကိုက်ညီသူကို သတို့သား၊ သတို့သမီးတို့၏ အရန်အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ ဗမာမင်္ဂလာဆောင် အခမ်းအနားကဲ့သို့ပင် သတို့သားနှင့်သတို့သမီးတို့မှာ အလယ်တွင် နေရာယူ၍ သတို့သားအရန်နှင့် သတို့သမီးအရန်တို့မှာ အစွန်တွင် နေရာယူကြရသည်။

“လီဆူတို့၏
လက်ထပ်
မင်္ဂလာပွဲကို
သတို့သမီးအိမ်တွင်
ကျင်းပရိုး ထုံးစံမရှိဘဲ
သတို့သား
အိမ်တွင်သာ
လက်ထပ်မင်္ဂလာပွဲ
ကျင်းပရပြီး
သုံးရက်
သုံးညတိုင်တိုင်
ကျင်းပကြသည်”

ကယား

ကယားလူမျိုးတို့ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာဆောင်မည့်နေ့တွင် ကြက်ရိုးထိုးကြည့်ကြပြန်၏။ ထို့နောက် ကြွရောက်လာကြသော လူကြီးများ၊ ဆွေမျိုးများ၊ ဧည့်သည်များကို စားသောက် ဖွယ်ရာများဖြင့် ဧည့်ခံကြသည်။ သတို့သားနှင့်သတို့သမီးတို့ကမူ ဗန်းတစ်ခုတွင် ထည့်ထား သော ထမင်းကို လက်ဆုံစားကြရသည်။ ကယားလူမျိုးတို့၏ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာနှင့်ပတ်သက် ၍ ထူးဆန်းသည်မှာ မင်္ဂလာ နှစ်ခါ ပြန်ဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ် လူပျို၊ အပျို ဘဝတွင် မင်္ဂလာတစ်ခါဆောင်လေ့ရှိသည်။ ဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦး ပေါင်းသင်းလာကြ၍ သားသမီး သုံး၊ လေးယောက် သို့မဟုတ် လေး၊ ငါးယောက် စသည်ဖြင့် ထွန်းကားလာသောအခါတွင် ဒုတိယအကြိမ် မင်္ဂလာပွဲ ထပ်မံ၍ ကျင်းပကြခြင်း ဓလေ့ရှိကြသည်။

စကောကရင်(ကရင်)

ဖာပွန်နယ်တောင်ပေါ် စတော်(စကော) ကရင်များသည် စေ့စပ်နားဖောက်ရာတွင် အမျိုးသမီးမိဘများထံသို့ ယောက်ျားလေးဘက်မှ အောင်သွယ်စေလွှတ်၍ စေ့စပ်နားဖောက် ကြလေ့ရှိသည်။ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းပွဲတွင် အရန်လူပျိုတစ်ဦး မဖြစ်မနေ လိုက်ပါရသည်။ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းသည့် အမျိုးသားက အမျိုးသမီးအား လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် ပျက်ကွက် လျှင် ယင်းအရန်လူပျိုသည် ထိုအမျိုးသမီးအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ယူရသည့်ဓလေ့ ရှိ သည်။ အောင်သွယ်နှင့် အရန်လူပျိုတို့သည် သတို့သားအတွက် အာမခံများဖြစ်ကြသည်။

မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို သတို့သမီးအိမ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်၍ ဧည့်ခံစရိတ်များကို လည်း သတို့သမီး၏မိဘများကပင် အကုန်အကျခံရသည်။ မင်္ဂလာအခမ်းအနားနေ့တွင် ဖော်ဝါးခေါ် သတို့သားအား ရပ်ရွာလူကြီး လေးငါးဦး ရှေ့ဆောင်၍ အပျို၊ လူပျိုများ ခြံရံကာ အိုးစည်ဗိုမောင်းများ တီးမှုတ်၍ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ တေးသီချင်းများ သီဆိုပြီး ဖော်သူးခေါ် သတို့သမီးအိမ် သို့မဟုတ် ရွာသို့ တပျော်တပါး သွားရောက်ပို့ကြရသည်။

ယင်းကဲ့သို့ သတို့သားအား သတို့သမီးအိမ်သို့ ပို့ဆောင်ရာတွင် မိဘနှင့်အုပ်ထိန်းသူ များက လိုက်မပို့ရချေ။ လိုက်ပို့ပါက မိမိတို့၏သားအား ရောင်းစားရာရောက်သည်ဟု ယူဆ ကြသည်။

သတို့သမီးအိမ်ရောက်သောအခါ လှေကားအထက်မှ သက်ကြီးရွယ်အိုတစ်ဦးက ဝါးကျည်တောက်တွင် အပြည့်ထည့်ထားသော ရေကို သတို့သား၏ဦးခေါင်းပေါ်သို့ သွန်း လောင်းချရသည်။ ထိုဝါးကျည်တောက်ကို အိမ်အောက်ရှိ လူပျိုရံများက ကွဲသွားအောင် နင်းချေပစ်ရသည်။ သတို့သမီးသည် အဝတ်အစားများကို ယူဆောင်လာ၍ သတို့သားအား အဝတ်အစားသစ်များကို ဆင်မြန်းပေးရသည်။ အဝတ်အစားသစ်များကို ဝတ်စားဆင်မြန်း ပေးပြီးနောက် အုပ်ထိန်းသူ လူကြီးများက သတို့သားအား သတို့သမီးအခန်းတွင်းသို့ သွင်း လေသည်။

အရှေ့ပိုင်းကရင်(ကရင်)

စေ့စပ်ဆွေးနွေးကြပြီးနောက် မင်္ဂလာအခမ်းအနားနှင့် ဧည့်ခံပွဲကို သတို့သမီးအိမ်တွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ မင်္ဂလာအခမ်းအနားအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို ယောက်ျားလေးဘက်မှ အကုန်အကျခံရသည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးပါက နှစ်ဦးနှစ်ဖက် မျှဝေခံကြသည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လုံး ဆင်းရဲနွမ်းပါးပါက သူငယ်ချင်းအပေါင်းအဖော် လူပျို၊ အပျိုများနှင့် ရပ်ဆွေရပ်မျိုးများက ဝိုင်းဝန်းထောက်ပံ့ကြကာ မင်္ဂလာပွဲကျင်းပပေးကြသည်မှာ ချစ်စဖွယ်မလေ့ဖြစ်သည်။

မင်္ဂလာရက်ကောင်း ရွေးချယ်ထားသည့်နေ့၏ နေထန်းတစ်ဖျားမရောက်မီ အခြံအရံများ ဝန်းရံထားသည့် သတို့သားသည် သတို့သမီးရှိရာ မင်္ဂလာမဏ္ဍပ်သို့ သွားရောက်ရသည်။ အခြံအရံများဆိုသည်မှာ ရပ်ရွာလူကြီးများ၊ လူပျိုရံများ၊ အပျို၊ လူပျိုများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အခြံအရံများထဲမှ ငယ်လင်ငယ်မယားနှစ်ဦးက သတို့သားအား ထီးမိုးပေးကြသည်။

သတို့သားအိမ်မှ မထွက်ခွာမီကပင် လူပျိုကာလသားများသည် ရဲဆေးတင်ထားသူများ ဖြစ်ကြရသည်။ လူပျိုကာလသားများသည် သတို့သမီးဆီသွားလမ်းတစ်လျှောက်တွင် တွေ့တွေ့သမျှ သစ်ပင်ပန်းပင်များကို လှဲဖျက်သွားကြသည်။ တန်ခိုးစွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံသော ဆင်ဟိုင်းကြီးကဲ့သို့ သတို့သားသည်လည်း ခွန်အားနှင့်ပြည့်စုံသူဖြစ်ကြောင်း ပြသသော သဘောဆောင်သည်။ သတို့သမီးအိမ်သို့ ရောက်သည့်အခါ အပျိုရံများက ဆီး၍ မြို့ပေါ်တွင် ရွှေကြိုးတားသောစလေ့ကဲ့သို့ ရွှေကျည်တောက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့တားဆီးသည်။

ချောမွတ်နေအောင် ပွတ်တိုက်၍ ဆီများ သုတ်လိမ်းထားသော တစ်တောင်ခန့် ကျည်တောက်တစ်လုံးကို အရင်းဘက်မှ နဖားကြိုးတပ်ထားသည်။ ထိုနဖားကြိုးကို အပျိုများက ဆွဲထားပြီး ဆီများဖြင့် ချောမွတ်နေသော အဖျားပိုင်းကို သတို့သားက အားစမ်းသည့် သဘောမျိုးဖြင့် ဆွဲလှရသည်။ ကျည်တောက်ကို ပါအောင်မဆွဲနိုင်ပါက သတို့သမီးရှိရာ အိမ်ပေါ်သို့ သတို့သားအား တက်ခွင့်မပေးကြ။ ချောနေသောရွှေကျည်တောက်ကို ပါအောင် မဆွဲနိုင်သော သတို့သား၏အဖြစ်ကို ကြည့်၍ ပရိသတ်က ရယ်မောပျော်ရွှင်ကြသည်။

ထိုအခါမျိုးတွင် လူပျိုကာလသားများက အနီးရှိ သစ်ပင်များကို ဖျက်ဆီးပစ်ကြပြီး ဆင်လာလျှင် လမ်းရှိရမည်။ လမ်းဖွင့်ပေးကြဟူသောသဘောကို ပြသသည့်အနေဖြင့် သရုပ်ဆောင်ကြလေ့ရှိသည်။ အခြံအရံအဖြစ် လိုက်ပါလာကြသော လူကြီးများက ရွှေကြိုးတားသော ပျိုမေတို့အား မင်္ဂလာကြေးပေးလိုက်သောအခါ ပျိုမေတို့က လမ်းဖွင့်ပေးကြတော့သည်။

အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း မင်္ဂလာအခမ်းအနား မကျင်းပမီ ဒူဝေရိုးရာနတ်ကို ကိုးကွယ်သော ရှို(ပိုးကရင်) သတို့သားနှင့်သတို့သမီးတို့ နှစ်ဦးသည် ဒူဝေစေတီတော်နှင့် ရိုးရာနတ်ကွန်းရှိရာသို့ နံနက်စောစောသွားရောက်၍ စေတီတော်မြတ်အား ရှိခိုးပူဇော်ခြင်း၊ ကတိသစ္စာတိုင်တည်ခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။

ဟားခါး(ချင်း)

ဟားခါးမြို့နယ်အတွင်းရှိ ချမ်းသာသောသူများသည် သစ်လွင်သော စောင်နှင့်ထဘီ အထည်ပေါင်း ၁၀၀ ကို ဝယ်ယူ၍ သတို့သမီးနေအိမ်မှ သတို့သား၏နေအိမ်အထိ ခင်းပေးပြီး ယင်းအထည်များပေါ်တွင် သတို့သားနှင့်သတို့သမီးတို့သည် ခေါင်ရည်ကို သောက်ရင်း ဖြည်းညင်းစွာ သွားကြရသည်။ ယင်းတို့နောက်မှဆွေမျိုးများကသော်လည်းကောင်း၊ ကျေးကျွန်များကသော်လည်းကောင်းလက်ဖွဲ့ပစ္စည်းများကို ထမ်း၍လိုက်ကြရသည်။ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးမှအပအခြားသူများသည် ခင်းထားသော အခင်းပေါ်မှ လျှောက်၍ မသွားနိုင်ပေ။ ဤပွဲကို ပွန်ပါကိုင်း (အထည်ပေါ်လျှောက်သွားခြင်း) ဟုခေါ်သည်။

ကနန်း(ဗမာ)

ကနန်းလူမျိုးတို့ လက်ထပ်ခြင်းခလေ့တွင် လူငယ်ချင်း မေတ္တာမျှကြပြီးနောက် လက်ထပ်နိုင်ရေးအတွက် နှစ်ဖက်သော မိဘများ သဘောတူရန်လည်း အထူးလိုအပ်ပါသည်။ နှစ်ဖက်မိဘတို့ သဘောမတူဘဲ လူငယ်ချင်း မေတ္တာမျှ၍ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ပါက ဆွေမျိုးစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ခြင်း ခံရလေ့ရှိပါသည်။

ထူးခြားသည်မှာ လက်ထပ် ချိန်နီးလျှင် သတို့သမီး၏အိပ်ခန်းရှိ ခေါင်းတိုင်အနီး ဖျာတစ်ချပ်ကို ပက်လက်ခင်းထားရသည်။ ထိုဖျာပေါ်တွင် အခြားဖျာတစ်ချပ်ကို မှောက်ခုံခင်းလိုက်ရသည်။ ဖျာပေါ်တွင် သံတိုသံစများကို တင်ထားကြပြီး သတို့သားနှင့်သတို့သမီး နှစ်ဦးတို့သည် သံတိုသံစများပေါ်တွင် တက်နင်းပြီးမှ ဖျာပေါ်၌ထိုင်ရပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ပြုလုပ်ခြင်းကား သစ္စာပန္နက် သံမှိုနှက် သကဲ့သို့ခိုင်မြဲစွာ စိုက်ထူထားအပ်သော ခလေ့ဖြစ်ပါသည်။

လက်ထပ်ကြရာတွင်လည်း ကနန်းလူမျိုးတို့သည် အများအားဖြင့် အသက် ၁၆ နှစ် အရွယ်သို့ ရောက်ပြီးမှသာ လက်ထပ်လေ့ရှိကြသည်။ ဤအရွယ်သို့ ရောက်မှ လက်ထပ်ခြင်းဖြင့် မွေးလာသည့် ကလေးများ ထွားကျိုင်းသန်မာမည်ဟု ယုံကြည်ကြ

“ ကနန်းလူမျိုးတို့ လက်ထပ်ခြင်းခလေ့တွင် လူငယ်ချင်း မေတ္တာမျှကြပြီးနောက် လက်ထပ်နိုင်ရေးအတွက် နှစ်ဖက်သော မိဘများ သဘောတူရန်လည်း အထူးလိုအပ်ပါသည် ”

သည်။ မိဘနှစ်ပါးမှာ လည်း စဉ်းစားချင့်ချိန် နိုင်သော အသက်အရွယ်သို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ် သဖြင့် အမှားအယွင်း နည်းပါးနိုင်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

မင်္ဂလာဆောင်ရာတွင် ထူးခြားသော ဓလေ့မှာ လာရောက်သော အဖွဲ့သည် လူဦးရေ (စုံ)ဖြစ်ရသည်။ (မ)မဖြစ်ရ။ တစ်ဖန် ဘိသိက်ဆရာသည် သတို့သမီး၏ အိမ်ပေါ်သို့ မရောက် မီ တက်ရောက်ခွင့် တောင်းရသည်။ ခွင့်ပြုမှတက်ရသော ဓလေ့ရှိသည်။ မင်္ဂလာဆောင် မောင်မယ်သည် ယင်းနေ့တွင် သတို့သမီးဘက်မှ ဆွေမျိုးများအား အုန်းတစ်လုံး၊ ငှက်ပျော တစ်ဖီးစီပါသော ကန်တော့အုပ်များဖြင့် ကန်တော့ကြရသည်။ အုပ်ပွဲများနှင့် ကန်တော့ခြင်း ကို ဂုဏ်ယူတတ်ကြသည်။

မြိတ်(ဗမာ)မင်္ဂလာဆောင်ဓလေ့

နှစ်ဖက်မိဘအကြီးအကဲများ ညှိနှိုင်းကြပြီးနောက် မင်္ဂလာရက်ရွေးကြရသည်။ ဤသည်ကို အရပ်အပ်သည်ဟု ခေါ်သည်။ အရပ်အပ်ပြီးနောက် စေ့စပ်ပွဲလုပ်ကြရသည်။ ဤသည်ကို သမီးတောင်းပွဲဟု ခေါ်သည်။ ထို့နောက် မင်္ဂလာဆောင်အခမ်းအနားကို မြန်မာ ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်းပင် ကျင်းပကြရာ ထူးခြားသည်မှာ မင်္ဂလာမဆောင်မီ အကြိုညဖြစ်သည်။ ထိုညကို မြိတ်အခေါ် “ကွမ်းမအုပ်စောင့် ည” ဟုခေါ်သည်။ ကွမ်းအုပ်ကို မဖွင့်ရန်နှင့် သတို့သမီးကို စောင့်ရန် သဘောဖြစ်ပါသည်။ ထိုညတွင် သတို့သမီးက အလှဆုံးပြင်ဆင်ပြီး မိမိအိပ်ခန်းတွင် ထိုင်နေကာ လူငယ်ကာလသား ကာလသမီးတို့ လာရောက်နှုတ်ဆက်ခြင်း ကို ခံယူရသောပွဲ ဖြစ်သည်။ ကွမ်းအုပ်ကို မဖွင့်ကြရပါ။ ဖွင့်လိုက်လျှင် ပွဲဖျက်လိုက်ရာ ရောက် ၏။

ထားဝယ်(ဗမာ)မင်္ဂလာဆောင်ဓလေ့

ထားဝယ်မင်္ဂလာဆောင်ပွဲများမှာ ထူးခြားသည်။ ထားဝယ်တွင် ချစ်သူရည်းစား ဘဝ မည်မျှပင် ချစ်ကြိုက်စေကာမူ ယောက်ျားပျိုသည် မိန်းမပျိုအား ငွေဖြင့် တောင်းရမ်း၍ လက်ထပ်ကြရသည်။ မိန်းမပျို၏တန်ဖိုးကို အသိအမှတ်ပြုသောအားဖြင့် ငွေတင်၍ တောင်း ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့မိန်းမပျိုအား ငွေတင်တောင်းရသည်ကို ဒေသဝေါဟာရအားဖြင့် “အမေးငွေအပ်မင်္ဂလာ” ဟု ခေါ်ပေသည်။ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းပွဲပင် ဖြစ်သည်။ အမေး ငွေအပ်မင်္ဂလာပွဲတွင် နှစ်ဖက်မိဘများက ဖိတ်စာများ သီးခြားရိုက်၍ ဖိတ်ကြသည်။ သတို့သား လောင်းဘက်မှ ဖိတ်စာတွင် သတို့သားမိဘနှင့် သတို့သားအမည်သည် ဖိတ်စာ၏အပေါ် ဘက်တွင်ရှိ၍ သတို့သမီးလောင်းဘက်မှဖိတ်စာတွင် သတို့သမီးမိဘနှင့် သတို့သမီးအမည် သည် ဖိတ်စာ၏အပေါ်ဘက်တွင် ရှိသည်။ အမေးငွေအပ်မင်္ဂလာများတွင် သတို့သားလောင်း ဘက်မှ ဘိသိက်ဆရာတစ်ဦး၊ သတို့သမီးဘက်မှ ဘိသိက်ဆရာတစ်ဦးဖြင့် အမေး၊ အဖြေ ပြုလုပ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အမေးငွေအပ်ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေးငွေအပ်မင်္ဂလာပြုလုပ် ပြီးနောက် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာအခမ်းအနားကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ထိုမင်္ဂလာနှစ်ရက်ကို တစ်ပတ်မှ တစ်လလောက်အထိ ခွာ၍ ကျင်းပကြလေ့ရှိသည်။

မွန်

မွန်လူမျိုးတို့၏မင်္ဂလာဆောင်ခြင်းခလေ့တွင် နေ့ကောင်းရက်မြတ် ရွှေချယ်ခြင်း၊ လင်စုံမယား စုံရွေးချယ်ခြင်း၊ မင်္ဂလာအခမ်းအနားကျင်းပခြင်းတို့တွင် မင်္ဂလာရှိသော၊ ဂုဏ်သရေရှိသော ရွေးချယ်မှုတို့ကို အဓိကထားလေ့ရှိကြသည်။ မင်္ဂလာနေ့ မတိုင်မီကပင် သတို့သားဘက်မှလည်းကောင်း၊ သတို့သမီးဘက်မှလည်းကောင်း အိမ်ထောင်မပျက်ဖူးသော လင်စုံ၊ မယားစုံ ခုနစ်စုံကို ကြိုတင်၍ ဖိတ်ကြားထားသည်။ လင်စုံမယားစုံရွေးချယ်ရာ၌ သားသမီးများ များမွေးသူကို ဦးစားပေးသည်။ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်သင့်ဖူးသော သားသမီး ရှိသည့် မိဘများကို ရွေးချယ်လေ့မရှိကြ။ မင်္ဂလာဆောင်ရာ၌ သတို့သမီးဘက်တွင် သတို့သမီး၏မိခင်သို့မဟုတ် အကြီးအကဲတစ်ဦးသည် သပြေခက်၊ မြေစာမြက်၊ အမွှေးနံ့သာရည်တို့ပါရှိသော သို့မဟုတ် မင်္ဂလာရှိသော ခွက်တစ်ခုခုဖြင့် မင်္ဂလာအချိန်မတိုင်မီကပင် အသင့်စောင့်ဆိုင်းနေရသည်။ သတို့သားဘက်မှ ပရိသတ်များ အိမ်ပေါ်သို့တက်ရောက်လာလျှင် ယင်းဖလားထဲမှ မင်္ဂလာရေစင်ဖြင့် ပက်ဖျန်းပေးရန် ဖြစ်သည်။

“ မွန်လူမျိုးတို့၏
 မင်္ဂလာဆောင်ခြင်း
 ခလေ့တွင်
 နေ့ကောင်းရက်မြတ်
 ရွေးချယ်ခြင်း၊
 လင်စုံမယား စုံရွေးချယ်ခြင်း၊
 မင်္ဂလာအခမ်းအနား
 ကျင်းပခြင်းတို့တွင်
 မင်္ဂလာရှိသော၊
 ဂုဏ်သရေရှိသော
 ရွေးချယ်မှုတို့ကို
 အဓိကထားလေ့ရှိကြသည် ”

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပွဲအတွက် ငွေဖလား သို့မဟုတ် မင်္ဂလာရှိသော ခွက်ကြီးတစ်ခုတွင် မင်္ဂလာပန်း၊ အမွှေးနံ့သာရည်၊ မြေစာမြက်တို့ ထည့်သွင်း၍ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရသည်။ မင်္ဂလာအချိန်ကျ ရောက်သောအခါ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတို့ကို ယှဉ်တွဲထိုင်စေပြီး ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသော ငွေဖလားထဲတွင် လက်တစ်ဖက်စီကို နှစ်ထားစေရသည်။ လက်နှစ်ထားစဉ် လက်ထပ်ပေးသူက မင်္ဂလာဆောင်နှင်းကြောင်း ဂါထာကို ရွတ်ဆိုသည်။ ဂါထာ ဆုံးလျှင် လက်အသီးသီးထုတ်၍ သတို့သားလက်ကို သတို့သမီးလက်ပေါ်သို့ အုပ်ကာပဝါစည်းထားရသည်။ ထိုသို့ မင်္ဂလာဆောင်ခြင်းသည် စုလျားရစ်ပတ် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် လက်ထပ်ဂါထာကိုလည်း ရွတ်ဆိုသည်။ ထို့နောက် လက်ထပ်ပေးသူ (ဘိသိက်ဆရာ)က နှစ်ဖက်မိဘများ

ကိုယ်စား ဆုံးမဩဝါဒစကား ပြောကြားပေးရသည်။

ထိမ်းမြားမင်္ဂလာအခမ်းအနားပြီးသောအခါ သတို့သားသည် မိမိအိမ်သို့ပြန်သွားရပြီး ညနေမိုးချုပ် မှ သတို့သမီးအိမ်သို့ ပြန်လာရသည်။ ဤကဲ့သို့ သွားလိုက်၊ ပြန်လိုက်ဖြင့် ခုနစ်ရက်တိတိ လုပ်ရသည်။ ခုနစ်ရက်ပြည့်သောနေ့တွင် နှစ်ဖက်သောဆွေမျိုး အကြီးအကဲများ၊ မိဘများကို သတို့သားနှင့် သတို့သမီး တို့က ကန်တော့ပွဲနှင့် လည်၍ ကန်တော့ကြရသည်။ ဆွေမျိုးအကြီးအကဲ၊ မိဘများကလည်း ဆုမွန်ကောင်း တောင်း၍ လက်ဖွဲ့ပစ္စည်းများ ပေးအပ်ကြသည်။

ရခိုင်

မင်္ဂလာမဆောင်မီ တစ်ရက်အလိုတွင် ယခု ခေတ် မင်္ဂလာဖိတ်စာကမ်းသည့်အတိုင်း လက်ဖက် ထုပ်များ၊ ကွမ်းယာများ ကမ်းလှမ်း၍ မင်္ဂလာရက်ကို ကြေညာပြီး ဖိတ်ကြားကြသည်။ ရပ်ရွာရှိ အပျို၊ လူပျိုများက မင်္ဂလာနေ့၌ ကျွေးမွေးဧည့်ခံရန် တာဝန် ယူရသည်။ ထိုနေ့တွင်ပင် အညွန့်ရှိသော အမျိုးသမီး တစ်ဦးက သတို့သားအိမ်မှ ဆန်ကို သတို့သမီး အိမ်သို့ ပို့ပေးရသည်။ ဆန်မှာလည်း နို့ဆီဘူး ၂ ဘူး၊ ၄ ဘူး စသည်ဖြင့် စုံဂဏန်းဖြစ်ရသည်။

မင်္ဂလာဆောင်မည့် နံနက်အရုဏ်တက်အချိန် သတို့သား၏အိမ်၌ သတို့သားအား မင်္ဂလာမြှောက်၍ သတို့သမီးအားလည်း သတို့သမီးအိမ်မှာပင် မင်္ဂလာမြှောက်သည်။ မင်္ဂလာမြှောက်သည်ဟုဆိုရာ၌ ဘုန်းကြီးဆွမ်းကပ်ပြီး မင်္ဂလာတရားနာခြင်း၊ ဘိုးဘွား၊ လူကြီးမိဘများအား ကန်တော့ခြင်း၊ မင်္ဂလာစကား ကျွမ်းကျင်သူအား သတို့သား၊ သတို့သမီးတို့အား နံ့သာရည်ဖြင့် ပက်ဖျန်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သတို့သမီး၏အိမ်တွင် မင်္ဂလာလက်ဆုံထမင်း ပွဲအတွက် အညွန့်ရှိသူ အမျိုးသမီးက သတို့သားအိမ် ကလာပို့သော ဆန်နှင့် သတို့သမီးအိမ်က ဆန်များကို ရော၍ချက်ရသည်။ ထိုထမင်းနှင့် ကောက်ညှင်း ထမင်းကိုရော၍ မင်္ဂလာထမင်းပြင်ရသည်။ မင်္ဂလာပန်းကန် ပေါ်တွင် ကောက်ညှင်းထမင်း၊ ပုစွန်တုပ် အကြီးနှစ်ကောင်၊ ၄က်ပျောသီးနှစ်လုံး၊ ဘဲဥနှစ်လုံး

“ မင်္ဂလာမဆောင်မီ တစ်ရက်အလိုတွင် ယခုခေတ် မင်္ဂလာဖိတ်စာ ကမ်းသည့်အတိုင်း လက်ဖက်ထုပ်များ၊ ကွမ်းယာများ ကမ်းလှမ်း၍ မင်္ဂလာရက်ကို ကြေညာပြီး ဖိတ်ကြားကြသည် ”

တင်ထားရသည်။ အညွန့်ရှိသော အမျိုးသမီး ဆိုသည်မှာ လူပျို၊ အပျို လက်ထပ်ပြီး မောင်နှံစုံ အတူတကွ နေထိုင်လျက် သားသမီးတစ်ဦး တစ်ယောက်မျှ ပျက်စီးခြင်းမရှိသော အိမ်ထောင်ရှင် အမျိုးသမီး ဖြစ်သည်။

သတို့သမီးအိမ်သို့သွားရာတွင် သတို့သားနှင့် ၎င်းပရိသတ်သည် နဂါးခေါင်းလှည့်နှင့် ရင်မဆိုင်ရအောင် ဗေဒင်တွက်ထားသည့်အတိုင်း လှည့်လည်၍ သွားရသည်။ မင်္ဂလာလက်ဆုံ စားရာတွင် သတို့သား၏ ဖခင်က သတို့သမီးနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်ထိုင်၍ လည်းကောင်း၊ သတို့သမီး၏ဖခင်က သတို့သားနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်ထိုင်၍လည်းကောင်း ထမင်းထုပ်ခံရန် ပဝါဖြူများ ဖြန့်ထားရသည်။ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတို့သည် မင်္ဂလာထမင်းပွဲတွင်ရှိသော ထမင်းကို တစ်ဆုပ်ချင်းဆုပ်ပြီး ဖခင်များ၏ ပဝါဖြူထဲသို့ ထည့်ရသည်။ ထမင်းခုနစ်ဆုပ် ထည့်ပြီးလျှင် ဖခင် များက လက်ဖွဲ့ငွေများပေးကမ်းကြသည်။ တစ်ဖန် မိခင်များကိုလည်း ထိုနည်းအတူ ထမင်းဆုပ်ခုနစ် ဆုပ်ထည့်ရသည်။ ထို့နောက် သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ထမင်းခုနစ်ဆုပ်စီပေး၍ စားသောက်ကာ ရေဖလားတွင် လက်ဆေးကြ ရသည်။

“ သတို့သမီးအိမ်သို့ သွားရာတွင် သတို့သားနှင့် ၎င်းပရိသတ်သည် နဂါးခေါင်းလှည့်နှင့် ရင်မဆိုင်ရအောင် ဗေဒင်တွက်ထားသည့်အတိုင်း လှည့်လည်၍ သွားရသည် ”

လက်ထပ်ပွဲကျင်းပမည့် နေ့လယ်ပိုင်းတွင် သတို့သမီး၏အဖော် အပျိုများသည် ဝတ်ကောင်းစားလှများ ဝတ်ဆင်၍ သတို့သမီးအိမ်သို့ လက်ဖွဲ့များ သွားရောက်ပေးလေ့ရှိ သည်။ ထိုသို့သွားရောက်၍ လက်ဆောင်များပေးကမ်းခြင်းနှင့် သတို့သမီးအား ၎င်း၏အဖော်အဖြစ် စောင့်ရှောက်ခြင်းကို သမီးစောင့်သည်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

အပျိုများပြန်သွားပြီးနောက် ညနေဘက်တွင် မင်္ဂလာပွဲကို ဆက်လက်ကျင်းပသည်။ ဖိတ်ကြားထားသော ဧည့်ပရိသတ်များက မိမိတို့နှင့်ရင်းနှီးသည့် ဘက်သို့ သွားရောက်ကြသည်။ မင်္ဂလာအချိန်ကျ ရောက်သောအခါ သတို့သားနှင့် ယင်း၏ပရိသတ်များက သတို့သမီး၏အိမ်သို့ စီတန်း၍ သွားကြသည်။

မင်္ဂလာအခမ်းအနားပြီးသောအခါ သတို့သားသည် မင်္ဂလာအခမ်းအနားမှ ထွက်ခွာသွားခွင့်ရရန်

အတွက် သတို့သမီးဘက်မှ သတို့သား၏လူပျိုရုံများအား ငွေပေးရသည်။ ထို့နောက် မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းများအား ကျွေးမွေးဧည့်ခံရန် သတို့သားသည် မိမိအိမ်သို့ ပြန်ရသည်။ သို့ရာတွင် အိမ်ပေါ်မတက်ရဘဲ မဏ္ဍပ်ထဲ၌သာနေရသည်။ မိဘအိမ်သို့ မဝင်ရဟူသော စည်းကမ်းချက်မှာ မလိုက်နာ၍ မရသော စည်းကမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဧည့်ခံပွဲပြီး ၍ ညပိုင်းတွင် သတို့သားအား မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများက သတို့သမီးအိမ်သို့ လိုက်ပို့ကြ သည်။ သတို့သားအား မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းများက သတို့သမီးမိဘများထံ သတို့သားကိုအပ်၍ ပြန်သွားကြသည်။ မင်္ဂလာ ဆောင်ပြီး သုံးရက် သို့မဟုတ် ငါးရက် သို့မဟုတ် ခုနစ်ရက် အကြာတွင် အိမ်ပြန်လည်သွား လေ့ရှိသည်။ လူကြီးမိဘ၊ ဆွေမျိုးသားချင်းများအား ကန်တော့သည့်နေ့ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ရခိုင်ရိုးရာ မင်္ဂလာဆောင်အပြီးတွင် သမက်က ယောက္ခမအိမ်သို့ လိုက်ပါနေထိုင် သောကြောင့် ရခိုင်တို့က “သမက်တက်ပွဲ” ဟု ခေါ်ကြသည်။

ရှမ်း

ရှမ်းလူပျို အပျိုတို့ ချစ်ကြိုက်ပြီးနောက် လက်ထပ်မင်္ဂလာကိစ္စအတွက် ဦးစွာ ပထမ လူပျို၏မိဘများက အပျို၏မိဘများထံသို့သွား၍ ပြောရသည်။ အပျို၏မိဘများက လေး ငါးရက် အချိန်ယူပြီး ဆွေမျိုးများနှင့် တိုင်ပင်ရသည်။ သမီး၏သဘောကိုလည်း မေးမြန်းရ သည်။ သမီးက သဘောတူပါက လူပျိုဘက်သို့ အကြောင်းပြန်ကြားရသည်။

လူပျိုဘက်မှ ဧည့်သည်များကို အပျိုဘက်က ထမင်းကျွေးပြုစုသည်။ အပျိုနှင့်လူပျို အတွက်မူ ထမင်းပွဲတစ်ခု သီးသန့်ပြင်ပေးရသည်။ ထူးခြားသည်မှာ လူပျိုနှင့်အပျို ထမင်း စားနေကြစဉ်အနားတွင် ကလေးများက သားသမီးများသဖွယ် ကြက်ဥနှစ်လုံးကိုခွဲပြီး “ဖေဖေ၊ မေမေ” ဟုခေါ်ကာ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတို့အား ခွဲကျွေးကြရသောလေ့ ဖြစ် သည်။

မင်္ဂလာပွဲကိုလည်း သတို့သမီးအိမ်တွင်သာ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ရှေးရှမ်းပုံပြင်မှ ခွန်ဆန်လောနှင့် နန်းဦးပြင်တို့ကို အစွဲပြုပြီး သတို့သား၊ သတို့သမီးအိမ်သို့ အလာလမ်းတွင် ရွှေကြိုး၊ ငွေကြိုးတားကြသည်။ လက်ထပ်ပြီး ခုနစ်ရက်အတွင်း ခရီးထွက်လေ့မရှိကြပေ။ ယောက္ခမအိမ်တွင် အနည်းဆုံး တစ်နှစ်နေပြီးမှ အိမ်ထောင်ခွဲလိုက် ခွဲနေကြလေ့ရှိသည်။

အင်းသား

အင်းသားအမျိုးသားတို့၏ လူမှုရေးစနစ်သည် မြန်မာဆန်ဆန်ပင် ဖြစ်သည်။ လူမျိုး ခွဲခြားစိတ်မရှိဘဲ အခြားလူမျိုးများနှင့် ရောနှောနေထိုင်တတ်သည်။ သို့သော် အင်းလေးထဲ တွင် အင်းသားများသာရှိပြီး ရှမ်းရွာအနည်းငယ်ရှိသည်။ အခြားလူမျိုးများနှင့် လက်ထပ် ထိမ်းမြားမှု အနည်းငယ်ရှိသော်လည်း များသောအားဖြင့် အင်းသားအချင်းချင်း သို့မဟုတ် အင်းသားလူမျိုးနှင့် ရှမ်းလူမျိုးတို့ ရောနှောအိမ်ထောင်ပြုကြသည်က များသည်။

အင်းသားလူမျိုးတို့သည် လူကြီးစုံရာရှေ့တွင် တောင်းရမ်းယူကြသည်။ ခိုးရာလိုက် သူများ မရှိလှချေ။ တောင်းရမ်းသည့်အခါ ဆင်းရဲချမ်းသာအလိုက် လူပျိုက အပျို၏မိဘ များထံ တင်တောင်းကြရသည်။

တစ်ရွာသူနှင့်လက်ထပ်လျှင် သတို့သားက သတို့သမီး၏ရွာရှိ လူကြီးများနှင့် ကာလသားများအား ရွာဝင်ခငွေကြေးပေးရသည်။ မင်္ဂလာဆောင်လျှင် ရွှေကြိုး၊ ငွေကြိုး

တားလေ့ရှိသည်။

တစ်ခုလပ်အမျိုးသမီးတို့ အိမ်ထောင်ပြုသော် ခဲဖိုးတောင်းလေ့မရှိ။ ရွှေကြိုးလည်း မတားတော့ပေ။ ရွာအတွက် သာရေး၊ နာရေးတွင် အသုံးပြုရန် ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို လှူရသည်။

ပလောင်

ပလောင်အမျိုးသားများသည် မိန်းကလေးမိဘတို့က သဘောမတူဘဲ လက်ထပ်ခွင့် မရ။ ခိုးယူပေါင်းသင်းမှု၊ လင်နောက်လိုက်ပြေးမှု၊ ပလောင်အပျို သဘောမတူဘဲ အဓမ္မယူမှု များ မရှိ။ မိဘသဘောတူလျှင် အပျို၏မိခင်သို့ လူပျိုက ဆင်းရဲချမ်းသာအလိုက် တင်တောင်း ရသည်။

လက်ထပ်ခြင်းကို တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ စုပေါင်း၍သော်လည်းကောင်း ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။

ပလောင်လူပျိုနှင့် မိဘများက ပလောင်အပျိုအိမ်သို့ သွားရောက်ကာ မိန်းမပျို၏ မိဘများ တည်ခင်းသော စားသောက်ဖွယ်ရာများကို စားသောက်ရင်း သားရေး၊ သမီးရေး ဆွေးနွေးကာ မင်္ဂလာရက် သတ်မှတ်ကြသည်။ ယောက်ျားလေးမိဘများဘက်မှ တတ်နိုင် သမျှသော ပစ္စည်းများဖြင့် တင်တောင်းလေ့ရှိကြသည်။ ယာခင်း၊ နေအိမ်၊ လက်ဝတ်ရတနာ စသည်အားဖြင့် တင်တောင်းကြသည်။ နည်းသည်၊ များသည် မဟူ။ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ပခာနမထား။ မေတ္တာစစ်၊ မေတ္တာမှန်ကိုသာ တန်ဖိုးထား မက်မောကြသည်။ လက်ထပ်ပြီး လျှင်လည်း မိဘများ ခွဲမနေကြဘဲ တစ်အိမ်တည်းတွင်သာ အတူတူပင် တစ်စုတစ်ဝေးတည်း နေတတ်ကြသည်။ လူမျိုးကွဲနှင့် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းကို ခွင့်ပြုမထား။ မိမိတို့၏မျိုးရိုးကို ဂုဏ်ယူစွဲမက်စွာ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားလိုသည့် ဓလေ့ကောင်းလေးတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ကျန်သောတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်များ၊ မျိုးနွယ်စုငယ်များ၏ ထူးခြားသော နှစ်လိုဖွယ် ရာ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ အတိတ်ကောင်း၊ နိမိတ်ကောင်းဆောင်သည့် လက်ထပ်မင်္ဂလာထုံးစံလေ့ များ ဖော်ထုတ်လေ့လာရန် အများအပြား ကျန်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

ယခုကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားတို့၏ လက်ထပ်မင်္ဂလာဓလေ့ထုံးစံများကို လေ့လာရခြင်း အားဖြင့် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း နားလည်ချစ်ကြည်မှု တိုးပွားစေမည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။ ကျန်ရှိနေသည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ မျိုးနွယ်အလိုက်၊ ဒေသအလိုက် ဓလေ့ထုံးစံ များကိုလည်း ဆက်လက်ဖော်ထုတ် မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရေးကိုလည်း အထူးတိုက်တွန်းအပ် ပါသည်။

နှင်းပွင့်

ကိုးကား

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ဓလေ့ထုံးစံများ (သိန်းထွန်း-မြဝတီ)

မနောဗြေခါတိမ္မိ မနောပွဲတော်သို့

တတိယ (၀၆၂၅)

“ကချင်လူမျိုးများ၏ထူးခြားထင်ရှားသော
 ပွဲတော်များစွာရှိသည့်အနက်
 မနောပွဲတော်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာမက
 တစ်ကမ္ဘာလုံးအထိ ကျော်ကြားသောပွဲတော်တစ်ခု
 ဖြစ်ပါသည်။ မနောပွဲတော်တွင် မပါလျှင် မဖြစ်သော
 မနောတိုင်မှာ ကချင်ပြည်နယ် သင်္ကေတဖြစ်ပါသည်။
 မနောတိုင်မှာ မဏ္ဍိုင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
 ကချင်လူများနှင့် မနောပွဲတော်မှာ ခွဲခြား၍မရသော
 ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်သည်”

မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်ရာကျော်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများစွာဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများမှာ လူမျိုးစုတစ်စုနှင့် တစ်စုမတူညီကြပေ။ ထိုသို့ မတူညီကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာဓလေ့များစွာရှိသော ကချင်မျိုးနွယ်စုများမှာ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း ကချင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက် အကျဆုံးအပိုင်းတွင်တည်ရှိပြီး အရှေ့ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ တောင်ဘက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ခရိုင် (၄)ခုနှင့် မြို့နယ် (၁၈) မြို့နယ်ရှိပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် အဓိကနေထိုင်ကြသည်မှာ ဂျိန်းဖော့၊ ရဝမ်၊ လီဆူ၊ လော်ဝေါ၊ လာချိုဒ်၊ ဇိုင်ဝါး စသည့် ကချင်မျိုးနွယ်စု (၆) မျိုး၊ တိုင်းလုံ၊ တိုင်းလေ၊ တိုင်းလိုင်၊ တိုင်းဆာ၊ တိုင်းခမ်းတီ စသည့် ရှမ်းမျိုးနွယ်စု (၅) မျိုးနှင့် ဗမာတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့အတူတကွ နေထိုင်ကြသော်လည်း ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ရိုးရာပွဲတော်၊ တူရိယာပစ္စည်းများ၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ၊ လက်မှုပညာ အစရှိသည်တို့မှာ မတူညီကြပေ။ မတူညီကွဲပြားသော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများရှိသော ကချင်မျိုးနွယ်စုများတွင် တူညီစွာကျင်းပကြသော ပွဲတော်တစ်ခုရှိပါသည်။ ၎င်းပွဲတော်မှာ မနောပွဲတော်ဖြစ်ပါ သည်။

ကချင်လူမျိုး၏ ထူးခြားထင်ရှားသော ပွဲတော်များစွာရှိသည့်အနက် မနောပွဲတော်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သာမက တစ်ကမ္ဘာလုံးအထိ ကျော်ကြားသောပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်ပါ သည်။ မနောပွဲတော်တွင် မပါလျှင် မဖြစ်သော မနောတိုင်မှာ ကချင်ပြည်နယ် သင်္ကေတ ဖြစ်ပါသည်။ မနောတိုင်မှာ မဏ္ဍိုင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကချင်လူမျိုးနှင့် မနောပွဲတော်မှာ ခွဲခြား၍မရသော ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်သည်။

ရှေးအခါက ကချင်မျိုးနွယ်စုများသည် နတ်ကိုးကွယ်ယုံကြည်ကြသည်။ နတ်များသာလျှင် မိမိတို့၏ စီးပွားဥစ္စာတိုးတက်ရေး၊ အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်ရန်အတွက် စောင့်ရှောက်ပေးသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

“ ကချင်ပြည်နယ်တွင်
အဓိက
နေထိုင်ကြသည်မှာ
ဂျိန်းဖော့၊
ရဝမ်၊ လီဆူ၊
လော်ဝေါ၊ လာချိုဒ်၊
ဇိုင်ဝါး စသည့်
ကချင်မျိုးနွယ်စု
”
(၆) မျိုး...

ထိုသို့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ကြသည့်အလျောက် မိမိတို့၏ တစ်နေ့လုပ်ငန်းများ၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး အစ ရှိသည်တို့ကို နတ်မေးခြင်း၊ နတ်ပူဇော်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါ သည်။ ကချင်လူမျိုးများသည် အထူးသဖြင့် မဒိုင်နတ်ကို အဓိက ဆည်းကပ်ပူဇော်ပသကြသည်။

မဒိုင်နတ်သည် ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့ ယုံကြည်ကိုးကွယ် ခဲ့သော နတ်များမှ အကြီးဆုံးသော၊ အမြင့်မြတ်ဆုံးသော နတ်မင်းကြီးဖြစ်သည်။ မဒိုင်နတ်ကို လူတို့၏အသက်အိုးအိမ် စောင့်ရှောက်ပေးခြင်းနှင့် ဥစ္စာစီးပွားတို့ကို တိုးပွားလာစေခြင်း ကြောင့် ပူဇော်ပသကြပါသည်။ မဒိုင်နတ်ကို ပူဇော်ပသရာတွင် ဗုံ၊ မောင်း၊ နှံ၊ ပလွေ စသည့် တူရိယာပစ္စည်းမျိုးစုံတို့ဖြင့် တီးမှုတ်ကာ ပျော်ရွှင်စွာ ကခုန်၍ပူဇော်ပသကြသည်။ ထိုသို့ ပူဇော်ပသရာမှ မနောပွဲတော်ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မနော ပွဲတော်မှာ ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ မှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပွဲတော်တစ်ခုဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

မနောပွဲတော်စတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ကချင်မျိုးနွယ်စု များ၏ အစဉ်အလာ ယုံကြည်ပြောဆိုမှုမှာ မဒိန်ရောင်ဆိုသူ က စူးစမ်းရှာဖွေရင်း တောတွင်း ညောင်ပင်တစ်ပင်အောက် တွင် အောက်ချင်းငှက်ဘုရင်အား ငှက်အပေါင်းခြံရံလျက် ပျော်ပါးကခုန်ပြီး ညောင်သီးများကို တပျော်တပါး စား သောက်နေသည်ကို မြင်လေသည်။ အဆိုပါငှက်များအောင်ပွဲ ခံသည့်ပွဲတွင် အူးကာလ (ခေါ်) အမြီးရှည် ငှက်တစ်မျိုးက ဗေဒင်ဆရာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ခိုငှက်က နတ်ဟောဆရာ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ငှက်မြီးရှည်က အကူနတ်ဟောဆရာ အဖြစ် လည်း ကောင်း အသီးသီးဆောင်ရွက် နေသည်ကို တွေ့မြင်ပြီးနောက် ငါးများရေထဲတွင် ပျော်မြူးနေပုံ၊ တောထဲ တွင် လိပ်ပြာများ သဘာဝအလျောက် မြူးထူး ပျော်ရွှင်နေကြ ပုံများကို ပေါင်းစပ် နမူနာအတုယူကာ နတ်ပွဲ၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲနှင့် နတ်ပူဇော်သည့် အလေ့အထအဖြစ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။

မနောပွဲတော်သည် ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ရိုးရာ ဓလေ့ထုံးစံအရ ကျင်းပသော အခမ်းအနားများရှိသည့် အနက် မှ အခမ်းနားဆုံး၊ အကြီးကျယ်ဆုံးသော ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ် သည်။ ရှေးယခင်က မနောပွဲတော် ကျင်းပမည်ဆိုပါက ပွဲတော်သို့လာရောက်မည့် ရပ်နီးရပ်ဝေးမှ ဧည့်သည်များကို

“မနောပွဲတော်သည် ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအရ ကျင်းပသော အခမ်းအနားများ ရှိသည့်အနက်မှ အခမ်းနားဆုံး၊ အကြီးကျယ်ဆုံးသော ပွဲတော်တစ်ခု ဖြစ်သည်”

ကျွေးမွေးရန်အတွက် ဆန်၊ သားငါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ၊ သစ်သီးဝလံများအပြင် ယဇ်ပူဇော်ရန်အတွက်လည်း ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက်၊ ကြက်များကို ကြိုတင်စုဆောင်းကြသည်။ ထိုသို့စုဆောင်းပြီးမှသာ မနောပွဲတော်ကို ဦးစီးကျင်းပသော မနောရှင်မှာ နတ်ဆရာကြီးများနှင့် တတ်ကျွမ်းနားလည်သော လူကြီးများဖြင့် မနောကသည့် မနောကွင်းအတွက် ရက်ကောင်းရက်မြတ်ကို ဗေဒင်တွက်ချက်ပြီး ရိုးရာနတ်ကို ပူဇော်၍ ပန္နက်ချသည်။ မနောပွဲတော်ကျင်းပသည့်နေ့ရက်ကိုလည်း မနောကရာ မနောကွင်း ပန္နက်ချသည့်နေ့တွင်ပင် တွက်ချက်ကြသည်။

မနောပွဲတော်ကျင်းပရာတွင် တီးခတ်သည့် တူရိယာ၊ ကကြိုးကကွက်များ တူညီကြသော်လည်း ကျင်းပသည့် ပွဲတော်ပေါ်တွင်မူတည်၍ အမည်အမျိုးမျိုးမှည့်ခေါ်ကြသည်။ ကချင်မျိုးနွယ်စုများတွင် ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအရ ကျင်းပသော မနောပွဲတော်များတွင် အဓိကကျသော မနောပွဲတော်များမှာ ဆွတ်မနော၊ ဂျူမနော၊ ပဒန်မနော၊ ကွမ်ရန်မနော၊ ရှုဒစ်ဖေ့ မနော၊ နင်ထန်မနော၊ ထင်ရမ်းမနောတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မနောပွဲတော် အမည်တစ်ခုစီတိုင်းတွင် အဓိပ္ပာယ်များစွာ ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

“ယဇ်ပူဇော်ရန်
အတွက်လည်း
ကျွဲ၊ နွား၊
ဝက်၊ ကြက်များကို ကြိုတင်
စုဆောင်းကြသည် ”

ဆွတ်မနော သည် ဥစ္စာစီးပွား တိုးပွားကြွယ်ဝချိန်တွင် လူအများနှင့် မိတ်ဆွေတို့ကို ပေးကမ်းစွန့်ကြဲအလှူအတန်းပြုလုပ်သည့် မနောပွဲတော် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကောက်သစ် စားပွဲတွင်လည်း ကောင်း၊ စီးပွားရေးအောင်မြင်ပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝသူတို့ ကျင်းပသော မနောပွဲတော် ဖြစ်သည်။

ဂျူမနောသည် ပြင်းထန်စွာ နာမကျန်းဖြစ်ချိန်နှင့် သက်ကြီးရွယ်အို အဘိုး၊ အဘွား များ သေဆုံး၍ အသုဘအခမ်းအနား ကျင်းပပြီးစီးချိန်တွင် ကျင်းပကြသည့် မနောပွဲတော် ဖြစ်သည်။ ရောဂါဘယကင်းရှင်း၍ ကျန်းမာချမ်းသာစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ကျင်းပသည့် မနောပွဲအတော်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သားသမီးထွန်းကားခြင်း မရှိသူတို့က အမွေနှင့် အရိုက်အရာ ဆက်ခံမည့် သားသမီး ထွန်းကားလာ

စေရေးအတွက်လည်း ကျင်းပကြသည်။

ပဒန်မနော သည် စစ်နိုင်၍ ကျင်းပသော အောင်ပွဲခံသည့် မနောပွဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး အထိမ်းအမှတ်နေ့များတွင် ကျင်းပသည့် မနောပွဲတော်ကို ပဒန်မနော ဟု ခေါ်သည်။

ကွမ်ရန်မနော သည် မဒိုင်နတ်စင်ကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ကြသည့် အိမ်ထောင်စု တစ်စုမှ အိမ်သားတစ်ဦးဦး နယ်မြေသစ် တည်ထောင်နေထိုင်ချိန်တွင်လည်းကောင်း၊ သီးခြား အိုးသစ်အိမ်သစ် ခွဲထွက်၍ နေထိုင်ချိန်တွင်လည်းကောင်း၊ မဒိုင်နတ်စင်အား ခွဲဝေပင့်ဆောင် ယူသောအခါများ၌ ကျင်းပသော မနောပွဲတော်ဖြစ်သည်။

ရှုဒစ်ဖောမနော သည် နယ်မြေသစ် ရှာဖွေတွေ့ရှိသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ ရပ်သစ်ရွာသစ် တည်ထောင်သည့်အခါဖြစ်စေ၊ နတ်ဆိုးများကို နှင်ထုတ်ရန်နှင့် မဒိုင်နတ်ကို နေရာပြသ ပေးသည့်အနေဖြင့် ကျင်းပပေးသည့် မနောပွဲတော်ဖြစ်သည်။

နင်ထန်မနော သည် စစ်မြေပြင်သို့ ထွက်ခွာမည့်အချိန်တွင် ကျင်းပသည့် စစ်ချီမနော ပွဲတော် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စစ်သည်တို့ စိတ်တက်ကြွစေရန်နှင့် အင်အားစုဆောင်းသည့် မနောပွဲတော်လည်း ဖြစ်သည်။

ထင်ရမ်းမနော သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးကြားတွင် မကျေနပ်ချက်များရှိနေချိန်တွင် ကျေရာကျေကြောင်း ပြန်လည်အဆင်ပြေစေရန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသည့်အနေဖြင့် ကျင်းပသော မနောပွဲတော်ဖြစ်သည်။

ရှေးယခင်က ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့သည် နတ်ကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခဲ့သော်လည်း ယနေ့ခေတ်တွင် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမှာ ပြောင်းလဲလာခဲ့ကြသည်။ ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့ အများဆုံး ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြသည်မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမှာ အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။ မနောပွဲတော်ကြီးမှာ မဒိုင်နတ်ကို ပူဇော် ပသရာမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟုဆိုသော်လည်း ယနေ့ခေတ်တွင် နတ်ကိုယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု မှာ ပျောက်ကွယ်လုနီးဖြစ်သော်လည်း မနောပွဲတော်ကို ဆက်လက်ကျင်းပနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ရှေးယခင်က မဒိုင်နတ်ကို ပူဇော်၍ မနောပွဲတော်ကို ကျင်းပသော်လည်း ယနေ့ မနောပွဲတော်ကို ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။

မနောပွဲတော်ကို ကျင်းပရခြင်းကြောင့် ရှေးယခင်ကတည်းမှ ယနေ့အချိန်ထိ ရပ်နီး ရပ်ဝေးဆွေမျိုးများ၊ မိမိနေထိုင်ခဲ့သော မွေးရပ်မြေမှ မိတ်ဆွေများဖြင့် ပြန်လည်တွေ့ဆုံခြင်း ဖြင့် ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်များ ပြောဆို၍ ဝမ်းသာပျော်ရွှင်ကြပါသည်။ မနောပွဲတော် ကျင်းပ ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအတွက်သာမက ရပ်ဝေးရပ်နီး မှ ဆွေမျိုး၊ အသိမိတ်ဆွေများဖြင့် တွေ့ဆုံခြင်း၊ စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်းတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါ သည်။ ထို့ပြင် မိတ်သစ်၊ ဆွေသစ်များလည်း တိုးပွားစေသည်။

မနောပွဲတော်နှင့် ကချင်မျိုးနွယ်တို့မှာ ခွဲခြား၍ မရနိုင်သောပွဲတော်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးယခင်က မနောပွဲတော်ကို အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ကျင်းပခဲ့သော်လည်း ယနေ့ခေတ် တွင် ဆွတ်မနောကိုသာ အများဆုံး ကျင်းပကြသည်။ ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့သည် ယနေ့အချိန် အခါတွင် မနောပွဲတော်ကို မိမိတို့အထွတ်အမြတ်ထားသော နေ့ထူးနေ့မြတ်တွင်သာမက ဇန်နဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ကျရောက်သော ကချင်ပြည်နယ်နေ့တွင် လူမျိုးဘာသာမရွေး

ပျော်ရွှင်စွာပါဝင်နိုင်ရန် နှစ်စဉ်ကျင်းပကြသည်။ မနောပွဲတော်တွင် လာရောက်လေ့လာပါဝင် ရခြင်းဖြင့် ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ရိုးရာအက၊ ရိုးရာတူရိယာများ၊ အရောင်အသွေး စုံလင်လှသော ရိုးရာဝတ်စုံများ အစရှိသည်တို့ကိုလည်း အံ့ဩဖွယ်မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထူးခြားအံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော မနောပွဲတော်မှ ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့၏ ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု လေ့လာလိုသူများ၊ သုတေသနပြုလုပ်လိုသူများအတွက် အကောင်းဆုံးသော ပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မနောပွဲတော်မှာ ကချင်မျိုးနွယ်စုတို့ လက်ဆင့်ကမ်း ထိန်းသိမ်း လာခဲ့သော ရိုးရာပွဲတော်တစ်ခု ဖြစ်သည့်အတွက် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ရန် မလွယ်ကူ သော်လည်း ရှေ့ဆက်၍ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရမည်မှာ ကချင်မျိုးနွယ်စုများအားလုံး၏ တာဝန်ပင်ဖြစ်သည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာတွင် ကချင်လူမျိုး၊ ကချင်ပြည်နယ် ဟု ဆိုလိုက်သည်နှင့် မနောပွဲတော်ကိုသာ တွဲဖက်၍မြင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားပိုင်းမှ ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာကောင်းသော၊ ရင်သပ်ရှုမောဖွယ်ကောင်းသော သဘာဝအလှများဖြင့် လှပ နေသော ကချင်လူမျိုးတို့၏ မနောမြေဆီမှ မနောပွဲဆီသို့ တစ်ခါတစ်ခေါက် လာရောက် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အိအိမော်(ယဉ်ကျေးမှု)

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ဂျေပီတူးလွမ် - ကချင်ရိုးရာမနောပွဲ၊ မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ဟန်းဆင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၀၀၉
- ၂။ မင်းနိုင်၊ ဦး - သွေးချင်းတို့ပျော်သည့်မြေ၊ ရန်ကုန်မြို့၊ စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၆၈
- ၃။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ - တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ ထုံးစံ (ကချင်)၊ စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၆၇
- ၄။ အိအိမော်(ယဉ်ကျေးမှု) - ပြတိုက်ကပြောသော တိုင်းရင်းသား ယဉ်ကျေးမှု၊ ရန်ကုန်မြို့၊ စာပေဗိမာန်၊ ၂၀၂၀

ဟင်နရီဒူးနန့်ဆုရှင် စိုင်းအောင်လှိုင်မြင့်

ဝုဒ္ဓါနိပါတ် (သုတေသန)

“ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏အလံတော်မှ
 အနီရောင်နောက်ခံတွင် အဖြူရောင်ကြက်ခြေခတ်
 အမှတ်အသားဖြစ်ပြီး
 ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသား ကြက်ခြေနီတို့၏ဖခင်ကြီး
 ဟင်နရီဒူးနန့်ကို ကိုယ်စားပြုသောအားဖြင့်
 အဖြူရောင်နောက်ခံတွင် အနီရောင်ကြက်ခြေခတ်
 အမှတ်အသားဖြင့် ကြက်ခြေနီတို့၏အလံကို အသုံးပြုရန်
 ရွေးချယ်သတ်မှတ်ကြပါသည်။
 ကြက်ခြေနီအမှတ်အသားကို အသုံးပြုရန်
 ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် ဂျီနီဗာမြို့တွင် ကျင်းပသော ပထမအကြိမ်
 သံတမန်များဆိုင်ရာ ညီလာခံမှ သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။”

ဟင်နရီဒူးနန် (Henry Dunant) သည် အသက် ၃၁ နှစ်အရွယ်တွင် အီတလီနိုင်ငံသို့ စီးပွားရေးကိစ္စအလို့ငှာ ဇာတိမြေဖြစ်သော ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံမှ ရောက်ရှိလာခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် စစ်အတွင်းကာလတစ်ခုအဖြစ်၊ အီတလီနိုင်ငံ ဆိုဖာရီနိုစစ်မြေပြင်နှင့် ကြုံဆုံခဲ့ရလေသည်။ စစ်မြေပြင်ကား အနိဗ္ဗာရုံများဖြင့် အပြည့်ပင်။ ထိုခိုက်ဒဏ်ရာရသူတို့၏ အော်ဟစ် ညည်းညူသံများ၊ သေဆုံးသောစစ်သားတို့၏ အလောင်းကောင်များထံမှ အနံ့အသက်ဆိုးများဖြင့် ပြည့်နှက်နေပေတော့သည်။ ဟင်နရီဒူးနန်သည် အနီးအနားကျေးရွာများမှ လူအများအားဦးဆောင်၍ ကိုယ်ပိုင်အပင်ပန်းခံ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။ ကိစ္စရပ်များ အတော်အတန်ပြီးစီးချိန်တွင် အီတလီနိုင်ငံမှ မွေးရပ်မြေဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်ခဲ့လေသည်။ နေရပ်သို့ပြန်ရောက်ပြီးနောက် “ဆိုဖာရီနို အတွေ့အကြုံ (A Memory of Solferino)” ကို ရေးသားပြုစုပြီး နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်အတော်များများထံ ဖြန့်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၁၈၆၃ ခုနှစ် ဟင်နရီဒူးနန် အသက် ၃၅ နှစ်အရောက်တွင် “အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ” (International Committee of the Red Cross - ICRC) ကို အောင်မြင်စွာ ထူထောင်နိုင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည့်အပြင် ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးနိဘယ်(လ်)ဆု ၂ ဆုကို ဆွတ်ခူးခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဟင်နရီဒူးနန် အုတ်မြစ်ချတည်ဆောက်ပေးလိုက်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီအသင်းသည် ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၈ နိုင်ငံမှ အသင်းဝင်အဖြစ် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေပါသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဂျီနီဗာမြို့တွင် ဟင်နရီဒူးနန်မှ ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်စဉ် မေလ ၈ ရက်နေ့ကို ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ကျင်းပလျက် ရှိပါသည်။ အကြောင်းကား ထိုမေလ ၈ ရက်၊ ၁၈၅၈ ခုနှစ်သည် ဟင်နရီဒူးနန်၏ မွေးနေ့ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ အလံတော်မှ အနီရောင်နောက်ခံတွင် အဖြူရောင်ကြက်ခြေနီအမှတ်အသားဖြစ်ပြီး ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသား ကြက်ခြေနီတို့၏ ဖခင်ကြီး ဟင်နရီဒူးနန်ကို ကိုယ်စားပြုသောအားဖြင့် အဖြူရောင်နောက်ခံတွင် အနီရောင်ကြက်ခြေနီအမှတ်အသားဖြင့် ကြက်ခြေနီတို့၏အလံကို အသုံးပြုရန် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ကြပါသည်။ ကြက်ခြေနီအမှတ်အသားကို အသုံးပြုရန် ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် ဂျီနီဗာမြို့တွင် ကျင်းပသော ပထမအကြိမ်သံတမန်များဆိုင်ရာ ညီလာခံမှ သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖန် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာ အများသဘောတူညီချက်အရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၏အခြေခံတွင် ညွှန်းဆိုထားသည့်အတိုင်း ဤကြက်ခြေနီအမှတ်အသားကိုပင် ဆက်လက်အသုံးပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေးမရခင် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၌ အိန္ဒိယပြည် ကြက်ခြေနီအသင်းခွဲအဖြစ် စတင်ရပ်တည်ခဲ့ပြီး ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင်မှ “မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်ခြေနီအသင်း” အဖြစ် တရားဝင်ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ICRC ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံခဲ့ရ ပြီး ၁၉၄၆ ခုနှစ်အရောက်တွင်မှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီအသင်း ICRC နှင့် လခြမ်းနီအသင်းများ ဖက်ဒရေးရှင်း IFRC တို့သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ၁၁ နှစ်အကြာ ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်း အက်ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့ပြီး ဥပဒေအား ခေတ်အဆက်ဆက် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော အစိုးရများလက်ထက်

တွင် ခေတ်စနစ်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းမှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့ရာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် နောက်ဆုံးပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခဲ့ကြောင်းကိုလည်း မှတ်တမ်းမှတ်ရာများအရ သိရပါသည်။ လူသားများ ကြုံခဲ့ရသော ကမ္ဘာစစ်ကြီး နှစ်ခုစလုံးတွင်လည်း ကြက်ခြေနီအသင်းများသည် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ကြက်ခြေနီမောင်မယ်တို့သည် မိမိတို့၏ အသက်ကိုပင် ပဓာနမထားဘဲ မွန်မြတ်သည့် စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဒဏ်ရာရသူများကို ကူညီကယ်တင်ပေးခဲ့ကြသည့် မှတ်တမ်းများလည်း အထင်အရှားရှိသည် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအဖွဲ့အစည်းကြီးများသည် လူသားတို့၏ ဘဝနှင့် ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်ရန်၊ သက်ရှိလူသားများအတွက် ဝေဒနာခံစားနေရသော ဒုက္ခများမှ ကာကွယ်တားဆီးပေးရန်၊ အသက်အရွယ်၊ အသားအရောင် ကျားမ လူမျိုးနှင့် ဘာသာအဆင့်အတန်းစသည်တို့ကို ခွဲခြားမှုမရှိစေရန် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေသော အသင်းကြီးဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် သိက္ခာထည်ဝါစွာ ရပ်တည်နေသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီအသင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်ခြေနီအသင်းတို့ကြား ဂုဏ်ယူဖွယ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကမ္ဘာ့အလယ်တွင် မြင့်မြင့်မားမား ဝံ့ဝံ့ကြွားကြွားဖြစ်စေမည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုကား ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်ကား မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ အစိုးရ နိုင်ငံတာဝန်ယူပြီး ၂ နှစ်ကြာသောကာလတွင် ဖြစ်ပါသည်။

မြစ်ကြီးနားမြို့ အထက (၁) ၌ ပညာရည်နို့သောက်စို့နေသူ ကြက်ခြေနီအသင်းတွင်လည်း သူနာပြု တပ်ကြပ်ကြီးအဆင့် သို့ ရောက်ရှိနေသူ မောင်တင်လှိုင် (ခ) စိုင်းအောင် လှိုင်မြင့်မှ မြစ်ဖျားခံ၍ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ငယ်နာမည် မောင်တင်လှိုင်ဖြစ်ပြီး မြစ်ကြီးနားတွင် နေထိုင်သော အဖ ဦးတင်မောင်၊ အမိ ဒေါ်မယ်ခတို့မှ ၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်စဉ်မှာ ၁၉၇၆ ခုနှစ်၏ တစ်ခုသောနေ့တစ်နေ့တွင် မြစ်ကြီးနားမြို့တစ်ဖက်ကမ်း ခတ်ချိုကျေးရွာ ကူးတို့ဆိပ်တွင် စစ်မြေပြင် အင်ဂျင်နီယာတပ်မှ မော်တော်ယာဉ်တစ်စီး

“ကြက်ခြေနီ
မောင်မယ်တို့သည်
မိမိတို့၏
အသက်ကိုပင်
ပဓာနမထားဘဲ
မွန်မြတ်သည့်
စိတ်ဓာတ်ဖြင့်
ဒဏ်ရာရသူများကို
ကူညီကယ်တင်
ပေးခဲ့ကြသည့်
မှတ်တမ်းများလည်း
အထင်အရှား
ရှိသည်”

ကူးတို့ဖောင်ပေါ်အတက် ရေထဲသို့ ကားရောလူပါ ရေထဲသို့ ထိုးကျသွားသောဖြစ်စဉ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ကားနှင့်အတူ ရဲဘော်ခင်မောင်အေးဆိုသူလည်း ရေထဲသို့ ပါသွားခဲ့ပါသည်။ အနီးအနားလူအများ အံ့ဩ၍ မင်သက်နေကြစဉ်တွင် ကြက်ခြေနီ တပ်ကြပ်ကြီးစိုင်းအောင်လှိုင် မြင့်သည် ရေထဲသို့ ငုပ်လျှိုးကူးခတ်၍ ရဲဘော်ခင်မောင်အေးအား ၎င်း၏အသက်ကိုပင် ပဓာနမထားဘဲ ရေထဲတွင် မိနစ် ၂၀ ကြာ ရေငုပ်၍ ခက်ခက်ခဲခဲ ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း ကယ်ယူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ကယ်တင်မှုကို ဂုဏ်ယူအသိအမှတ်ပြုသောအားဖြင့် စိုင်းအောင်လှိုင်မြင့်အား ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီအဖွဲ့၏ အမြင့်ဆုံးဆုဖြစ်သော “ဟင်နရီဒူးနန်ဆု” ကို ရွေးချယ်ပေးအပ်ချီးမြှင့်ခြင်း ခံခဲ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ရဲဝံ့စွန့်စား ထမ်းဆောင်ခဲ့မှုကြောင့် ၁၉၇၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ရူမေနီးယားနိုင်ငံ ဘူခါရက်မြို့၌ ကျင်းပသော ၂၃ ကြိမ်မြောက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီညီလာခံတွင် တက်ရောက်၍ ဆု လက်ခံယူခြင်းဖြင့် နိုင်ငံ့ဂုဏ်ကို မြှင့်တင်ပေးသော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုနှစ်မှစ၍လည်း မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်း ဌာနချုပ်တွင် လက်ထောက်ပြန်ကြားရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းကိုလည်း ခံခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်ခြေနီအသင်းကို ကိုယ်စားပြု၍ ဂျပန်နိုင်ငံလူငယ်ကြက်ခြေနီအသင်းသို့ သွားရောက်လေ့လာခွင့်ကို ရခဲ့ပြန်ပါသည်။

အပင်များလည်း အမြစ်နှင့်မကင်းသကဲ့သို့ လူမှာလည်း အချစ်နှင့်မကင်းတဲ့ ကိုစိုင်းအောင်လှိုင်မြင့်တစ်ယောက် ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် စောစုစုခိုင်နှင့် လက်ထပ်ခဲ့ပါသည်။ လက်ထပ်ပြီး သားတစ်ယောက်၊ သမီးတစ်ယောက် ထွန်းကားပြီးချိန် အသက် ၂၉ နှစ်အရွယ် ၁၉၈၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဦးနှောက်အမြှေးရောင်ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

သူ၏ဘဝအတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံ၍ “၃၁ ရက် နိုင်ငံခြားခရီး” ဟူသော စာအုပ်တစ်အုပ်ကို မှတ်တိုင်အဖြစ် ရေးသားခဲ့ကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်လျက် ဟင်နရီဒူးနန်ဆုဘွဲ့ရ ကိုစိုင်းအောင်လှိုင်မြင့်အကြောင်းကို နိဂုံးသတ်လိုက်ရပါတော့သတည်း။

သက်မှူးခင်
(ရွှေကျွန်းမြေ)
Wikipedia မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

တောင်တန်းဒေသများ၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး
(ရှမ်းကုန်းမြေနှင့်ဒေသ)

ဝေါဟာရစာအုပ်

“မြင်စိုင်းမင်းသားသည်
သီပေါစော်ဘွား၏
ပူးပေါင်းကူညီမှုမရှိသော်လည်း
မိုင်းလုံ၊ တောင်ပိုင်၊ ပွေးလှ၊
ပင်းတယ၊ ကျောက်သပ်နှင့်
အနောက်ရှမ်းနယ်
အစရှိသော
ခေါင်းဆောင်တို့၏
ပူးပေါင်းကူညီမှုများကို ရရှိခဲ့သည်”

ရှမ်းခေါင်းဆောင်စော်ဘွားများကိုသာ စည်းရုံးနိုင်ခဲ့လျှင် မိမိတို့လိုအပ်သမျှ ပြီးစီး အောင်မြင်နိုင်မည်ဟု ဗြိတိသျှတို့က မှတ်ယူခဲ့သည်။ ရှမ်းစော်ဘွားများလည်း မိမိတို့ လက်အောက်သို့ ဝင်ရောက်လိုပုံရသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆခဲ့သည်။ ရှမ်းစော်ဘွားများ၏ ဩဇာ အာဏာများကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ဗြိတိသျှစစ်တပ်များ ဝင်ရောက်တပ်စွဲခြင်းမရှိရန်သာ အရေးကြီးကြောင်း နားလည်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးကို ရှမ်းကုန်းမြေမြင့် အထိ တိုးချဲ့ရန် ဗြိတိသျှတို့တွင် လောလောဆယ်အစီအစဉ် မရှိသေးချေ။ အထက်မြန်မာ နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ရှမ်းစော်ဘွားများက မိမိတို့၏နယ်ပယ်ကို ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် ဆောင်ရွက်ကြရန်၊ စော်ဘွားအချင်းချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုမရှိရန်နှင့် မည်သည့်တိုင်းနိုင်ငံ ရပ်ခြားနှင့်မျှ မဆက်ဆံရန်ကိုသာ ဗြိတိသျှတို့က လိုလားခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင်မှ ဒေသခံ များက ဗြိတိသျှတို့၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို တဖြည်းဖြည်း လက်ခံလာစေမည် ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအတိုင်း စော်ဘွားတို့၏ဩဇာအာဏာကို မထိပါးဘဲ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို ချမှတ် သွားနိုင်ခဲ့လျှင် စစ်ရေးပြု၍ သိမ်းသွင်းရန်ပင် မလိုအပ်တော့ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံရေးကျွမ်းကျင်သော အရာရှိများနှင့် အေးဆေးစွာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ မင်းညီမင်းသားများကဲ့သို့ စော်ဘွား၊ မြို့စားများသည် ဗြိတိသျှဩဇာအာဏာကို လက်ခံလာမည်ဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် စော်ဘွား၊ မြို့စားတို့ ဩဇာအာဏာကိုလည်း ဗြိတိသျှတို့က ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်မည်ဟု ခံယူခဲ့ကြသည်။

သို့သော် ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်များ ယုံကြည်မျှော်လင့်သကဲ့သို့ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်၏ ပြဿနာများကို လွယ်ကူစွာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိချေ။ ရှမ်းစော်ဘွား အမြောက် အမြား၏ ဆန့်ကျင်မှုများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ဗြိတိသျှတို့ကိုလားသော ရှမ်းစော်ဘွား အချို့၏ ဖိတ်ခေါ်ချက်အရ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်တစ်ခွင်လုံးကို လွယ်ကူစွာ သိမ်းသွင်းပြီး အုပ်ချုပ် ရေးစတင်နိုင်မည်ဟု ဗြိတိသျှတို့က ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုစော်ဘွားအနည်းစုမှာ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်ရှိ စော်ဘွားအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုသူများမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့ ပုဂ္ဂလိက အကျိုးစီးပွားကို ရှေးရှု၍ ဖိတ်ခေါ်သူများသာဖြစ်ကြောင်း ဗြိတိသျှတို့က မှန်ကန်စွာ တွက်ဆ နိုင်ခြင်း မရှိပေ။

မိုးနဲနှင့် ကျိုင်းတုံစော်ဘွားတို့ အမှူးပြုသော သီပေါမင်းဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစု၏ ဆန္ဒမှာ ၎င်းတို့မနှစ်သက်သော သီပေါမင်းကို နန်းချ၍ ၎င်းတို့နှင့်ပြေလည်မည့် မင်းသား တစ်ပါးပါးကို နန်းတင်လိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ စော်ဘွားများသည် မြန်မာသက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ကြခြင်းမဟုတ်ပေ။ မိုးနဲစော်ဘွားနှင့်အတူ ကျိုင်းတုံတွင် ခိုလှုံနေ သော ရှမ်းစော်ဘွားမြို့စားများ စုရုံး၍ သီပေါဘုရင်ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ရာတွင် မြန်မာမင်း နေပြည်တော်နှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်၍ ပြည်ပအင်အားစုတစ်ခုနှင့် ပူးပေါင်းလိုသည့် ဆန္ဒမရှိပေ။ ဤသည့်နောက် ဗြိတိသျှတို့အား ဆက်လက်ဆန့်ကျင် တိုက်ခိုက်ကြသောအခါ ထိုစော်ဘွားများ၏ သဘောထားမှာ ပိုမိုပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။

သီပေါမင်းကို ဆန့်ကျင်သော စော်ဘွားများသည် ၁၈၈၃ ခုနှစ်တွင် ကျိုင်းတုံ၌ စုရုံး ၍ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ရပ် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲမှ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ကျိုင်းတုံစော်ဘွား သည် ဦးစွာ မြင်စိုင်းမင်းသားကို ခေါင်းဆောင်တင်မြှောက်ရန် လျှို့ဝှက်ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် မြင်စိုင်းမင်းသားမလာရောက်နိုင်သောကြောင့် မော်လမြိုင်မြို့တွင် ရောက်ရှိနေသော လင်းပင်မင်းသားကို ခေါင်းဆောင်ရန် ၁၈၈၃ ခုနှစ်အတွင်း ဖိတ်ခေါ်ကမ်းလှမ်းခဲ့သည်။ လင်းပင်မင်းသားသည် အိမ်ရှေ့စံကနောင်မင်းသားကြီးနှင့် အပျိုတော်ရှင်ဖေခွဲတို့၏ သားတော်ဖြစ်သည်။ ကနောင်မင်းသား လုပ်ကြံခံရပြီး သည့်နောက်တွင် လင်းပင်မင်းသား မှာ စားဝတ်နေရေး ကျပ်တည်းခဲ့သည်။ မြန်မာမင်း၏ ထောက်ပံ့ကူညီမှု ရရှိရေးအတွက် ဗြိတိသျှကိုယ်စားလှယ်က ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးပါရန် အကူအညီ တောင်းခဲ့ဖူးသည်။ ၁၈၇၉ ခုနှစ်နန်းတွင်းအရှုပ်အထွေးပေါ်ပေါက်လာသောအခါ တိမ်းရှောင်၍ ရန်ကုန်တွင် နေထိုင်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရက လစဉ်ထောက်ပံ့ကြေးငွေကျပ် ၅၀ ပေးထားပြီး စိန်ဂျွန်း ကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားစေခဲ့သည်။ ထောက်ပံ့ငွေတိုးပေးရန် လျှောက်ထားခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှတို့က မလိုက်လျောခဲ့ချေ။ ဗြိတိသျှတို့သည် ၁၈၈၁ ခုနှစ်တွင် လင်းပင်မင်းသား ကို မြို့အုပ်ခန့်၍ ထားဝယ်သို့ ပို့ခဲ့သည်။ ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် ထားဝယ်မှ ဟင်္သာတသို့ ပြောင်းရွှေ့ခန့်ထားခဲ့သည်။ ၁၈၈၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လင်းပင်မင်းသားသည် ဗြိတိသျှအာဏာပိုင် တို့၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ အနောက်ကရင်နီပြည်နယ်သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှတို့က ၎င်းကို မြို့အုပ်ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်လိုက်ပြီး လစဉ်ထောက်ပံ့ကြေးငွေ ကျပ် ၅၀ မှလွဲ၍ အခြားထောက်ပံ့ကြေးများကို ရပ်စဲလိုက်သည်။ ၁၈၈၄ ခုနှစ်တွင် ၎င်းကိုအလုပ်ပြန်လည် ခန့်ထားပါရန် လျှောက်ထားခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှတို့က မလိုက်လျောတော့ချေ။

ဗြိတိသျှတို့၏ထောက်ပံ့မှု မလုံလောက်သဖြင့် စားဝတ်နေရေး ပြေလည်မှုအတွက် မော်လမြိုင်တွင် နေထိုင်ခွင့်ပြုရန် တောင်းဆိုခဲ့

“ ၁၈၈၄ ခုနှစ်၊
 ဇန်နဝါရီလတွင်
 လင်းပင်မင်းသားသည်
 ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့၏
 ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ
 အနောက်ကရင်နီ
 ပြည်နယ်သို့
 သွားရောက်ခဲ့သည်။
 ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှတို့က
 ၎င်းကို မြို့အုပ်ရာထူးမှ
 ထုတ်ပယ်လိုက်ပြီး
 လစဉ်ထောက်ပံ့ကြေးငွေ
 ကျပ် ၅၀ မှလွဲ၍
 အခြားထောက်ပံ့ကြေးများကို
 ရပ်စဲလိုက်သည် ”

သည်။ ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့က ထိုတောင်းဆိုချက်ကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော် မော်လမြိုင် အရေးပိုင်၏ ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ မော်လမြိုင်မှထွက်ခွာခြင်းမပြုရန် တားမြစ်ထားသည်။ ထိုစဉ် သီပေါမင်းကို ဆန့်ကျင်သော ရှမ်းစော်ဘွားများနှင့် အဆက်အသွယ်ရရှိသွားခဲ့သည်။ လင်းပင် မင်းသားသည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ လတွင် မော်လမြိုင်မှ တိတ်တဆိတ် ထွက်ခွာ လာခဲ့ရာ ဒီဇင်ဘာ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ကျိုင်းတုံသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗြိတိသျှ တို့သည် သိမ်းပိုက်ပြီးစ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် ကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်ရေးကို အခြေချရန် ကြိုးပမ်းနေရာသဖြင့် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့် ရှိနယ်ပယ်များကို မူလအနေအထားအတိုင်း ဆက်လက်ထားရှိလိုခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်ရှိ နယ်ပယ်များ၌ တည်ငြိမ် အေးချမ်းမှု မရှိချေ။ ရှမ်းစော်ဘွားများအချင်းချင်း စစ်ခင်းနေကြသည်။

ကျိုင်းတုံစော်ဘွားသည် မိမိဒေသနှင့် ကျိုင်းဆိုင်တစ်ဝိုက်မှ လက်နက်လူသူ ၃၀၀၀၀ ခန့် စုဆောင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ကျိုင်းတုံသို့ စုဝေးရောက်ရှိလာကြသော မိုးနဲ၊ ရပ်စောက် စော်ဘွား များကလည်း လင်းပင်မင်းသားကို ထီးနန်းအပ်နှင်းရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ မိုင်းရှု၊ ကျေးသီမန်စံ၊ မိုင်းစီနှင့် မိုင်းတုံတို့မှလည်း ကျိုင်းတုံသို့ စစ်ကူများပေးပို့ခဲ့ကြသည်။ လင်းပင်မင်းသားကို လိုလားသော စော်ဘွားမြို့စားများအဖွဲ့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်သည့် ဗြိတိသျှ တို့ကို အသိအမှတ်မပြုချေ။ သီပေါမင်းနန်းကျပြီးသည့်နောက်တွင် လင်းပင်အုပ်စုဝင်များ သည် တိုင်းတစ်ပါးမှဝင်ရောက်ကျူးကျော်ခဲ့သော ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်။

လင်းပင်မင်းသားသည် တာကောကူးတို့ဆိပ်မှ သံလွင်မြစ်အနောက်ဘက်ကမ်းသို့ ကူး၍ ရပ်စောက်သို့ချီတက်ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် မန္တလေးသို့ချီတက်ရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ ဤအစီ အစဉ်အရ လင်းပင်မင်းသားသည် မိမိစုဆောင်းရရှိသော စစ်သည်အင်အား ၃၀၀၀၀ အနက် အမာခံ ၁၀၀၀၀ ကို ရွေးချယ်ပြီး ကျိုင်းတုံ၊ မိုင်းယုတ်နှင့်မိုင်းပု စသည့် သံလွင်မြစ်ကမ်းတစ် လျှောက်ရှိ ဒေသများတွင် တပ်စွဲထားစေခဲ့သည်။ လင်းပင်မင်းသား၏ တပ်ဦးအဖြစ် မိုးနဲ၊ ရပ်စောက်၊ မိုင်းနောင် စော်ဘွားများ ကွပ်ကဲသော တပ်အင်အား ၄၀၀၀ သည် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ကျိုင်းတုံမှ ထွက်ခွာလာခဲ့ကြသည်။ ခရီးစဉ်အတိုင်း ဆက်လက်ချီတက်ခဲ့ရာ မိုင်းနောင်မြို့စားသည် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၉ ရက်နေ့တွင် သီပေါ မင်း သစ္စာခံဖြစ်ခဲ့သော စော်ဘွားကို တိုက်ထုတ်ပြီး မိုင်းနောင်ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ သည်။ မိုးနဲစော်ဘွားသည်လည်း ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် သီပေါမင်း၏ သစ္စာခံဖြစ်ခဲ့သော ထွက်လူကို အောင်မြင်စွာတိုက်ထုတ်ပြီး မိမိဘွားစားနယ်ကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် သီပေါမင်း၏သစ္စာခံဖြစ်ခဲ့သူ ညောင်ရွှေစော်ဘွားသည် ရပ်စောက်စော်ဘွားစောဝိုင်းကို ဖယ်ရှား၍ အမတ်ချုပ်တစ်ဦးကို ခန့်ထားခဲ့သည်။ ဤသည် ကို မကျေနပ်၍ ရပ်စောက်စော်ဘွားစဝ်ဝိုင်းက ၎င်းအမတ်ချုပ်ကို ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ အတွင်း အောင်မြင်စွာ တိုက်ထုတ်ပြီး ရပ်စောက်ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ လင်းပင် မင်းသားနှင့် ၎င်း၏တပ်ဖွဲ့များသည် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၈ ရက်နေ့တွင် မိုးနဲသို့ရောက်ရှိ၍ အခိုင်အမာ တပ်စွဲထားလေသည်။

လင်းပင်မင်းသားခေါင်းဆောင်သော ရှမ်းစော်ဘွား မြို့စားများအုပ်စုသည် ဗြိတိသျှ နယ်ချဲ့ကို ဆန့်ကျင်နိုင်ရန်အတွက် ထပ်မံအင်အားစုခဲ့ကြသည်။ တိုင်းတစ်ပါးနယ်ချဲ့များကို

ဖယ်ရှားပြီး မန္တလေးမြို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ မိမိတို့မျှော်မှန်းချက်များကို အခြားစော်ဘွားမြို့စားများ သိရှိနားလည်ပြီး မိမိတို့နှင့်ပဝင်ပူးပေါင်းကြရန် စာများပေးပို့ ကမ်းလှမ်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ၁၈၈၆ ခုနှစ်၌ လင်းပင်အုပ်စုတွင် ကျိုင်းတုံ၊ ကျိုင်းချို၊ ကျိုင်းရုံး၊ မိုင်းပျဉ်၊ ရပ်စောက်၊ မိုးနဲ၊ မိုင်းလင်း၊ မိုင်းနောင်၊ မိုင်းစိတ် စသော သံလွင် မြစ်အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသများသာမက မိုင်းရှူ၊ ကျေးသီမန်စံ၊ မိုင်းစီ၊ မိုင်းတုံ၊ မိုင်းပွန်၊ မောက်မယ်၊ ကျိုင်းခန်း၊ သထုံ၊ ဘန်းရင်၊ နောင်မွန်၊ နမ့်ခတ်၊ ဟိုပုန်း စသော ဒေသများနှင့် ရှမ်းပြည်မြေလတ်မှ ငွေခွန်မှူးအများအပြားလည်း ပါဝင်လာခဲ့ကြသည်။ လင်းပင်အုပ်စု အင်အားကောင်းလာခြင်းအကြောင်းမှာ ၎င်းတို့၏ သဘောထားများကို စော်ဘွားအများစုက လက်ခံယုံကြည်လာကြသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ လင်းပင်အုပ်စု၏ သဘောထားများကို ကျိုင်းတုံစော်ဘွားက သီပေါစော်ဘွားထံ ပေးပို့သည့်စာတွင် -

ထီးနန်းအချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်စိုးသူတစ်ဦး ရှိမှသာလျှင် တိုင်းပြည်နှင့် သာသနာ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ လငန်းပင်မင်းသား နန်းတက်ခဲ့သော် သဿမေအေခွန်တော်ကို လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးမည့်အပြင် စော်ဘွားများသည် ဘုရင့်ထံ သုံးနှစ်တစ်ကြိမ်သာလျှင် သစ္စာတော်ခံဝင်ပြီး လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ဆက်သရမည်။

ဟူ၍ တွေ့ရှိရသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရက နယ်နှင့်ဒဏ်ပေးခဲ့သော သီပေါစော်ဘွားကြီးခွန်ဆိုင်သည် ကန္တာရဝတီတွင် အခြေအနေစောင့်ကြည့်ပြီး သီပေါသို့ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က သီပေါနယ်၏နိုင်ငံရေးအခြေအနေမှာ ယိုယွင်းလျက်ရှိသည်။ သီပေါစော်ဘွားကြီးခွန်ဆိုင်သည် မိမိဘွားစားနယ်အတွင်း အခြေတကျရှိအောင် ကြိုးပမ်းနေစဉ် လင်းပင်အုပ်စုက ဖိတ်ခေါ်ကမ်းလှမ်းလာခြင်း ဖြစ်သည်။ လင်းပင်မင်းသား၏ စာကိုရရှိသောအခါ ၎င်းက ရှမ်းပြည်နယ်များသည် ဂျာမဏီပြည်မှာကဲ့သို့ သီးခြားလွတ်လပ်သော ပြည်နယ်များဖြစ်ခဲ့သော် ရှမ်းစော်ဘွားများအဖို့ အကျိုးရှိဖွယ်မြင်ကြောင်း ပြန်ကြားခဲ့သည်။ မိုးနဲရှိ လင်းပင်မင်းသားအုပ်စုသို့ ဝင်ရန် ထပ်မံဖိတ်ကြားသော်လည်း သီပေါစော်ဘွားခွန်ဆိုင်သည် ဗြိတိသျှတို့က သေဒဏ်မှလွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးခဲ့သည်ကတစ်ကြောင်း၊ ဗြိတိသျှတို့၏ အင်အားကို အထင်ကြီးလျက်ရှိနေသည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် ထိုကမ်းလှမ်းချက်ကို ငြင်းပယ်ပြီး ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်၌ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေး စတင်မည့်အချိန်တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံ သစ္စာခံရန် စောင့်ဆိုင်းနေခဲ့သည်။ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်တွင် ဗြိတိသျှတို့အကျိုးစီးပွား တိုးချဲ့ရေးကို မိမိက ဆောင်ရွက်ပေးရန် အသင့်ရှိကြောင်းကို မဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးထံသို့ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် စာရေးသားပေးပို့ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့သည် ခွန်ဆိုင်ကို သိမ်းသွင်းနိုင်သောကြောင့် ၁၈၈၆ ခုနှစ်အထိ ဗြိတိသျှတို့ထံ သစ္စာခံဝင်ရောက်ခြင်းမရှိခဲ့သော နော်မောင်နှင့် နော်ဖတို့သည် ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် စတင်မန်းခံတပ်သို့ သစ္စာခံရန် ရောက်လာခဲ့ကြသည်။

လင်းပင်အုပ်စုဝင် စော်ဘွားများသည် သီပေါစော်ဘွားကြီးခွန်ဆိုင်အား စည်းရုံး၍ မရသောအခါ စီးပွားရေးအရအရေးပါပြီး စစ်ရေးအရ အချက်အချာကျသော ညောင်ရွှေနယ်

“၁၈၈၅ ခုနှစ်၊
ဒီဇင်ဘာလတွင်
မိုင်းပွန်စော်ဘွားက
လည်းကောင်း၊ ၁၈၈၆
ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင်
မြေလပ်ဒေသ
ငွေခွန်မှူးကလည်းကောင်း
အသီးသီး တောင်းခံ
ခဲ့ကြသည်”

ကို စည်းရုံးရန် စီစဉ်ပြန်သည်။ မကြာမီ ညောင်ရွှေ
စော်ဘွားသစ် စောအုံထံသို့ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၅
ရက်နေ့တွင် စာရေးသားစည်းရုံးခဲ့သည်။ ညောင်ရွှေ
စော်ဘွားစောအုံကို လင်းပင် အုပ်စုကလည်းကောင်း၊
လင်းပင်ဆန်ကျင်ဘက်အုပ်စုများကလည်းကောင်း
စည်းရုံးလက်ကမ်းခဲ့သော်လည်း စောအုံသည် မည်
သည့်အုပ်စုဘက်မှ မပါဝင်ခဲ့ပေ။ သို့သော် အုပ်စုတိုင်း
ကပင် ညောင်ရွှေနယ်ကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်း လိုသော
ဆန္ဒရှိနေသဖြင့် စော်ဘွားစောအုံသည် တစ်ဦးတည်း
ရပ်တည်နေရန် မဖြစ်တော့ချေ။ ထို့ကြောင့် ၁၈၈၆
ခုနှစ်၊ မေလတွင် ကျောက်ဆည် အရေးပိုင် အာရုံ၊
အိမ်ချုံ၊ ပီလ်ချာထံ လူစေလွှတ်၍ အကူအညီတောင်း
စာပေးပို့ခဲ့သည်။ စာတွင် -

သားမြေးအစဉ်အဆက် အုပ်စိုးလျက်ရှိသော
စော်ဘွားအကြီးအကဲများကို မိမိတို့ ရာထူး
တွင် ဆက်လက်ထားရှိနေရန်၊ မိမိတို့အား
ဗြိတိသျှတို့က အကာအကွယ်ပေးရန်၊ အချို့
သော ရှမ်းစော်ဘွားအကြီးအကဲတို့သည်
မြန်မာမင်းညီမင်းသားများ၏ နာမည်ဖြင့်
မိမိတို့ပိုင် မူလနယ်သာမက ပတ်ဝန်းကျင်
နယ်မြေများကိုပါ စိုးမိုးရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိ
သောကြောင့် ရှမ်းပြည်ရှိ ရဟန်းရှင်လူ
အပေါင်းတို့အား အကာအကွယ်ပေးရန်
ဗြိတိသျှတို့က ဆောင်ရွက်ပေးစေလိုသည်။

ဟု ဖော်ပြပါရှိသည်။ စော်ဘွားစောအုံက တစ်လ
အတွင်း စော်ဘွားမြို့စားများ ဗြိတိသျှ ဩဇာခံလာ
အောင် ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဟု အာမခံလေသည်။
ဤကိစ္စကို အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်
ဗြိတိသျှတို့ထံမှ သေနတ်အလက် ၂၀၀၀ နှင့် ငွေ
သုံးသိန်း တောင်းခံခဲ့သည်။ အလားတူပင် ၁၈၈၅
ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် မိုင်းပွန်စော်ဘွားက
လည်းကောင်း၊ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင်
မြေလပ်ဒေသငွေခွန်မှူးကလည်းကောင်းအသီးသီး
တောင်းခံခဲ့ကြသည်။

ဤအချိန်တွင် ဗြိတိသျှတို့ကလည်း အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သုံးသပ်ပြီးနောက် ညောင်ရွှေစော်ဘွား စောအုံကိုသာ အသိအမှတ်ပြု အားပေးကူညီရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်သို့ ဗြိတိသျှတပ်ခွဲများ မစေလွှတ်မီ စော်ဘွားမြို့စားတို့၏ သားမြေး အစဉ်အဆက် ရာထူးဆက်ခံသောအစဉ်အလာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသွားမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ရှမ်းစော်ဘွားများဘက်ကလည်း ဗြိတိသျှကို ဆန့်ကျင်သောမင်းသားများနှင့် စော်ဘွားအုပ်စုများကို အားမပေးသင့်ကြောင်း ရေးသားပြန်ကြားခဲ့သည်။

ဤသို့လျှင် သီပေါစော်ဘွား၊ ညောင်ရွှေစော်ဘွားတို့သည် လင်းပင်အုပ်စုဝင်များ၏ စည်းရုံးမှုကို ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည်။ သီပေါဘုရင်ကို ခြားနား၍ ကျိုင်းတုံသို့ ပြေးဝင်ခိုလှုံခဲ့ကြသော စော်ဘွားမြို့စားတို့၏ နေရာများတွင် အစားထိုးခန့်ထားခဲ့သည့် စော်ဘွားမြို့စားတို့ကလည်း မိမိတို့ရာထူးစည်းစိမ် တည်တံ့စေရန် လင်းပင်အုပ်စုကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ကျိုင်းတောင်းစော်ဘွား ထွက်လူနှင့် မိုင်းနော်စော်ဘွား မောင်ရွှေကန်တို့သည် လင်းပင်အုပ်စု ဆန့်ကျင်ရေးခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်လာကြသည်။ ထွက်လူသည် ကျိုင်းတောင်းမှ ဆုတ်ခွာရပြီး လဲချားသို့ ပြေးဝင်ခိုလှုံခဲ့ရာ လဲခြား၊ ရပ်စောက်၊ မိုင်းကိုင်း၊ ကျေးသီမန်စံ စော်ဘွားသစ်များလည်း ထွက်လူနှင့် ပူးပေါင်းသွေးစည်းမိကြသည်။ လင်းပင်မင်းသားအုပ်စုကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်သည့် နယ်ပယ်များမှာ အလယ်ပိုင်းတွင် လဲချား၊ မိုင်းကိုင်းနှင့် ကျေးသီမန်စံ၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် မိုင်းပွန်နှင့် အနောက်ဘက်တွင် ညောင်ရွှေတို့ ဖြစ်ကြသည်။ လဲခြား၊ မိုင်းကိုင်းနှင့် ကျေးသီမန်စံတို့သည် ဗြိတိသျှတို့ကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေသော မြင်စိုင်းမင်းသားနှင့်လည်း မဟာမိတ်ဖွဲ့ထားကြသည်။ မြေပြန့်တွင် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် ပြင်းထန်လှသောကြောင့် ဗြိတိသျှတို့က စစ်ဆင်ရေးများ ဆင်နွှဲနှိမ်နင်းခဲ့ရသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏စစ်ဆင်ရေးများကြောင့် မြင်စိုင်းမင်းသားသည် မြေပြန့်မှ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်သို့ တိမ်းရှောင်ကာ လူသူစုရုံး၍ ဗြိတိသျှတို့အား ထပ်မံတိုက်ခိုက်ရန် ကြိုးပမ်းပြန်သည်။ ၎င်းသည် သီပေါစော်ဘွားထံသို့ ဆင့်ခေါ်စာ၊ မိုင်းလုံစော်ဘွားထံသို့ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်စာများကို ရေးသားပေးပို့ခဲ့သည်။ သီပေါစော်ဘွားခွန်ဆိုင်က ဗြိတိသျှကျေးဇူးကို စောင့်သိသောအားဖြင့် ဗြိတိသျှတို့ထံ သတင်းစုံပေးပို့ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြင်စိုင်းမင်းသားနှင့်တကွ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့များသည် သီပေါစော်ဘွားခွန်ဆိုင်ကို ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် သုံးဆယ်နယ်ကို အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော သီပေါစော်ဘွား၏ညီတော်သူ ခွန်မိတ်မှာလည်း မြင်စိုင်း၏လက်အောက်ခံ ရေဦး ဟိန်မောင်ဆယ်၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သုံးဆယ်နယ်မှ ထွက်ခွာပေးရသည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် သီပေါနယ်တစ်ခုလုံးသည် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ တိုက်ခိုက်မှုများကို မကြာခဏ ခံခဲ့ရသည်။

သိန္နီနယ်တွင်လည်း တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေသည်။ မြန်မာတပ်များ ဆုတ်ခွာသွားပြီးနောက် သိန္နီနယ်သည် ခွန်စံတုန်ဟုန်၏ လက်ဝယ်သို့ ကျရောက်ခဲ့ပြန်သည်။ သိန္နီစော်ဘွားဟောင်းနော်ဖ၏သား နော်မောင်သည် မန္တလေးနေပြည်တော်တွင် အကျဉ်းကျနေရာမှ လွတ်မြောက်လာပြီး သိန္နီကို ပြန်လည်ရယူရန် လူသူအင်အား စုရုံးခဲ့သည်။ မြင်စိုင်းမင်းသားနှင့် သွေးစည်းမဟာမိတ်ဖွဲ့ကာ သိန္နီ၊ သီပေါနယ်များကို ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အား ဟိန်မောင်ဆယ်က အကူအညီပေးခဲ့သည်။ သီပေါစော်ဘွားကြီး ခွန်ဆိုင်

နှင့် ခွန်စုံတုန်ဟုန်တို့က နော်မော်နှင့် ဟိန်မောင်ဆယ်တို့ကို ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

ဤအခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သုံးသပ်ပါလျှင် ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်သော လင်းပင်မင်းသား အုပ်စု၊ လင်းပင်မင်းသားကို ဆန့်ကျင်၍ ဗြိတိသျှတို့ကိုလိုလားသော အုပ်စု၊ မြင်စိုင်းမင်းသား အုပ်စု၊ သီပေါဘုရင်လက်ထက်က ရာထူးစည်းစိမ် ခံစားခဲ့ရသော စော်ဘွားမြို့စားအုပ်စုများ အပြင် အရိုးအစဉ် ဆက်ခံ၍ အာဏာရလာသော၊ အရိုးအစဉ် မဟုတ်ဘဲ အာဏာရလာသော စော်ဘွားများသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အင်အားပြိုင်လျက်ရှိခဲ့ကြရာ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်တစ်ခု လုံးသည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ပြီးချိန်တွင် ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွား နေသည့်ပမာ ရန်မီးမစ ရှိခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီး မကြာမီမှာပင် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်သို့ မိမိတို့၏ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေး ချဲ့ထွင်ရန် စတင်ကြိုးပမ်း ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် ရှေးဦးပထမ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်ကို တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်မရှိပေ။ စော်ဘွားမြို့စားတို့ကသာ မိမိတို့ဆိုင်ရာနယ်ပယ်ဒေသများကို ငြိမ်ဝပ် ပိပြားအောင် အုပ်ချုပ်ပြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်၍ နှစ်စဉ် အခွန်ပဏ္ဏာဆက်သလျှင် စော်ဘွားမြို့စားတို့၏ အခွင့်အာဏာကို စွက်ဖက်ရန်မရှိကြောင်း လည်း စော်ဘွားမြို့စားတို့ထံ အကြောင်းကြားပြီးဖြစ်သည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၅ ရက်နေ့စွဲပါ ရှမ်းပြည်မြို့ရွာများနှင့်ဆိုင်သော ကြော်ငြာစာများကိုလည်း အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင် ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး ကာနယ်စလေဒင်က ရိုက်နှိပ်ဝေငှပြီးဖြစ်သည်။ မဟာဝန်ရှင်တော် မင်းကြီး ဆာ ချားလ်စ် ဘားနတ်ကလည်း ရှမ်းပြည်နယ်များအပေါ် ဗြိတိသျှအစိုးရက ထား ရှိသင့်သော မူဝါဒများကို အသေးစိတ်ရေးဆွဲလျက် နိုင်ငံခြားရေးဌာနသို့ နိုင်ငံရေး လျှို့ဝှက် အစီရင်ခံစာ တစ်စောင် တင်သွင်းခဲ့သည်။ လျှို့ဝှက်အစီရင်ခံချက်၏ အနှစ်သဘောမှာ ရှမ်း စော်ဘွားများထံ အကြောင်းကြားပြီးဖြစ်သော သဘောထားများအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ညောင်ရွှေစော်ဘွားထံမှ မဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးထံ ပေးပို့ခဲ့သည့်စာကို လက်ခံ ရရှိသောအခါတွင်မူ ဗြိတိသျှတို့၏ ရှမ်းပြည်နယ်ဆိုင်ရာ သဘောထားများ ပြောင်းလဲလာခဲ့ သည်။ ထိုစာတွင် ညောင်ရွှေနယ်သာ လင်းပင်အုပ်စုဝင်များ၏ လက်တွင်းသို့ ကျရောက် သွားပါက ဗြိတိသျှတို့သည် ရှမ်းပြည်နယ်ကို သိမ်းသွင်းရန် လွယ်ကူတော့မည် မဟုတ် ကြောင်းနှင့် လင်းပင်အုပ်စုသည် ညောင်ရွှေနယ်ကို ဗြိတိသျှတို့ထက် ဦးစွာသိမ်းပိုက်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှတို့သည် ရှမ်းပြည်နယ်စစ်ဆင် ရေးများကို အလျင်အမြန်ပြုလုပ်ရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်၏အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ မဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး၏ အပါးတော် မြ ဂျေ၊ အိပ်ချ်၊ ဘားနတ်က ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် အိန္ဒိယအစိုးရ နိုင်ငံခြားရေး ဌာနအတွင်းဝန် အိပ်ချ်၊ အမ်၊ ဒူရန်းထံ စာတစ်စောင်ပေးပို့ခဲ့သည်။ ထိုစာတွင် ဘားနတ်က- ကျွန်ုပ်တို့မဝင်သမျှ တစ်နယ်နှင့်တစ်နယ် အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် လင်းပင် ၏ ထိုးဖောက်စည်းရုံးမှုများ ရပ်စဲသွားလိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ ကျွန်ုပ်တို့ဝင်ခဲ့သော် ကား လက်ရှိစော်ဘွားများကို အသိအမှတ်ပြုပေးနိုင်မည့်အပြင် ဆူပူထကြွရန် ကြံစည်နေသူများလည်း တန့်သွားကြလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ လင်းပင်၏အင်အားစု ကိုလည်း အမြန်ဆုံး ဖြိုခွင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့ လက်နှေးခဲ့လျှင် ဗြိတိသျှ

ဆန့်ကျင်သူတို့ ပိုမိုအင်အားကောင်းလာပြီး ကျွန်ုပ်တို့ကို ပိုမိုဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်လာနိုင်မည်။

ဟု ဆန်းစစ်ဖော်ပြခဲ့သည်။

ထိုစဉ်က နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့သေးချေ။ ကုန်သွယ်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် စွမ်းဆောင်ပေးခြင်းအားဖြင့်လည်း ဗြိတိသျှနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် ဆက်ဆံရေးမှာ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာပြီး လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူနိုင်မည်ဟု ဗြိတိသျှတို့က ထင်မြင်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ ထင်မြင်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကုန်သွယ်မှု တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရန်အတွက် ပဒေသရာဇ်တို့၏ အခွန်အကောက်များကို ဖျက်သိမ်းရန်နှင့် တောင်ငူ-မန္တလေး မီးရထားလမ်းကို ဖောက်လုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း၊ ဤသို့ ဖောက်လုပ်ခြင်းဖြင့် ငါးပိ၊ ငါးခြောက်၊ ဆား၊ ဝါဂွမ်း အစရှိသော ကုန်များကို တင်ပို့ရောင်းချရန် ဖြစ်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဗြိတိသျှတို့က ယူဆခဲ့သည်။ ဘားနတ်ထံမှ အိန္ဒိယအစိုးရအတွင်းဝန် ဒူရန်းထံသို့ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့ ဌာပေးပို့သောစာတွင်လည်း ဗြိတိသျှတို့၏ စစ်ဆင်ရေးသည် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်တစ်ခုလုံး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ များမကြာမီပင် ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့သည် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့် စစ်ဆင်ရေးအတွက် အသေးစိတ်အစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲပြီး စစ်ဆင်ရေးလမ်းကြောင်းများကိုပါ ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ ရှေ့ပြေးစစ်ဆင်ရေးအဖြစ် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ကာနယ်စတင်မန်း၏တပ်ကို မန္တလေးမြို့မှ အရှေ့မြောက် မိုင် ၆၀ ခန့်အကွာတွင်ရှိသော သုံးဆယ်သို့ ချီတက်စေခဲ့သည်။ ဤစစ်ကြောင်းတွင် မြန်မာပြည်ရေးရာအတွင်းဝန် သာကယ်ပိုက်အား အထက်မြန်မာပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအရာရှိအဖြစ် တွဲဖက်လိုက်ပါစေခဲ့သည်။ စစ်ဆင်ရေး၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်များမှာ သီပေါစော်ဘွားခွန်ဆိုင်၏ညီ ခွန်မိတ်နှင့် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ လက်အောက်ခံ ဟိန်မောင်ဆယ်တို့ အင်အား ပြိုင်လျက်ရှိသော သုံးဆယ်ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်၊ ထိုနယ်တွင် ဗြိတိသျှဩဇာခံ စစ်ကဲတစ်ဦး ခန့်ထားပြီးနောက် မြန်မာမင်းလက်ထက်က ရရှိမြဲ အခွန်တော်များကို ရယူနိုင်ရန်၊ တရုတ်နယ်စပ်မှ သိန္နီ၊ သီပေါ၊ သုံးဆယ်တို့ကို ဖြတ်၍ မန္တလေးမြို့သို့ ရောက်မြဲကုန်များ ရောက်နိုင်ရေးအတွက် ကုန်သွယ်ခရီးလမ်းကြောင်းကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ရန်တို့ ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှတို့ သုံးဆယ်နယ်သို့ ရောက်ရှိသောအခါ ဒေသခံ နယ်သူနယ်သားများသည် သီပေါစော်ဘွား၏ညီ ခွန်မိတ်ကို မလိုလားဘဲ ဟိန်မောင်ဆယ်ကိုသာ လိုလားထောက်ခံကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် ဆက်လက်၍ ၎င်းတို့အား အစဉ်အမြဲဖိတ်ခေါ်လျက်ရှိသော သီပေါစော်ဘွားခွန်ဆိုင်ထံသို့ သွားရောက်ပြီး ချစ်ကြည်ရေး ပိုမိုခိုင်မာရန် ဆောင်ရွက်လိုသည်။ သို့သော် သီပေါသို့ ချီတက်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ သီပေါစော်ဘွား၏အမတ်ကြီး ဦးဒွန်းနှင့်သာ သုံးဆယ်တွင် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ပြည်ရွာအေးချမ်းအောင် အုပ်ချုပ်ပါရန် ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ သုံးဆယ်စစ်ဆင်ရေးခရီးတွင် ခုခံမှုတစ်စုံတစ်ရာ မကြုံတွေ့ခဲ့သဖြင့် ၎င်းခရီးသည် နောက်နောင် ရှမ်းပြည်နယ်သိမ်းသွင်းရေး အစီအစဉ်များ ချမှတ်ရာတွင် ဗြိတိသျှတို့အဖို့ အားတက်ဖွယ် ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း စစ်ဆင်ရေးကို ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်တွင် လှိုင်းတက်မှ စတင်ခဲ့သည်။ ကာနယ်စတက်မန်းက ထိုစစ်ဆင်ရေးကို ဦးဆောင်ပြီး အေ၊ အိပ်ချ်၊ ဟီးလ်ဒီဘရင်းက နိုင်ငံရေးအရာရှိအဖြစ် လိုက်ပါခဲ့သည်။ စစ်သည်များမှာ ဒုတိယဟမ္မရှိုင်းယားတပ်မှ စစ်သည်အများအပြား ပါဝင်ပြီး အမြောက်နှစ်လက်ကို သယ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ ဤစစ်ကြောင်းသည် ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပြင်တဲတောင်ကြားလမ်းကို ဖြတ်ကျော်ကာ ၄၅ မိုင်ခရီးကို ဆက်လက်ချီတက်ခဲ့ပြီး ပွေးလှအနောက်ဘက် ၁၀ မိုင်ကွာသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ လမ်းခရီးတွင် လင်းပင်အုပ်စု၏ စစ်ဆင်တိုက်ခိုက်မှုများကို အနည်းငယ် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးနောက် ၂၉ ရက်နေ့တွင် ပွေးလှသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။

ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်သို့ ဗြိတိသျှတပ်များ ချီတက်လာပြီဟူသော သတင်းကို ကြားသိသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လင်းပင်အုပ်စုဝင်တို့သည် ခုခံတွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ရန် ပြင်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ရပ်စောက်စော်ဘွား ခေါင်းဆောင်သော ပွေးလှ၊ ပင်းတယ၊ ကျောက်ဂူလေး၊ ရွာများမှ ငွေခွန်မှူးတို့လည်း ပူးပေါင်းတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ လင်းပင်အဖွဲ့သားတို့သည် ဗြိတိသျှတပ်များ ချီတက်ရာလမ်းတစ်လျှောက်တွင် သစ်တုံးများဖြင့် ပိတ်ဆို့၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ လင်းပင်အဖွဲ့သားအချို့မှာ ရွပ်ရွပ်ချွံချွံတိုက်ပွဲဝင်ရင်း ကျဆုံးခဲ့ရသည်။ ရပ်စောက်စော်ဘွား၏တပ်များသည် ချီတက်လာသော ဗြိတိသျှတပ်များကို ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် နမ့်ခတ်အရပ်တွင် ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်နက်ချင်းမယှဉ်သာ၍ အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည်။ ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှတပ်များသည် ညောင်ရွှေနှင့် ကူကြီးအကြားရှိ ဗောရိသတ်ဘုရားသို့ ချီတက်လာပြီး တပ်ချထားခဲ့ကြသည်။ ထိုစစ်ကြောင်းနှင့် လိုက်ပါလာသော နိုင်ငံရေးအရာရှိ ဟီးလ်ဒီဘရင်းသည် ရပ်စောက်စော်ဘွားအား မိမိတို့ကို မိတ်ဆွေကဲ့သို့သဘောထားရန်နှင့် ဗြိတိသျှတို့ထံ ဝင်ရောက်ခိုလှုံပါက လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့တပ်စွဲသည့် ဗောရိသတ်ဘုရားသည် ရပ်စောက်စော်ဘွား၏ အခိုင်အမာစခန်းဖြစ်သော ကူကြီးခံတပ်နှင့် မဝေးကွာလှချေ။ ဟီးလ်ဒီဘရင်းသည် ရပ်စောက်စော်ဘွားအား ကူကြီးမှဆုတ်ခွာသွားရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် ရပ်စောက်စော်ဘွား၏ တပ်များသည် ကူကြီးခံတပ်မှ ဆုတ်ခွာခြင်းမပြုဘဲ အခိုင်အမာတပ်စွဲထားလျက် ရှိသည်။ ဗောရိသတ်ဘုရား၏ တောင်ဘက် လေးမိုင်အကွာတွင် ညောင်ရွှေမြို့တည်ရှိသောကြောင့် ဗြိတိသျှတို့အဖို့ ကူကြီးခံတပ်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူနိုင်ရေးမှာ အရေးကြီးလှပေသည်။

ထိုစဉ်က ကူကြီးခံတပ်ကို ရပ်စောက်စော်ဘွား၏ဖခင် ခွန်တီကလည်းကောင်း၊ ကူကြီးနှင့် သုံးမိုင်အကွာတွင်ရှိသော ဗန်းပွေးခံတပ်ကို ရပ်စောက်စော်ဘွားကိုယ်တိုင်ကလည်းကောင်း ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲလျက်ရှိသည်။ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးအင်အားစုမှာ ၁၂၀၀ မှ ၁၅၀၀ အတွင်းရှိသည်။ ကူကြီးခံတပ်တွင် တိုင်းရင်းသားကချင်များလည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဟီးလ်ဒီဘရင်းသည် ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါးထံ ချဉ်းကပ်ကာ မိမိအား ရပ်စောက်စော်ဘွားနှင့် ဆက်သွယ်ပေးနိုင်လျှင် ငွေကျပ် ၁၀၀ ဆက်ကပ်ပါမည်ဟု လျှောက်ထားခဲ့သည်။ ကူကြီးခံတပ်တွင် ကချင်၊ ရှမ်းစစ်သည်များ ပါဝင်ပြီး မိမိတို့ကို ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီး

ဖြစ်ကြောင်း ၎င်းဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါးမှတစ်ဆင့် ဗြိတိသျှတို့ သိရှိခဲ့လေသည်။

ရပ်စောက်စော်ဘွားကို နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် စည်းရုံးသိမ်းသွင်း၍ မအောင်မြင်သော အခါ ဗြိတိသျှတို့သည် ကူကြီးခံတပ်ကို ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၉ ရက်နေ့တွင် စတင် တိုက်ခိုက်ကြသည်။ နံနက်အရုဏ်တက်တွင် ကာနယ်စတက်မန်းသည် ခံတပ်၏ လက်ဝဲ ဘက် နောက်တန်း ကိုက် ၂၀၀၀ အတွင်းသို့ တိတ်တဆိတ်ဝင်ရောက်လာပြီး တရစပ် ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ကူကြီးခံတပ်သည် ညောင်ရွှေချိုင့်ဝှမ်းနှင့် တစ်ဆက်တည်းတည်ရှိသည့်အပြင် တောထူထပ်ခြင်းကြောင့် နယ်ချဲ့တပ်များ တိတ်တဆိတ်ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ခံတပ်မှ ဆုတ်ခွာလာသော ရှမ်းတပ်အချို့သည်လည်း ဗြိတိသျှတပ်များနှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတောင်ပေါ်ပစ် အမြောက်ကြီးနှစ်လက်ကလည်း ကူကြီးခံတပ်နှင့် ကိုက် ၁၀၀၀ ခန့် ဝေးသော တောင်ထိပ်တစ်ခုမှ ကာပစ် ပစ်ပေးခဲ့သည်။ မြင်းစီးစစ်သည်များကလည်း လျင်မြန်စွာ ဝင်ရောက်နေရာယူသိမ်းပိုက်ခဲ့ရာ ကိုက် ၂၅၀ အတွင်းသာ ထိရောက်သော လက်နက်များကို ကိုင်ဆောင်အသုံးပြုသည့် ရှမ်းစစ်သည်များသည် ယင်းလက်နက်များဖြင့် မိမိတို့၏စစ်စွမ်းရည်ကို မပြသနိုင်ခဲ့ပေ။ ကူကြီးခံတပ်တိုက်ပွဲတွင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသား ၂၄ ဦး ကျဆုံးခဲ့သည်။ အချို့မှာ ဒဏ်ရာနှင့် လွတ်မြောက်ထွက်ပြေးခဲ့သော်လည်း လမ်းတွင် သေဆုံးသည်က များသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ ဟန့်စပ်တပ်ရင်းမှာမူ စစ်သည်သုံးဦးက ဒဏ်ရာရခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲပြင်းထန်သောကြောင့် ခံတပ်တစ်ခုလုံးမျှ ပျက်စီးခဲ့ပြီး ရပ်စောက်စော်ဘွား၏ တပ်များသည် မိမိတို့နယ်၏နယ်သို့ မရပ်မနားဆုတ်ခွာသွားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတိုက်ပွဲတွင် အရေးနိမ့်သောကြောင့် ရပ်စောက်ဒေသဝန်းကျင်တွင် လင်းပင်အုပ်စုဝင်တို့၏ အင်အားမှာ ပြိုကွဲသွားခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့ စစ်ရေးအခြေအနေ သာနေစဉ် လင်းပင်အုပ်စုသည် တစ်စတစ်စ ပြိုကွဲလာခဲ့သည်။ ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ကက်ပတိန်ပူလီနှင့် ဂေါ်ရခါး တပ်သား ၁၀၀ တို့သည် မိုင်းပွန်သို့ စစ်ချီခဲ့ကြသည်။ ပုံမှန် စကား၊ နမ့်တုပ်နှင့် ဆကွယ် စသောလမ်းတစ်လျှောက်ရှိ မြို့ငယ်များမှ ရှမ်းခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ မိုင်းပွန်စော်ဘွားလည်း ပွဲကုန်းခံတပ်ဟောင်းသို့ လာရောက်၍ ဗြိတိသျှတို့အား ကြိုဆိုခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် မိုင်းပွန်သို့သာမက မြေလပ်ဒေသဝန်းကျင်သို့လည်း စစ်ကြောင်းများ စေလွှတ်ခဲ့သည်။

ထိုအတောအတွင်း မိုင်းပွန်စော်ဘွားခွန်တီနှင့် လင်းပင်အုပ်စုဝင်များသည် မဟာမိတ်အသစ် ထပ်မံဖွဲ့စည်းပြီး သံလွင်မြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းသို့ ရောက်နေသော မိုးနဲစော်ဘွားနှင့် ပြန်လည်ဆက်သွယ်ကြောင်း ဗြိတိသျှတို့ သတင်းရရှိသည်။ လင်းပင်အုပ်စုဝင်များနှင့် လဲချားအုပ်စုဝင်များသည် မိုးနဲမြောက်ဘက် မိုင် ၂၀ ကွာတွင်ရှိသော ဟိုင်ပတ်တွင် ဗြိတိသျှအရာရှိနှင့် တွေ့ဆုံမည်ဖြစ်ကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့က တွေ့ဆုံရန်ပြင်ဆင်နေစဉ် ကရင်နီနယ်တွင် မိုးနဲစော်ဘွားဖမ်းဆီးခြင်း ခံရသောကြောင့် မိုင်းပွန်စော်ဘွားနှင့် ကျန်အဖွဲ့ဝင်များ မလာရောက်နိုင်တော့ကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့သည်။

လင်းပင်အုပ်စုသည် စစ်ရေးအရ ပြိုကွဲလာသောအခါ လင်းပင်မင်းသားသည် ပဒေသရာဇ်အရိုက်အရာနှင့်တကွ အဆောင်အယောင်များ ဆုံးရှုံးရသည့်အဖြစ်မျိုးသို့ မဆိုက်

ရောက်ရန် ၁၈၈၇ ခုနှစ်အတွင်း ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့ထံ -

မြန်မာမင်းမှုထမ်းများကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးရန်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ဂိုလက်ဆင်း ကဲ့သို့ ရာဇာအဆင့်တွင်ထားရန်၊ ကိုယ်ပိုင်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ထားရှိခွင့်ပြုရန်၊ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းခွင့်ပေးရန်

တောင်းဆိုခဲ့သည်။ လင်းပင်မင်းသားက ဂျေ၊ ဂျီ၊ စကော့ထံသို့ ပေးပို့သောစာများတွင်လည်း

- (က) တရားမနှင့် ရာဇဝတ်မှုများမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်
- (ခ) ဆင်မြင်းနှင့် အခြားရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ပင်စင်လစာ တစ်လလျှင် ငွေကျပ် ၂၅၀ ခံစားခွင့်
- (ဂ) မန္တလေးရှိ ဘိုးဘွားပိုင်မြေကို ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်

စသည်တို့ကိုပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် တောင်းဆိုချက် (က) နှင့် (ခ) ကို လိုက်လျော့ပြီးနောက် မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် စကော့နှင့် လက်ဖက်တင်နှင့်ဝါးလေ့စံတို့သည် နောက်ပါးအနည်းငယ်ဖြင့် မောက်မယ်သို့ သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။ မောက်မယ်စော်ဘွားက ခမ်းနားစွာ ကြိုဆိုခဲ့သည်။ မေလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် လင်းပင်မင်းသားကို ခေါ်ဆောင်ရန် မိုးနဲသို့ ဆက်လက်ချီတက်ခဲ့သည်။ လင်းပင်မင်းသားကြီးကို ရွှေထီးမိုးကာ ပဒေသရာဇ် အဆောင်အယောင်များဖြင့် မိုးနဲမှ စတက်မန်းခံတပ်သို့ ခေါ်ဆောင်လာရာ လမ်းတစ်လျှောက်တွင် ပြည်သူအများက အရိုအသေပြု ရှိခိုးခဲ့ကြသည်။ လင်းပင်မင်းသားကို မန္တလေးတွင် နန်းတင်ရန်အတွက် ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းဖြစ်သည်ဟု လူအများက ပြောဆိုယုံကြည်နေခဲ့ကြသည်။ စတက်မန်းခံတပ်တွင် ငါးရက်မျှ ရပ်နားပြီးနောက် လင်းပင်မင်းသားကို လှိုင်းတက်မှတစ်ဆင့် ရန်ကုန်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားကြသည်။ ထို့နောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် နေထိုင်စေခဲ့သည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်သို့ တစ်ကြိမ် ပြန်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် ကာလကတ္တားသို့ ပြန်ပို့ခဲ့သည်။ လင်းပင်မင်းသားသည် တိုင်းတစ်ပါးတွင် ခြောက်နှစ်တာနေထိုင်ခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့ကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သော ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းမှ အင်အားစုတစ်ခုကို သတိုးမင်းရဲရန်ရှိန်ခေါ် မြင်စိုင်းမင်းသားက ၁၈၈၅ ခုနှစ်မှစတင်၍ ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ မြင်စိုင်းမင်းသားသည် ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ကျောက်ဆည်နယ်တွင် ဦးစွာ အခြေစိုက်၍ လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့က ပိုက်စိပ်တိုက်၍ နှိမ်နင်းလာသောအခါ ကျောက်ဆည်နယ်ကို စွန့်ခွာပြီး မြေလတ်ဒေသဖြစ်သော ရွာငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းလှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ရွာငံမြို့စားနှင့် ဘော်ဆိုင်းငွေခွန်မှူးတို့သည် မြင်စိုင်းမင်းသားထံ သစ္စာခံဝင်ရောက်လာကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း သုံးဆယ်နယ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းလှုပ်ရှားခဲ့သည်။ သုံးဆယ်နယ်သည် စစ်ရေးနှင့် စည်းရုံးရေးအရ အရေးပါသောကြောင့် မြင်စိုင်းမင်းသားသည် ထိုနယ်ကို အမာခံနယ်မြေအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သုံးဆယ်သည် သီပေါ၊ သိန္နီမှ တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်သို့ သွားသောလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ မန္တလေးသို့လည်း အလွယ်တကူသွားရောက်နိုင်သော ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုဒေသတွင် ဩဇာတိက္ကမရှိသော ဟိန်မောင်ဆယ်၏ ထောက်ခံမှုကို ရရှိပြီး ၎င်းအား သုံးဆယ်ဝန်အဖြစ် ခန့်ထားလိုက်ခြင်းဖြင့်လည်း

စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းများကိုအောင်မြင်စွာလုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့သည်။ သုံးဆယ်ဟိန်မောင်ဆယ် သည် မိမိနှင့်ရင်းနှီးပြီးဖြစ်သော မောင်ရွှေမောင်ကို မိုင်းတုံမြို့စားအဖြစ် ဆက်လက်ခန့်ထားခဲ့သည်။ ဟိန်မောင်ဆယ်သည် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ အမိန့်အရ မိုင်းလုံတောင်ပိုင်းနှင့် သိန္နီနယ်တို့ကို မြင်စိုင်းမင်းသားထံ လာရောက်ပူးပေါင်းရန် စာဖြင့် ဖိတ်ခေါ်စည်းရုံးခဲ့သည်။ မြင်စိုင်းမင်းသားသည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း၌ ဟိန်မြို့စား၊ စော်ဘွားများနှင့် သွေးစည်းညီညွတ်မှုရရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သိန္နီစော်ဘွားဟောင်း နော်ဖ၏သား နော်မောင်ကို သိန္နီစော်ဘွားအဖြစ် ခန့်အပ်စည်းရုံးခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှသစ္စာခံဖြစ်သော သီပေါစော်ဘွားကြီး ခွန်ဆိုင်ကိုလည်း ပူးပေါင်းရန်ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဟိန်မောင်ဆယ်နှင့် သီပေါစော်ဘွားမိသားစုတို့မှာ သုံးဆယ်နယ် ပိုင်ဆိုင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်ဆံရေး တင်းမာလျက်ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် သီပေါစော်ဘွားသည် မြင်စိုင်းမင်းသားနှင့် မပူးပေါင်းသည့်အပြင် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ ပေးစာနှင့် ၎င်း၏ လှုပ်ရှားမှုသတင်းများကို ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့ထံ ပေးပို့ခဲ့သည်။ သီပေါစော်ဘွားသည် သိန္နီစော်ဘွားသစ်ဖြစ်သူ ခွန်စံတုန်ဟန်နှင့် ပူးပေါင်းကာ မြင်စိုင်းမင်းသားအုပ်စုကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

မြင်စိုင်းမင်းသားသည် သီပေါစော်ဘွား၏ ပူးပေါင်းကူညီမှုမရှိသော်လည်း မိုင်းလုံ၊ တောင်ပိုင်၊ ပွေးလှ၊ ပင်းတယ၊ ကျောက်သပ်နှင့် အနောက်ရမ်းနယ် အစရှိသော ခေါင်းဆောင်တို့၏ ပူးပေါင်းကူညီမှုများကို ရရှိခဲ့သည်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စည်းရုံးလှုပ်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ၎င်း၏ဌာနချုပ်စခန်းကို ဆီးပင်ကြီးရွာသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မြင်စိုင်းမင်းသားသည် ဆီးပင်ကြီးခစန်းမှနေ၍ မြေပြန့်ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခဲ့သည်။ ဆီးပင်ကြီး၌ရှိနေစဉ် မြင်စိုင်းမင်းသား၏ စည်းရုံးရေးအင်အားမှာ ပိုမိုကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ပြောင်ခေါင်း ငစိန္တာသည် လက်နက်ကိုင် စစ်သည်များနှင့်အတူ မြင်စိုင်းမင်းသားထံ သစ္စာခံဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ မြင်စိုင်းမင်းသားသည် မိုင်းလုံစော်ဘွားအား ပိုမိုထိရောက်စွာ လှုပ်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ဒုဋ္ဌဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်နယ်ကို ပေးအပ်ခဲ့

“မြင်စိုင်းမင်းသား
သည်
ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး
လှုပ်ရှားမှုများကို
ဦးဆောင်မှုပေးရင်း
၁၈၈၆ ခုနှစ်၊
ဩဂုတ်လ ၁၃
ရက်နေ့တွင်
ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း
ရွာငံ၌
အဖျားရောဂါဖြင့်
ကွယ်လွန်
သွားခဲ့သည်။
သို့သော်
၎င်းစည်းရုံး
လှုပ်ရှားခဲ့သော
နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး
လှုပ်ရှားမှုသည်
ရပ်ဆိုင်း
မသွားခဲ့ချေ”

သည်။ မိုင်းလုံ စော်ဘွားကလည်း လက်နက်ကိုင်စစ်သည် ၁၀၀၀ ကို စုဆောင်းပေးခဲ့သည်။ စော်ဘွားကိုယ်တိုင်လည်း ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ မြေပြန့်တွင် လှုပ်ရှားစဉ်ကပါခဲ့ကြသော ဗိုလ်မင်းနှင့် အနောက်ဝင်းတော်မှူး ဦးပေါင်တို့လည်း ဗိုလ်ချုပ်များအဖြစ် ဆက်လက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

မြင်စိုင်းမင်းသားလက်အောက်ခံတပ်ဖွဲ့များ၏ စစ်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်၌ သာမက မြေပြန့်ဒေသများသို့ပါ တစ်ခါတစ်ရံ ရောက်ရှိသွားပေသည်။ ကျောက်ဆည်နှင့် ရွှေဘိုဒေသများတွင် ဗြိတိသျှတပ်များနှင့် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ကျောက်ဆည်တွင် ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ စစ်သည် ၈၀ ကျဆုံးပြီး ကျောက်ဆည် အရေးပိုင်ကိုယ်တိုင်လည်း မြင်စိုင်းဘက်တော်သားများ၏ဖမ်းဆီးခြင်းခံရသည်။ မြင်စိုင်းဘက် တော်သားများဖြစ်ကြသော ထိပ်တင်မှတ်နှင့် ဝန်းသို့စော်ဘွားကြီးတို့က ရွှေဘိုကိုဝင်ရောက်စီးနင်း တိုက်ခိုက်ရာ ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ စစ်သည် ၇၀ ကျဆုံးခဲ့ရသည်။

မြင်စိုင်းမင်းသားသည် ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ဦးဆောင်မှုပေးရင်း ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရွာငံ၌ အဖျားရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သွားခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းစည်းရုံးလှုပ်ရှားခဲ့သော နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုသည် ရပ်ဆိုင်းမသွားခဲ့ချေ။ ၎င်းနှင့် လက်တွဲတိုက်ခိုက်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များကဆက်လက်၍ ဗြိတိသျှတို့အား ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ တောင်ပိုင်စော်ဘွားသည် ၎င်း၏နယ်သို့ မကွေ့ရာမင်းသား၏သားတော် စောရန်ပိုင် ရောက်လာသောအခါ ဗြိတိသျှ ဆန့်ကျင်ရေးကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ စောရန်ပိုင်မင်းသားတောင်ပိုင်သို့ ရောက်ရှိလာခြင်း သည်လည်း တောင်ပိုင်နယ်မှ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်ကို ဆက်လက်ကြီးထွားစေခဲ့သည်။ တောင်ပိုင်စော်ဘွားသည် သီပေါမင်းလက်ထက် ကတည်းက မြန်မာ့သစ္စာတော်ခံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သီပေါမင်းနန်းကျ

“မြင်စိုင်းမင်းသား
လက်အောက်ခံ
တပ်ဖွဲ့များ၏
စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများသည်
ရှမ်းကုန်း
မြေမြင့်၌ သာမက
မြေပြန့်ဒေသများသို့ပါ
တစ်ခါတစ်ရံ
ရောက်ရှိသွားပေသည်”

သောအခါ ဗြိတိသျှတို့အား ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်သော မြင်စိုင်းမင်းသားကို တောင်ပိုင်စော်ဘွားက ထောက်ခံအားပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြင်စိုင်းမင်းသား ကွယ်လွန်ပြီးနောက် စောရန်ပိုင်မင်းသားကို မိုင်းတုံဟိန်မောင်က တောင်ပိုင်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အရှိန်ရနေပြီဖြစ်သော တောင်ပိုင်နယ်၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့ရပေသည်။ စောရန်ပိုင်နှင့် တောင်ပိုင်စော်ဘွားတို့မှာ တိုင်းရင်းသားစည်းရုံးရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သူတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးကို ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ စောရန်ပိုင်သည် တောင်ပိုင်၊ သိန္နီ၊ မိုးမိတ်၊ မိုးကုတ်နှင့် သံလွင်အရှေ့ဘက်နယ်တို့တွင် ဗြိတိသျှတို့ကို ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ တောင်ပိုင်စော်ဘွားအပြင် စောရန်ပိုင်မင်းသားကို လိုလားထောက်ခံသူများမှာ သုံးဆယ်ဟိန်မောင်ဆယ်၊ စစ်ကဲဟောင်းဦးလိန်နှင့် သိန္နီ တောင်ပိုင်း စော်ဘွား နော်မောင်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

တောင်ပိုင်စော်ဘွားသည် စောရန်ပိုင်မင်းသား ရောက်ရှိလာပြီးနောက် မိမိနယ်အတွင်းသို့ ဗြိတိသျှတပ်များ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်မလာစေရန် လမ်းများတွင် သစ်ပင်ကြီးများလှဲ၍ ပိတ်ဆို့ထားခဲ့သည်။ မန္တလေးအရေးပိုင် ဂျေ၊ အီး၊ ဘရစ်ဂျစ် သည် တောင်ပိုင်စော်ဘွားကို ဗြိတိသျှလက်အောက်သို့ဝင်ရောက်ရန် စာဖြင့်အကြိမ်ကြိမ်စည်းရုံးသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ တောင်ပိုင်နယ်ကို စစ်ရေးအရဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပါက ပြင်းထန်စွာ ခုခံလိမ့်မည်ဟုလည်း ဗြိတိသျှတို့က မျှော်လင့်ထားကြသည်။

တောင်ပိုင်စော်ဘွားကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်း၍ မရခြင်းသည် ထိုနယ်သို့ရောက်နေသော မြန်မာမင်းသားနှင့် မင်းမှုထမ်းဟောင်းများကြောင့်လည်းကောင်း၊ တောင်ပိုင်စော်ဘွားတွင် အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် မြန်မာစစ်ကဲတစ်ဦးလည်း ရှိနေသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်ဟု ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့က ယူဆခဲ့ကြသည်။ စောရန်ပိုင်မင်းသားနှင့် ဟိန်မောင်တို့ကိုသာ ဖယ်ရှားနိုင်ပါက ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်လျော့နည်းသွားမည့်အပြင် တောင်ပိုင်စော်ဘွားကိုလည်း စည်းရုံးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဗြိတိသျှတို့က မျှော်မှန်းခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် စောရန်ပိုင်ကို ဖမ်းမိနိုင်ရန် ဆုငွေကျပ် ၅၀၀၀ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ သို့သော် အောင်မြင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

ဗြိတိသျှတို့သည် ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ရေးအတွက် တောင်ပိုင်စော်ဘွားနှင့် စောရန်ပိုင်မင်းသားတို့၏ အန္တရာယ်ကို ချေမှုန်းရန် လိုအပ်ပေသည်။ တောင်ပိုင်စော်ဘွားနှင့် စောရန်ပိုင်မင်းသားအုပ်စုတို့သည် ဗြိတိသျှတို့ကို မတိုက်ရလျှင် ဗြိတိသျှလိုလားသူ သီပေါစော်ဘွားနှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်ဖြစ်သူ သိန္နီမြောက်ပိုင်းစော်ဘွား ခွန်စံတုန်ဟုန်တို့ကို တိုက်ခိုက်မည့်အနေအထားတွင် ရှိနေသည်။ ခွန်စံတုန်ဟုန်သည် ဗြိတိသျှသစ္စာခံမဖြစ်သေးသော်လည်း ဗြိတိသျှလိုလားသူ သီပေါစော်ဘွားနှင့် လက်တွဲကာ တောင်ပိုင်စော်ဘွား၊ ဟိန်မောင်ဆယ်နှင့် နော်မောင်တို့ကို တိုက်ခိုက်နေသူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စောရန်ပိုင်နှင့် တောင်ပိုင်စော်ဘွားတို့၏ အင်အားကို ဖြိုခွဲနိုင်ပါက မြောက်ပိုင်းရှမ်းပြည် သိမ်းသွင်းရေးသည် ဗြိတိသျှတို့အတွက် များစွာလွယ်ကူလာမည် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၈၈၇ ခု နှစ်ဦးပိုင်းတွင် လက်ဖတ်င်နင်အိပ်ချ်၊ ဒါလီ ခေါင်းဆောင်သော ဗြိတိသျှတို့၏ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းစစ်ကြောင်းသည် မိုင်းရယ်သို့ ချီတက်ခဲ့သည်။ ဒါလီ၏တာဝန်သည် ဗြိတိသျှတို့

၏ ကမ်းလှမ်းချက်များကို ပယ်ချခဲ့သော တောင်ပိုင်စော်ဘွားကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းရန်နှင့် ခွန်စံတုန်ဟုန်ကို ဗြိတိသျှတို့လက်အောက်သို့ အေးချမ်းစွာ ဝင်ရောက်လာစေရေးအတွက် စည်းရုံးရန် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးအင်အားစုများကို လက်ခံထားသည့် အတွက် အပြစ်ဒဏ် ခတ်သည့်သဘောဖြင့် တောင်ပိုင်စော်ဘွားထံမှ အခွန်ကောက်ခံရန် လည်း စီစဉ်ထားသည်။ ဒါလီသည် စစ်အင်အားကို မသုံးမီ ဗြိတိသျှလက်အောက်သို့ တောင်ပိုင် စော်ဘွားခိုဝင်လာစေရန် စာများ ပေးပို့စည်းရုံးသည်။ ထိုစာများတွင်ပင် သစ္စာခံစော်ဘွား အဖြစ် ထားရှိလိုကြောင်း၊ သစ္စာမခံပါက ဆက်လက်၍ စစ်ရေးအရ အရေးယူမည့်အကြောင်း အစီအစဉ်များကိုပါ ရှင်းပြသည်။ သို့သော် တောင်ပိုင်စော်ဘွားက မည်သို့မျှ အကြောင်းပြန် ကြားခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ၁၈၈၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် စစ်သည်အင်အား ၁၂၅ ဦး ပါဝင်သော တပ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို တောင်ပေါ်ပစ်အမြောက်နှစ်လက်နှင့်အတူ သီပေါသို့ စေလွှတ်လိုက်ပြီး ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် တောင်ပိုင်သို့ ချီတက်စေသည်။ ဗြိတိသျှ တပ်ဖွဲ့များကို တောင်ပိုင်စော်ဘွားသည် ၎င်း၏ဟော်ရှိရာ နမ့်စမ်သို့ ဗြိတိသျှတပ်များ ရောက်မလာမီကပင် ရှောင်တိမ်းသွားခဲ့သည်။ စောရန်ပိုင်၏ အင်အားစုသည်လည်း တောင်ပိုင် နယ်တွင် ဆက်လက်လှုပ်ရှားနိုင်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ ၎င်း၏အခြေခံစခန်းကို မိုးမိတ်နယ် အတွင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ ကချင်ပြည်နယ်မှနေ၍ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်။

သမိုင်းဌာန(ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသမိုင်း (၁၈၈၅-၁၈၉၅) အပိုင်း (၁) စာအုပ်မှ ကူးယူဖော်ပြပါ သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးရောင်နီ(NCA)ကို အကျဉ်းချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း

အမျိုးသားအေးချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွက်

“ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်မှ
 နိုဝင်ဘာလ ၂ ရက်အထိ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း
 KIA ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော “လိုင်ဇာ” ၌ ကျင်းပသည့်
 တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (EAO) များ
 ညီလာခံမှ “တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းမှုအဖွဲ့
 (Nationwide Ceasefire Coordination Team NCCT)” ကို
 ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည့်နည်းတူ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှလည်း
 “ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းကော်မတီ
 Union Peace Making Working Committee UPWC”
 ကိုလည်း ထိုရက်ဝန်းကျင်တွင် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပါသည်”

(၁)

“ထူးခြားသည်မှာ
 ကယား(ကရင်နီ)တို့
 ဒေသဖြစ်သည်။
 ၁၈၇၅ ခုနှစ်
 မင်းတုန်းမင်းတရား
 အုပ်စိုးစဉ်ကာလ
 မင်းတရားကြီး ကိုယ်စား
 ကင်းဝန်မင်းကြီးဦးကောင်းမှ
 လည်းကောင်း . . . ”

၁၈၂၄၊ ၁၈၅၂၊ ၁၈၈၅ သုံးချိသုံးလား၊ နယ်ချဲ့
 ဗြိတိသျှတို့နှင့် စစ်ပွဲကြီးသုံးကြိမ်စလုံးရှုံး၍ ထီးကျိုး
 စည်ပေါက် နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှလက်အောက်သို့ ကျွန်ုပ်တို့
 နိုင်ငံ ရောက်ခဲ့ရပါသည်။ နယ်ချဲ့တို့သည် သိမ်းပိုက်ရန်
 မခက်ခဲသော ရခိုင်နှင့်မွန်တို့ကိုမူ ၁၈၂၄ ပထမ နယ်ချဲ့
 စစ်ပြီးကတည်းက ဗမာဘုရင်အာဏာစက် ပျံ့နှံ့ခဲ့သော
 ဒေသများမှ ဗမာများနှင့်အတူ ၎င်းတို့ကိုလက်အောက်
 သို့ သွတ်သွင်းခဲ့ကြောင်းကို မှတ်သားရပါသည်။
 တစ်ဖန် ၁၈၅၂ ဒုတိယနယ်ချဲ့ စစ်အပြီးတွင် နယ်ချဲ့တို့
 သိမ်းယူသော နယ်မြေများထဲမှ ကရင်တို့ကိုလည်း
 ထည့်သွင်းသိမ်းပိုက် ပြန်ပါသည်။ ထူးခြားသည်မှာ
 ကယား(ကရင်နီ)တို့ဒေသဖြစ်သည်။ ၁၈၇၅ ခုနှစ်
 မင်းတုန်းမင်းတရား အုပ်စိုးစဉ်ကာလ မင်းတရားကြီး
 ကိုယ်စား ကင်းဝန်မင်းကြီးဦးကောင်းမှ လည်း
 ကောင်း၊ တစ်ဖန် ဗြိတိသျှဘုရင်မကြီးကိုယ်စား
 ဆာဒေါက်ကလပ်(စ်)ဖော်ဆယ်မှလည်းကောင်း၊
 ၁၈၇၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဤကယား
 (ကရင်နီ)ဒေသသည် မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်မှုနှင့်လည်း
 မသက်ဆိုင်၊ ဗြိတိသျှတို့၏အုပ်ချုပ်မှုနှင့်လည်း
 မသက်ဆိုင်သော သီးခြားလွတ်လပ်သော နယ်မြေ
 အဖြစ် သတ်မှတ်ရန် သဘောတူညီသည်ဟူသော
 စာချုပ်အရ ကယားတို့၏ ကန္တရဝတီ ကရင်နီဒေသ
 ကား သီးသီးခြားခြား ရှိခဲ့ပါသည်။

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့သည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင်
 မန္တလေး ရတနာပုံနေပြည်တော်ကို သိမ်း ပိုက်ပြီးခဲ့
 သော်လည်း ကရင်တို့၏ဒေသ၊ ရခိုင်တို့၏ဒေသ၊
 မွန်တို့၏ဒေသ၊ သီးခြားနေသော ကရင်နီ(ကယား)
 တို့၏ဒေသ၊ ဗမာအများစုနေထိုင်ခဲ့သော ဒေသများ၊
 ဗမာဘုရင်အာဏာစက် ပျံ့နှံ့ခဲ့သော ဒေသများကို
 သိမ်းပိုက်၍ ၁၈၆၂ ခုနှစ်ကတည်းက ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း
 အသုံးပြုခဲ့သော အုပ်ချုပ်မှုဥပဒေဖြင့်သာ ဆက်လက်
 အုပ်ချုပ်လျက် ရှိနေလေသည်။ ထိုသို့သောကာလ
 အတွင်းမှာပင် မန္တလေး ရတနာပုံနေပြည်တော်ကို
 သိမ်းပိုက်အပြီး ၃ နှစ်အကြာ ၁၈၈၈ တွင် "Shan

States Act" ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းအုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ ၁၈၈၅ မန္တလေး ရတနာပုံ နေပြည်တော်ကို သိမ်းပိုက်အပြီး ၁၀ နှစ်မျှသော အချိန်ကာလ ၁၈၉၅ ခုတွင် ကချင် တောင်တန်းဒေသကို "Kachin Hills Tribes Regulation" ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းအုပ်ချုပ် နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ကချင်ကို ဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း အုပ်ချုပ်အပြီး ၁ နှစ်အကြာ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် "Chin Hills Regulation" ဖြင့် ချင်းတောင်တန်း ဒေသကို ဗြိတိသျှတို့ ဆက်လက်အုပ်ချုပ် နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၈၆၂ ကတည်းက ဗမာအများစု နေထိုင်ရာဒေသများကို ဥပဒေဖြင့် သတ်သတ် မှတ်မှတ် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော နယ်ချဲ့တို့သည် ၁၉၃၅ ခုနှစ် တွင် ထပ်မံဖြည့်စွက် မွမ်းမံရေးဆွဲ၍ ၁၉၃၇ တွင် အသက်ဝင်၍ကျင့်သုံးသော "1935 Burma Act" အမည်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး ၁၈၈၈ တွင်လည်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုသုံးစွဲနေသော "Shan States Act" အား ၁၉၂၂ တွင် "Federated Shan States Act" အဖြစ် ပြင်ဆင် သတ်မှတ်အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေ နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှတို့သည် ဤနိုင်ငံတော်ကြီးအား ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက် အစုကြီး ၄ စုခွဲ၍ သီးခြားဥပဒေ ၄ မျိုး သတ်မှတ်ပြီး အုပ်ချုပ်ပါပေတော့သတည်း။ (မှတ်ချက် - အချို့သော ဆရာများကလည်း ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့က ကိုလိုနီ ၄ ခု သတ်မှတ်၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်ဟုလည်း ညွှန်းဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စာရေးသူ)

ထိုသို့ အုပ်ချုပ်လာခဲ့ကြရာမှ ဂျပန်နှင့်ပေါင်း၍ ဗြိတိသျှတို့ကို နှင်ထုတ်ခဲ့သော၊ တစ်ဖန် ဗြိတိသျှနှင့်ပေါင်း၍ ဂျပန်ကို နှင်ထုတ်ခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ခေတ်သို့ အရောက်တိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုခေတ်တွင် လွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုသံတို့လည်း သောသောညံ့ခဲ့သော အခါသမယဖြစ်ပေသည်။ ထိုလွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုမှုနှင့်အတူ ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှအစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် နန်းရင်းဝန် မစ္စတာစီ၊ အေ၊ အက်တလီနှင့် မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဦးအောင်ဆန်းတို့ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အမှတ် ၁၀၊ ဒေါင်းနင်းလမ်း၊ လန်ဒန်မြို့၌ ရေးထိုးချုပ်ဆိုခဲ့သော “အောင်ဆန်း-အက်တလီ” စာချုပ်သည် လွတ်လပ်ရေးရရန် အထောက်အပံ့တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစာချုပ်တွင် နိဒါန်း ကဲ့သို့သော စကားချီးတစ်ပိုဒ်နှင့်အတူ သဘောတူညီချက် ၁၀ ချက်ပါရှိပြီး အောက်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရကိုယ်စား ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သူနှင့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ကိုယ်စား ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သူတို့က လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပေသည်။ လက်မှတ်ရေးထိုးသူတို့၏အမည်များ [စီ၊ အေ၊ အက်တလီ (ကလီမင်ရစ်ချတ်အက်တလီ)နှင့် အောင်ဆန်း] ဟူ၍ လက်မှတ်နေရာနှင့် စာချုပ်ပြီးသည့် နေ့စွဲ (နေ့စွဲဟုဆိုရာတွင် စာချုပ်တွင်တပ်ထား သော ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက် ၁၉၄၇ သည် စာချုပ်အပြီးသတ် ရေးဆွဲသဘောတူမှုရရှိပြီးသော ရက်စွဲဖြစ်ပြီး အမှန်တကယ် လက်မှတ်ထိုးသောနေ့စွဲမှာမူ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက် ၁၉၄၇ ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူ) တို့ ပါရှိပါသည်။

- သဘောတူညီချက် ၁၀ ချက်မှာ -
- ၁။ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်
- ၂။ ခေတ်ပြောင်းချိန် အစိုးရအမျိုးအစား
- ၃။ ကြားဖြတ်ဥပဒေပြုအဖွဲ့
- ၄။ ကြားဖြတ်အစိုးရ

- ၅။ နိုင်ငံခြားရေးကိစ္စများ
- ၆။ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်
- ၇။ ကာကွယ်ရေး
- ၈။ နယ်ခြားဒေသများ
- ၉။ ဘဏ္ဍာရေး နှင့်
- ၁၀။ အခြားကိစ္စများတို့ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါ “အောင်ဆန်း-အက်တလီ” စာချုပ် အပိုဒ် (၈)၊ အပိုဒ်ခွဲ (ဃ) အရ “နယ်ခြား ဒေသ စုံစမ်းရေးကော်မတီ” (Franotier Areas Committee of Enquiry - FACE) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

(၈) နယ်ခြားဒေသများ

နယ်ခြားဒေသများနှင့် ဝန်ကြီးများအုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ထိုဒေသများတွင် နေထိုင်သောသူများ၏ လွတ်လပ်သောသဘောတူညီချက်နှင့် အချိန်မနှောင်း ပေါင်းစည်းအောင်မြင်ရန်မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် ကိုယ်စားလှယ်တော်များ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ သဘောတူပြီးသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဤအတောအတွင်း နယ်ခြား ရှိသူများသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လက်ခံနိုင်သောနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့နှင့် ရင်းနှီးစွာ ပေါင်းသင်းတွဲဖက်ရာသည်။ ဤသည်တို့ကို မျှော်ကိုး၍ သဘောတူညီကြသည်။

(က) နယ်ခြားဒေသလူများနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်များ အုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်လူများသည် အတားအဆီးမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း ရှိစေရမည်။

- (ခ) ၁။ နယ်ခြားကိစ္စအပေါ်တွင် ဘုရင်ခံမင်းကြီးကို အကြံဉာဏ်ပေးရန်နှင့် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံရန် နယ်ခြားကိုယ်စားလှယ် ခန့်ထားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ်
- ၂။ နယ်ခြားကိစ္စများအုပ်ချုပ်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖြစ်ဖြင့် နယ်ခြားဒေသ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ခန့်ထားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ်
- ၃။ အခြားနည်းဖြင့်လည်းကောင်း ခေတ်ပြောင်း ခေတ်လွဲကာလအတွင်း လက်ခံနိုင်မည်ဟု မိမိတို့ ထင်မြင်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပူးတွဲပေါင်းဖက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့ထင်မြင်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ရန် နောက်လ ဆန်းတွင် ကျင်းပမည်ဖြစ်သော ဝန်ကြီးကွန်ဖရင့်တွင်လည်းကောင်း နယ်ခြား ဒေသရှိလူများ၏ ခေါင်းဆောင်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များကို မေးမြန်းကြသည်။

(ဂ) ပင်လုံအစည်းအဝေး သို့မဟုတ် အထူးကွန်ဖရင့်အစည်းအဝေး ပြီးဆုံးသည့်အခါ တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့သည် နယ်ခြားလူများထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်သော ထင်မြင်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီစွာ အများသဘောတူညီချက် ယူလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း။

(ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေသစ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌ နယ်ခြားဒေသများ ပေါင်းစည်းဆက်ဆံနိုင်ရန် အကောင်းဆုံးသော နည်းစနစ်ရှာဖွေရန်အတွက် စုံစမ်းရေးကော်မတီတစ်ခုကို ချက်ချင်းတည်ထောင်ရန် ဝန်ကြီးများအုပ်ချုပ်သော

မြန်မာနိုင်ငံတော် ရပ်ကွက်ဒေသမှ အမှုဆောင်
ကောင်စီအဖွဲ့မှ တင်မြှောက်နိုင်သော အဖွဲ့ဝင်များနှင့်
နယ်ခြားခေါင်းဆောင်များကိုပင် နှီးနှောလျက် တင်
မြှောက်သောအဖွဲ့များ၊ ထိုကော်မတီတွင် ဦးရေအညီ
အမျှ ပါဝင်လိမ့်မည့်အပြင် သဘောတူ ရွေးချယ်သော
မြန်မာနိုင်ငံတော်အပြင်အပမာ ကြားနေပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး
ကို ဥက္ကဋ္ဌခန့်ထားမည်ဖြစ်ကြောင်း ဤကော်မတီက
တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်အစည်းအဝေး မစမီ အစီ
ရင်ခံစာတင်သွင်းရန် တောင်းဆိုမည်။

ထိုသို့ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင်
ဗြိတိသျှတို့နှင့် သမိုင်းဝင် “အောင်ဆန်း အက်တလီစာချုပ်”
ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် ၁၆ ရက်ပြည့်မြောက်
သောနေ့တွင် ဂန္ထဝင်မြောက် ပင်လုံစာချုပ်ကို မြန်မာအစိုးရ
ကိုယ်စားဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ ကချင်ကိုယ်စားလှယ်၊
ချင်းကိုယ်စားလှယ်နှင့် ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်များ လက်မှတ်
ရေးထိုး ကြပါသည်။ ဤစာချုပ်ကား “အောင်ဆန်း -
အက်တလီ” နောက်ဆက်တွဲ စာချုပ်ဟုပင် ခေါ်နိုင်ပေသည်။
ဤစာချုပ်များအပြင် သခင်အောင်ဆန်းတို့ ကျဆုံးပြီးနောက်
ချုပ်ဆိုခဲ့ သော “လက်ျာ-ဖရီးမင်းစာချုပ်”၊ “န-အက်တလီ
စာချုပ်” စသည်တို့ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ
လ ၄ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ အချုပ်အခြာအာဏာကို
ပြန်လည် ရရှိခဲ့ပြီး လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ် ကမ္ဘာ
အလယ်တွင် ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

သို့သော် လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရသော
ပြည်တွင်းအထွေထွေ မငြိမ်မသက်မှုများကြောင့် ငြိမ်းချမ်း
ရေးနဲ့ဝေးခဲ့ရပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြည်တွင်းမငြိမ်သက်
မှု အရည်ဆုံးနိုင်ငံ၊ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း
အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် စံချိန်တင်ထားလျက် ရှိပါသည်။

(၂)

ဆူပူလှုပ်ရှားမှု၊ ပုန်ကန်ထကြွမှုများ၊ အကြမ်းဖက်
ရက်စက်မှု၊ စစ်ပွဲများ မရှိသော ကာလ သို့မဟုတ် အခြေအနေ
တစ်နည်းအားဖြင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းသောအချိန်တို့ဖြင့်
ပြည့်စုံခြင်းသည် “ငြိမ်းချမ်းရေး” ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့
မရှိသမျှကာလပတ်လုံး တစ်နည်း မငြိမ်းချမ်းသမျှကာလ

“ဆူပူလှုပ်ရှားမှု၊
ပုန်ကန်ထကြွမှုများ၊
အကြမ်းဖက်
ရက်စက်မှု၊ စစ်ပွဲများ
မရှိသော ကာလ
သို့မဟုတ်
အခြေအနေ
တစ်နည်းအားဖြင့်
တည်ငြိမ်အေးချမ်း
သောအချိန်တို့ဖြင့်
ပြည့်စုံခြင်းသည်
“ငြိမ်းချမ်းရေး” ပင်
ဖြစ်ပေသည်”

ပတ်လုံး တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးမှာလည်း မတည်ငြိမ်နိုင်ပါ။ ထိုအခါ ထိုတိုင်းနိုင်ငံသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်မည် မဟုတ်တော့ပေ။

ဤနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် -

ဖဆပလအစိုးရ

ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းအိမ်စောင့်အစိုးရ

ပထစအစိုးရ

တော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရ

မဆလအစိုးရ

နဝတအစိုးရ

နယကအစိုးရ

ပခဖအစိုးရ

NLD အစိုးရ နှင့်

နစက အိမ်စောင့်အစိုးရ ဟူ၍ နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သော အစိုးရ ၉ ခုနှင့် အုပ်ချုပ်ဆဲ အစိုးရ ၁ ခု စုစုပေါင်းအစိုးရ ၁၀ ဆက်တိုင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ပေးထားသော ခေါင်းစဉ်အရလိုပင် ငြိမ်းချမ်းရေးရောင်နီ (NCA) ကို အကျဉ်းချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပခဖ” အစိုးရလက်ထက် NCA ပေါ်ပေါက်လာသည်အထိသာ ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးနှင့်အပြိုင်

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေးရခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေး ရပြီး ရက်ပေါင်း ၈၃ ရက်မှာ “ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ” မြေအောက်လျှိုးရာမှ စခဲ့သော အထွေထွေ ပြည်တွင်းမငြိမ်သက်မှုကြီးကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ အလှမ်းဝေးခဲ့ရပါသည်။

**ဖဆပလ ခေတ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

၁၉၅၅

ဗမာ့ပဏာမတော်ဝင်၍ ချီးဖြူငှက်ကလေး ငြိမ်းချမ်းရေးတေးသံ စတင်တွန့်ကျူးခဲ့သည်။ (အဓိကအချက် ၃ ချက်ပါ မေးခွန်းထုတ်ခဲ့)

၁၉၅၆

ဖဆပလအစိုးရက ထိုမေးခွန်းများအား လက်ခံရရှိပြီး ရက်ပေါင်း ၂၉ ကျော်တွင် ထိုမေးခွန်း ၃ ခုကို ထိုစဉ်က ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး ဦးထွန်းဝင်းက ပြန်လည်ရှင်းလင်း ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုဖြစ်စဉ်ရဲ့ ပထမဆုံးအကြိမ် ကြိုးပမ်းမှုကတော့ “ဈေးဦးလန်” သွားခဲ့ရသည်ကတော့ အမှန်ပင်။

**ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း အိမ်စောင့်အစိုးရခေတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

၁၉၆၀

GNU နဲ့ အိမ်စောင့်အစိုးရတို့ လျှို့ဝှက်စွာ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

GNU ဘက်မှ -

- ဗိုလ်ချုပ်ကော်ထူး (ဗိုလ်ချုပ်ကျော်မြသန်း)
- စကော်လယ်တော
- ဖဒိုဖိုးညော
- ဗိုလ်ကျင်ဖေ
- ဗိုလ်မြစိန် တို့က ဦးဆောင်၍လည်းကောင်း၊

အိမ်စောင့်အစိုးရဘက်မှ -

- ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြီး
- ဗိုလ်မှူးချုပ်မောင်မောင် နှင့်
- ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ရွှေ တို့က ဦးဆောင်၍
- ဗိုလ်ဘဖြူ
- ဗိုလ်စံကြည် နှင့်
- ဗိုလ်မောင်လွင်တို့က လေ့လာသူအဖြစ်လည်းကောင်း တက်ရောက်

ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ၄ ကြိမ်ခန့် လျှို့ဝှက်စွာဆွေးနွေးခဲ့ကြသော်လည်း အောင်မြင်မှုမရှိပါ။ ပျက်သွားခြင်းသာ အဖတ်တင်ခဲ့ပါသည်။

**တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

၁၉၆၃

ထိုနှစ် ဇွန် ၁၀ ရက်တွင် ထိုစဉ်က အာဏာရအစိုးရဖြစ်သည့် တော်လှန်ရေးကောင်စီ မှ “ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တော်လှန်ရေးကောင်စီ၏ ကမ်းလှမ်းချက်” ဆိုသည့် ကြေညာချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဖိတ်ခေါ်ကမ်းလှမ်းကြေညာချက်အရ-

- အလံနီကွန်မြူနစ်ပါတီဗမာပြည် (သခင်စိုးအဖွဲ့) သခင်စိုး ဦးဆောင်၍ တက်ရောက်သည်။
- GNU ပါတီ မန်းဘဇံ ဦးဆောင်၍ တက်ရောက်သည်။
- ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (သခင်သန်းထွန်းအဖွဲ့) ရဲဘော်ဌေး ဦးဆောင်၍ တက်သည်။
- မွန်ပြည်သစ်ပါတီ ပါတီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ဘလွင် ဦးဆောင်၍ တက်ရောက်ပါသည်။
- ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ

“ပထမအကြိမ်
ဆွေးနွေးမှုတွင်
ဦးနေဝင်းကိုယ်တိုင်
ပါဝင်တက်ရောက်
ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်းလည်း
မှတ်သားရပါသည်။
၂ ကြိမ်တိုင်
ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း
ရလဒ်ကောင်းမရခဲ့ချေ”

အတွင်းရေးမှူးချုပ် စောမောရယ် ဦးဆောင်
၍ တက်ရောက်သည်။

- ရခိုင်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ
ရဲဘော်ကျော်ဇံရွှီး ဦးဆောင်၍ တက်
ရောက်သည်။
- ကချင်လွတ်လပ်ရေးကောင်စီ (KIA,
KIC)
ဇော်ဒန် ဦးဆောင်၍ တက်ရောက်
သည်။
- ချင်းဦးစီးအဖွဲ့
- ကရင်တော်လှန်ရေးကောင်စီ
စောဟန်တာသာမွှေး ဦးဆောင်၍
တက်ရောက်သည်။

ထိုသို့သောအားဖြင့် အဖွဲ့ ၉ ဖွဲ့ တက်ရောက်
ကြပြီး သီးခြားအနေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ စုဖွဲ့၍
သော်လည်းကောင်း ဆွေးနွေးကြရာစောဟန်တာသာ
မွှေး ဦးဆောင်သော ကရင်တော်လှန်ရေးကောင်စီ
တစ်ဖွဲ့သာလျှင် အောင်မြင်သောဆွေးနွေးပွဲကို ဖော်
ဆောင်နိုင်ပြီး ကျန်အဖွဲ့များမှာ အကြောင်း အမျိုး
မျိုးအရ ၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့
ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ဆွေးနွေးခြင်းဆိုင်ရာ ရပ်ဆိုင်းမှု
အပါအဝင် ဆွေးနွေးမှုများအား ၅ လ ကျော်ကျော်
၆ လအတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့သည့်အချိန်အထိ ပြုလုပ်
ပြီးပါမှ ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရခြင်းအားဖြင့် တော်လှန်ရေး
ကောင်စီခေတ် နိုင်ငံတော်ငြိမ်းချမ်းမှု ရှာဖွေခြင်း
ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များလည်း တစ်စခန်းရပ်နားခဲ့ရပြန်
ပေသည်။

အခန်းပေါင်း ၁၄ ခန်း၊ ပုဒ်မပေါင်း ၂၃၄ ခု
ပါဝင်သော ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် စတင်အသက်ဝင် သည်
မှစ၍ နှစ်ပေါင်း ၁၄ နှစ် အကြာ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ
၂ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံအတွက် အသုံးတော်ခံဘဝမှ
နားခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၆၂မှ ၁၉၇၄၊ ဇန်နဝါရီ ၂ ရက်အထိ
မည်သည့်နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံမှ မရှိခဲ့ပေ။
၁၉၇၄ မှစ၍ အခန်းပေါင်း ၁၆ ခန်းနှင့် ပုဒ်မပေါင်း

၂၀၉ ခု ပါဝင်သော ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ (၁၉၇၄ ခုနှစ်) ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ပါသည်။ (မှတ်ချက် - ထိုဥပဒေသည် လည်း တိုက်ဆိုင် စွာဖြင့် ပင် ၁၉၄၇ ဥပဒေကဲ့သို့ သက်တမ်း ၁၄ နှစ်သာ ရှည် ကြာခဲ့ပါသည်။ စာရေးသူ) ထိုဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အတူ အာဏာရခဲ့ သော အစိုးရ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီအစိုးရ ဖြစ်ပေသည်။

**မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်
ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

၁၉၈၀

ထိုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အဆို ၆ ရပ် ပါ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများကို ပြုလုပ်လိုကြောင်း ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) နှစ်ကြိမ်တိုင် ပစ်ခတ်တိုက် ခိုက်မှုတွေကို ရပ်နားခြင်းမရှိဘဲ လျှို့ဝှက်စွာဆွေးနွေးခဲ့ပါ သည်။ ပထမအကြိမ် ဆွေးနွေးမှုတွင် ဦးနေဝင်းကိုယ်တိုင် ပါဝင်တက် ရောက် ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်းလည်း မှတ်သားရပါ သည်။ ၂ ကြိမ်တိုင် ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း ရလဒ်ကောင်းမရ ခဲ့ချေ။

တစ်ဆက်တည်းမှာ ၁၉၈၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌-
ကေအိုင်အိုဘက်မှ -
- ဦးဘရန်ဆိုင်း (ဥက္ကဋ္ဌ)
- ဦးဇောင်းခရား (အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူး)
- ဦးဇော်စိုင်း (ဗဟိုကော်မတီဝင်) နှင့်
- ဒေါက်တာတူးဂျာ (ဗဟိုကော်မတီဝင်)တို့ ဖော်ပြပါ ပထမအကြိမ် တွေ့ဆုံပွဲကို တက်ရောက်ခဲ့ကြပါ သည်။ ဒုတိယအကြိမ်မှ စတုတ္ထအကြိမ်အထိ ဆက်လက် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသော်လည်း အောင်မြင်မှုမရခဲ့ပါ။

“နိုင်ငံတော် အစိုးရမှလည်း “ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု ကော်မတီ (Union Peace Making Working Committee UPWC)” ကို လည်း ထိုရက် ဝန်းကျင်တွင် ဖွဲ့စည်း ပေးခဲ့ပါသည်”

**နဝတ/နယကခေတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

နဝတ/နယက လက်ထက်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် အပါအဝင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များကို တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ကြီး (၁၇) ဖွဲ့၊ အဖွဲ့ငယ် (၂၃) ဖွဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖက်ဒရယ်အရေးတို့ကို သီးခြား ဆွေးနွေးမှုများ မပြုလုပ်တော့ဘဲ အပစ်အခတ်များ ရပ်ထား၍ မိမိဒေသအား စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အခြားသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကိုသာ အားစိုက်၍လုပ်ခဲ့သည်ကို မှတ်သားရပါသည်။ နိုင်ငံတော်မှ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် အမြဲမပြတ် ထိတွေ့နေရသော ထိန်းချုပ်ဒေသများ “အထူးဒေသ” များအဖြစ် စုစည်းသတ်မှတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ Federal ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ယင်းမှ နီးနွယ် လာသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Self-rule) နှင့် စုပေါင်း အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Shared-rule) တို့နှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များ၊ အာဏာခွဲဝေရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ စသည့်ကိစ္စတို့သည် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး ဖြစ်တည်လာမည့် အစိုးရတို့လက်ထက် တွင်သာ ဆက်လက် ဆွေးနွေးအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်စေလို ကြောင်း ထိုစဉ်က နိုင်ငံ့တာဝန်ယူထားသူ အတွင်းရေးမှူး (၁) ဗိုလ်ချုပ် ခင်ညွန့်က မိန့်ခွန်းတစ်ခုတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုသွားခဲ့သည်ကိုလည်း မှတ်သားရပါသည်။

“ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကော်မတီ (Union Peace Making Working Committee UPWC)”ကိုလည်း ထိုရက်ဝန်းကျင်တွင် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပါသည်”

**ပြည်ခိုင်ဖြိုးအစိုးရခေတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု
(အကျဉ်း)**

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်မှ နိုဝင်ဘာလ ၂ ရက်အထိ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း KIA ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင်ရှိသော “လိုင်ဇာ” ၌ ကျင်းပသည့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (EAO) များ ညီလာခံမှ “တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းမှုအဖွဲ့ (Nation Wide Ceasefire Coordination Team NCCT)” ကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည့် နည်းတူ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှလည်း “ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကော်မတီ (Union Peace Making Working

Committee UPWC)” ကိုလည်း ထိုရက်ဝန်းကျင်တွင် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပါသည်။

UPWC နှင့် NCCT တို့သည်

- မြစ်ကြီးနား
- ရန်ကုန် MPC ဌာနချုပ်
- ထိုင်းနိုင်ငံ ချင်းမိုင်တို့တွင် ၆ ကြိမ်ခန့် တွေ့ဆုံမှု အပြီးတွင် Single Text

တစ်စောင်ကိုသာ ရေးဆွဲရေးမှုကို အောင်မြင်စွာ ညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ Single Text ဟု ဆိုရာတွင် UPWC နှင့် NCCT တို့ ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် ပထမအကြိမ် တွေ့ဆုံ စဉ်က UPWC မှ တင်ပြခဲ့သော အခန်းပေါင်း ၁၄ ခန်း ပါရှိသည့်မူကြမ်းနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့တွင် ပြုလုပ်သော ၅ ကြိမ်မြောက် UPWC နှင့် NCCT တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးပွဲ၌ NCCT ဘက်မှ တင်ပြလာသော အခန်းပေါင်း ၁၁ ခန်းပါ “လော်ခီးလာ သဘောတူစာချုပ်” နှစ်ခုတို့ကို အခြေခံစာတမ်းများအဖြစ် ထားရှိရန် UPWC နှင့် NCCT တို့ သည် အကြိမ်ကြိမ် အလီလီ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပြီးမှ NCA ကို သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။ ထို NCA တွင် -

- အခန်း (၁) အခြေခံမူများ
- အခန်း (၂) ဦးတည်ချက်နှင့်ရည်ရွယ်ချက်များ
- အခန်း (၃) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ
- အခန်း (၄) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ခိုင်မာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည့် နည်းလမ်းများ
- အခန်း (၅) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ
- အခန်း (၆) ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ
- အခန်း (၇) အထွေထွေတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုသို့ အခန်းဆိုင်ရာခေါင်းစဉ် လျာထားချက်များ သဘောတူပြီးနောက်

အခန်း (၁) တွင်

UPWC ၏ နိဒါန်းနှင့် NCCT ၏ အခန်း (၁) ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၂) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၁) နှင့် NCCT ၏ အခန်း (၂) ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၃) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၂)၊ (၃)၊ (၄) နှင့် NCCT ၏ အခန်း (၄) ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၄) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၅)၊ (၆)၊ (၉) အပိုဒ်ခွဲ (၁)၊ (၂) နှင့် NCCT ၏ အခန်း (၅)၊ (၆)၊ (၇)၊

(၈) တို့ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၅) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၉) ကျန်အပိုဒ်များနှင့် NCCT ၏ အခန်း (၇)၊ (၉) တို့ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၆) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၁၀)၊ (၁၁) နှင့် NCCT ၏ အခန်း (၇)၊ (၉) တို့ကိုလည်းကောင်း

အခန်း (၇) တွင်

UPWC ၏ အခန်း (၁၂)၊ (၁၃)၊ (၁၄) နှင့် NCCT ၏ အခန်း (၁၀)၊ (၁၁) တို့ကိုလည်း ပေါင်းစုရေးသားကြရန် နှင့် စုစုပေါင်း အခန်း (၇) ခန်း၊ အပိုဒ်ပေါင်း (၃၃) ပိုဒ် ပါရှိရန်လည်း သဘောတူခဲ့ကြပါသည်။ “တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် NCA” (အတည်ပြုမှုကြမ်း) အား ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် UPWC ကိုယ်စား ဝန်ကြီးဦးအောင်မင်းနှင့် NCCT ကိုယ်စား မွန်ပြည်သစ်ပါတီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌကြီး ဆရာ နိုင်ဟံသာတို့မှ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်ထံ သမိုင်းဝင်အပ်နှံခဲ့ပေသည်။

ထိုသို့ အပ်နှံပြီးနောက် မော်ကွန်းတင်လက်မှတ် ရေးထိုးရမည့်အချိန် နီးပါမှ NCA ပါ အချက် ၁၃ ချက်ကို EAO များဘက်မှ ထပ်မံဖွဲ့စည်းလိုက်သည့် “အဆင့်မြင့် ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ” (Senior Delegation - SD) ကို ထပ်မံဖွဲ့စည်း၍ UPWC နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန် နှင့် ဩဂုတ်လတို့တွင် ၂ ကြိမ် ထပ်မံဆွေးနွေးကြပြီး NCA ပါ စာသားများအား တစ်ပိုဒ်ချင်း တစ်လုံးချင်း အကြိမ်များစွာ စစ်ဆေးကြပြီးနောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၇ ရက်နေ့တွင် NCA အား ဒုတိယအကြိမ် နှစ်ဖက်သဘောတူ အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ကြပေတော့သည်။

ထို NCA ကို -

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရကိုယ်စား

- ၁။ ဦးသိန်းစိန်
နိုင်ငံတော်သမ္မတ
- ၂။ ဒေါက်တာစိုင်းမောက်ခမ်း
ဒုတိယသမ္မတ
- ၃။ ဦးဉာဏ်ထွန်း
ဒုတိယသမ္မတ
- ၄။ သူရဦးရွှေမန်း
အဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ရေး ဗဟိုကော်မတီ
- ၅။ ဦးခင်အောင်မြင့်
အဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ရေး ဗဟိုကော်မတီ
- ၆။ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်
တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်
- ၇။ ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စိုးဝင်း
ဒုတိယ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်
ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(ကြည်း)
- ၈။ ဦးအောင်မင်း
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းကော်မတီ

၉။ ဦးသိန်းဇော်

ဥက္ကဋ္ဌ

ပြည်သူ့လွှတ်တော် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကျေးလက်လူမှုဘဝမြှင့်တင်ရေးနှင့်

ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု ကော်မတီ

ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းကော်မတီ

တို့သည်လည်းကောင်း

တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများကိုယ်စား

၁။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)

ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မူးတူးစေဖိုး

ဥက္ကဋ္ဌ

ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောဂျော်နီ

စစ်ဦးစီးချုပ်

ပဒို စောကွယ်ထူးဝင်း

အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူး

၂။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး/ကရင်အမျိုးသား

လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်

(ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ) (KNU/KNLA-PC)

ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောထိန်မောင်

ဥက္ကဋ္ဌ

ဗိုလ်ချုပ်စောရင်နု

စစ်ထောက်ချုပ်

စောနေစိုးမြ

စစ်ရေးချုပ်

၃။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

ပူးနန်လျန်ထန်

ဥက္ကဋ္ဌ

ပူးဇင်ကျိုး

အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်

ဗိုလ်မှူးချုပ် ဟရန်သင်ထိုက်

စစ်ဦးစီးချုပ်

၄။ ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြု ကရင်တပ်မတော် (DKBA)

ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောလားပွယ်

စစ်ဦးစီးချုပ်
 ဗိုလ်ချုပ် စောမိုးရေး
 ဒုတိယ စစ်ဦးစီးချုပ်
 ဗိုလ်မှူး စောစိန်ဝင်း
 စစ်ရေးချုပ်

၅။ ပအိုဝ်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (PNLO)

ခွန်မြင့်ထွန်း
 ဥက္ကဋ္ဌ
 ဗိုလ်မှူးကြီး ခွန်သူရိန်
 စစ်ဦးစီးချုပ်
 ဗိုလ်မှူးကြီး ခွန်ဥက္ကာ
 နာယက

၆။ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ

ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF)
 ရဲဘော် သံခဲ

ဥက္ကဋ္ဌ
 ရဲဘော် မျိုးဝင်း
 ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ
 ရဲဘော် ရဲထွတ်
 စစ်ကော်မရှင် အတွင်းရေးမှူး

၇။ ရခိုင်ပြည် လွတ်မြောက်ရေးပါတီ (ALP)

ခိုင်စိုးနိုင်အောင်
 ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ
 ဗိုလ်မှူးချုပ် ခိုင်ထွန်းဝင်း
 စစ်ဦးစီးချုပ်
 စောမြရာဇာလင်း
 ဗဟိုကော်မတီ

၈။ ရှမ်းပြည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS)

ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယွက်စစ်
 ဥက္ကဋ္ဌ
 ဗိုလ်မှူးချုပ် ဘောင်ခေး
 ဒုတိယ စစ်ဦးစီးချုပ်
 ဗိုလ်မှူးကြီး စိုင်းလ
 အတွင်းရေးမှူး (၂) တို့သည် လည်းကောင်း၊

အောက်ဖော်ပြပါပြည်တွင်းသက်သေများအဖြစ်

- ၁။ ဦးဇော်အေးမောင် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး
 - ၂။ ဦးစောထွန်းအောင်မြင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး
 - ၃။ ဦးခွန်သန်းမြင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး
 - ၄။ ဦးဝင်းထိန် NLD
 - ၅။ ဦးဌေးဦး USDP
 - ၆။ ဦးခင်မောင်ဆွေ ညီနောင်တိုင်းရင်းသားပါတီဖက်ဒရေးရှင်း
 - ၇။ ဦးတင်နိုင်သိန်း USDP
 - ၈။ ဦးသန်းတင် NUP
 - ၉။ ဦးစိုင်းအိုက်ပေါင်း ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 - ၁၀။ ဦးဇိုဇမ် ညီနောင်တိုင်းရင်းသားပါတီဖက်ဒရေးရှင်း
 - ၁၁။ ဒေါ်ချင်းချင်း ညီနောင်တိုင်းရင်းသားပါတီဖက်ဒရေးရှင်း
 - ၁၂။ ဦးစောသိန်းအောင် ဖလုံစ ဝေါ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 - ၁၃။ ဦးစောဒယ်နီရယ် လူမျိုးပေါင်းစုံဒီမိုကရေစီပါတီ (ကယား)
 - ၁၄။ ဒေါ်သန်းသန်းနု DPM ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (မြန်မာ)
 - ၁၅။ ဦးသက်နိုင်ဝင်း စာချုပ်ညှိနှိုင်းရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်
 - ၁၆။ ဦးခင်ရီ စာချုပ်ညှိနှိုင်းရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်
 - ၁၇။ ဦးမြင့်စိုး စာချုပ်ညှိနှိုင်းရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်
 - ၁၈။ ဦးခင်ဇော်ဦး စာချုပ်ညှိနှိုင်းရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်
 - ၁၉။ ဦးသန်းဌေး စာချုပ်ညှိနှိုင်းရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်
 - ၂၀။ ဦးကိုကိုကြီး ၈၈မျိုးဆက်(ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်း)
 - ၂၁။ ဦးမြအေး ၈၈ မျိုးဆက် (ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်း)
- တို့သည်လည်းကောင်း

နိုင်ငံတကာသက်သေများဖြစ်ကြသော

- ၁။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ
His Excellency Mr. Vijay Nambiar
United Nations Special Advisor
- ၂။ ဥရောပသမဂ္ဂ
His Excellency Mr. Roland Kobia
The European Union Ambassador to Myanmar
- ၃။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ
His Excellency Mr. Sun Guoxiang
The Special Envoy on Asian Affairs of the People's
Republic of China

၄။ အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံ

His Excellency

Mr. Gautam Mukhapadhaya

Ambassador Extrordianary and Plenipotentiary of the Republic of India to the Republic of the Union of Myanmar

၅။ ထိုင်းနိုင်ငံ

His Excellency Mr. Apichart Chinwanno Permanent Secretary of the Ministry of Foreign Affairs and Special Envoy of the Foreign Minister of Thailand

၆။ ဂျပန်နိုင်ငံ

His Excellency Mr. Yohei SASAKAWA Special Envoy of the Government of Japan

For National Reconciliation in Myanmar

တို့သည်လည်းကောင်း

(၃)

အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ၈ ခု ဖြစ်

သော -

- ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)
- ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး / ကရင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNU/KNLA - PC)
- ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF)
- ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြု ကရင်တပ်မတော် (DKBA)
- ပအိုဝ်းအမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (PNLO)
- မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF)
- ရခိုင်ပြည် လွတ်မြောက်ရေးပါတီ (ALP) နှင့်
- ရှမ်းပြည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS/SSA-S) တို့သည်

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် “တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ် NCA” အား ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် နေပြည်တော် MICC ၂ ခန်းမကြီး၌ သမိုင်းဝင်အဖြစ် NCA တွင် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိသက်သေများရှေ့မှောက်တွင် မော်ကွန်းတင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပါပေသတည်း။

- အမိနိုင်ငံတော်ကြီး ငြိမ်းချမ်းပါစေ ...
- နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှု အမြန်ဆုံးရပါစေ ...
- အမိနိုင်ငံတော်ကြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပါစေ ...

ရန်ကော်(မြန်မာ့နိုင်ငံရေးလေ့လာသုံးသပ်သူ)

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှ အားနည်းချက်များ

armi firmi fiv;-okwoe

“ဖတ်ဖူး၊ ကြားဖူးသောအချက် ဖြစ်ပါသည်။
 ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မတန်တဆ တောင်းဆိုကြသည်။
 တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများ၏ သဘောသဘာဝဟု ဆိုရမည်။
 ခံစားချက်အပေါ်မူတည်၍လည်း
 တောင်းဆိုမှုပြင်းထန်တတ်သည်။
 တစ်ဖက်က လိုက်လျောနိုင်၊ မလိုက်လျောနိုင်ကို
 နားမလည်ဘဲ အလျော့မပေးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။
 ငြိမ်းချမ်းရေးရယူလိုလျှင် လက်တွေ့ဆန်ဖို့လိုပါသည်။
 မိမိဘက်က တောင်းဆိုမှု ရှိနိုင်သည်ကို ပြန်လည်ပေးအပ်
 ရမည်ဆိုသော (Compromise) သဘောကို
 နားလည်ဖို့လိုပါသည်။ မဟုတ်ပါက
 အဖြေရနိုင်မည်မဟုတ်ဟု တင်ပြလိုပါသည်”

ကျွန်တော့်အနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို များစွာစိတ်ဝင်စားပါသည်။စိတ်ဝင်စားသည့်အတွက်လည်း နီးစပ်ရာစာပေများ၊ ဆောင်းပါးများကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ စလာသောအခါလည်း နီးနီးကပ်ကပ် လေ့လာကြည့်ခဲ့ပါ သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်နေသူများ၏အင်တာဗျူးများ၊ ဆောင်းပါးများနှင့် စာအုပ်စာတမ်းများကိုလည်း ဖတ်ရှု လေ့လာခဲ့ပါသည်။

နောက်ပိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်နေသူ များ၏ Talk Show များ၊ ရှင်းပြချက်များကိုလည်း နားထောင်ခဲ့ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသားများ၏ ပြောဆိုချက်များကို လည်း ကြားခဲ့ရပါသည်။ ဖတ်၊ မှတ်၊ ကြားနာခဲ့ရ သော အချက်များတွင် အားရဖွယ်များ ပါဝင်သလို အားနည်းချက် များ၊ အခက်အခဲများလည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အခက်အခဲ များကို ကျော်လွှားနိုင်မှ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း များ အောင်မြင် မည်ဟု ယူဆသည့်အတွက် အရေးကြီးသည်ဟု ယူဆရသော အခက်အခဲများ၊ အားနည်းချက် တချို့ကို ဖော်ပြပါမည်။

“ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အဓိကအားနည်းချက်မှာ ယုံကြည်မှု မရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) အားနည်းခြင်းဟု မှတ်သားဖူးပါသည်”

ယုံကြည်မှုအားနည်းခြင်း

ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အဓိကအားနည်း ချက်မှာ ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) အားနည်းခြင်း ဟုမှတ်သားဖူးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ဤအချက် ကို မကြာခဏ တွေ့ရသည်။ အဖြေကတော့ ငြိမ်းချမ်းရေး ရလို့လျှင် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် ရန်သူမှ မိတ်ဖက် ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ရပါမည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဦးစားပေးရပါမည်။ အပြောသာမက အလုပ်နှင့်လက်တွေ့ ပြုရပါမည်။ ရန်သူများအဖြစ် နှစ်ပေါင်းများစွာ သူသေ၊ ကိုယ်သေ တိုက်လာသည့်အတွက် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ယုံကြည်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော် မူ၊ လူ မှန်ရပါမည်။ အပြောအဆို ရှေ့ နောက်ညီရပါမည်။ ပေးထားသော ကတိ အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။ မဆောင်ရွက်နိုင်လျှင် ကျိုး ကြောင်းဆီလျော်စွာရှင်းပြ၍ ပြင်ဆင်ရမည်။ ပေးထား သောကတိကို မေ့ပစ်၍မရ။ ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်လို

လျှင် ဤအချက်ကို ဆင်ခြင်ရမည်။

ရှေ့ညနေသော ပဋိပက္ခ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခမှာ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်လာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ရှေ့ညနေသော ပဋိပက္ခကြောင့်လည်း ယုံကြည်မှုကို အားနည်းစေပါသည်။ ပဋိပက္ခနှင့်နေသားကျသွားပြီ ဟု ပြောရမည်။ ပဋိပက္ခ၏ အပြင်ဘက်ကို ထွက်ပြီး မစဉ်းစားနိုင်ကြဘူးလားဟု စဉ်းစားမိ ပါသည်။ နေသားကျနေပြီဖြစ်၍ အဖြေမရလည်း ဘာမှမဖြစ်၊ ယုံကြည်မှုမရှိလည်း ထူးခြား မှုမရှိဟု ခံယူလာကြပုံရသည်။ ရှေ့ညလာနေသော ပဋိပက္ခ၏ အကျိုးဆက်ကို ခေါင်းဆောင် များ နားလည်သင့်ပါသည်။ ဝေးဝေး ကြည့်စရာမလိုပါ။ ပဋိပက္ခမရှိတော့သော ကမ္ဘောဒီးယား နှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့က မြန်မာနိုင်ငံကို ကျော်တက်သွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။

လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ များပြားခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံမှာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေ များလွန်းသည်ဟု ညည်းညူသံများ မကြာ ခဏ ကြားရသည်။ တရားဝင်ရော၊ တရားမဝင် (အသိအမှတ်ပြုမခံရသော) အဖွဲ့ပေါင်း ရာချီရှိသည်ဟု သိရသည်။ ထို့ကြောင့် တောင်းဆိုမှုတွေက စုံလှသည်။ ယခု ဖေဖော်ဝါရီ လ နှောင်းပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်ရော၊ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း အပါအဝင် လွတ်လပ်ရေး တောင်းဆို မှုတွေ ရှိလာသည်။ အရောင်အသွေး၊ ဆိုက်စုံရှိသည်။ ဤအခြေအနေမျိုးတွင် တစ်ဖွဲ့ချင်းရော၊ အားလုံးပါဝင်ဖြေရှင်းမှု နှစ်မျိုးစလုံးကို မျှခြေရှိအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည် ဆိုသော အချက်မှာ ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးအဖြေမှာ One-Size-Fits-All မဖြစ်နိုင်ဟု မြင်မိသည်။ များများစကား ပြော၊ သုတေသနများများ ပြု လုပ်ကာ အဖြေရှာရမည်။

ထွက်ပေါက်များသော နယ်စပ်များ

နယ်စပ်တွေမှာ အပေါက်တွေက များလှသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ အနေဖြင့် ထိုထွက်ပေါက်များမှ လက်နက်များ၊ အကူအညီများ ရနေသည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ များမှလည်း လက်နက်များ အလွယ်တကူ ဝင်နေသည်။ မကြာသေးခင်ကမှ တွေ့ရှိမိသော ဖေ့စ်ဘွတ် Post တစ်ခုတွင် NUG, PDF မှ ရောက်ရှိလာသော လက်နက်သစ်များကို ထုတ် ကြွားထားသည်။ လက်နက်များဘေးတွင် ထိုင်းနိုင်ငံထွက် Beer Chang စက္ကူကတ်ထူပုံး၏ ပုံပါနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤအခြေအနေများကို အစိုးရအဆက်ဆက်တွင် မထိန်းသိမ်း နိုင်ခဲ့ပါ။ နောင်လည်း ထိန်းနိုင်မည် မဟုတ်ဟု ယူဆမိပါသည်။ သို့သော် မှန်ကန်သော နိုင်ငံ တကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် မှန်ကန်လျှင် ဤအချက်ကို တစ်စုံတစ်ရာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ပါမည်။

“မညှိတတ်ဘဲ
ညှိနေလျှင်
သံသရာ
လည်နေမည်။
မညှိတတ်သူကို
ဦးဆောင်
ခိုင်းလျှင်လည်း
လိုရာမရောက်ဘဲ
ဖြစ်တတ်ပါသည်”

အတွေ့အကြုံနည်းပါးမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်ပွဲအတွေ့အကြုံတွေများလှသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှု အတွေ့အကြုံတော့ နည်းသည်ဟု ဆိုရမည်။ ယခုအခါ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဆယ်စုနှစ် တစ်ခုမျှရှိခဲ့၍ အတွေ့အကြုံတစ်စုံတစ်ရာ ရှိလာသည်ဟု တော့ ဆိုရမည်။ သို့သော် အတွေ့အကြုံကောင်းများကို ဝေငှခြင်း၊ ပြန်လည်အသုံးချခြင်းများကို တော့ များများစားစား မတွေ့ရဟု ဆိုရမည်။ ဤအချက်ကို အလေးအနက်ထား ပြင်ဆင်သင့်သည်။

လိုချင်တာတွေများ၊ ကိုယ်ပြန်ပေးရမယ့် ကိစ္စကျတော့ မပေးချင်

ဖတ်ဖူး၊ ကြားဖူးသော အချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မတန်တဆ တောင်းဆိုကြသည်။ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများ၏ သဘောသဘာဝဟု ဆိုရမည်။ ခံစားချက်အပေါ် မူတည်၍လည်း တောင်းဆိုမှု ပြင်းထန်တတ်သည်။ တစ်ဖက်က လိုက်လျောနိုင်၊ မလိုက်လျောနိုင်တာကို နားမလည်ဘဲ အလျှော့မပေးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးရယူလိုလျှင် လက်တွေ့ဆန်ဖို့လိုပါသည်။ မိမိဘက်က တောင်းဆိုမှု ရှိနိုင်သည်ကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်ဆိုသော (Compromise) သဘောကို နားလည်ဖို့လိုပါသည်။ မဟုတ်ပါက အဖြေရနိုင်မည် မဟုတ်ဟု တင်ပြလိုပါသည်။

တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေး၏ သဘောသဘာဝများကို နားလည်မှု အားနည်းခြင်း

ပြင်ပမှ လေ့လာသူတစ်ဦးအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆယ်စုနှစ်သို့ ရောက်လာပြီဖြစ်သော်လည်း ဆွေးနွေးပွဲများ (Negotiation) ၏ သဘောသဘာဝများ အပေါ် နားလည်မှု အားနည်းနေဆဲဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်မိသည်။ မညှိတတ်ဘဲ ညှိနေလျှင် သံသရာလည်နေမည်။ မညှိတတ်သူကို ဦးဆောင်ခိုင်းလျှင်လည်း လိုရာမရောက်ဘဲ ဖြစ်တတ်ပါသည်။ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းရာတွင် နှစ်ဖက်စလုံးက ကျွမ်းကျင်ရန် လိုသည်။ အတွေ့အကြုံများသော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးမှူး တစ်ဦးက တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးတွင် သဘောတူညီချက်များ ရရှိရန်၊ ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ဂီတသံကို နားထောင်တတ်ရမည်

ဟု ဆိုပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး
ရေးသည် လက်တွေ့ဆန်သော်လည်း အနုပညာတစ်ရပ် ဖြစ်
နေတတ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

စုပေါင်းအဖြေရှာမှု အားနည်းခြင်း

ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်
ကို ဖတ်ဖူးသည်။ သူက မြန်မာနိုင်ငံ၏အဖြေက စုပေါင်းအဖြေ
ဖြစ်သည်။ သို့သော် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တစ်ဦး
ချင်း၏ အကျိုးစီးပွားပေါ် မူတည်ပြီး စုပေါင်းအဖြေ (Coll-
ective Solution) အစား တစ်ဦးချင်း (Individual Solution)
အဖြေကို ရှာနေသည်ဟု ပြောဆိုထားသည်။ အလွန်မှန်ကန်
သည့်အတွက် ဤအချက်သည် အားနည်းချက် ဟု ထောက်ခံ
ပါသည်။

“မြန်မာနိုင်ငံရဲ့အဖြေက
စုပေါင်းအဖြေ ဖြစ်သည်။
သို့သော် ငြိမ်းချမ်းရေး
လုပ်ငန်းစဉ်တွင်
တစ်ဦးချင်း၏
အကျိုးစီးပွား
ပေါ်မူတည်ပြီး...”

ခေါင်းဆောင်များ၏ သဘောထားကြီးမှု

ခေါင်းဆောင်များသည် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မပါတတ်
ကြပါ။ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ပေး ခံရသူများသာ ငြိမ်းချမ်းရေး
အတွက် ညှိနှိုင်းကြရပါသည်။ ညှိနှိုင်းမှုတွင် ပြေလည်တတ်
သော်လည်း ခေါင်းဆောင်များက လက်မခံသောအခါ အဖြေ
မရဘဲ ရှိတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အများပြည်သူ ကောင်းစား
ရေးအကျိုးငှာ ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် သဘောထားကြီး
ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲသို့ မရောက်ဘူးဘဲ
ဆန့်ကျင်နေလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဝေးနေပါမည်။

**သဘောတူညီမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်
အားနည်းခြင်း**

ယခုအခါတွင် တစ်ဖွဲ့ချင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး
(Bilateral Ceasefire) သဘော တူညီချက်များ၊ NCA ခေါ်
တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်
များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု အလွန်အားနည်းသည်ဟု
ကြားနေရသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ၊ အရပ်
ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ အစိုးရ၊ တပ်မတော်ကို အပြစ်တင်
သလို စွပ်စွဲသံများ ကြားနေသည်။ အစိုးရ၊ တပ်မတော်
တို့မှလည်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များအပေါ်ပြန်လည်
အပြစ်တင်သည်ကိုလည်း ကြားနေရပါသည်။ ကျွန်တော့်

အမြင်တွင် သဘောတူညီချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အားနည်းမှုသည် အားလုံးတွင် တာဝန် ရှိသည်ဟု မြင်သည်။ မိမိ၏တာဝန်ရှိမှုအား သူတစ်ပါးကို ပုံချရန်မသင့်တော်ဟု မြင်မိသည်။ ဤသို့ ပြုမူခြင်းကြောင့် ယုံကြည်မှုများလည်း အားနည်းလာတတ်သည်။ နှစ်ဖက်အတူတကွ ထိုင်၍ မည်သည့်အတွက် သဘောတူညီမှုများ အကောင်အထည်ဖော်မှု အားနည်းသည် ဆိုသောအချက်ကို ဖော်ထုတ်သင့်သည်။ မည်သည့်နေရာတွင် အားနည်းနေ သည်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ် သင့်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အားနည်း မှုကို ပြန်လည်ထိန်းသိမ်း သင့်သည် ဟု နားလည်ပါသည်။ အပြစ်တင်နေရုံဖြင့် မပြေလည်နိုင် ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

ရှေ့နောက်မညီ၊ အပြစ်တင်ခြင်း

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ရှေ့နောက်မညီမှုများ တွေ့ရတတ်သည်။ အပြော တစ်မျိုး၊ အလုပ်တစ်မျိုး လုပ်တတ်ကြပါသည်။ ထစ်ခနဲဆိုလျှင် အပြစ်တင်တတ်ကြသည်။ ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို မလေ့လာကြဘဲ Statement များ ထုတ်ခြင်း၊ တစ်ဖက်အပေါ် အပြစ်တင်ခြင်းများကို လွယ်လင့်တကူ ဆောင်ရွက်တတ်ကြသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းအား ဖြင့် ယုံကြည်မှုကို ထိခိုက်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိုသို့သော ဖြစ်စဉ်များ ကင်းဝေးစေချင်သည်။

ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Communication)

တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးတွင် အရေးအပါဆုံးအချက် ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခ ဖြေရှင်းရေး အတွက် အဓရာကျပါသည်။ သို့သော် ကြားနေရသည်မှာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ကောင်းမွန် သော Communication ရှိနေသော အခြေအနေတစ်ရပ် မဟုတ်ဟု ဆိုရပါမည်။ အထူး အရေးကြီးသော အားနည်းချက် ဖြစ်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းတွင် အခြားသောအားနည်းချက်များကိုလည်း မြင်မိပါသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်၊ သဘောတူညီချက်၊ အပြောအဆို၊ အလုပ်အကိုင်များတွင်လည်း အားနည်းချက် များ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ နောင် အလျဉ်းသင့်လျှင် ထပ်မံတင်ပြပါမည်။

မောင်မောင်လေး-သုတေသန

(မောင်မောင်လေး-သုတေသနသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဝါသနာအလျောက် ပြင်ပမှ လေ့လာနေသူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။)

ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြလေ ‘NCA’

army (in majr)

“မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင်
တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ဘူးသော
လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်မှုများ၏ အကျိုးရလဒ်အပေါ်
ပြန်လည်သုံးသပ်၍ ဆွေးနွေးအဖြေရှာသော
နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ကို စတင်နိုင်ခဲ့သော
သမိုင်းဝင်စာချုပ် ဟုလည်း
ဆိုနိုင်ပါသည်”

၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဖြင့် အစိုးရဖြစ်လာသော ပထမဆုံး ဒီမိုကရေစီအရပ်သားအစိုးရအား ဦးဆောင်ခဲ့သော နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်က ခေတ်အဆက်ဆက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော်လည်း အောင်မြင်မှုမရရှိခဲ့သည့်ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အလွန်ထူးခြားသော အသွင်အပြင်သစ်၊ ထူးခြားသော ချဉ်းကပ်မှု ပုံစံအသစ်ဖြင့် သမိုင်းတွင်စေမည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ခေါ်သည့် ကြေညာချက် တစ်စောင်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၈ ရက် ရက်စွဲပါစာဖြင့် ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါသည်။

ယင်းကြေညာချက်အပြည့်အစုံမှာ -

ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန်ဖိတ်ခေါ်ခြင်း

နေပြည်တော် ဩဂုတ် ၁၈

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့က ကြေညာချက်အမှတ် (၁/၂၀၁၁) ကို ယနေ့ရက်စွဲဖြင့် ထုတ်ပြန်ကြေညာလိုက်သည်။ ကြေညာချက်အပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့

ကြေညာချက်အမှတ် ၁/၂၀၁၁

၁၃၇၃ ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၈) ရက်

ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်း

၁။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ဒို့တာဝန်အရေး ၃ ပါးကို ထိန်းသိမ်းပြီး အေးချမ်းသာယာ၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို တည်ဆောက်ကာ နေရာဒေသအနှံ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး ပူးပေါင်းတည်ဆောက်သွားရန် အထူးပင် လိုအပ်သည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

၂။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်လိုသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများသည် မိမိတို့တစ်ဖွဲ့ချင်းအလိုက် ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ပဏာမဆောင်ရွက်လိုသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့နှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

၃။ ပဏာမဆောင်ရွက်ဖွယ်ရာများ ဆောင်ရွက်ပြီးပါက နိုင်ငံတော်အစိုးရဘက်မှ ဆွေးနွေးမည့် အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပြီး သက်ဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆွေးနွေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ပါကြောင်း ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

အမိန့်အရ

(တင်မျိုးကြည်)

အတွင်းရေးမှူး၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့

အထက်ပါ ငြိမ်းချမ်းရေးဖိတ်ခေါ်မှုအပေါ် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများက အလေးအနက်စဉ်းစားခဲ့ကြပြီး ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုများ စတင်ခဲ့ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖိတ်ခေါ်မှုအပေါ် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs) များက ဆန်းစစ်သုံးသပ်ကြရာဝယ် ယခင်ခေတ်ကာလများဆီက ဖိတ်ခေါ်မှုပုံစံမျိုးမဟုတ်ဘဲ လက်နက်ချခြင်း၊ အလင်းဝင်ခြင်း၊ ကြိုတင်သတ်မှတ်ခြင်း စသော အချက်များမပါဝင်ဘဲ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ လက်နက်ကို မစွန့်သေးဘဲ တန်းတူဆွေးနွေးနိုင်သည့် ထူးခြားသော အခွင့်အရေးများအပေါ် စိတ်ဝင်စားစွာဖြင့် သုံးသပ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

အစိုးရ၏ ဆွေးနွေးမှုပုံစံအသစ်အရ ရှေးဦးစွာ အဆင့်လိုက် ဆွေးနွေးခြင်းပုံစံအရ ပြည်နယ်အဆင့် ဆွေးနွေးရန် လမ်းပြမြေပုံ (၅) ချက်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဆွေးနွေးရန် အချက် (၈) ချက်တို့ကို သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏လမ်းပြမြေပုံ (၅) ချက်

- (၁) နှစ်ဖက်လုံးမှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို သဘောတူသည်။
- (၂) သဘောတူထားသောဒေသများတွင်သာ တပ်များ နေရာချထားရမည်။
- (၃) သတ်မှတ်ထားသော နေရာဒေသများမှ လွဲ၍ လက်နက်ကိုင်ဆောင်သွားလာခြင်းများကို တားမြစ်သည်။
- (၄) နှစ်ဖက်လုံးမှ သဘောတူထားသည့် နေရာဒေသများတွင် ဆက်ဆံရေးရုံးများ ဖွင့်လှစ်ထားရှိရန် သဘောတူသည်။
- (၅) တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဆွေးနွေးပွဲသို့ ဦးတည်နိုင်ရန်အတွက် အဖွဲ့တိုင်းသည် တရားဝင်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပြီး ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပရန်အတွက် နေရာ၊ အချိန်တို့ကို ညှိနှိုင်းရမည်။

“ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ လက်နက်ကို မစွန့်သေးဘဲ တန်းတူ ဆွေးနွေးနိုင်သည့် ထူးခြားသော အခွင့်အရေးများအပေါ် စိတ်ဝင်စားစွာဖြင့် သုံးသပ် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်”

ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန်

အချက် (၈) ချက်

- “ နိုင်ငံတော်မှ (၁) ပြည်ထောင်စုအတွင်း ထာဝရနေထိုင်ရေး။
ဦးဆောင်ဆွေးနွေးရန် (၂) (ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ရ)
ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး (၂) အမျိုးသားရေး ဦးတည်ချက် (၃) ရပ်ကို လက်ခံရမည်။
ဖော်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း (၃) (ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးမှု
ကော်မတီ (UPWC)ကို (၃) မပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး)
ဖွဲ့စည်းပြီး (၄) စီးပွားရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတာဝန်များတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရ
(EAOs)များဘက်မှလည်း (၄) မှူးယစ်ဆေးဝါးပပျောက်ရေးတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရ
ဦးဆောင်ဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့ (၅) မည်။
(NCCT)ကို (၆) နိုင်ငံရေးပါတီများထူထောင်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရမည်။
ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပါသည်” (၆) ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လက်ခံပြီး
ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်ပါက လွှတ်တော်မှ အများစုသဘော
ဆန္ဒဖြင့် ပြင်ဆင်ရမည်။
(၇) တရားဥပဒေဘောင်ထဲဝင်ရောက်ပြီး ထာဝရငြိမ်းချမ်း
ရေး တည်ဆောက်ကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ
နေထိုင်သွားလာ လုပ်ဆောင်နေရမည်။
(၈) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တစ်ခုတည်းသော
တပ်မတော်အဖြစ် တည်ရှိမှုကို ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ရ
မည်။

အထက်ပါနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု လမ်းပြမြေပုံအရ (EAOs) တစ်ဖွဲ့ချင်းစီနှင့် ဆွေးနွေးကြ၍ ပဏာမသဘောတူညီချက် (Bilateral Agreement) ရေးထိုး ခဲ့ကြပါသည်။

ထို့နောက် နိုင်ငံတော်မှ ဦးဆောင်ဆွေးနွေးရန် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကော်မတီ (UPWC) ကို ဖွဲ့စည်းပြီး (EAOs) များဘက်မှလည်း ဦးဆောင်ဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့ (NCCT) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပါသည်။

UPWCနှင့် NCCTတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးအုတ်မြစ်ဖြစ်သော တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (Nationwide Ceasefire Agreement) (NCA) မူကြမ်း ပေါ်ပေါက်လာရန် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

NCA မှုကြမ်းကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့ မှ စတင်ရေးသားပြုစုခဲ့ကြပြီး အသုံးအနှုန်း၊ ဝေါဟာရများ စ၍ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို အချိန်ပေး၍ ဆွေးနွေးပြုစုခဲ့ကြရာ (NCA) စာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲကြီး ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့အထိ ၂ နှစ်နီးပါး အချိန်ယူ၍ EAOs များ ပြုစုရေး သားထားသော အချက်အလက်များကို အများစုအခြေခံ၍ သမိုင်းဝင် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

NCA သဘောတူစာချုပ်တွင် အခန်းပေါင်း ၇ ခန်း၊ အပိုဒ် ပေါင်း ၃၃ ပိုဒ်နှင့် နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ အချက်အလက် ပေါင်း ၃၅ ချက်၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအချက်အလက်ပေါင်း ၅၅ ချက်၊ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်ပေါင်း ၂၃ ချက်ပါရှိပါသည်။

NCA စာချုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းတွင်

အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း (CSO) များအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ရေး သဘောတူစာချုပ် ပေါ်ပေါက်နိုင်ရေးအတွက် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ မပါဝင် နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဆွေးနွေးပွဲများတွင် နည်းပညာပံ့ပိုးမှု (Technical Team) အဖွဲ့များက အားသွန် ခွန်စိုက် ဆောင် ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဒေသအလိုက် ပြည်သူ့လူထုတို့၏ သဘောထားထင်ဟပ်မှုများကိုလည်း နှစ်ဖက်စလုံးသို့ အိတ်ဖွင့်ပေးစာများ၊ အကြံပြုချက်များ ပေးပို့ခဲ့ကြပါသည်။

NCA စာချုပ်အရ လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးရက်ပေါင်း ၉၀အတွင်းပထမဆုံးအကြိမ်ကျင်းပခဲ့သော “ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ” တွင်လည်း နည်းပညာပံ့ပိုးမှုနှင့် အခြားသောပံ့ပိုးမှုများကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် ပေးခဲ့ကြပါသည်။

“ NCA သဘောတူ စာချုပ်တွင် အခန်းပေါင်း ၇ ခန်း၊ အပိုဒ် ပေါင်း ၃၃ ပိုဒ်နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအချက် အလက်ပေါင်း ၃၅ ချက်၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအချက် အလက်ပေါင်း ၅၅ ချက်၊ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်ပေါင်း ၂၃ ချက် ပါရှိပါသည် ”

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသား
ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ ကတိပြုချက်
သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်းများ
၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်၊ နေပြည်တော်

“ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့်အညီ
 နိုင်ငံသားအားလုံး၏
 လွတ်လပ်မှု၊
 အမျိုးသားတန်းတူညီမျှမှု၊
 တရားမျှတမှုနှင့်
 ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့
 ပါဝင်သည့်
 ဒီမိုကရေစီ
 ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို
 အခြေခံသော
 ပြည်ထောင်စုကို
 နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ
 ရလဒ်များနှင့်အညီ...”

ဤငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်
 သင့်မြတ်ရေး ကတိပြုချက်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးကြ
 သော ကျွန်ုပ်တို့သည် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော
 ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန်အတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု
 တို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါကတိပြုချက်များကို
 ပြီးစီးအောင်မြင်သည်အထိ မပျက်မကွက် အတူတကွ
 ပူးတွဲအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားရန်
 သန္နိဋ္ဌာန်ပြုကြပါသည်။

- (၁) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် လက်ရှိ
 ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်
 ကို မူတည်၍ ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊
 တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးမှု မပြိုကွဲရေးနှင့်
 အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို
 ရှေးရှုလျက် ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့်အညီ နိုင်ငံ
 သားအားလုံး၏ လွတ်လပ်မှု၊ အမျိုးသား
 တန်းတူညီမျှမှု၊ တရားမျှတမှု နှင့် ကိုယ်ပိုင်
 ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒ
 ရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု
 ကို နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ ရလဒ်များနှင့်အညီ
 တည်ဆောက်သွားရန်။
- (၂) တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး
 သည် နိုင်ငံတကာဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပ
 ရေးတွင် အဓိကကျသည့်ကိစ္စဖြစ်သည့်
 အတွက် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု
 ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA- Nation-
 wide Ceasefire Agreement) ကို အမြန်ဆုံး
 လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရေး ဦးစွာဆောင်ရွက်
 သွားရန်။

(၃) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် သမိုင်းရှည်ကြာဖြစ်ပွားခဲ့သော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ အဆုံးသတ်နိုင်ရေးအတွက် စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းမပြုဘဲ နိုင်ငံရေး ပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ် ထူထောင်ပြီး ပါဝင်သင့်၊ ပါဝင်ထိုက်သူများအားလုံး ပါဝင်ခွင့်ရရှိသည့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို အလျင်အမြန် ကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။

(၄) တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA - National Wide Ceasefire Agreement) အပြီးသတ် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာမူဘောင်ကို အမြန်ဆုံးရေးဆွဲခြင်းနှင့် သဘောတူညီသည့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်နှင့်အညီ ပဏာမနိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများ မတိုင်မီ ကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။

(၅) ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကာလအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ မဖြစ်ပွားစေရန် နှစ်ဖက်တပ်များ ထိတွေ့မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ထိခိုက်စေမည့် အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းများ မပြုလုပ်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။

ဤငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ကတိပြုချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြသူအားလုံးသည် နိုင်ငံသားအားလုံး လိုလားလျက်ရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းစဉ် အောင်မြင်ရေးကိုမဆုတ်မနစ် ဆက်လက်ကြိုးပမ်း လုပ်ဆောင်သွားရန် ကတိသစ္စာပြုကြပါသည်။

နေပြည်တော်

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်။

ဟု ဖော်ပြထားသည့် သမိုင်းဝင် လက်မှတ်ရေးထိုးမှုတစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ လက်မှတ်ထိုးကြသူများမှာ -

- သမ္မတကြီးဦးသိန်းစိန် ဦးဆောင်သော အစိုးရအဖွဲ့ ကိုယ်စားပြုသူ ၂၀ ဦး
 - လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြု လက်မှတ်ရေးထိုးသူ ၃ ဦး
 - တပ်မတော်ကိုယ်စားပြု လက်မှတ်ရေးထိုးသူ ၃ ဦး
 - တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ ကိုယ်စားပြု လက်မှတ်ရေးထိုးသူ ၂၅ ဦး
 - နိုင်ငံရေးပါတီ ကိုယ်စားပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသူ ၄၉ ဦး
- စုစုပေါင်း ၁၀၀ ဦးဖြင့် ပြောင်းလဲမှတ်သားရပါသည်။

ထိုတစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ် (Nationwide Ceasefire Agreement) ကြီး အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရေး၊ အထမြောက်အောင်မြင် နိုင်ငံရေးအတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs)

၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှု သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်းများစွာ ရှိနေပါသေးသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် (EAOs) များဘက်မှ အခြေခံဘုံသဘောတူညီရရှိ ဆွေးနွေးကြိုးပမ်းခဲ့ကြသော -

- (၁) လိုင်ဇာကွန်ဖရင့် သဘောတူညီချက်များ
(အောက်တိုဘာ၊ နိုဝင်ဘာ/ ၂၀၁၃)
- (၂) လော်ဒီးလာကွန်ဖရင့် သဘောတူညီချက်များ
(ဇန်နဝါရီ ၂၀-၂၅/၂၀၁၄) စသည်တို့သည်လည်း သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဤကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော (NCA) စာချုပ်သည် အပစ်ရပ်စဲရုံသက်သက် မဟုတ်ဘဲ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု၏ အစ၊ အခြေခံအုတ်မြစ်ကြီးအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ဘူးသော လက်နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်မှုများ၏ အကျိုးရလဒ်အပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်၍ ဆွေးနွေးအဖြေရှာသော နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ကို စတင်နိုင်ခဲ့သော သမိုင်းဝင်စာချုပ် ဟုလည်းဆိုနိုင်ပါသည်။

ဤသမိုင်းဝင် (NCA) စာချုပ်ကြီး၏ သမိုင်းတန်ဖိုးကြီးမားမှုကို သိမြင်ကြပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု ခရီးတွင် လိုက်နာကျင့်သုံးမှု၊ စာချုပ်ကြီးအား ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုများ အထူးလိုအပ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် တင်ပြလိုသည်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုသည်မှာ အစိုးရ တစ်ရပ်၊ သက်တမ်းကာလတစ်ခုအတွက် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး ကိရိယာတစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ဒီမိုကရေစီ သဘောတရားအရသော်လည်းကောင်း၊ အခါအားလျော်စွာ နိုင်ငံတော်၏ ပုဂ္ဂတိ အခြေအနေပေါ်တွင် မူတည်၍လည်းကောင်း၊ အစိုးရများ မည်သို့ပင်ပြောင်းလဲစေကာမူ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကြီးကို မထိခိုက်ဖို့ ပါဝင်သူများအားလုံး မတွေ့ဝေဖို့၊ သွေစောင်းမသွားဖို့၊ ရရှိပြီးသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အဆင့်များကို ထိန်းသိမ်းဖို့ လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းခံယူချက်ကို သမိုင်းပေးတာဝန်တစ်ရပ်အဖြစ် ခံယူကျင့်သုံးကြဖို့ လေးနက်စွာ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်လိုက်ရပါသည်။

မောင်သန်းဆွေ(အညာမြေ)

၇၅ နှစ်ပြည့် ပင်လုံစာချုပ်နှင့်နိဒ္ဒယပတ်သက်သော

စာအုပ်တိုက် (RASU)

“ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့
 အင်္ဂလန်သို့ လွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုခဲ့စဉ်က ...
 “ခင်ဗျားတို့ သိမ်းယူခဲ့တဲ့
 ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်က မြေပုံအတိုင်း ပြန်လိုချင်တယ်။
 ပိုလည်း မယူဘူး၊ လျော့လည်း မယူနိုင်ဘူး”
 ဟု ပြောကြားသည်ကို လေ့လာမိခဲ့ပါသည်”

စာချုပ်တစ်ရပ်ချုပ်သည်ဆိုသည်မှာ နှစ်ဖက်သဘောတူညီချက်အပေါ် အသိသက်သေများ ရှေ့မှောက်တွင် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဖြားယောင်းခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ မလျော်ဩဇာသုံးခြင်း၊ အာဏာအလွဲသုံးစားပြုခြင်းတို့အလျဉ်းမပါရှိပါလျက် မိမိ၏ လွတ်လပ်သော ဆန္ဒဖြင့်သာ ရေးထိုးချုပ်ဆိုကြပါသည်။ မည်သည့်နေရာတွင် ရေးထိုးချုပ်ဆိုကြသည်၊ မည်သူ့ရှေ့မှောက်တွင် ရေးထိုးချုပ်ဆိုလေ့ရှိကြသည်၊ မည်သည့်နေ့ရက်တွင် ရေးထိုးချုပ်ဆိုကြသည် စသည်တို့ ပါဝင်ခြင်းကလည်း စာချုပ်၏ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံမှုကိုလည်း တင့်တယ်ရာရောက်စေပါသည်။

“အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်” ကို လေ့လာမိပါသည်။ ထိုစာချုပ်တွင် -

- နိဒါန်းအပိုဒ် (၁) ပိုဒ်
 - တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်
 - ခေတ်ပြောင်းချိန် အစိုးရအမျိုးအစား
 - ကြားဖြတ်ဥပဒေပြုအဖွဲ့
 - ကြားဖြတ်အစိုးရ
 - နိုင်ငံခြားရေးကိစ္စများ
 - ပြည်ထောင်အချင်းချင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်
 - ကာကွယ်ရေး
 - နယ်ခြားဒေသများ
 - ဘဏ္ဍာရေး နှင့်
 - အခြားကိစ္စရပ်များ ဟူ၍ ခေါင်းစဉ်ငယ်များခွဲလျက် အပိုဒ်ပေါင်း ၁၀ ပိုဒ် ပါရှိပါသည်။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် စာချုပ်ကို နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ပြင်ဆင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ထိုနေ့မှစ၍ ၁၅ ရက်မြောက်သောနေ့ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင်မှသာ စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင်ပါသွားသော သခင်ဗစိန်နှင့် ဂဠုန်ဦးစောတို့သည် စာချုပ်တွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြောင်းကိုလည်း မှတ်သားရပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ အထက်ပါ နိဒါန်း သို့မဟုတ် စကားချီး အပိုဒ်တစ်ပိုဒ်နှင့် အပိုဒ် ၁၀ ပိုဒ်တို့တွင် အပိုဒ် ၈၊ အပိုဒ်ခွဲ (ဂ) နှင့် (ဃ) တို့သည် အထက်ပါ အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်၏ နှစ်ဖက်သဘောတူညီချက်မျိုးထက်စာလျှင် စာချုပ်ထဲတွင် နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှတို့သည် ၎င်းလုပ်လိုသည်များ၊ ဖြစ်လိုသည်များကို အာဏာအလွဲသုံးစားပြု၍ ထည့်သွင်းထားသည်ဟု အချို့ပညာရှင်များက မှတ်ချက်ပြုကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဥပမာ အပိုဒ် (ဂ) တွင် “ပင်လုံအစည်းအဝေး (သို့မဟုတ်) အထူးကွန်ဖရင့်အစည်းအဝေး ပြီးဆုံးသည့်အခါတွင်” ဟူသောစကားရပ်၌ “အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်” လက်မှတ်ရေးထိုးသည့်နေ့မှစ၍ ရေတွက်လျှင် ၁၆ ရက်မြောက်သောနေ့တွင်မှသာ ပြုလုပ်မည့် ပင်လုံအစည်းအဝေးအား အမည်တပ်၍ စာချုပ်ထဲတွင် နယ်ချဲ့တို့က ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင် လွှမ်းမိုးမှု၊ ဗိုလ်ကျလိုမှု၊ သွေးခွဲလိုမှုရှိသော နယ်ချဲ့တို့ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့သော်လည်း ပင်လုံညီလာခံသည် လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာကြီး သခင်အောင်ဆန်းနှင့် ကချင်၊

ချင်း၊ ရှမ်းတို့မှ ခေါင်းဆောင်ကိုယ်စားလှယ်များ တညီတညွတ် ဆွေးနွေးငြင်းခုံကြပြီးမှ ပင်လုံသဘောတူညီမှု တစ်နည်း ပင်လုံစာချုပ် သို့တည်းမဟုတ် တောင်ပေါ်မြေပြန့် ကတိ ကဝတ်တစ်ခုကို ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဂန္ထဝင်မြောက်ရေးထိုးခဲ့ကြ ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ယခု ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့ကား ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ စတင်ရေတွက် သော် နှစ်ပေါင်း ၇၅ နှစ်တိုင်ပေပြီ။ စိန်ရတုအခါသမယ ရှိခဲ့ပေပြီ။ လွယ်လွယ်ကူကူနှင့် ရယူလာသော အရာမဟုတ်။ မိမိတို့ ညီနောင်ဖွားချင်း ဆွေးနွေးတိုင်ပင် လုပ်ကိုင်မှုမျိုးထက် “အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်” ထဲတွင်ပင် ထည့်သွင်းရေးသား၍ ညွှန်ကြားမှုပေး သယောင်၊ အာဏာပြသယောင် ပြုလုပ်ပြီးခါမှ ပေါ်ထွန်းလာရသောအရာ၊ လေးစားရသော အရာ၊ လိုက်နာရသောအရာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်မှာ အားမတန်၍ ထိုစဉ်က မာန်လျှော့ရသည်နယ်ပင် စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်တွေ့ရပြန်ပါသည်။

ရှေ့တွင်ညွှန်းဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း “အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်” ၏ အပိုဒ် ၈၊ အပိုဒ်ခွဲ (ဂ) အရ ပင်လုံစာချုပ်ပေါ်ခဲ့ရပြန်ပါသည်။ ထိုပင်လုံစာချုပ်ကို လေ့လာကြည့်ရာ တွင်လည်း -

နိဒါန်း (သို့မဟုတ်) စကားချီးကို ၂ ပိုဒ်အနေနှင့်လည်းကောင်း (အချို့သော ဖော်ပြမှု များတွင် ၁ ပိုဒ်တည်းအနေနှင့် ဖော်ပြသည်လည်းရှိကြသည်။ စာရေးသူ) သဘောတူညီချက် ၉ ပိုဒ်၊ နိဒါန်းသဏ္ဍာန် ၁ ပိုဒ်ဟူ၍ ပါရှိပါသည်။ အပိုဒ်အမှတ် (၅) နှင့် (၆) တို့ ပါဝင်သော စကားစုများသည် အထူးလေ့လာမှတ်သားသင့်ကြပါပေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်ကား မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမားများ အထူးအလုပ်များသော နှစ်တစ်နှစ်ဟုပင် ဆိုရပေမည်။ အထူးသဖြင့် ခေါင်းဆောင်ပိုင်းတို့ကား ပို၍ပင် မအားလပ်ပေ။ လွတ်လပ်ရေး ရပြီးပါက နိုင်ငံတော်အတွက် အရေးတကြီးလိုအပ်နေသော နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း တစ်ဖက်ရေးဆွဲနေရပါသေးသည်။

- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် “အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်” ချုပ်ဆိုခဲ့ခြင်း။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဂန္ထဝင်မြောက် “ပင်လုံစာချုပ်” ချုပ်ဆို ခဲ့ခြင်း။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဂျူဗလီဟော၌ကျင်းပခဲ့သော ဖဆပလ ပဏာမ ပြင်ဆင်မှု ညီလာခံ၌ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မှု မှု ၁၄ ချက်ကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်း။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ ပဏာမပြင်ဆင် မှု ညီလာခံမှ ချမှတ်ခဲ့သော လမ်းညွှန်မှု ၁၄ ချက်ကို အခြေခံ၍ လမ်းညွှန်မှု ၇ ချက် ကို ဦးအောင်ဆန်းမှ အောင်မြင်စွာ တင်သွင်းနိုင်ခဲ့ခြင်း။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဦးအောင်ဆန်း အပါအဝင် ခေါင်းဆောင်ကြီး များ လုပ်ကြံခံရခြင်း။
- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထိုစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေး

“ဦးအောင်ဆန်းနှင့် အာဇာနည်တို့ အသက်များ စတေးခဲ့ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ၁၉၄၇ ခုနှစ်ကို ကျော်လွန်ပြီး ၁၉၄၈ ခု၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက် နံနက် ၄ နာရီ မိနစ် ၂၀ တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် အချုပ်အခြာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပင်လုံမြေမှ ညီနောင်ဖွားတစ်စု ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် ရခဲ့သည်ကတော့ လွတ်လပ်ရေးပင် ဖြစ်ပေသည်”

ဝန်ကြီးဖြစ်သူ ဗိုလ်လက်ျာနှင့် ဗြိတိသျှစစ်တပ်တို့ ၏ ကိုယ်စားလှယ်တို့ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ကာကွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များ အရပ်ရပ်ကိစ္စ နှင့် ပတ်သက်၍ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော “လက်ျာ-ဖရီးမင်း စာချုပ်”

- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်မှ “ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ” ကို အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်း နိုင်ခဲ့ခြင်း။

- ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် မစ္စတာ စီ၊ အာန်၊ အက်တလီ (ဗြိတိသျှနန်းရင်းဝန်) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ယာယီအစိုးရကိုယ်စား သခင်နုတို့ ထိုးခဲ့သော “န-အက်တလီ စာချုပ်” ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ခြင်း တို့ ဖြစ်ကြပေသည်။

ဤမျှလောက် အလုပ်များပြားခြင်း -

ဦးအောင်ဆန်းနှင့် အာဇာနည်တို့အသက်များစတေး ခဲ့ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ၁၉၄၇ ခုနှစ်ကို ကျော်လွန်ပြီး ၁၉၄၈ ခု၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက် နံနက် ၄ နာရီ မိနစ် ၂၀ တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် အချုပ်အခြာပိုင် နိုင်ငံ တစ်ခုအဖြစ် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပင်လုံမြေမှ ညီနောင်ဖွားတစ်စု ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် ရခဲ့သည်ကတော့ လွတ်လပ်ရေးပင် ဖြစ် ပေသည်။

ထိုလွတ်လပ်ရေးနေ့တွင် ထိုစဉ်က လွတ်လပ်ရေး ရပြီး ပထမဆုံးသော သမ္မတကြီးဖြစ်သည့် စဝ်ရွှေသိုက် ကြေညာခဲ့သည့် လွတ်လပ်ရေးစာတမ်းသည်လည်း ဥဒါန်း တွင်ခဲ့ပေသည်။

ထိုလွတ်လပ်ရေးကြေညာစာတမ်းအား ဦးသိန်းဟန်၊ ဦးဝန်၊ ဆရာယော၊ ဆရာ ဦးအုန်းဖေ၊ ဆရာဦးဝင်းစိန် စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရေးသားပြုစုပေးကြသည်ဟုလည်း မှတ်သားရပါ သည်။

ဤစာစုနှင့်အတူ လေ့လာမှတ်သားနိုင်ရန် ပင်လုံ စာချုပ်နှင့်အတူ ၎င်းနှင့်နီးနွယ် ပတ်သက်သော မှတ်သား ဖွယ်ရာများကို ပူးတွဲဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်
- ပင်လုံစာချုပ်

- တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ ဦးအောင်ဆန်း တင်သွင်းခဲ့သော လမ်းညွှန်ချက် ၇ ချက်
- သမ္မတကြီး စဝ်ရွှေသိုက်၏ လွတ်လပ်ရေးကြေညာစာတမ်းတို့ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အား စုစည်း ပူးပေါင်း၍ ၇၅ နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့ (ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုသောနေ့) စိန်ရတုသဘင်အား ကြိုဆိုဂုဏ်ပြု ရေးသားလိုက်ပါပေသတည်း။

အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်

ကိုယ်စားလှယ်တော်များက အရေးဆိုသော ဂရိတ် ဗြိတိန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်တို့ အနာဂတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စအဝဝတို့ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာ နိုင်ငံတော် အမှုဆောင်ကောင်စီ၏ ကိုယ်စားလှယ်တော်များ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီးလျက် “ကော်မော်ဝဲလ်သ်” အတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ အပြင်မှဖြစ်စေ ဆောလျင်နိုင်သမျှ ဆောလျင်စွာ မြန်မာနိုင်ငံတော်သူ နိုင်ငံတော်သားများတို့သည် မိမိတို့လွတ်လပ်ရေးကို ဆွတ်ခူးနိုင်မည် ဖြစ်သော နည်းလမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါသဘောတူ အဆုံးသတ်ချက်များကို ရောက်ရှိကြလေသည်။

၁။ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်

မြန်မာနိုင်ငံတော်သူ နိုင်ငံတော်သားတို့သည် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်အုပ်ချုပ်ရေး ကို ဆောလျင်နိုင်သမျှ ဆောလျင်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်စေသောငှာ ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအရ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစား တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်စေရမည်။

လူမျိုးသီးခြားမထားရှိသောလူစု၊ ကရင်အမျိုးသားလူစု၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ကပြား လူစုများအတွက် ရွေးကောက်ပွဲကို ဧပြီလတွင် ကျင်းပလိမ့်မည်။ လူစုအသီးသီးအတွက် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော လူစုတစ်စုစုမှ အခြားဖြစ်သော လူမျိုးသီးခြားမထားသော လူစု တစ်စုတွင် စာရင်းသွင်းပြီးသော (နောက်ဆက်တွဲ (က) တွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြသည့်အတိုင်း) မြန်မာနိုင်ငံလူမျိုးတစ်ဦးကို လူမျိုးသီးခြားမထားရှိသော လူစုစာရင်းတွင် တင်သွင်းရလိမ့် မည်။

၂။ ခေတ်ပြောင်းချိန် အစိုးရအမျိုးအစား

ခေတ်ပြောင်းချိန်ကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ယခုအတိုင်းကဲ့သို့ ပင် ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ အပိုဒ် ၁၃၉ အရ အပ်နှင်းထားသော အထူးအာဏာများနှင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ယာယီစီမံချက်အက်ဥပဒေနှင့်တကွ ယင်းဥပဒေအရ ကောင်စီတွင် ထုတ်ပြန် လိုက်သော အမိန့်ဟူသမျှအတိုင်း ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည်။

အစိုးရ တစ်ဦးတစ်ဖက်သဘောတွင် အထူးဆောင်ရွက်ရန် လိုသည်ဟု ထင်မြင်သော ထူးခြားသည့် အကြောင်းအချက်များ ပေါ်ပေါက်လျှင် ထိုအကြောင်းအချက်များကို လိုက် လျောရန် ပြောင်းလဲနိုင်ချက်ရှိလျှင် မည်သို့သော ပြောင်းလဲနိုင်ချက် ပြုလုပ်နိုင်သည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက စဉ်းစားလိမ့်မည်။

၃။ ကြားဖြတ်ဥပဒေပြုအဖွဲ့

ကြားဖြတ်ကာလအတွင်း ၁၉၄၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတိုင်းဖြစ်သော ဥပဒေပြုကောင်စီတစ်ခု ရှိလိမ့်မည်။ အခွင့်ပြုထားသော လူဦးရေကို ၅၀ မှ ၁၀၀ သို့ တိုးမြှင့်ရန် အာဏာကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက ကောင်စီတွင် ထုတ်ပြန်သောအမိန့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းလိမ့်မည်။

တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်အတွက် ရွေးကောက်တင်မြောက်ခြင်းများ ပြီးဆုံးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဘုရင်မင်းကြီးသည် ဦးရေ ၁၀၀ ပါဝင်သော ဥပဒေပြုကောင်စီတစ်ခုကို အမည်တပ်ခန့်အပ်လိမ့်မည်။ ထိုကောင်စီအဖွဲ့တွင် တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သော လူနည်းစုများ၏ ကိုယ်စားဆောင်ရွက်ရန် လူဦးရေအနည်းငယ်ကို ပါဝင်စေလျက် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို ရွေးကောက်တင်မြောက်လိုက်သောသူများထဲမှ ရွေးချယ်လိမ့်မည်။

ဥပဒေပြုကောင်စီ၏ အာဏာများမှာ -

မကြာသေးမီက ဖျက်သိမ်းလိုက်သော ဦးရေ ၅၀ ပါဝင်သည့် ဥပဒေပြုကောင်စီ ရရှိထားသော အာဏာများနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ဖြစ်လိမ့်မည်။

၄။ ကြားဖြတ်အစိုးရ

ဘုရင်ခံမင်းကြီး၏ အမှုဆောင်ကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ကြားဖြတ်အစိုးရ ဖြစ်လိမ့်မည်။ အထက်ပါ အပိုဒ် ၂ တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အဖြူထည်ဘောင်အတွင်းတွင် ဆက်လက်တည်ရမည်ဖြစ်သော အမှုဆောင်ကောင်စီ သို့မဟုတ် ဘုရင်ခံမင်းကြီး၏ တရားဝင် အာဏာများကို မပြောင်းလဲစေရန် မဖြစ်နိုင်သော်ငြားလည်း ကြားဖြတ်အစိုးရသည် ယခုအခါ အိန္ဒိယကြားဖြတ်အစိုးရနည်းတူ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည်ပြင် အထူးသဖြင့် -

(က) အမှုဆောင်ကောင်စီကို ဒိုမီနီယန်အစိုးရများအား ရင်းနှီးစွာ တိုင်ပင်နှီးနှော အလေးဂရုပြုဘိသကဲ့သို့ ပြုမူလိမ့်မည်အပြင် အမှုဆောင်ကောင်စီသည် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးဆောင်ရွက်မြဲတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ အကြီးနိုင်ဆုံးသော လွတ်လပ်ခွင့်ကို ရရှိလိမ့်မည်။

ဝန်ကြီးအဖွဲ့အစည်းအဝေးပွဲများတွင် ဘုရင်ခံမင်းကြီးက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ တည်ဆဲသဘောအတွင်း အသုံးပြုသော ဓလေ့ထုံးစံကို အမှုဆောင်ကောင်စီနှင့် သက်ဆိုင်ရာတွင်ပင် ဆက်လက်ကျင့်သုံးလိမ့်မည်။

(ခ) မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာရေးအုပ်ချုပ်မှု (နောက်ဆက်တွဲ) (ခ) ကို ကြည့်ပါ) ကို ရရှိစေမည်ဟု မူအားဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်၏အစိုးရက သဘောတူညီကြသည်။

(ဂ) ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဆိုင်ရာကိစ္စများကို အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် တင်သွင်းလိမ့်မည်။ အမှုဆောင်ကောင်စီသည် ဤအရေးကိစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အပြည့်အစုံ တွဲဖက်ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

(ဃ) ထိုကိစ္စများ ဆောင်ရွက်မြဲတာဝန်ကို ဘုရင်ခံမင်းကြီးက ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြား
ရေးအတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးအား တာဝန်လွှဲအပ်လိမ့်မည်။

တရားဝင်အခြေအနေတွင် သက်ရောက်သော ကန့်သတ်ချက်များမှအပ အမှုဆောင်
ကောင်စီအဖွဲ့သည် စီမံကိန်းနှင့် အုပ်ချုပ်မှုနယ်ပယ်တွင် ပေါ်ပေါက်သောကိစ္စဟူသမျှကို
အရေးဆိုရန်လည်းကောင်း၊ စဉ်းစားရန်လည်းကောင်း၊ ဆွေးနွေးရန်လည်းကောင်း၊ ဆုံးဖြတ်
ရန်လည်းကောင်း လုံးဝ လွတ်လပ်ခွင့်ရှိလိမ့်မည်။

၅။ နိုင်ငံခြားရေးကိစ္စများ

လန်ဒန်မြို့တော်တွင် မြန်မာအစိုးရကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာ
နိုင်ငံတော်အတွက် မဟာမင်းကြီးတစ်ပါး ခန့်ထားစေလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်က တိုင်းရေး
ပြည်မှု စေ့စပ်ပြောဆိုသူ ကိုယ်စားလှယ်လဲလိုသော နိုင်ငံများ၏ အစိုးရများအား ထိုကဲ့သို့
လဲလှယ်ခြင်းကို သဘောတူရန် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက တောင်းဆိုလိမ့်မည်။

၆။ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့်ပါဝင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏
လျှောက်ထားချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ တိုင်းပြုပြည်ပြုရေး အခြေအနေသည် ထိုလျှောက်
ထားချက်မျိုးကို လက်ခံနိုင်လောက်အောင် ဖြစ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက
လုံးဝထောက်ခံချက်ပေးလေသည်။ ဤအတောအတွင်းတွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့က
ကြီးမှူးသော အစည်းအဝေးများတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်က မည်မျှလောက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်
သည်ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးနဲ့ စုံစမ်းညှိနှိုင်း လိမ့်မည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်က ချဉ်းကပ်ဆက်သွယ်စေလိုသော အခြားအခြားသော ပြည်ထောင်
အချင်းချင်း အဖွဲ့အသင်းများကိုလည်း ထိုအဖွဲ့များ၏အလုပ်တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်အဖြစ်ဖြင့်
သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်က ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်၊ မနိုင်ကို ထောက်လှမ်း
စောင့်ရှောက်သောသဘောနှင့် ချဉ်းကပ်ဆက်သွယ်လိမ့်မည်။

၇။ ကာကွယ်ရေး

(က) တည်မြဲလျက်ရှိသော လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် ချထားသော
ဗြိတိသျှ စစ်သည်တော်များအားလုံးသည် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရ၏ အဆုံးစွန်သော
အုပ်ချုပ်မှုလက်အောက်တွင် နေလိမ့်မည်။

(ခ) မြန်မာစစ်သည်တော်အားလုံးတို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုလက်
အောက်သို့ ချက်ချင်းရောက်ရှိလိမ့်မည်။

(ဂ) မြန်မာနိုင်ငံတော် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် စောနိုင်သမျှစောစော ဖြစ်နိုင်သောအချိန်၌
ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရ လက်အောက်ခံဖြစ်စေရမည် ဟူသည်ကို မူအားဖြင့် ဘုရင်ခံ
မင်းမြတ်အစိုးရက သဘောတူညီကြောင်း။ သို့ရာတွင် ယခုအခိုက်အတန့်မှာ နိုင်ငံ
ပေါင်းများစွာတွင် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသော မဟာမိတ်အချင်းချင်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှု

အစီအစဉ်များကို မရပ်သိမ်းသေးသမျှ မြန်မာနိုင်ငံတော် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် အရှေ့ အာရှတိုက်တောင်ပိုင်း ကုန်းတပ်များလက်အောက်ခံ ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ ဤကာလ အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တို့သည် ဓမ္မတာအတိုင်းပင် ရင်းနှီးစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

ရေတပ်၊ လေတပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အလားတူ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အစီအစဉ်များကို သတ်မှတ်ထားလိမ့်မည်။

- (ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးတပ်များ ဖွဲ့စည်းခြင်းတွင် ကူညီထောက်ပံ့ရန် ပြဿနာသည် နှစ်ဦးသောအစိုးရတို့ ဆွေးနွေးရန်ကိစ္စ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက ဤကိစ္စတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရအား အစွမ်းကုန်ကူညီရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားရပ်ကွက်ဒေသများတွင် ယူပြီးသော ကြီးလေးသည့်တာဝန်များကိုလည်း ဂရုထားရပေဦးမည်။
- (င) အုပ်ချုပ်ရေးသစ် ဖြစ်ထွန်းသက်ရောက်လာသည့်နောက် မြန်မာနိုင်ငံတော်ရှိ ဗြိတိသျှတပ်များကို ဆက်လက်ထားရှိရန် သို့မဟုတ် အသုံးပြုရန်ပြဿနာမှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့ သဘောတူရန်ကိစ္စ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

၈။ နယ်ခြားဒေသများ

နယ်ခြားဒေသများနှင့် ဝန်ကြီးများအုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ထိုဒေသများတွင် နေထိုင်သောသူများ၏ လွတ်လပ်သော သဘောတူညီချက်နှင့် အချိန်မနှောင်းပေါင်းစည်းခြင်း အောင်မြင်ရန်မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် ကိုယ်စားလှယ်တော်များ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ သဘောတူပြီးသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဤအတောအတွင်း နယ်ခြားရှိလူများသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လက်ခံနိုင်သောနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့နှင့် ရင်းနှီးစွာ ပေါင်းသင်းတွဲဖက်ရာသည်။ ဤသည်တို့ကို မျှော်ကိုး၍ သဘောတူညီကြသည်။

- (က) နယ်ခြားဒေသလူများနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်များအုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော် လူများသည် အတားအဆီးမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း ရှိစေရမည်။
- (ခ) (၁) နယ်ခြားကိစ္စအပေါ်တွင် ဘုရင်ခံမင်းကြီးကို အကြံဉာဏ်ပေးရန်နှင့် အမှုဆောင်ကောင်စီနှင့် ရင်းနှီးစွာဆက်ဆံရန် နယ်ခြားကိုယ်စားလှယ် ခန့်ထားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ်
- (၂) နယ်ခြားကိစ္စများအုပ်ချုပ်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖြစ်ဖြင့် နယ်ခြားဒေသကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ခန့်ထားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ်
- (၃) အခြားနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခေတ်ပြောင်းခေတ်လွဲကာလအတွင်း လက်ခံနိုင်မည်ဟု မိမိတို့ထင်မြင်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပူးတွဲပေါင်းဖက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့ထင်မြင်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ရန် နောက်လဆန်းတွင် ကျင်းပမည်ဖြစ်သော ဝန်ကြီးကွန်ဖရင့်တွင်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ဤကိစ္စအတွက် ကျင်းပသော အထူးကွန်ဖရင့်တွင်လည်းကောင်း၊ နယ်ခြားဒေသရှိလူများ၏ ခေါင်းဆောင်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များကို မေးမြန်း

ရမည်။

- (ဂ) ပင်လုံအစည်းအဝေး သို့မဟုတ် အထူးကွန်ဖရင့်အစည်းအဝေး ပြီးဆုံးသည့်အခါ တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့သည် နယ်ခြားလူများ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်သော ထင်မြင်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီစွာ အများသဘောတူညီချက် ယူလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း။
- (ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေသစ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌ နယ်ခြားဒေသများ ပေါင်းစည်းဆက်ဆံနိုင်ရန် အားကောင်းသောစနစ်ရှာဖွေရန်အတွက် စုံစမ်းရေးကော်မတီတစ်ခုကို ချက်ချင်းတည်ထောင်ရန် ဝန်ကြီးများအုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော် ရပ်ကွက်ဒေသမှ အမှုဆောင်ကောင်စီအဖွဲ့မှ တင်မြှောက်နိုင်သော အဖွဲ့ဝင်များနှင့် နယ်ခြားခေါင်းဆောင်များကိုပင် နှီးနှောလျက် တင်မြှောက်သောအဖွဲ့များ၊ ထိုကော်မတီတွင် ဦးရေအညီအမျှ ပါဝင်လိမ့်မည်ပြင် သဘောတူရွေးချယ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်အပြင်အပမူကြားနေပုဂ္ဂိုလ်ဦးရေကို ဥက္ကဋ္ဌခန့်ထားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဤကော်မတီက တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် အစည်းအဝေးမစီမံ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရန် တောင်းဆိုမည်။

၉။ ဘဏ္ဍာရေး

ဘဏ္ဍာရေးပြဿနာများ အတော်အတန် စဉ်းစားခဲ့ပြီး၍ ဤကိစ္စများကို မည်သို့ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန် သဘောတူညီချက်တစ်ခု ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သဘောတူညီချက်ကိုမူ ပူးတွဲပါ နောက်ဆက်တွဲတွင် ဖော်ပြထားသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (က)

လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲဆန္ဒပေး ရွေးကောက်ခြင်းခံနိုင်ခွင့်အလို့ငှာ မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် မွေးဖွား၍ ၁၉၄၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက် သို့မဟုတ် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက် မရှေးမနှောင်းဖြစ်သော ၁၀ နှစ်အတွင်းတွင် စုစုပေါင်း ၈ နှစ်ထက်မနည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် နေထိုင်ခဲ့သော ဗြိတိသျှလက်အောက်ခံ သို့မဟုတ် အိန္ဒိယနယ်လက်အောက်ခံ နိုင်ငံသားကို မြန်မာအမျိုးသား ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

ဘဏ္ဍာရေး

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာရေး အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသင့်သည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရတို့က သဘောတူပြီ ဖြစ်သည်။
- (၂) “နိုင်ငံအချင်းချင်း ငွေကြေးရန်ပုံငွေ” နှင့် “နိုင်ငံအချင်းချင်းဘဏ်” တွင် ပါဝင်လိုက် လျှောက်ထားရန် အခြေအနေရှိသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ခိုင်လုံသော အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအဖြစ်ကို ရစိမ့်သောငှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရတို့က စွမ်းအား

ရှိသလောက် ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ယူပြီးဖြစ်သည်။

- (၃) ၁၉၄၅ ခု၊ အောက်တိုဘာလမှ ၁၉၄၆ ခု၊ စက်တင်ဘာလအထိ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်က အတိုးလွတ် ရွှေဒင်္ဂါးပေါင်း ၈၀၀၀၀၀၀ ခန့် (အသားတင်) ရရှိခဲ့ပြီး ထို့ပြင် ၁၉၄၆ ခု၊ အောက်တိုဘာလမှ စ၍ ၁၉၄၇ ခု၊ စက်တင်ဘာလအထိ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် နောက်ထပ် ၇၅ သန်း (အသားတင်) ရရှိရန်အတွက် သဘောတူပြီးဖြစ်သည်။ နယ်ခြားဒေသ များအတွက် ထောက်ပံ့ကြေးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ရိုးရိုးဘတ်ဂျက် တွင် ယခုနှစ်လျော့သောငွေအတွက် ထပ်မံထောက်ပံ့မည်ဟု ယခုဘုရင် အစိုးရက သဘောတူပြီးဖြစ်သည်။
- (၄) (အစိုးရတို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ဆိုင်သော) ပရိုဂျက်စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဘုရင် မင်းမြတ် ဘိလပ်နိုင်ငံမှ အချုပ်အချယ်မရှိသော်လည်း အပြန်အလှန် အပြည့် အစုံ အကြောင်းကြားနည်းနှင့် သတ်မှတ်ထားသော ငွေချေးရေးကိစ္စ ပြုလုပ် နိုင်မည် မလုပ်နိုင်မည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက စုံစမ်းစစ်ဆေးလိမ့်မည်။
- (၅) ဘဏ္ဍာရေးအခြေမှန်များကို ထပ်မံတွဲဖက်စစ်ဆေး၍ ရသော တွက်ကိန်းများ ကို သတိမူပြီးလျှင် အတိုးလွတ်ချေးငှားသော ငွေတစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အပြီး အငြိမ်း ထောက်ပံ့ငွေအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်သည်ကို မူအားဖြင့် သဘောတူ ရန် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက အဆင်သင့်ရှိသည်။
- (၆) တစ်ဦးပေါ်တစ်ဦး တာဝန်မထားဘဲ ဘဏ္ဍာရေးအခြေမှန်ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထပ်မံစစ်ဆေးရန် သဘောတူညီကြောင်း အပိုဒ် ၃၊ အပိုဒ် ၄ တွင် ဖော်ပြထား သော သဘောတူညီချက်ထက် ပိုမို၍ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရထံမှ ထပ်မံအကူ အညီ အလိုရှိသဖြင့် ထိုသို့သော အကူအညီပေးခဲ့လျှင် သဘောတူညီထား သော စည်းကမ်းချက်များအတိုင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။

၁၀။ အခြားကိစ္စများ

မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အဆင့်အတန်း ပြောင်းလဲခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့ သဘောတူဆိုက်ရောက်ရန် အခြားပြဿနာ ပေါ်ပေါက် လိမ့်မည်။ ဤပြဿနာများကို ပေါ်ပေါက်လာသည့်အလျောက် လက်ခံ၍ ယခုဆွေးနွေးပွဲ များတွင် ထင်ရှားခဲ့သော မိတ်ဆွေရင်းချာများ သမာဝါယမနှလုံးဖြင့် ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာအမှုဆောင်ကောင်စီ၏ ကိုယ်စားလှယ်များသည် တိုင်ပင်နှိုးနှောခြင်းနှင့် ကူညီရိုင်းပင်းခြင်း၊ ယခုနည်းကို ဆက်လက်စေသောအားဖြင့် ဗြိတိသျှ ကော်မော်ဝဲလ်သ်အတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ အပြင်အပမဖြစ်စေ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်သော မြန်မာ နိုင်ငံတော်ဘဝသို့ ရောက်စေလိုသော နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ရည်ရွယ်ချက်ကို ချောမောလျင်မြန်စွာ တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်မည်ဟု တစ်ထစ်ချ ယုံကြည်ကြသည်။ သို့အတွက် ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးသစ်မရောက်မီ ခေတ်ပြောင်းခေတ်လွှဲတစ်လျှောက်

ပေါ်ပေါက်လိမ့်မည်ဖြစ်သော အနာဂတ်ကိစ္စများကို သဘောတူဆိုက်ရောက်ရေးတွင် တစ်ဦး
ကိုတစ်ဦး ရိုင်းပင်းကူညီရန် သဘောတူလေသည်။

စီ၊ အာ၊ အက်တီ

အောင်ဆန်း

၁၀၊ ဒေါင်းနင်းလမ်း

ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်၊ ၁၉၄၇။

(မူရင်းစာလုံးပေါင်းများအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်)

ပင်လုံစာချုပ်

မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီမှ ဝန်ကြီးအချို့နှင့် စော်ဘွားအားလုံး
အပြင် ရှမ်းပြည်၊ ကချင်တောင်တန်းဒေသများနှင့် ချင်းတောင်တန်းဒေသများမှ ကိုယ်စား
လှယ်များ တက်ရောက်ကြသော ပင်လုံတွင် ကျင်းပသည့် အစည်းအဝေး၌ ကြားဖြတ်မြန်မာ
အစိုးရနှင့် ချက်ချင်းပူးပေါင်းလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်းတို့သည် လွတ်လပ်ရေး
ကို ပိုမိုလျင်မြန်စွာ ရရှိလိမ့်မည်ဟု အစည်းအဝေးတက်ရောက်သူ အဖွဲ့ဝင်တို့က ယုံကြည်
ကြသည့်အတိုင်း တညီတညွတ်တည်း အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူညီကြသည်။

- (၁) တောင်တန်းဒေသများကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဆောင်ရွက်ရန် တောင်ပေါ်သားများ
ညီညွတ်ရေးဦးစီးအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်များက ထောက်ခံသည့် ကိုယ်စားလှယ်
တစ်ဦးကို ဘုရင်ခံက ရွေးချယ်၍ ဘုရင်ခံ၏အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် အတိုင်ပင်ခံ
တစ်ဦးအဖြစ် ခန့်အပ်ရမည်။
- (၂) ထိုအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရင်ခံ၏အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် ဌာနလက်ကိုင်မရှိ
ဝန်ကြီးအဖြစ်လည်း ခန့်အပ်ရမည်။ ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဌာနနည်းတူ
တောင်တန်းဒေသရေးရာဌာနကိုလည်း ဥပဒေဖြင့်ပြဋ္ဌာန်း၍ အမှုဆောင်ကောင်စီ
အောက်၌ ထားရှိရမည်။ ထိုတောင်တန်းဒေသဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးအား
အလားတူနည်းအတိုင်း အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာများကို အပ်နှင်းရမည်။
- (၃) ထိုအတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးအား ကူညီရန်အတွက် ယင်းနှင့်လူမျိုးတူ မဟုတ်သည့် အခြား
တောင်တန်းသားများအား ကိုယ်စားပြုသော တွဲဘက်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦး ရှိ
ရမည်။ ထိုအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးသည် ပထမဦးစွာ မိမိတို့၏ဆိုင်ရာနယ်ပယ်ရေးရာ
များကို စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်ရမည်။ အတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးမှာမူ ကျန်ရှိသည့်အခြားသော
တောင်တန်းဒေသရေးရာများကို စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်ရမည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးတို့
သည် အခြေခံဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတိုင်း စုပေါင်းတာဝန်ယူ လုပ်ကိုင်ရမည်။
- (၄) အတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးသည် အမှုဆောင်ကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်အနေဖြင့် ကောင်စီတွင်
တောင်တန်းဒေသများ၏ တစ်ဦးတည်းသော ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သော်လည်း
တောင်တန်းဒေသကိစ္စများကို ဆွေးနွေးသောအခါ တွဲဘက်အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး
သည် ကောင်စီအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်နိုင်ခွင့် ရှိရမည်။
- (၅) အထက်ပါသဘောတူညီချက်အရ ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီကို တိုးချဲ့မည်

ဖြစ်သော်လည်း တောင်တန်းဒေသများ၏ နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ယခုရရှိခဲ့စား လျက်ရှိသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ဆုံးပါးရန် မည်သည့်ဒေသတွင်မဆို လုံးဝပြုမူ လိမ့်မည် မဟုတ်။ တောင်တန်းဒေသများအတွက် နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိကြောင်း မူအားဖြင့် လက်ခံသည်။

- (၆) မြန်မာပြည်ထောင်စုအတွင်း ကချင်ပြည်နယ်အတွက် နယ်ခြားသတ်မှတ်ရေးနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တည်ထောင်ရေးကို တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ တင်ပြဆုံးဖြတ် စေရမည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော ပြည်နယ်မှာ လိုအပ်သည်ဟု သဘောတူ လက်ခံကြသည်။ ဤရှည်ရွယ်ချက်ကို ပထမအဆင့်အကောင်အထည် ဖော်သည့် အနေဖြင့် ၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အက်ဥပဒေအရ အပိုင်း (၂) ခြွင်းချန်ဒေသ များကို အုပ်ချုပ်သည့်နည်းတူ မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်တွင်းရှိ ဒေသများ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း တောင်တန်းဒေသ အတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးနှင့် တွဲဘက်အတိုင်ပင်ခံတို့ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရမည်။
- (၇) တောင်တန်းဒေသရှိ ပြည်သူတို့သည် ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်များတွင် အခြေခံ အခွင့် အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များဟု သတ်မှတ်ထားသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို တောင်တန်းဒေသများ ရရှိခဲ့စားစေရမည်။
- (၈) ဤစာချုပ်ပါ အစီအစဉ်များသည် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ယခုကျင့်သုံးခွင့်ပြုထားသော ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို မည်သို့မျှ ထိခိုက်ခြင်း မရှိစေရ။
- (၉) ဤစာချုပ်ပါ အစီအစဉ်များသည် မြန်မာပြည်၏ အခွန်ဘဏ္ဍာများထဲမှ ကချင် တောင်တန်းဒေသများနှင့် ချင်းတောင်တန်းဒေသတို့က ရပိုင်ခွင့်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေး အကူအညီအား မည်သို့မျှ ထိခိုက်ခြင်းမရှိစေရ။ ထို့ပြင် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် မြန်မာပြည် တို့၏ ဘဏ္ဍာရေး စီစဉ်ဆက်သွယ်မှုများကဲ့သို့သော အလားတူ ဘဏ္ဍာရေး စီစဉ် ဆက်သွယ်မှုများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ အမှုဆောင်ကောင်စီသည် တောင်တန်းဒေသအတိုင်ပင်ခံ ဝန်ကြီး၊ တွဲဘက်အတိုင်ပင်ခံများနှင့် စူးစမ်းလေ့လာ မည်။

ကချင်ကိုယ်စားလှယ်

မြန်မာအစိုးရကိုယ်စား

- (၁) ဆမားဒူဝါဆင်ဝါးနောင်
(မြစ်ကြီးနား)
- (၂) ဒူဝါဇော်ရစ်
(မြစ်ကြီးနား)
- (၃) ဒိန်ရတန်
(မြစ်ကြီးနား)
- (၄) ဒူဝါဇော်လွန်း
(ဗန်းမော်)
- (၅) လဘန်ဂရောင်
(ဗန်းမော်)

- (၁) ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း

ချင်းကိုယ်စားလှယ်

- (၁) ပူးလွှဲမှုန်း
(ဖလမ်း)
- (၂) ပူးထောင်ဇာခုပ်
(တီးတိန်)
- (၃) ပူးကီယိုမန်း
(ဟားခါး)

ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်

- (၁) ခွန်ပန်းစိန်
(စပ်ဖလုံ တောင်ပိုင်)
- (၂) စပ်ရွှေသိုက်
(စပ်ဖလုံ ညောင်ရွှေ)
- (၃) စပ်ဟုမ်ဖ
(စပ်ဖလုံ မြောက်သိန္နီ)
- (၄) စပ်နွမ်
(စပ်ဖလုံ လိုင်းခ)
- (၅) စပ်စမ်ထွန်း
(စပ်ဖလုံ မိုင်းပွန်)
- (၆) စပ်ထွန်းဇ
(စပ်ဖလုံ သာမိုင်းခမ်း)
- (၇) ခွန်ဖုန်း
လူထုကိုယ်စားလှယ်(မြောက်ပိုင်းသိန္နီ)
- (၈) ဦးတင်ဇ
လူထုကိုယ်စားလှယ်(တောင်ကြီး)
- (၉) ဦးထွန်းမြင့်
လူထုကိုယ်စားလှယ် (မောက်မယ်)
- (၁၀) ခွန်ကြာပု
လူထုကိုယ်စားလှယ် (သီပေါ)
- (၁၁) ခွန်စော
လူထုကိုယ်စားလှယ် (ပင်းတယ်)
- (၁၂) စပ်ယိပ်ဖ
လူထုကိုယ်စားလှယ် (သီပေါ)
- (၁၃) ခွန်ထီး
လူထုကိုယ်စားလှယ် (ပင်လုံ)

(၁၄) ဦးဖြူ

(စပ်ဖလုံ ဆီဆိုင် ကိုယ်စားလှယ်)

ဦးအောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု (၇) ချက်

ဖဆပလ ပဏာမပြင်ဆင်မှုညီလာခံကြီးမှ ချမှတ်ထားသော လမ်းညွှန်မှု ၁၄ ချက်ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သော လမ်းညွှန်မှု ၇ ချက်ကို တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်သို့ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် တင်သွင်းခဲ့သည်။ ဦးအောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု ၇ ချက်မှာ -

- (၁) နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဗမာပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော် ဟု ခေါ်တွင်စေသော လွတ်လပ်သည့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်စေရမည်။ ထို့အပြင် -
- (၂) ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော်တွင် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်ဖော်ပြသည့် တသီးပုဂ္ဂလပြည်နယ်များသည် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည်နှင့်အမျှ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ရရှိစေရမည်။ ထို့အပြင်-
- (၃) အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သော သမ္မတဗမာနိုင်ငံတော်နှင့်တကွ အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ပြည်နယ်များနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံးတို့၏ အခွင့်အာဏာ ဟူသမျှတို့သည် တိုင်းသူပြည်သားတို့ထံမှ ဆင်းသက်စေရမည်။ ထို့အပြင် -
- (၄) ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော်၏ တိုင်းသူပြည်သားမှန်သမျှသည် လူမှုရေးရာ၌လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးရာ၌လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးရာ၌လည်းကောင်း တရားမျှတမှု ရှိစေလျက်၊ အဆင့်အတန်း အခွင့်အရေး ဥပဒေသက်ရောက်မှုတို့တွင် ဆူကြိုနှိမ်မြင့်မရှိ၊ ပကတိ တူညီစေရမည့်အပြင် တရားဥပဒေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူတို့ စောင့်စည်းအပ်သော အကျင့်သိက္ခာနှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်သမျှ လွတ်လပ်စွာ ကြံစည်ပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်၊ ယုံကြည်ပိုင်ခွင့်၊ ဘာသာတရားကိုးကွယ်ခွင့်၊ ဝတ်ပြုပိုင်ခွင့်၊ ပရိယေသန ရှာမှီးပိုင်ခွင့်၊ စည်းရုံးပိုင်ခွင့်၊ ပြုမူဆောင်ရွက်ခွင့်တို့ ရရှိတည်မြဲစေရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အခိုင်အလုံ သတ်မှတ်ထားရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် -
- (၅) ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လူနည်းစုများအဖို့ လုံလောက်သော ကာကွယ်ချက်များ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း ထားရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် -
- (၆) လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သမ္မတဗမာနိုင်ငံ၏ နယ်မြေသို့ တပေါင်းတစည်းတည်း တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံ၏ ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တို့ကို အချုပ်အခြာ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ တရားဓမ္မနှင့်တကွ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း ဥပဒေအရ ထိန်းစောင့်ထားရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် -
- (၇) ရာဇဝင်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ဤဗမာနိုင်ငံတော်သည် ကမ္ဘာတွင် မိမိ၏ဂုဏ်ကျက်သရေနှင့် လျော်စွာ ရသင့်ရထိုက်သော အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်ရှိစေရမည့်

ပြင်၊ လူသတ္တဝါတို့၏တိုးတက်ရေးနှင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာပြည့်ဝရေးတို့ကို တာဝန် အလျောက် စေတနာဖြင့် အစွမ်းကုန် ဖြည့်စွက်ထမ်းရွက်ကာ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း ဆိုင်ရာ တရားဓမ္မနှင့် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာကို အခြေခံပြု၍ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ရှေးရှု လျက် နိုင်ငံတကာတို့နှင့် မိတ်ဝတ်မပျက် တွဲဘက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မြဲ သော အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် စောင့်ထိန်းတော့အံ့။

လွတ်လပ်ရေး ကျေညာစာတမ်း

အောင်စေသတည်း

- ၁။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၉ ခုနှစ်၊ ပြာသိုလဆုတ် ၉ ရက် (အင်္ဂလိပ်သက္ကရာဇ် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်) တနင်္ဂနွေနေ့ ကောင်းမြတ်သန့်စင် မင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသောအခါ၌ ဤငါတို့ မြန်မာပြည်သည် လုံးဝလွတ်လပ်သော အချုပ်အချာ အာဏာပိုင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ။
- ၂။ ဤငါတို့ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးသည် လိုရာမက ပြည့်စုံလှ၍ ဘူမိနက်သန်မှန်သော မြေထူးမြေမြတ်လည်း ဖြစ်၏။ မွန်မြတ်သန့်စင်သော တရားထူး တရားမြတ်တို့ တည်ရာ မြေကောင်းမြေမွန်လည်း မှန်၏။ မြေတွင်း မြေပြင် အထူးထူးသော ရတနာ အပေါင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသဖြင့် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ ဆွတ်ယူစားသုံး ကမ္ဘာဆုံးသော် လည်း မသုဉ်းမကုန်နိုင်သော ပဒေသာစစ် အနှစ်သာရ ကြွယ်ဝပြည့်စုံသောမြေလည်း ဖြစ်၏။ ဘူမိနက်သန်မှန်လှ ထူးချွန် ဤမြေမွန်မြေမြတ်၌ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ဗမာ စသည်ဖြင့် တသွေးတသား တမိဘွား ဖြစ်ကြကုန်သော ငါတို့သည် နှစ်ပေါင်းထောင်ရာ သင်္ချာပွားတက် ရေတွက်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ရာသော ရာဇဝင် ရှည်ဝေး ရှေးပဝေဏီမှစ၍ တညီတညွတ် တစုတရုံး လွတ်လပ်သောလူမျိုးအဖြစ် တည်ခဲ့ကြ၏။ တကောင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ ပုဂံ၊ မြင်စိုင်း၊ စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ ကုန်းဘောင်၊ ထို့နောက် မန္တလေးအထိ ငါတို့၏ လွတ်လပ်ရေးသည် နေရောင်လဝါ ပမာကဲ့သို့ တဖြာဖြာတဝင်းဝင်း ကမ္ဘာချဉ်းအောင် ထွန်းလင်းခဲ့ပေ၏။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာတန်ဆာ ကာလအသင်္ချေ တည်နေအပ်သော နေမင်းသူရိယာ လစန္ဒာတို့ပင် ဆီးနှင်းမြူတိမ်ဖုံးအုပ်၍ ခဏခေတ္တ အရှိန်အဝါ ညှိုးလျော်နှိမ်လျှ မထွန်းမပဖြစ်ဘိ သကဲ့သို့ ငါတို့၏ လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်သည်လည်း လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း လေးရာခန့်က ဥရောပတိုက်မှ ထွက်ပေါ်လာ၍ တကမ္ဘာလုံးကို ရစ်ပတ်ဖုံးအုပ်ခဲ့ သော နယ်ချဲ့ဝါဒကြီးနှင့် မရှောင်မကွင်းသာ ကြုံကြိုက်ဆုံတွေ့မိ၍ ပဌမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်၌ ရခိုင်၊ တနင်္သာရီ၊ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်၌ ဟံသာဝတီ၊ ပဲခူး၊ တတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်၌ မန္တလေးရတနာပုံ သုံးကြိမ်သုံးတန် ချအပ်ခြင်းဖြင့် ဤမြေထူးမြေမြတ်၌ နှစ်ပေါင်းထောင်ရာ စောင့်ထိန်း၍လာခဲ့ကြသော ငါတို့၏ လွတ်လပ်ရေးသည် ငါတို့လက်မှလွတ်၍ လက်အောက်ခံဘဝသို့ လုံးဝရောက်ခဲ့ကြ ရသည်။ သို့သော် နေမင်းသူရိယာ လစန္ဒာတို့ကို ဆီးနှင်းမြူတိမ်တို့သည် မည်သို့ပင် ဖုံးလွှမ်းစေကာမူ နေလတို့၏ အရှိန်အတောက်ကို မခံနိုင်ရကား ခေတ္တမျှနှင့်ပင်

လွင့်စင်ကွယ်ပျောက်၍ နေဝါလရောင်သည် ပကတိအသရေကို ပြန်၍ဆောင်လေ
 ဘိသကဲ့သို့ ငါတို့အပေါ်၌ လွှမ်းမိုးအပ်သော နယ်ချဲ့ဝါဒသည် ငါတို့၏ ကမ္ဘာ့ရည်မြင့်
 ရင့်မာလှသော လွတ်လပ်ရေးစိတ်ဓာတ်၏ အရှိန်အတောက်ကို မခံနိုင်ရကား
 ခြောက်ဆယ့်တနှစ် တလနှင့် တရက်သော အခိုင်အတန့်ကလေးမှာပင် အလို
 အလျောက် ကွယ်ပျောက်သွားရသဖြင့် ဤနေ့ ဤအခါမှစ၍ ငါတို့သည် အသူရိန်
 ခံတွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီးလွတ်မြောက်အပ်သော လပြည့်စန်းပမာ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်
 ချမ်းမြေ့သာယာစွာဖြင့် လုံးဝလွတ်လပ်သော ဘဝထူးဘဝမြတ်ကို လက်ဆုပ်
 လက်ကိုင် အပိုင်ရရှိကြပြီ။

၃။ ယခု ငါတို့ရရှိအပ်သော လွတ်လပ်ရေးသည် ရေတွင်ရုပ်ရေး မြသွေးကောင်းကင်
 တိမ်ရိပ်ထင်သကဲ့သို့သော လွတ်လပ်ရေးမဟုတ်၊ ငါတို့အား လွတ်လပ်ရေးလမ်းစဉ်
 သို့ ညွှန်လည်းညွှန်ပြ လမ်းစရာကြံ အမြန်ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ခဲ့ကြပေသော
 ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ အဝဝသော ကူးတို့မှူးခေါင်းဆောင်ကြီးတို့၏ မဆုတ်
 မနစ်သော လုံ့လ၊ မလျော့သော ဝီရိယ ဆီမီးတန်ဆောင်ကဲ့သို့ ထွန်းပအပ်သော
 ဉာဏ်မျက်စိ ဝရဇိန်သွားကဲ့သို့ စူးရှသောသတ္တိတို့ကြောင့် အဟံမမ သံပကြိုးဝါး
 အခြားအခြား လွတ်လပ်သောနိုင်ငံကြီးတို့နှင့် တန်းတူ မြူတခြမ်းမျှ မလျော့မလို
 ထိုထိုသို့သော တန်ခိုးရှိန်ဝါ တေဇောအပေါင်းတို့နှင့်ပြည့်စုံသော အချုပ်အချာတည်း
 ဟူသော အာဏာထူးအမြတ်ကို ငါတို့လက်ကိုင် အပိုင်ရရှိကြပြီ။

၄။ ငါတို့သည် တမျိုးဘာသာ တစိတ်တဒေသ၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို မလိုလား
 ကျောသားရင်သား သူကား ငါကား ခွဲခြားခြင်းကို အလိုမရှိ။ မြစ်ချောင်းသီတာ
 သမုဒ္ဒရာတောင်တန်းတို့ဖြင့် ကမ္ဘာ့မေတ္တာ သဘာဝအပိုင်းအခြား ထင်ရှားစွာ
 သတ်မှတ်အပ်သောရာဇဝင်ရှည်ဝေး ရှေးပဝေဏီမှစ၍ ယခုထက်တိုင် မြန်မာနိုင်ငံသား
 ဟု သမုတ်အပ်သူ တိုင်းရင်းသားအပေါင်းတို့ ဇာတိချက်ကြွေနေထိုင်ရာ မြန်မာ
 နိုင်ငံတော်တဝှမ်းကို တသွေးတသားတည်းဟူသော ကြိုးထူး၊ တစိတ်တဝမ်းတည်း
 ဟူသော ကြိုးထူး၊ အလိုအလျောက် သဘာဝအထောက်အပံ့ဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်
 အပ်သော စေတနာတည်းဟူသော ကြိုးထူး ဤကြိုးသုံးပါးဖြင့် ကမ္ဘာဆုံးတိုင် မြဲခိုင်
 တည်တံ့အောင် ရစ်ပတ်ဖွဲ့စည်းအပ်သော ပြည်ထောင်စုအဖြစ်ကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်
 ငါတို့ အပိုင်ရလေပြီ။

၅။ ငါတို့နိုင်ငံတော်ကြီးသည် မည်သူတဦးတယောက် အဖွဲ့တသင်း၏ အမွေအနှစ်
 မဟုတ်၊ မည်သူတဦးတယောက် တဖွဲ့တသင်း၏ ပုဂ္ဂလိကအပိုင်ပစ္စည်းမဟုတ်၊
 မည်သူတဦးတယောက် တဖွဲ့တသင်းက ချုပ်ကိုင် အနိုင်သိမ်းယူ အကျိုးခံစားအပ်
 သော နိုင်ငံမဟုတ်၊ အတိတ်ကာလကင်း၊ ယခုမျက်မှောက်တွင်၎င်း နောင်လာလတံ့
 သော အနာဂတ်ကာလ၌၎င်း၊ ငါတို့ပြည်ထောင်စုကြီးအတွင်း၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြ
 သော ကြီးငယ်ဝေးနီး ကျားမ မခြား သစ္စာတော်ခံနိုင်ငံသား ဟူသရွေ့ ဒို့၏အမွေအနှစ်
 အပိုင်ပစ္စည်း အကျိုးခံစားရာဖြစ်သည်ဟူသော လူ့ဘာသာ လူ့တရားနှင့်အညီ ကမ္ဘာ
 ဦးကာလ လူတို့၏စည်းရုံးမှု၌ လူအပေါင်းတို့၏ သဘောဆန္ဒအရ လူအဝှမ်း၏အကျိုး

ကို ကောင်းစွာဆောင်ရွက်နိုင်အံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးကောက်၍ သမ္မတ တင်မြှောက်ကြသော မဖောက်မပြန် မစွန်းမငြိ ပကတိသန့်ရှင်းဖြူစင်သော မူလ လူ့ဝါဒနှင့်လျော်စွာ စည်းကမ်းဥပဒေ သေချာထင်ရှားစွာ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် တူညီ သော တရား၊ တူညီသော အခွင့်အရေး၊ တူညီသော အဆင့်အတန်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ အရှည် တည်စိမ့်သော ငှာလူအပေါင်းတို့၏ ဆန္ဒသာလျှင် အဓိကဖြစ်သော သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် တည်းဟူသော မြတ်သော အဖြစ်ကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ငါတို့အပိုင်ရပြီ။

၆။ သိကြကုန်လော့၊ ယနေ့ မင်္ဂလာအပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ဤအချိန်မှစ၍ ငါတို့၏ မူလအပိုင်ဖြစ်သော လုံးဝလွတ်လပ်ရေးကို ငါတို့ပြန်၍ယူပြီ။ တိုင်းရင်းသားအပေါင်းတို့ သွေးစီးညီညွတ်လျက် အခွင့်အရေး အဆင့်အတန်းတူညီသည့် ပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံတော်ကြီးကို တည်ထောင်ပြီ။ ငါတို့လွတ်လပ်ရေးနှင့် ငါတို့နိုင်ငံတော်ကြီး၏ သစ္စာကို ကမ္ဘာဆုံးတိုင် မယိမ်းမယိုင်တည်မည်။ ငါတို့သည် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ကမ္ဘာ့လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအပေါင်းတို့ တရားသဖြင့် ကျင့်ဆောင်အပ်သော ကျင့်ဝတ်ကို စောင့်ရှောက်ကျင့်ဆောင်မည်။ ငါတို့၏လွတ်လပ်ရေးကို ငါတို့ချစ်မြတ်နိုးသည်နှင့်အညီ တပါးသူတို့၏ လွတ်လပ်ရေးကိုလည်း ငါတို့လေးစားစောင့်စည်းမည်။ ငါတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အလိုရှိသည်နှင့်အညီ ငါတို့ကဲ့သို့ လိုလားသူများနှင့် အတူလက်တွဲ၍ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မည်။

ဤ ငါတို့ကျေညာချက်ကို တကမ္ဘာလုံး တယောက်မကျန် ကြားသိစေသတည်း။

အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့က မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူခဲ့ရာတွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက်ကတည်းက ရှိခဲ့သော မြန်မာပိုင်နယ်နိမိတ်ပြမြေပုံအရ သိမ်းယူခဲ့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ အင်္ဂလန်သို့ လွတ်လပ်ရေး တောင်းဆိုခဲ့စဉ်က “ခင်ဗျားတို့ သိမ်းယူခဲ့တဲ့ ဆင်ဖြူရှင် လက်ထက်က မြေပုံအတိုင်း ပြန်လိုချင်တယ်။ ပိုလည်း မယူဘူး၊ လျော့လည်း မယူနိုင်ဘူး” ဟု ပြောကြားသည်ကို လေ့လာမိခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့၊ နံနက် လေးနာရီ မိနစ် နှစ်ဆယ် (၄:၂၀) အချိန်တွင် ကိုလိုနီ သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်၍ လုံးဝလွတ်လပ်သော၊ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သည့် “ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ” အဖြစ် ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သော ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ မတ်လမှစ၍ လွတ်လပ်ရေး၏ ဖွားဘက်တော် ဟုဆိုရမည့် ပြည်တွင်းစစ်မီးကြီးသည်လည်း စတင်တောက်လောင်ခဲ့ရသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ရသော ပြည်တွင်းစစ်နှင့် ပဋိပက္ခများကို ဆန်းစစ်ကြည့်လျှင် ထိုခေတ် ကာလက မြန်မာနိုင်ငံပညာတတ်လူငယ်များ၊ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းနေသော အင်အားစုများကြားတွင် စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့လာခဲ့သော ကွန်မြူနစ်ဝါဒနှင့် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့၏တောင်တန်း ပြည်မသွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Divide And Rule) ကြောင့် လည်းကောင်းတိုင်းရင်းသားများအကြား ယုံကြည်မှုများလျော့ပါး၍ သံသယများဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရပါသည်။ လက်နက်ကိုင်စွဲ၍ တိုင်းရင်းသားတို့၏ဒေသများကို ခြေကုပ်ယူခဲ့ကြသော ဗမာပြည်

ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗ.က.ပ) များ၏ စည်းရုံးအသုံးချခံရမှုကြောင့် တိုင်းရင်းသားများ လက်နက် ကိုင် ပဋိပက္ခများတွင် ပါဝင်လာခဲ့ရသည်။

သို့သော်သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက်ဖြတ်သန်းခဲ့ရသောနယ်ချဲ့တော်လှန်ရေးကာလ၊ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကာလများတွင်း တိုင်းရင်းသားတို့၏ စည်းလုံး ညီညွတ်မှုကို ပြသနိုင်ခဲ့သော သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်းများ၊ ပင်လုံစာချုပ်သည်သာ အထင်ကရ ရှိခဲ့သော၊ ဂန္ထဝင်မြောက်သော စာချုပ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရေးတို့အတွက် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်မှစ၍ ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းကဲ့သို့သော မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် ခဲ့ကြပါသည်။

ခေတ်အဆက်ဆက် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး၊ ချဉ်းကပ်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော်လည်း ခိုင်မာသောငြိမ်းချမ်းရေးကို မတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ဘဲ ကာလတစ်ခု၊ ဒေသတစ်ခု စသည်ဖြင့်သာ ယာယီအားဖြင့် ဆောင် ရွက်နိုင်ခဲ့ကြရပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းမှုမရရှိနိုင်သေးသော ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများမှာ ယခုအခါ နှစ်ပေါင်း ၇၅ နှစ်နီးပါး ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ ဤနိုင်ငံသားတို့၏ မထမ်းမဖြစ် ထမ်းရွက်ရမည့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး၊ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုရရှိရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုး ရေး၊ နယ်မြေအေးချမ်းသာယာရေး၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုအင်အား ခိုင်မာစေရေးတို့ကို စည်းလုံး ညီညွတ်၊ နားလည်၊ ယုံကြည်၊ ခိုင်မာသည့် အဓိဋ္ဌာန်တည်၍ ထမ်းရွက်ကြခြင်းသည် ဤနိုင်ငံ သားတို့၏ မွေးရာမှပါရှိလာသော တာဝန်ကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါကြောင်း (၇၅) နှစ်ပြည့် ပြည်ထောင်စုနေ့စိန်ရတုကို ဂုဏ်ပြုလျက် ရေးသားဖော်ပြအပ်ပါတော့သတည်း။

ရဲမာန်အောင်(RASU)

“ပင်လုံစာချုပ်” အပေါ်
ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားတစ်ဦး၏အမြင်

တင်္ဂါ

“ပင်လုံစာချုပ်ပြုလုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် (၁၂-၂-၁၉၄၇)

ရက်နေ့ကိုလည်း

ပြည်ထောင်စုနေ့ အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့များတွင်

ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားများ၊ အားကစားပွဲများ၊

ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကို နိုင်ငံတစ်ဝန်းကျင်းပခဲ့ကြသော်လည်း

ပြည်ထောင်စု၏အဓိပ္ပာယ်၊ ပြည်ထောင်စု၏သွင်ပြင်လက္ခဏာ

တို့ကို နိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသားများသိစေရန်သော်လည်းကောင်း၊

ပြည်ထောင်စု၏အခွင့်အရေးများအား နိုင်ငံတစ်ဝန်း ရရှိ

စေရန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ခေတ်အဆက်ဆက်အစိုးရများ

အကောင်အထည်ဖော်မှုအားနည်းခဲ့သည်ကတော့ အမှန်ပင်”

“ပင်လုံ” ပင်လုံဆိုသည့်အသံကြားလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း နေထိုင်ကြသော လူ အများစုက စိတ်ဝင်စားကြမည် ထင်ပါသည်။ ကျွန်တော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်ယောက် ပေမို့ “ပင်လုံ”ဆိုသည့်အသံကြားလျှင် ယခင်က စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါသည်။ စိတ်ဝင်စားသည့် အလျောက် ကျွန်တော်ငယ်စဉ်က “ပင်လုံစာချုပ်”နှင့် ပတ်သက်သည့် စာအုပ်စာစောင်များ ကို လက်လှမ်းမီသလောက် ရှာဖွေမိသည်။ သို့သော် တွေ့ကား မတွေ့ရချေ။ လွန်ခဲ့သည့် ၁၆ နှစ်ကျော်ကာလ ကျွန်တော် ကျောင်းသားဘဝကပင်လျှင် မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်ကြီး၌ “ပင်လုံစာချုပ်” နှင့်ပတ်သက်သည့် စာအုပ်၊ စာစောင်များကို ရှာဖွေ ခဲ့ဖူးပါသည်။ ပြည်ထောင်စုနေ့နှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများထဲ၌သာ “ပင်လုံ စာချုပ်” အကြောင်း အနည်းအကျဉ်းပါရှိသည်ကလွဲ၍ “ပင်လုံစာချုပ်” အကြောင်း သီးသန့် ရေးသားသောစာအုပ်များကိုမူ မတွေ့ခဲ့ရပေ။ (ကျွန်တော် ရှာမတွေ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ သည်။) မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီခေတ်သို့ ခြေလှမ်းစတင်ခဲ့သည့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း မှသာ “ပင်လုံ စာချုပ်” နှင့်ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာအများအပြားကို Online မှတစ်ဆင့် စတင်သိရှိခဲ့ရပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် စာအုပ်၊ စာစောင်များကို ရှာဖွေဖတ်ရှုနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ “ပင်လုံ” ဆိုသည့်အသံကြားသည်နှင့် စိတ်ဝင်စားမှုဖြစ်ခြင်းမှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဟု ပေါ်ထွန်းလာစေသော အခြေခံ အကြောင်းအရင်းကိုဖြစ်သည့် “ပင်လုံစာချုပ်” ကို ရှမ်းပြည် “ပင်လုံ” မြို့၌ ရေးသားချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည့်အတွက် စိတ်ဝင်စားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

“ပင်လုံစာချုပ်” ဆိုသည့် အသံကြားသည်နှင့် “ပြည်ထောင်စု”၊ “တောင်တန်းပြည်မ”၊ “ပေါင်းစည်းခြင်း”၊ “လွတ်လပ်ရေး” စသည့်စကားလုံးများကိုလည်း တွဲ၍ မြင်ယောင် ခံစား မိကြမည် ထင်ပါသည်။ (ကျွန်တော် ဆိုလိုသည်မှာ အထက်ပါစကားလုံးများကိုသာ တွဲမြင် ခံစားရနိုင် ကြောင်း ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပြီး အနှစ်သာရပြည့်ဝမှု ရှိ မရှိကို ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပေ။)

“ပင်လုံစာချုပ်” နှင့်ပတ်သက်ပြီး “မည်သည့်အတွက်ကြောင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ရသလဲ”၊ “စာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် မည်သည့်တိုင်းရင်းသားများ ပါဝင်ခဲ့ကြသလဲ”၊ “စာချုပ်ပါ အချက် များက ဘာတွေလဲ”၊ “စာချုပ်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ”၊ “စာချုပ်သည် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အဖြေလား” စသည့်အချက်များကို စိတ်ဝင်စားမိပါသည်။

“ပင်လုံစာချုပ်” ချုပ်ဆိုဖြစ်ခဲ့ခြင်းမှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့ နေ့လယ် ၁၂ နာရီအချိန်ခန့်တွင် ဖဆပလဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အဖွဲ့သည် ဗြိတိသျှ နန်းရင်းဝန် အက်တလီ ခေါင်းဆောင်သော အစိုးရအဖွဲ့နဲ့ ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေးအတွက် စတင်ဆွေးနွေး ရာမှ ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုရန်အကြောင်း အခြေပြုစတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းသည် ဗမာပြည်အား လွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုရာတွင် ရှမ်း၊ ကရင်၊ ကချင်၊ ကရင်နီ စသော တောင်တန်းဒေသများကိုလည်း ဗမာပြည်နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် တောင်တန်းဒေသများအား ဗမာပြည်မနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးပေးရန်တောင်းဆိုစဉ် ရှမ်းစော်ဘွားများက “ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းသည် ရှမ်းပြည်၏ ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်ပါ။ နယ်ခြားဒေသအရေး ဆွေးနွေးရန် ရှမ်းပြည်စော်ဘွားများကို သီးသန့်ဖိတ်ကြားပါ” ဟု သဘောရသည့် ကြေးနန်းစာ တစ်စောင် ကို လန်ဒန်မြို့၊ နန်းရင်းဝန်ရုံးသို့ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပေးပို့ခဲ့ကြကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။

ထိုစာကြောင့် တောင်တန်းဒေသနှင့် မြေပြန့်ဒေသအတူတကွ လွတ်လပ်ရေးယူ၊ မယူဆိုသည့် ကိစ္စအား တိကျသည့်အဖြေ ရရှိရေး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် လိုအပ်လာပါတော့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေး တောင်းဆိုရန်အတွက် လန်ဒန်သို့ မသွားမီ ၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်၊ တောင်ကြီးမြို့သို့သွား ရောက်ပြီး ကမ္ဘောဇပဒေသရာဇာအစည်းအဝေးတက်ရောက် ရန် ရောက်ရှိနေကြသော နယ်ရှင်(စဝ်ဖ)များနှင့် (၂၅-၁၂- ၁၉၄၆) ရက်နေ့၌ တွေ့ဆုံ၍ ရှမ်းပြည်အား ဗမာပြည်နှင့် အတူ လွတ်လပ်ရေးယူရန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့ဆွေးနွေးစဉ် တောင်တန်းနှင့်ပြည်မတို့ လွတ်လပ်ရေးကို အတူတကွ ယူ၊ မယူ ကိစ္စမှာ တိကျသည့် အဖြေမရရှိခဲ့ကြကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ် ချုပ်ဆိုကြရာ၌ တောင်တန်း ဒေသနှင့်ပတ်သက်ပြီး သီးခြားသဘောတူညီချက်များ ရှိလာ ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ် အောင် ဆန်းနှင့် ဗြိတိသျှနန်းရင်းဝန် အက်တလီတို့က အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ချုပ်ဆို ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါစာချုပ်၏ အပိုဒ် (၈) တွင် နယ်ခြားဒေသ အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူ ပါရှိ သည်ဟု သိရှိရပါသည်။

၈။ နယ်ခြားဒေသများ

နယ်ခြားဒေသများနှင့် ဝန်ကြီးစနစ်ဖြင့်အုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတို့ကို ယင်းဒေသနေ လူများ၏ လွတ်လပ်သော သဘောတူညီချက်အရ ဆောလျင်စွာ ပေါင်းစည်းရေးမှာ ဘုရင့်အစိုးရနှင့်မြန်မာကိုယ်စားလှယ်များ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောကိုက်ညီပြီးသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ လော လောဆယ်အားဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးတူကိစ္စများတွင် နှစ်ဖက်လက်ခံ နိုင်မည့်နည်းလမ်းဖြင့် နယ်ခြားဒေသ ပြည်သူတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် နီးကပ်စွာ ပေါင်းစည်း ဆက်ဆံရန် သဘောတူသည်။ ယင်းရည်ရွယ်ချက်အလို့ငှာ အောက်ပါအချက်များကို သဘောတူသည်။

“ပင်လုံစာချုပ်”နှင့် ပတ်သက်ပြီး “မည်သည့်အတွက်ကြောင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ရသလဲ”၊ “စာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် မည်သည့် တိုင်းရင်းသားများ ပါဝင်ခဲ့ကြသလဲ”၊ “စာချုပ်ပါ အချက်များက ဘာတွေလဲ”၊ “စာချုပ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ”၊ “စာချုပ်သည် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အဖြေလား” စသည့်အချက်များကို စိတ်ဝင်စားမိပါသည်။”

(က) နယ်ခြားဒေသလူထုနှင့် မြန်မာပြည်လူထုအကြား အချုပ်အချယ်အဟန့်အတားမရှိ လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံခွင့်ရှိရမည်။

(ခ) စပ်ကူးမပ်ကူးကာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းတွဲဖက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့လက်ခံနိုင်မည့် ထင်မြင်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ရန် နောက်လဆန်းတွင် ကျင်းပမည့် ပင်လုံကွန်ဖရင့် (သို့မဟုတ်) ဤကိစ္စအလို့ငှာကျင်းပမည့် အထူးကွန်ဖရင့်တွင် နယ်ခြားဒေသ ခေါင်းဆောင်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များကို မေးမြန်းရမည်မှာ -

“ ပင်လုံအစည်းအဝေး (သို့မဟုတ်) အထူးကွန်ဖရင့် ပြီးဆုံးသည့်အခါ ဗြိတိသျှအစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် နယ်ခြားဒေသ လူထု၏ဆန္ဒနှင့် လိုက်လျောညီစွာ အကျိုးတူ ရည်မှန်းချက်များကို ဖြည့်စွမ်းရန် အကောင်းဆုံးစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ သဘောတူညီချက် ရယူလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ”

(၁) နယ်ခြားဒေသအရေးကိစ္စများတွင် ဘုရင်ခံအား အကြံပေးရန်၊ နယ်ခြားဒေသ ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ငယ်တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းခန့်ထားရန်နှင့် ယင်းအဖွဲ့သည် ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီနှင့် နီးကပ်စွာဆက်သွယ်နေရန် (သို့မဟုတ်)

(၂) နယ်ခြားဒေသ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ယောက်ကို ဘုရင်ခံ၏ နယ်ခြားဒေသ ဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံ အမှုဆောင်အဖြစ် ခန့်ထားရန်၊ (သို့မဟုတ်)

(၃) အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုခုကို ရွေးချယ်ရန် ဖြစ်သည်။

(ဂ) ပင်လုံအစည်းအဝေး (သို့မဟုတ်) အထူးကွန်ဖရင့်ပြီး ဆုံးသည့်အခါ ဗြိတိသျှအစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရသည် နယ်ခြားဒေသလူထု၏ဆန္ဒနှင့် လိုက်လျောညီစွာ အကျိုးတူရည်မှန်းချက်များကို ဖြည့်စွမ်းရန် အကောင်းဆုံးစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ သဘောတူညီချက်ရယူလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

(ဃ) မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသစ် အတိုင်းဆောင်ရွက်ရာ၌ နယ်ခြားဒေသများ ပေါင်းစည်းဆက်ဆံနိုင်ရန်၊ အကောင်းဆုံးစနစ် ရှာဖွေရန်အတွက် စုံစမ်းရေးကော်မတီတစ်ခု ချက်ချင်း ဖွဲ့စည်းရမည်။ ယင်းကော်မတီတွင် ဝန်ကြီး စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သော မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်အဖွဲ့မှ ရွေးချယ်သူများနှင့် နယ်ခြားဒေသ ခေါင်းဆောင်များအား တိုင်ပင်ပြီးသကာလ ဘုရင်ခံရွေးချယ်

သော နယ်ခြားဒေသမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ အညီအမျှပါဝင် စေကာ သဘာပတိအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးကို ခန့်ထားရန်၊ ကော်မတီ၏အစီရင်ခံစာကို မြန်မာပြည် အစိုးရနှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရတို့ထံ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်မခေါ်မီ တင်သွင်းစေရမည်။ (ဦးအုန်းဖေ ရှမ်းပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ဝင်ဟောင်း ရေးသားသည့် ပင်လုံစစ်တမ်းစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ ၄၀၀-၄၀၁) အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်ပါအချက်အရ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် နယ်ခြားဒေသ ခေါင်းဆောင်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် မဖြစ်မနေ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းရန် အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန်လိုအပ်နေချိန်တွင် ရှမ်းပြည်၊ ပင်လုံ မြို့၌ ကျင်းပရန်ရှိသည့် နယ်ရှင်(စဝ်ဖ)များ၏ ကမ္ဘောဇပဒေသရာဇာ အစည်းအဝေးသို့ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းက တက်ရောက်ပြီး တောင်တန်းဒေသ နှင့် ဗမာပြည် တို့ လွတ်လပ်ရေး အတူတကွယူကြရန် ဆွေးနွေးရာမှ သဘောတူညီချက်များကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင် ကိုယ်စားလှယ်များက လက်မှတ်ရေးထိုးကြရာ ပင်လုံစာချုပ်ဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်လုံစာချုပ်သည် ဗမာပြည်နှင့် တောင်တန်းဒေသများ စုပေါင်း၍ လွတ်လပ်ရေး ရယူရန်အတွက် ချုပ်ဆိုခဲ့သော လွတ်လပ်ရေးကို ပေါက်ဖွားစေခဲ့သည့် တောင်တန်းနှင့်ပြည်မကိုပေါင်းစည်းစေခဲ့သည့် စာချုပ်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး တောင်တန်းနှင့်ပြည်မ လွတ်လပ်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်အရ ချုပ်ဆိုခဲ့ကြခြင်းဟု ရှုမြင်မိပါသည်။

ပင်လုံစာချုပ်ပြုလုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် (၁၂-၂-၁၉၄၇) ရက်နေ့ကိုလည်း ပြည်ထောင်စုနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့များတွင် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားများ၊ အားကစားပွဲများ၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကို နိုင်ငံတစ်ဝန်း ကျင်းပခဲ့ကြသော်လည်း ပြည်ထောင်စု၏ အဓိပ္ပာယ်၊ ပြည်ထောင်စု၏သွင်ပြင်လက္ခဏာတို့ကို နိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသားများ သိစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု

“ ကမ္ဘောဇပဒေသရာဇာ အစည်းအဝေးသို့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက တက်ရောက်ပြီး တောင်တန်းဒေသနှင့် ဗမာပြည်တို့ လွတ်လပ်ရေး အတူတကွယူကြရန် ဆွေးနွေးရာမှ သဘောတူညီချက်များကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင် ကိုယ်စားလှယ် များက လက်မှတ်ရေးထိုး ကြရာ ပင်လုံစာချုပ်ဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည် ”

၏အခွင့်အရေးများအား နိုင်ငံတစ်ဝန်း ရရှိစေရန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ခေတ်အဆက်ဆက်အစိုးရများ အကောင်အထည်ဖော်မှု အားနည်းခဲ့သည်ကတော့ အမှန်ပင်။ ထို့ကြောင့်လည်း နိုင်ငံတော်ကြီးသည် မငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ မတိုးတက်ခြင်း၊ ညီညွတ်မှုမရှိခြင်းတို့ဖြင့် ယခုအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်အစိုးရများသည် ပြည်ထောင်စုအပေါ် ပုံဖော်ရာတွင် ပြည်ထောင်စစ်စစ်ပုံမပေါ်ခဲ့ချေ။

“ပင်လုံစာချုပ်” ၏ အပိုဒ် (၆) တွင် “မြန်မာပြည်ထောင်စုအတွင်း ကချင်ပြည်နယ်အတွက် နယ်ခြားသတ်မှတ်ရေးနှင့် ကချင်ပြည်နယ်ထူထောင်ရေးကို တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ တင်ပြဆုံးဖြတ်စေရမည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော ပြည်နယ်မှာ လိုအပ်သည်ဟု လက်ခံကြသည်။ ဤရည်ရွယ်ချက်ကို ပထမအဆင့်အကောင်အထည်ဖော်သည့်အနေဖြင့် ၁၉၃၅ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ အက်ဥပဒေအရ အပိုဒ် (၂) ခြွင်းချန်ဒေသများကို အုပ်ချုပ်သည့်နည်းတူ မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်အတွင်းရှိ ဒေသများအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း တောင်တန်းအတိုင်ပင်ခံ ဝန်ကြီးနှင့် တွဲဖက်အတိုင်ပင်ခံတို့ကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရမည်” ဆိုသည့် သဘောတူညီချက် ပါရှိခဲ့ပြီး အဆိုပါသဘောတူညီချက်အရပင် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆ တွင် “ပုဒ်မ ၂၊ အပိုဒ် (က) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အထောက်အထားပြု၍ မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်များဟူ၍ ယခင်က ခေါ်တွင်ခဲ့သော နယ်မြေများကို ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းရမည်။ ထိုပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ကို ဤမှ နောင် အဖို့တွင် ကချင်ပြည်နယ်ဟု ခေါ်ရမည်” ဆိုသည့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ကချင်ပြည်နယ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

“၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆ တွင် “ပုဒ်မ ၂၊ အပိုဒ် (က) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အထောက်အထားပြု၍ မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်များဟူ၍ ယခင်ကခေါ်တွင်ခဲ့သော နယ်မြေများကို ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းတွင် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် တစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းရမည်”

ကချင်ပြည်နယ်ဟုဖွဲ့စည်းသော မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်တွင် လွတ်လပ်ရေး မရမီ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ လက်ထက်၌ Part One (ခေါ်) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေများ ဟူ၍ တစ်ပိုင်းနှင့် Part Two (ခေါ်) သီးသန့်အုပ်ချုပ်ရေး ထားရှိသော နယ်မြေများဟူ၍ တစ်ပိုင်းဆိုပြီး

အပိုင်း နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ကာ Part One နယ်မြေများမှာ တောင်တန်း ဒေသဖြစ်ပြီး ကချင်တိုင်းရင်းသားများနေထိုင်ကြကာ Part Two နယ်မြေများမှာ မြေပြန့် ဒေသဖြစ်၍ ရှမ်းနီနှင့်ရှမ်းမျိုးနွယ်စုများက တည်ထောင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည့် နယ်မြေများဖြစ်သည်။ ရှမ်းနီနှင့်ရှမ်းမျိုးနွယ်စုများသည် မြန်မာ ပြည်လွတ်လပ်ရေးမရမီ အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက်၌ မြစ်ကြီးနားခရိုင်-ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကသာစီရင်စု၊ သောင်သွပ်၊ ဇင်္ဂလီခရိုင်၊ ခန္တီးလုံနယ်၊ အထက်ချင်းတွင်းစီရင်စုရှိ ဟုမ္မလင်း၊ တမူးမြို့နယ် စသည့်ဒေသများတွင် မြို့၊ ရွာများ တည်ထောင်ပြီး အစဉ်တစိုက် အုပ်ချုပ်နေထိုင်လာခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်အတွင်းရှိ Part Two ဧရိယာများအား ကချင်ပြည်နယ်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းရာ၌ ဒေသခံရှမ်းနီနှင့် ရှမ်းမျိုးနွယ်စုများ၏ သဘောဆန္ဒများကို မျက်ကွယ်ပြု လျစ်လျူရှုထားခံခဲ့ရသည်။ ထိုကိစ္စများ၏အကြောင်းအရင်းခံမှာ “ပင်လုံစာချုပ်” ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ပင်လုံစာချုပ်” ဟူသောအသံကြားလျှင် ဝမ်းသာစိတ်နှင့် ဝမ်းနည်းစိတ်နှစ်မျိုးကို ခံစားရပါသည်။ “ပင်လုံစာချုပ်” ကြောင့် တောင်တန်းဒေသနှင့် ပြည်မဒေသရှိ တိုင်းရင်းသား ပြည်သူများအားလုံး နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်လက်အောက်မှ တူညီစွာ လွတ်မြောက်ခဲ့ရသည့်အတွက် ဝမ်းသာသည့်စိတ် ဖြစ်ပေါ်ခံစားရပြီး “ပင်လုံစာချုပ်” ကြောင့်ပင် ရှမ်းနီနှင့်ရှမ်းမျိုးနွယ်စုတို့၏ နယ်မြေအချို့မှာ ကချင်ပြည်နယ် သတ်မှတ်ရာ၌ ပါဝင်သွားသည့်အတွက် ဝမ်းနည်းစိတ် လည်း ဖြစ်ပေါ်ခံစားရမိပါသည်။

ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုပြီးနောက် (၇-၄-၁၉၄၇) ရက်နေ့တွင် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲကို ပြည်မဘက်မှာ ကျင်းပပြီးစီးခဲ့ပြီး ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်ကြီးမှ ၉၅ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း ရွေးကောက်ခံရကာ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်နေစဉ် (၁၉-၇-၁၉၄၇) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ ခေါင်းဆောင်ကြီးများ လုပ်ကြံခံရသောကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လျှောက်လှမ်းသော နိုင်ငံရေးခရီးလည်း ဗိုလ်ချုပ်နှင့်အတူ ကွယ် ပျောက်သွားခဲ့ပါတော့သည်။

“ပင်လုံစာချုပ်” ချုပ်ဆိုရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင် တိုင်းရင်းသားများသာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး အခြား တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ ပင်လုံစာချုပ်သည် တောင်တန်းပြည်မ လွတ်လပ်ရေးရရန်အတွက် ချုပ်ဆိုခဲ့သော စာချုပ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ကြောင်း ယူဆမိပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ပင်လုံစာချုပ်”သည် ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အဖြေ တစ်ခုမဟုတ်ကြောင်း ယုံကြည်မိပါသည်။ ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံး စည်းလုံးညီညွတ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့် နိုင်ငံတော်ဖြစ်ထွန်းလာရေးအတွက်ဆိုလျှင် တိုင်းရင်းသားအများစု ပါဝင်လျက်ရှိသော အစည်းအဝေးကြီးတစ်ရပ်ကျင်းပ၍ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးအတွက် အခြေခံသဘောတူညီမှုများကိုရရှိနိုင်ရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်သည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

(၁၈-၉-၂၀၀၆) ရက်နေ့တွင် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသား ငါးသောင်းကျော်ဖြင့် “ရှမ်းနီပြည်နယ် ရရှိရေး၊ ရှမ်းနီလူမျိုးအမည်မှန် သတ်မှတ်ပေးရေး” စသည့် ကြွေးကြော်ချက်များကို ကြွေးကြော်

ကာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး ဟုမ္မလင်းမြို့၌လည်းကောင်း၊ (၁၃-၁၀-၂၀၁၆) ရက်နေ့တွင် ရှမ်းနီ တိုင်းရင်းသား ငါးသောင်းကျော်က အထက်ပါကြွေးကြော်သံများဖြင့်ပင် မိုးညှင်းမြို့၌ လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲများ ပြုလုပ်ပြီး ညီလာခံကြီးအား ကြိုဆိုထောက်ခံကြပါသည်။ တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ်ကောင်းမွန်ရေးအတွက်၊ တိုင်းပြည်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်၊ တိုင်းပြည် တိုးတက်ရေးအတွက် ဤကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံကြီးများကို အလျဉ်းသင့်သလို ခေါ်ယူ ကျင်းပနိုင်ရန်ကိုလည်း နှိုးဆော်တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် “ပင်လုံစာချုပ်” သည် တောင်တန်းနှင့်မြေပြန့်လွတ်လပ် ရေးအတွက် ရေးသားချုပ်ဆိုခဲ့သော စာချုပ်သာဖြစ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းတိုးတက်သော နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် အဖြေတစ်ခုအဖြစ် မပြည့်စုံသေးကြောင်း ရှုမြင်မိပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ စုံလင်ပါဝင်သော ညီလာခံကြီးတစ်ရပ် ကျင်းပပြီး နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးအတွက် ဘုံသဘောတူညီချက်များ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့်သာ ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်း ငြိမ်းချမ်းသော၊ ညီညွတ်မျှတသော၊ တိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကြီး ကို ချီတက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု လေးနက်တည်ကြည်စွာ ယုံကြည်မိပါတော့သတည်း။

အိုက်ညီ

တိုင်းရင်းသားရိုးရာစကားပုံများ

ကချင် အဇီစကားပုံ

မယားယူမှား တစ်သက်၊ တောင်ယာခုတ်မှား တစ်နှစ်

အိမ်ထောင်ရေးသည် အရေးကြီးကြောင်း။

ကချင်တို့၏ တောင်ယာခုတ်ထွင် မီးရှို့ပြီး စိုက်ပျိုးရသောလုပ်ငန်းမှာ အလွန် ပင်ပန်းလှသည်။ ဤမျှအပင်ပန်းခံ ခုတ်ထွင်ပြီး စိုက်ပျိုးသော်လည်း မြေဩဇာမကောင်းလျှင် အထွက်မကောင်းပြန်ပေ။ ဤတောင်ယာ ဒုက္ခသည် တစ်နှစ်အတွက်ပဲ ဖြစ်မည်။ အိမ်ထောင်ရေး၌ စဉ်းစားချင့်ချိန်ခြင်း မရှိဘဲ လုပ်ခဲ့လျှင် တစ်သက်လုံးအတွက် စိတ်ဆင်းရဲရမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ကချင် ရဝမ်စကားပုံ

ကြက်ဥမပေါက်သေးမီ ကြက်ကလေးမရေပါနှင့်

မရေရာသော အနာဂတ်အတွက် ကြိုတင်၍ တိတိကျကျ မတွက်ဆသင့်။

မည်သည့်ကိစ္စမဆို လက်တွေ့ကျကျ ဆောင်ရွက်ရန် မှာကြားခြင်းဖြစ်သည်။ ကြက်ဥမပေါက်သေးမီ အထီး၊ အမ မည်မျှပေါက်မည်၊ သေမည်၊ ရှင်မည် ဧကန်မသိနိုင်။ ထို့ကြောင့် ကြက်ဥမပေါက်မီ ကြက်ကလေးတွေကို ကြိုတင်ရေတွက်မနေသင့်ကြောင်း ဆိုလိုသည်။

ကချင် ရဝမ်စကားပုံ

ကျီးကို ရေချိုးပေး၍ မဖြူနိုင်၊ ကျွဲချိုကို မည်မျှပြုတ်သော်လည်း အသွေးမပြောင်း

လူ၏ပင်ကိုသဘာဝကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ မရနိုင်ကြောင်း။

ကျီး၏အရောင်မှာ မွေးကတည်းက မည်းမှောင်နေသည်။ မည်သို့မှ ဖြူအောင် ပြုပြင်၍ မရနိုင်။ ကျွဲချိုရောင်မှာလည်း မွဲခြောက်ခြောက်ဖြစ်သည်။ ဖြူအောင် မည်မျှပြုတ်သော်လည်း အသွေးအရောင် ပြောင်းမည်မဟုတ်။ ထို့အတူ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ပင်ကိုသဘာဝအလျောက် ဖြစ်တည်နေသောအရာများသည် ပြုပြင်၍ မရနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

ကချင် ဂျိန်းဖောစကားပုံ

ဇွဲက ကျောရိုး ဝီရိယမှာ ထမ်းပိုး

ဇွဲနှင့်ဝီရိယကို အမာခံအဖြစ်ထားရှိရန်။

ကျောရိုးသည် လူ့ခန္ဓာကိုယ်၏ အရေးအကြီးဆုံး အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ကျောရိုးမခိုင်လျှင် သွားလာလှုပ်ရှားခြင်း မပြုနိုင်။ ထို့ကြောင့် ဇွဲ၏အရေးကြီးပုံကို ကျောရိုးနှင့် နှိုင်းပြ

၍ ဇွဲကို အမာခံထားရန် ဆိုလိုပြီး ဝီရိယကိုပါ ထမ်းပိုးသဖွယ် ထမ်းအပ်ကြောင်း ဆိုလိုပါသည်။

**ကချင် ဂျိန်းဖောစကားပုံ
စဉ်းစားလျှင် ငိုငါ၊ လုပ်လျှင်နိုင်**

စဉ်းစားနေလျှင် အလုပ်မပြီး၊ လက်တွေ့လုပ်လျှင် အလုပ်ပြီးမည်။
အလုပ်များလွန်းလှသည်။ လုပ်လို့ ပြီးပါ့မလား။ မည်သို့လုပ်ရမည်နည်း စသဖြင့်
စဉ်းစားတွေးတောနေလျှင် အလုပ်မပြီးနိုင်။ စဉ်းစားမည့်အစား လုပ်စရာများကို တစ်ခုပြီး
တစ်ခု ကောက်ကာ ကောက်ကာ လုပ်သွားလျှင် တဖြည်းဖြည်းချင်း ပြီးစီးသွားမည်။

**ကရင်စကားပုံ
ဓားမရမီ ဓားရိုးခုတ်ထား၊ မိုးမကျမီ ခေါင်မိုးပြင်ထား**

ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုထားရှိရန်။
ဓားမရမီကပင် ဓားရိုးခုတ်ထားခြင်းဖြင့် ဓားရလာသည့်အခါ အဆင်သင့်တပ်ပြီး
ချက်ချင်း အသုံးပြုနိုင်မည်။ မိုးမကျမီ ခေါင်မိုးပြင်ထားခြင်းဖြင့် မိုးရွာလာသည့်အခါ မိုးလုံ
လေလုံနှင့် စိတ်အေးချမ်းသာစွာ နေရမည်။ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုထားရှိရန် နှိုးဆော်ထားသော
စကားပုံဖြစ်သည်။

**ကရင်စကားပုံ
ကောင်းကင်သည် တိမ်နှင့်မကင်း၊ လူမှာလည်း အပြစ်နှင့်မကင်း**

လူသည် အပြစ်နှင့်မကင်းနိုင်ကြောင်း။
လူဆိုသည်မှာ အပြစ်အနာအဆာ ကင်းသူချည်း မဖြစ်နိုင်၊ အပြစ်အနည်းနှင့်အများ
ရှိမည်ဟု မြင်သည်။ ကောင်းကင်သည် တိမ်နှင့်မကင်းသည့်နည်းတူ လူလည်း ထို့အတူ
ဖြစ်သည်ဟု လူ့သဘာဝကို ဖော်ပြသော စကားပုံဖြစ်သည်။

**ကရင်စကားပုံ
ငါးခုသည် ငါးခုနှင့်ပေါင်း၊ ငါးကျည်းသည် ငါးကျည်းနှင့်ပေါင်း**

အမျိုးတူချင်း ပေါင်းဖော်တတ်ကြခြင်း။
အမျိုးတူချင်းမှာ တစ်ဦး၏ ဓလေ့ထုံးစံစရိုက်ကို တစ်ဦးက သိပြီးဖြစ်သည့်အတွက်
ပေါင်းဖော်လွယ်သည်။ အမျိုးမတူလျှင် တစ်ဦးက အလေးအမြတ်ပြုရသည့်အရာကို တစ်ဦး
က မသိသဖြင့် အခက်အခဲ၊ အနှောင့်အယှက်များ တွေ့ရတတ်သည်။ အမျိုးတူဆိုသည့် အသိ
ကလည်း ကူညီရိုင်းပင်းစိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။

ကရင်စကားပုံ

စားရလည်း မပြုံးနှင့် ငတ်လည်း မငိုနှင့်

လောကဓံကို ကြံကြံခိုင် ရင်ဆိုင်တတ်ရန်။

စားရသည့်အခါ၌လည်း စားရသည်ဟူ၍ ပြုံးမနေရန်၊ ငတ်သည့်အခါ၌လည်း မစားရသည့်အတွက် ငိုကြွေးမနေရန် ညွှန်ပြထားသည်။ လောကဓံ၏ အနိမ့်အမြင့်ဖြစ်တတ်သည့် သဘောကို နှလုံးသွင်းရန် ဖော်ပြသောစကားလုံးဖြစ်သည်။

အင်းလေးစကားပုံ

မလို တမာခါး၊ လို သကာပျား

မနှစ်သက်လျှင် အပြစ်မြင်တတ်ပြီး နှစ်သက်လျှင် အချစ်ဝင်တတ်သည်။

လူမှုဆက်ဆံရေး၌ လူ၏အမူအရာ၊ အပြောအဆိုများသည် အတွင်းစိတ် အခြေခံအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ မလိုလားမနှစ်သက်စိတ်ရှိသည့်အခါ ပြောဆိုဆက်ဆံမှုများသည် တမာကဲ့သို့ ခါးပြီး လိုလားနှစ်သက်ပါမူ သကာပျားပမာ ချိုသာနေတတ်ကြောင်း ဆိုလိုပါသည်။

မြန်မာစကားပုံစာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

တိုင်းရင်းသားတို့၏ရိုးရာပုံပြင်များ ကြားစကားဝင်က စိတ်ဝမ်းကွဲ၏ (ကချင်ပုံပြင်)

တစ်ခါတုန်းက မိဘတွေမရှိတော့တဲ့ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်ရှိသတဲ့လေ။ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်ကို မိဘတွေ မကွယ်လွန်ခင်က “သားတို့ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ချစ်ချစ်ခင်ခင်နေကြပါ။ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး ကူညီရိုင်းပင်းကြပါ။ အရွယ်ရောက်လာတဲ့အချိန် အိမ်ထောင်ပြုပြီး တိုးပွားကြပါ” လို့ မှာထားခဲ့တယ်တဲ့။ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်ဟာ မိဘတွေ ဆုံးမထားခဲ့သလိုပဲ အလုပ်ကြိုးစားပြီး တစ်နေ့တစ်နေ့ ကျွဲတွေ၊ နွားတွေ၊ ခြံမြေတွေ၊ တိုးပွားလို့ ကြီးပွားချမ်းသာလာကြတယ်။ ညီအစ်ကိုနှစ်ဦးဟာ အရွယ်ရောက်ကြလို့ အစ်ကိုကြီးဟာစော်ဘွားသမီးနဲ့ ချစ်ကြိုက်ကာ အိမ်ထောင်ပြုသတဲ့။ အစ်ကိုကြီးဟာ စော်ဘွားသမီးနဲ့ အိမ်ထောင်ပြုလိုက်ချိန်ကစလို့ ညီအစ်ကိုနှစ်ဦးကြား စိတ်ဝမ်းကွဲစရာ၊ စိတ်သဘောထားကွဲစရာတွေ ပေါက်ပြားမကိုင်နိုင် ရှိခဲ့ကြပြီတဲ့။ အစ်ကိုကြီးရဲ့ဇနီးက နောက်လွယ်ပလိုင်းမလွယ်နိုင်၊ ချည်လည်းမငင်တတ်၊ ဆိတ်ခွေ့ရင်လည်း ယင်ကောင်ကိုက်လည်း ကြောက်နဲ့ ဘာဆိုဘာမှ မလုပ်တတ်တဲ့စိတ်သဘောထားကျဉ်းတဲ့ မိန်းကလေးဖြစ်နေသတဲ့။

ဒါပေမဲ့ အစ်ကိုကြီးရဲ့မိန်းမဟာ သူတို့ညီအစ်ကိုမိသားစုကို သူတစ်ဦးတည်းသာ ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးလိုသတဲ့လေ။ ဒါကြောင့် သူမဟာ ညီအငယ်ကို အိမ်ပေါ်ကနေ နှင်ထုတ်ဖို့ အကြိမ်ကြိမ်၊ အမျိုးမျိုး ကြိုးစားသတဲ့။ တစ်ညနေတော့ ညီအငယ်စိုက်ခင်းက ပြန်လာချိန် သူမရီးက သူ့ကို အိမ်ထဲကနေ တံခါးချက်ထိုးလိုက်ကာ သူ့ကို အိမ်ထဲကိုမဝင်စေဘူးတဲ့လေ။ ညီငယ်ဟာ အလွန်ပဲဝမ်းနည်းပြီး အိမ်ရှေ့မှာ ထိုင်ငိုနေသတဲ့။ ညီငယ်ဟာ ဝမ်းနည်းပြီး သူ့မိဘတွေကိုလည်း သတိရကာ အိမ်အပြင်မှာပဲ အိပ်လိုက်သတဲ့။ အိပ်မက်ထဲမှာ သူ့အဖေက လာပြီး “သားရယ် ... သားဟာ ယောက်ျားပဲ။ ဘာဖြစ်လို့ ညကြီးမင်းကြီး ငိုနေရသလဲ။ စိတ်အားမငယ်ပါနဲ့။ စိတ်ရှည်သည်းခံပါ။ သားမှာ ခြေလက်အစုံရှိတယ်။ မျက်စိလည်း အကောင်းပဲ ဆက်ပြီးကြိုးစားပါ။ အောင်မြင်လိမ့်မယ်။ သား မနက်ဖန် မိုးလင်းတာနဲ့ ဒီအိမ်က အပြီးထွက်သွားပါ။ ဒါပေမဲ့ အိမ်က သားအတွက် ဘာမှယူမသွားပါနဲ့။ အဖေရှိတုန်း စိုက်ထားခဲ့တဲ့ အသီးကိုတော့ ညီအစ်ကိုနှစ်ဦး ခွဲယူပါ” ဆိုပြီး လာပြောတယ်လို့ မက်သတဲ့လေ။

မနက်မိုးလင်းတော့ ညီငယ်ဟာ သူ့မရီးကို “မရီး ... ကျွန်တော် ဒီအိမ်က အပြီးထွက်သွားပါတော့မယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော် ဒီအိမ်က ဘာမှယူမသွားပါဘူး” လို့ပြောထား

ခွဲပြီး သူတို့စိုက်ခင်းထဲက တဲလေးမှာ သွားနေသတဲ့။ ညီအငယ်ဟာ တဲထဲမှာနေပြီး အလုပ် ကြိုးစားပြီး တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ ဝင်ငွေတိုးကာ စီးပွားဖြစ် ကြီးပွားလာသတဲ့။ သူ့ရဲ့ အသီး ပင်တွေလည်း မြေဩဇာကောင်းပြီး အသီးများ သီးသတဲ့။ သူ့အစ်ကိုလင်မယားဟာ ညီငယ် ကို တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ ကြီးပွားလာတာကို မနာလိုဖြစ်ပြီး အမြင်မကြည်ဘူး ဖြစ်လာကြ တယ်။ ဒါကြောင့် အစ်ကိုကြီးရဲ့မိန်းမဟာ “ဒီအငယ်ကောင် အသီးပင်တွေ ဝင်ငွေကောင်း တာပဲ။ မင်းတို့ညီအစ်ကို ဒီအသီးပင်ကိုလည်း ခွဲယူကြတော့။ အသီးသီးတဲ့အကိုင်အပေါ် ပိုင်းကို ငါတို့လင်မယားယူမယ်၊ ပင်စည်အမြစ်ပိုင်းကို သူ့ကို ပေးရအောင်။ ရော့ ... အခု ချက်ချင်း အပင်ကို သွားခုတ်လှဲတော့” ဆိုပြီး သူ့ယောက်ျားကို ပုဆိန်ပေးလိုက်ပြီး ခုတ်စေ တယ်တဲ့။ အစ်ကိုကြီးဟာ အသီးပင်နားရောက်လို့ အပင်ကိုခုတ်လိုက်တာနဲ့ သစ်ကိုင်းက မျက်ရည်ကျ၊ သစ်ခွကနေ သွေးတွေထွက်ကျလာတော့တယ်။

အစ်ကိုကြီးဟာ “ဘာတွေဖြစ်လာတာလဲ” လို့ အံ့ဩနေတဲ့အချိန် သစ်ပင်က စကား ပြောလာသတဲ့လေ။ သစ်ပင်က “ငါ့သား ... ငါ့သားကြီးရယ် မင်းကို အဖေနဲ့အမေ မွေးထုတ် လိုက်တာပါ။ ဘာကြောင့် အခုအဖေရဲ့ နှလုံးသားကို ပုဆိန်ကြီးနဲ့ လာခုတ်ရတာလဲ။ အမေ တစ်ဦးတည်းသော ညီအစ်ကို စိတ်တူကိုယ်တူစည်းလုံးမှ ခွန်အားပြည့်စုံ၊ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး ညှိညှိနှိုင်းနှိုင်းလုပ်မှ အရာရာအောင်မြင်ပြီး ပျော်ရွှင်ရမှာ။ အခု သားဟာ အဖေအသားကို တောင် လာလှီးနေပါလား” ဆိုပြီး အဲဒီအပင်ကြီးဟာ သူ့အလိုလို လဲကျသွားသတဲ့။ အစ်ကိုကြီး ဟာ အပင်ကြီးကို ပွေ့ဖက်ပြီး “အဖေရယ် သားမှားပြီ။ သားအရမ်းမှားပြီ။ သား နောင်တရပါပြီ အဖေရယ်” လို့ တစ်ညလုံး အော်ငိုနေသတဲ့။ မနက်မိုးလင်းတော့ အဲဒီအပင် ကြီးဟာ “သား မငိုပါနဲ့တော့။ အခု သားရဲ့အမှားကိုသိလို့ အဖေ ကျေနပ်တယ်” လို့ ပြောပြီး နဂိုအတိုင်း သူ့အလိုလိုပြန်ပြီး ထောင်မတ်သွားတယ်။ အဲဒီအချိန်ကစလို့ အစ်ကိုကြီးဟာ သူ့မိန်းမ စိတ်သဘောထား ကောက်ကျစ်တာကိုသိပြီး “ဒီမိန်းမကြောင့် ငါတို့ညီအစ်ကို စိတ်ဝမ်းကွဲရ တာ” ဆိုပြီး သူ့မိန်းမကို ကွာရှင်းကာ အိမ်ပေါ်က မောင်းထုတ်လိုက်သတဲ့လေ။ အဲဒီနောက် သူ့ညီငယ်ကိုလည်း အိမ်ပေါ်ပြန်ခေါ်တင်ထားပြီး အရင်လိုညီအစ်ကိုနှစ်ဦးဟာ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် နဲ့ ဆက်ပြီးနေထိုင်သွားကြသတဲ့ကွယ်။

ဒီပုံပြင်လေးကနေပြီးတော့ တစ်မိတ်ည်းဖွား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများပင် ဖြစ်သော် လည်း ကြားလူတစ်ဦး ဝင်ရောက်လာပါက စိတ်ဝမ်းကွဲတတ်ကြကြောင်း၊ ထိုကဲ့သို့ပင် လင်မယား၊ သူငယ်ချင်းများကြားတွင်လည်း အပြင်လူတစ်ဦး ပါဝင်လာက စကားများ ရှုပ် ထွေးကာ သဘောထားကွဲလွဲတတ်ကြောင်းကို သိမြင်နိုင်ပါသည်။

အဖေပြောတဲ့ ရွှေ (ဝပုံပြင်)

တစ်ခါက အဘိုးကြီးတစ်ယောက်ရှိသတဲ့။ အဲဒီအဘိုးကြီးမှာ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) ဆိုသည့် သားနှစ်ယောက်လည်း ရှိသတဲ့။ သို့သော် အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့သည် အရွယ်ရောက်လာပြီး မည်သည့်အလုပ်ကိုမျှ မည်မည်ရရ မလုပ်တတ်ပေ။ ပေါ့ပေါ့နေ ပေါ့ပေါ့စား အဖေလုပ်သူ၏အလုပ်ကိုသာ ထိုင်၍ သုံးဖြုန်းနေသည်။ အဖေလုပ်သူက သားနှစ်ယောက်ကို ငယ်စဉ်ကတည်းက အလိုလိုက်ထားလို့ ကြီးပြင်းလာချိန်မှာ ပြန်၍ပြောဆို ဆုံးမသော်လည်း ပြော၍ ဆို၍ မရတော့ပေ။ အဘိုးအိုလည်း တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ဆိုသလို အသက်အရွယ် ပိုပို၍ အိုမင်းရင့်ရော်လာသောအခါ သားနှစ်ယောက်အတွက် အလွန်စိုးရိမ်စိတ်တွေ ဝင်လာတော့သည်။

တစ်နေ့ အဘိုးကြီးခမျာ အကြီးအကျယ်ဖျားနာသည်။ အသက်အရွယ်ကလည်း ကြီးလွန်းနေသည်ဖြစ်၍ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သေရမည်မှန်းသိလာသောအခါ သားနှစ်ယောက်ကိုခေါ်ပြီး နောက်ဆုံး စကားပြောဆိုဆုံးမလေသည်။ “သားတို့ရယ် ... အဖေ သေရတော့မယ်။ အဖေမရှိတဲ့နောက်ပိုင်းမှာ သားတို့နှစ်ယောက် ချစ်ချစ်ခင်ခင်နေကြပါ။ အလုပ်ကိုလည်း လုပ်တတ်အောင်သင်ပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်နဲ့လည်း သင့်မြတ်အောင်နေကြပါ။ အဖေ မှာချင်တဲ့ စကားကတော့ သားတို့နှစ်ယောက်လုံး လုပ်မှရမယ်။ သားတို့နှစ်ယောက်အတွက် အဖေ ဘာမှထားပေးစရာမရှိဘူး။ ရှိသမျှရွှေငွေတွေကိုလည်း အဖေ ဆေးကုတာနဲ့ ကုန်သွားပြီ။ ဒါပေမဲ့ သားတို့နှစ်ယောက် သေသေချာချာ နားထောင်ပါ။ ဟိုး ... မြင်ရတဲ့တောင်ကုန်းမှာ လေ အဖေ ရွှေမြှုပ်ထားခဲ့တာတွေရှိတယ်။ အဖေမရှိတဲ့နောက်မှာ အဲဒီရွှေတွေကို သွားတူးယူကြပါ။ ပြီးရင် အညီအမျှ ခွဲယူကြပါ” ဆိုပြီး သူတို့အိမ်ကနေ ခပ်လှမ်းလှမ်းမြင်ရတဲ့ တောင်ကုန်းကြီးတစ်ခုကို လက်ညှိုးထိုးညွှန်ပြရင်း အဘိုးကြီး အသက်ထွက်သွားလေသည်။

နေ့၊ ရက်၊ လတို့ အထိုက်အလျောက်ကြာလာသောအခါ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်မှာလည်း စားစရာသောက်စရာများ ပြတ်လပ်လာသည်။ ကြံရာမရ ဖန်ရာမရ ဖြစ်လာသောအခါ အဖေ ပြောခဲ့တဲ့စကားကို သတိရလာကြသည်။ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့သည် ဓား၊ ပေါက်တူးကိုယ်စီဖြင့် အဖေပြောသော ရွှေကို တူးယူဖို့ရန်အတွက် အိမ်မှထွက်လာကြပြီး အဖေညွှန်ပြသော တောင်ကုန်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ဓားဖြင့် တောချုံတွေကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပြီးလျှင် ပေါက်တူးကိုယ်စီဖြင့် စတင်ပေါက်ဖို့ရန် ပြင်ဆင်လိုက်ကြသည်။ အဖေပြောသောရွှေသည် ဘယ်နေရာမှန်းကိုတော့ အသေအချာအတိအကျ မသိနိုင်ကြပါ။ ထို့ကြောင့် ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်တို့သည် ဇွဲရှိရှိဖြင့် တောင်ခြေရင်းကနေ စတင်၍ အားရပါးရတူးသည်။ သို့သော်လည်း အဖေပြောသောရွှေကို မတွေ့ရသေးပါ။ အဖေ ပြော

သောရွှေကို မတွေ့မချင်း မလျှော့သောစွဲဖြင့် ဆက်လက်၍ တူးယူကြမည်ဟု ညီအစ်ကို နှစ်ယောက် သန္နိဋ္ဌာန်ချ စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထားပြီးဖြစ်သည်။ ရက်ပေါင်းလည်းများနေပြီ။ လနှင့် ပင်ချီလာပြီ ဖြစ်သည်။ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi)တို့ အဖေပြောသောရွှေကို မတွေ့ရသေး။ သူတို့နှစ်ယောက် တူးနေသည့် တောင်ကုန်းသည်ပင်လျှင် ကတုံးဖြစ်သွားပြီ။ ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်တို့ လက်ပန်းလည်း ကျလာပြီဖြစ်၍ ဝမ်းနည်းပက်လက်ဖြင့် ကိုယ်စီထိုင်ငေး ကြသည်။

တောင်ပေါ်မြေကျေးလက်ဒေသတို့၏ သဘာဝအနေအထားအရ စိုက်ပျိုးရသော ရာသီ ရောက်ရှိလာပြီဖြစ်သည်။ ရွာသားများအားလုံး ကိုယ်စီကိုယ်စီ တောင်ယာသို့သွား၍ တောင်ယာမိုးစပါးများ ကြံချနေကြပြီဖြစ်သည်။ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်တောင်ငေး မြောက်ငေး လုပ်နေကြရင်း ညီဖြစ်သူ ညီး (Nyi) က “အစ်ကိုအိုင်း (Ai) ရယ် ဟိုးဘက်တောင်ပေါ်တစ် ကြောတွေကို လှမ်းကြည့်လိုက်စမ်းပါဦး။ ငါတို့ရဲ့ရွာသားတွေဟာ ကိုယ်စီကိုယ်စီ တောင်ယာ ထဲဝင်ပြီး မျိုးစပါးတွေ ကြံချနေကြပြီ။ ငါတို့ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် တူးထားတဲ့နေရာကို လည်း လှမ်းကြည့်လိုက်စမ်းပါဦး။ တောင်ယာခင်းတောင် ဖြစ်နေပြီ။ မျိုးစပါးယူပြီးတော့ ကြံချလိုက်ရင် မကောင်းဘူးလား” ဆိုပြီးပြောရာ အစ်ကိုဖြစ်သူကလည်း “ကောင်းသားပဲ” ဆိုပြီး ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် သူတို့ပေါက်ထားတဲ့ တောင်ကုန်းကြီးပေါ်ကို စပါးမျိုးစေ့တွေ ကြံချ ကြပြီး စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြင့် အိမ်သို့ ပြန်သွားကြလေသည်။

တစ်ရက်ပြီး၍နောက်တစ်ရက်၊ တစ်လပြီး၍နောက်တစ်လ နေ့ရက်များ ပြောင်းရွှေ့ လာသလို ရာသီလည်း တရွေ့ရွေ့ကူးပြောင်းနေပြီ ဖြစ်သည်။ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် အိမ် ထဲမှာ အောင်းနေတာ ကြာပြီဖြစ်သော်လည်း အဖေပြောသောရွှေကိုတော့ သူတို့ခမျာ စိတ်ထဲ မေ့ပျောက်၍မရသေးပေ။ အဖေညွှန်းသည့်တောင်ကုန်းမှာ မတွေ့သေးသော်လည်း အခြား နောက်ထပ် နီးစပ်ရာတောင်ကုန်းတစ်ခုခုမှာများ ရှိကောင်းရှိလေမလား။ အဖေညွှန်ပြတာ များမှားနေသလားဆိုပြီး၊ လားပေါင်းများစွာနှင့် တွေးရင်းတွေးရင်း ရလိုငြား မရတော့လည်း အညောင်းအညာပြေပေါဆိုပြီး ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် အဖေပြောသောရွှေကို ထပ်မံ၍ တူးဖော် ရှာဖွေဖို့ရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့သည် ပေါက်ပြားတစ်ယောက်တစ်လက် ကိုယ်စီထမ်းကြရင်း တောင်ကုန်းရှိရာသို့ ချီတက် သွားကြသည်။

တောင်ကုန်းအနီးသို့ရောက်သောအခါမှာ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့သည် ထူးဆန်း အံ့ဖွယ်မြင်ကွင်းကြီးတစ်ခုကို နီးကပ်စွာ မြင်တွေ့လိုက်ရသည်။ အိုင်း (Ai) နှင့် ညီး (Nyi) တို့ တူးထားခဲ့သော တောင်ကုန်းတစ်လုံးမှာ ဝင်းဝါပြီး ရင့်မှည့်နေသော စပါးခင်းကို မြင် တွေ့လိုက်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအခါမှာ အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူ အိုင်း(Ai) က ညီဖြစ်သူ ညီး (Nyi)

၏ပခုံးကိုဖက်ရင်း ပြောဆိုလိုက်ပုံမှာ “ညီလေးရယ် ... ငါတို့ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် ရွှေတူး စရာမလိုတော့ပါဘူး။ အဖေပြောတဲ့ရွှေက ဒါပဲ” ဆိုပြီး ညီဖြစ်သူ ညီး (Nyi) ကို ဝင်းဝါနေသော စပါးခင်းအား လက်ညှိုးထိုးပြရင်း ပြောလိုက်သည်။ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် ဝင်းဝါနေသော ရွှေစပါးခင်းထဲတွင် တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ဖက်နမ်းရင်း ပျော်မဆုံး မော်မဆုံး ဖြစ်နေကြပါပေပြီ။

အဆိုပါပုံပြင်ကို ဖတ်ရှုရခြင်းအားဖြင့် ဖခင်ဖြစ်သူက သားဖြစ်သူများအား ချစ်ခင်စည်းလုံးစေရန်၊ အလုပ်အားတန်ဖိုးထား၍ လုပ်ကိုင်ကြစေရန်နှင့် ရွှေအိုးတူးဖော်ရရှိသကဲ့သို့ ကြီးပွားချမ်းသာကြစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း အတုယူဖွယ် သင်ခန်းစာများ ရရှိစေပါသည်။

ကြည်ဇေသော်

စုစည်းတင်ပြသည်။

တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ရိုးရာဓလေ့ပုံပြင်များ စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

လေးစားဖွယ်ရာ ဧကရာဇ်ဘုရင်တို့၏ သူရဲကောင်းချစ်စိတ်(မွန်)

ajrjye၀၀၀

“ ရာဇမိရာဇ်လည်း အကြောင်းစုံသိရှိကာ ပြုံးတော်မူပြီး
 မိဖုရားကို ငါမနှမြော၊ သူရဲကောင်း လဂွန်းအိမ်ကိုသာ
 နှမြောသည်ဟု မိန့်လေသည်။ အမတ်ကြီးများ
 ငါတို့ ဧကရာဇ်မင်းတို့သည် သူရဲကောင်းကို ချစ်သည်၊
 မိဖုရားကိုလည်း ချစ်သည်။ သို့သော် သူရဲကောင်းကို
 ပို၍ချစ်သည်။ မိဖုရားဆိုသည်မှာ ငါတို့၏သာယာမှုအတွက်
 အဖော်အဖက်ဖြစ်သည်။ သူရဲကောင်းဆိုသည်မှာ
 ရန်သူများကို တွန်းလှန်ရန်အတွက် အဖော်အဖက်ဖြစ်သည်။
 ဧကရာဇ်မင်းတစ်ဆူအတွက် ချောမောလှပသော
 မိဖုရားတစ်ပါးကို ရှာတွေ့ရန် မခက်။ လဂွန်းအိမ်ကဲ့သို့သော
 သူရဲကောင်းတစ်ယောက်ကို ရှာဖွေရရှိရန် ဆိုသည်မှာ
 ခက်ခဲလှသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် ငါ၏သူရဲကောင်း
 အလိုရှိသည့်အတိုင်း မိဖုရား ဒလသုဒမ္မာယာကို
 လဂွန်းအိမ်ထံသို့ ပို့စေဟု မိန့်ဆိုလေသည် ”

တစ်ခါတွင် ရာဇမိရာဇ်သည် ပုသိမ်ကိုတိုက်ရန် ခက်သဖြင့် စစ်ဗျူဟာသဘောအရ မြောင်းမြကို တိုက်ရန် ပြင်ဆင်သည်။ ထိုသို့ပြင်ဆင်စဉ် သူရဲကောင်း လဂွန်းအိမ် အား စိတ်ဓာတ်မြင့်မားလာစေရန် ရည်သန်၍ ၎င်းသုံး ဆောင်သည့် ရွှေကွမ်းအစ်တော်ကို ကွမ်းထည့်စေပြီး မိဖုရားငယ် မွေးသင် ခေါ် ဒလသုဒ္ဓမာယာအား လဂွန်းအိမ် ထံ ဆက်သစေ၏ ။

လဂွန်းအိမ်လည်း မိဖုရားထံမှ ကွမ်းကို သုံးဆောင် ပြီးနောက် တပ်စခန်းသို့ပြန် ရောက်သည့်အခါ စဉ်းစား၏။

ငါသခင်၏အချစ်ကို စမ်းလိုသည်။ အမှန်တကယ် ချစ်တော်မူသည်မှန်ပါက ငါ၏ အသက်ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ အရှင်၏အမှုတော်ကို ထမ်းတော့မည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချ၏ ။ ထို့နောက် နေမကောင်းဟန်ပြုကာ စစ်မထွက်ဘဲနေလေ သည်။ ထိုစဉ် အမတ်ကြီးနှစ်ဦးဖြစ်သည့် အမတ်ဒိန်နှင့် သမိန်မြန္တတို့က တပ်ကို လှည့်လည်၍ စစ်ဆေးသည်။ လဂွန်းအိမ် စစ်မထွက်ကြောင်းသိ၍ အကျိုးအကြောင်း မေးရာ လဂွန်းအိမ်က အရှင်၏မိဖုရား ဒလသုဒ္ဓမာယာက ၎င်းထံ ကွမ်းဆက်လာစဉ် ရင်ဝတ်တန်ဆာလျော့ကျသဖြင့် မိဖုရား၏အလှအပကို မြင်မိပါသည်။ ထိုသို့မြင်မိရာမှ အာရုံ၌ ကပ်ငြိနေသဖြင့် မအိပ်နိုင်၊ မစားနိုင်ဖြစ်ပြီး စစ်မထွက်နိုင် ဖြစ်နေရပါသည်ဟု ဆိုလေသည်။

“ ငါသခင်၏ အချစ်ကို စမ်းလိုသည်။ အမှန်တကယ် ချစ်တော်မူသည် မှန်ပါက ငါ၏ အသက်ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ အရှင်၏အမှုတော်ကို ထမ်းတော့မည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချ၏ ”

ထိုအခါ အမတ်ကြီးနှစ်ဦးကလည်း ငါ့တူ လဂွန်း အိမ်သည် စစ်တပ်၏ခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သည်။ ဘုရင် က မြို့ရွာများကို စားစေသည်အထိ သူကောင်းပြု ခြင်း ခံထားရသူလည်း ဖြစ်သည်။ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံး၏ အမှား အမှန်ကို မသိပေဘူးလား။ အရှင်၏ကျေးဇူးကို စိတ်နှင့်ပင် မပြစ်မှားကောင်းပေဘူး။ တဏှာစိတ်ထား၍ မပြောသင့် သည်ကို ပြောဆိုခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကို ဖျက်ဆီးသည့် အကြံဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ တူတော်၏စိတ်ကိုပြင်ရန် ဆိုဆုံး မလေသည်။

ထိုအခါ လဂ္ဂန်းအိမ်က မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ယုတ်ညံ့သည့်စိတ်ဟု ဆိုရသနည်း ဟု မေးမြန်းရာ အမတ်ကြီးနှစ်ဦးက ငါတို့သည် ရာဇမိရာဇ်အပါးတွင် စစားနေရသူများ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပါရမီဖြည့်ဖက်များ ဖြစ်သည်။ အရှင်၏ကျေးဇူးမှာ ကြီးမား လှသည်။ လဂ္ဂန်းအိမ်ကိုလည်း ဆုလာဘ်များစွာ ချီးမြှင့်ထားသည်။ ရှေ့နောက် မဆင်ခြင်ဘဲ အရှင်၏ မိဖုရားအား လိုချင်သည်ဆိုသည်မှာ အရှင်၏စည်းစိမ်ဥစ္စာကို လုယူခြင်းပင် ဖြစ် သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကျေးဇူးရှင်ကို ကျေးဇူးကန်းသည့် ယုတ်မာသည့်အကြံပင် ဖြစ် သည်ဟု ဆိုသည်။

ထိုအခါ လဂ္ဂန်းအိမ်သည် အမတ်ကြီးနှစ်ဦးအား မိဘက သားသမီးကို ဆိုဆုံးမသကဲ့ သို့ သြဝါဒစကားအမျိုးမျိုး ဥပမာပေးကာ ဆိုဆုံးမခြင်းအတွက် ကျေးဇူးကြီးမားလှပါသည်။ သို့သော် မိဖုရား၏အလှကို မြင်မိသည့်အချိန်မှစ၍ ကျွန်ုပ်၏ခန္ဓာတံတိုင်းကြီး ပြိုလဲခဲ့ရသည်။ အိပ်၍လည်း မရ၊ စား၍လည်းမဝင် ဖြစ်ရသည်။ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ မည်သို့ပင်ကြည့်ကြည့် မိဖုရား၏အလှကိုသာ မြင်နေရပါတော့သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အရှင်သခင်၏စိမ့်မှုကြောင့် ဖြစ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အာရုံတစ်ခုအပေါ် စွဲလမ်းနေခြင်းမှာ အသက်ကိုပင် မငဲ့ကွက်နိုင်တော့သည့် အခြေအနေဖြစ်နေပါသည်ဟု ပြန်လည်တုံ့ပြန်လေသည်။

အမတ်ကြီးနှစ်ဦးသည်လည်း ငါတို့သည် လဂ္ဂန်းအိမ်ကို ဖျောင်းဖျာပြောဆိုသော်လည်း မရဘဲ အချက်အလက်များနှင့် တုံ့ပြန်၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်ထံ လျှောက်ထားစေလိုသလားဟု မေးရာ လဂ္ဂန်းအိမ်က ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာအတိုင်း လျှောက်ထားရန် ဆိုလေသည်။

အမတ်ကြီးနှစ်ဦးသည် အချင်းချင်းတိုင်ပင်ကြပြီး ရာဇမိရာဇ်ထံ ပြန်လာကာ အကြောင်းစုံ လျှောက်ထားကြ၏။

ရာဇမိရာဇ်လည်း အကြောင်းစုံသိရှိကာ ပြုံးတော်မူပြီး မိဖုရားကို ငါ မနှမြော၊ သူရဲကောင်း လဂ္ဂန်းအိမ်ကိုသာ နှမြောသည်ဟု မိန့်လေသည်။ အမတ်ကြီးများ ငါတို့ ဧကရာဇ်မင်းတို့သည် သူရဲကောင်းကို ချစ်သည်၊ မိဖုရားကိုလည်း ချစ်သည်။ သို့သော် သူရဲကောင်းကို ပို၍ချစ်သည်။ မိဖုရားဆိုသည်မှာ ငါတို့၏သာယာမှုအတွက် အဖော်အဖက် ဖြစ်သည်။ သူရဲကောင်းဆိုသည်မှာ ရန်သူများကို တွန်းလှန်ရန်အတွက် အဖော်အဖက် ဖြစ် သည်။ ဧကရာဇ်မင်းတစ်ဆူအတွက် ချောမောလှပသော မိဖုရားတစ်ပါးကို ရှာတွေ့ရန် မခက်။ လဂ္ဂန်းအိမ်ကဲ့သို့သော သူရဲကောင်းတစ်ယောက်ကို ရှာဖွေရရှိရန် ဆိုသည်မှာ ခက်ခဲ လှသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် ငါ၏သူရဲကောင်း အလိုရှိသည့်အတိုင်း မိဖုရားဒလသုဒ္ဓမာယာ ကို လဂ္ဂန်းအိမ်ထံသို့ ပို့စေဟု မိန့်ဆိုလေသည်။

လဂ္ဂန်းအိမ်လည်း မိဖုရားအားလာပို့သည်ဟု သတင်းရလျှင်ချင်း ရွှေပန်း ငွေပန်း တို့ဖြင့် စုံလင်စွာ ပြင်ဆင်၍ ထားလေသည်။

မိဖုရားလာသည်ကို မြင်သောအခါ လက်အုပ်ချီ၍ ကန်တော့၏။ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ များလည်း ဆက်သသည်။ အမတ်ကြီးနှစ်ဦးကိုလည်း ရှိခိုး၍ လက်ဆောင်များပေးလေ သည်။

ထို့နောက် လဝွန်းအိမ်သည် အရှင်၏စိတ်ကို စမ်းလိုခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း၊ မိဖုရားကြီး အပေါ် စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြစ်မှားမိခဲ့သည်ကို ခွင့်လွှတ်ရန် တောင်းပန်ကြောင်း၊ အမတ်ကြီးနှစ်ဦးကလည်း မိဖုရားကြီးကို လာလမ်းအတိုင်း ပြန်လည် ခေါ်ဆောင်သွားစေလိုကြောင်း၊ ယခုအခါ အတွင်းစစ်ကို အောင်မြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ အပြင်စစ်ကို မအောင်မြင်စရာ အကြောင်းမရှိတော့ကြောင်း၊ အရှင်၏ကျေးဇူးအား အသက်ကို ပဓာန မထားဘဲ ထမ်းရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုပြီး ရာဇဓိရာဇ်ရှိရာသို့ မျှော်မှန်းပြီး ဦး သုံးကြိမ် ချလေသည်။

အမတ်ကြီးနှစ်ဦးနှင့် မိဖုရားကြီးတို့လည်း ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ကြရသည်။ လဝွန်းအိမ် မှာသမျှကိုလည်း ရာဇဓိရာဇ်ထံ တစ်လုံးမကျန် လျှောက်ထားကြလေသည်။

လဝွန်းအိမ်လည်း စစ်မောင်းခရာများကို တီးစေပြီး အောင်သံပေးကာ လှေတပ်ကို ချီတက်စေ၏။ စစ်ပရိယာယ်ကိုသုံး၍ တိုက်ခိုက်ရာ ပုသိမ်တပ်ကို အနိုင်ရရှိခဲ့လေသည်။

ရာဇဓိရာဇ်လည်း လဝွန်းအိမ်သည် ငါမှာလိုက်သည့်အတိုင်း စီရင်တိုက်ခိုက်ခဲ့၍ ပုသိမ်တပ်ကို အနိုင်ရရှိခဲ့လေပြီဟုဆိုကာ ကျေနပ်အားရတော်မူလေသည်။

ရာဇဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကိုဖတ်ရင်း အရှင်ဖြစ်သူ၏သူရဲကောင်းအပေါ် ချစ်ခင် မြတ်နိုး တန်ဖိုးထားစိတ်၊ သူရဲကောင်း၏အရှင်သခင်အပေါ် ကျေးဇူးသိတတ်မှု၊ တာဝန်ကျေပွန် မှုနှင့် ရဲစိတ်ရဲမာန် ပြည့်ဝမှုတို့ကို အထူးလေးစားဖြစ်ရသည်။

မြေပြန့်သား

ရာဇဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း (နိုင်ပန်းလှ) စာအုပ်မှ ကိုးကားဖော်ပြပါသည်။

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားအဆိုတော်
ခိုင်းထီးဆိုင် (ရှမ်း)

http://

“မန္တလေး ဗဟိုတေးသံသွင်းတွင် သွင်းခဲ့သော စီးရီးမှာ
ပထမဆုံးဖြစ်သည်က တစ်ကြောင်း၊
စကားပြောရာတွင်လည်း
ရှမ်းသံအလွန်ဝဲသည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့်
မအောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း၊
တတိယစီးရီးအဖြစ်
“မန္တလေးရောက် ရှမ်းတစ်ယောက်” စီးရီးမှစ၍
လွန်စွာ ပေါက်သွားပြီး
မြန်မာ့ဂီတလောကတွင် ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်နိုင်သူ
အဖြစ်လည်း မှတ်တမ်းဝင်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်”

ကျွန်မကို အားလုံးက ယောက်ျားလေး တစ်ယောက်လို့ပဲ မြင်ကြသည်။ ဂစ်တာနှင့် အဆိုကိုလည်း အစ်ကို၏ကောင်းမှုဖြင့် ကောင်းမွန်ပိုင်နိုင်စွာ ဆိုတတ်၊ တီးတတ်ပါသည်။ အသက်အရွယ်တစ်ခုအရ စီးပွားရှာသောအချိန်တွင် စာရေးခြင်းအတတ်ပညာ၊ သတင်းလိုက်ခြင်းအတတ်ပညာတို့ဖြင့် မီဒီယာလောကသို့ ရောက်ခဲ့ပြီး နာမည်ကြီးမဟုတ်သော်လည်း နာမည်ရ မီဒီယာသမားအဖြစ် ရပ်တည်နေသူ ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်မတွင် ဖခင်ကဲ့သို့ မေတ္တာထားရာ ချစ်ရခင်ရာ၊ တိုင်ပင်ရသောသူတစ်ဦး ရှိပါသည်။ သူ့ကို ကျွန်မရော ကျွန်မခင်ပွန်းကပါ “ပါပါ” ဟု ခေါ်ပါသည်။ တစ်နေ့ ပါပါနှင့်အအေးဆိုင်တစ်ဆိုင် တွင်ထိုင်၍ စကားပြောဖြစ်ပါသည်။ အအေးဆိုင် တွင်ရှိသော တီဗွီများမှ စိုင်းထီးဆိုင်တစ်ယောက် ဂစ်တာလေးကို လွယ်၍ “မောင့်လပြည့်ဝန်း” ကို ဆိုလျက်ရှိသည်။ ပါပါက စိုင်းထီးဆိုင်မှာ တကယ့် ပါရမီရှင် အဆိုရှင်တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်းမှ အစချီ၍...။

“အအေးဆိုင်တစ်ဆိုင်တွင် ထိုင်၍စကားပြောဖြစ်ပါသည်။ အအေးဆိုင်တွင်ရှိသော တီဗွီများမှ စိုင်းထီးဆိုင်တစ်ယောက် ဂစ်တာလေးကိုလွယ်၍ “မောင့်လပြည့်ဝန်း” ကို ဆိုလျက်ရှိသည်။ ပါပါက စိုင်းထီးဆိုင်မှာ တကယ့် ပါရမီရှင် အဆိုရှင်တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်းမှ အစချီ၍...”

စိုင်းထီးဆိုင်တွင် မောင်နှမ (၅) ဦးရှိကြောင်းနှင့် အကြီးဆုံးသားဖြစ်ပြီး ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းလင်းခေးမြို့တွင် အဖ ဦးနန္ဒာ၊ အမိ ဒေါ်နန်းအိန်တို့မှ ၁၉၅၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သူဖြစ်ကြောင်းတို့အပြင် ငယ်မည်မှာ စိုင်းတင်ဦးဟူ၍လည်း ထည့်သွင်းပြောကြားပါသည်။ ငယ်စဉ်က လင်းခေးတွင် စတင်ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီးနောက် လွယ်လင်ရှိ Sacred Heart Convent Hight School တွင် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားအဖြစ် တက်ရောက်၍ ပညာဆည်းပူးခဲ့ရပြန်ပါသည်။ Christian ကျောင်းဖြစ်သဖြင့် အမည်မှာလည်း ရစ်ချက်နန္ဒဟု တွင်ပေတော့သည်။ ယင်းကျောင်းတွင် စစ္စတာပီးယားလက်ဆောင် ပေးသော နိုင်လွန်ကြိုးလေးချောင်းတပ် ယူကလီးလီးတူရိယာကို တီးခွင့်ရခဲ့ပြီး ဂီတနှင့် စတင်ရင်းနှီးခွင့်ရခဲ့ကြောင်းတို့ကို တစ်ဆက်တည်း ပြောပြပါသည်။

စိုင်းထီးဆိုင် ဆယ်တန်းရောက်သော နှစ်တွင် နွေရာသီစာတတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုနှင့် ကြုံခဲ့ကြောင်း၊ ရှမ်းစာအား မူသစ်၊ မူဟောင်း မည်သည့်မူနှင့်သင်ကြားကြမည်ကို ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ကြီးမြို့တွင် ညီလာခံတစ်ခု ကျင်းပရာ ထိုညီလာခံတွင် စိုင်းခမ်းလိတ်နှင့် စတင် သိကျွမ်းခွင့်ရခဲ့ကြောင်းနှင့် ထိုနှစ်ဦးသိကျွမ်းခွင့်ရခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်လွှား မြန်မာသံစဉ်ခေတ်တစ်ခေတ် အစပျိုးခဲ့ကြောင်းကို ထိုအချိန်က သူတို့နှစ်ဦးစလုံး မသိခဲ့ ကြကြောင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းပြောဆိုပါသည်။

မန္တလေး ဗဟိုတေးသံသွင်းတွင် သွင်းခဲ့သော စီးရီးမှာ ပထမဆုံးဖြစ်သည်ကတစ်ကြောင်း၊ စကားပြောရာတွင်လည်း ရှမ်းသံအလွန်ဝဲသည်ကတစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် မအောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း၊ တတိယစီးရီးအဖြစ် “မန္တလေးရောက် ရှမ်းတစ်ယောက်” စီးရီးမှစ၍ လွန်စွာပေါက်သွားပြီး မြန်မာ့ဂီတလောကတွင် ခိုင်ခိုင်မာမာ ရပ်တည်နိုင်သူအဖြစ်လည်း မှတ်တမ်းဝင်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

၁၉၇၃ မှ ၂၀၀၇ အထိ စီးရီးများကို အဆက်မပြတ်သီဆိုခဲ့သူဖြစ်ပြီး ၁၉၇၃၊ ၁၉၇၉၊ ၁၉၉၂၊ ၁၉၉၉၊ ၂၀၀၃ နှင့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်များတွင် တေးစီးရီးထုတ်လုပ်မှု မရှိသော်လည်း ထူးထူးခြားခြား ၁၉၉၅ ခုနှစ် တစ်နှစ်တည်းတွင် စီးရီး ၅ ခွေကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၉၆ တွင် တေးစီးရီး ၆ ခွေနှင့် ၁၉၉၄ နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တို့တွင် တေးစီးရီး ၇ ခွေကို သွင်းနိုင်ခဲ့သူအဖြစ် မှတ်တမ်းများ ရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်အထိ တေးစီးရီးများကို ဆက်လက်သီဆိုလုပ်ကိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်းအနေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ စုံတွဲ၊ အဖွဲ့လိုက်အနေတို့ဖြင့်ပါ စီးရီးပေါင်း ၇၀ ခန့် သွင်းယူခဲ့ဖူးသူဖြစ်ကြောင်း၊ ဗွီဒီယိုဇာတ်ကားပေါင်း ၃ ကားကိုလည်း ရိုက်ကူးဖူးခဲ့ပါကြောင်းကို

“စိုင်းထီးဆိုင် ဆယ်တန်းရောက်သောနှစ်တွင် နွေရာသီ စာတတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုနှင့် ကြုံခဲ့ကြောင်း၊ ရှမ်းစာအား မူသစ်၊ မူဟောင်း မည်သည့်မူနှင့် သင်ကြားကြမည်ကို ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ကြီးမြို့တွင် ညီလာခံတစ်ခုကျင်းပရာ ထိုညီလာခံတွင် စိုင်းခမ်းလိတ်နှင့် စတင် သိကျွမ်းခွင့်ရခဲ့ကြောင်းနှင့် . . . ”

ရှင်းလင်းပြောပါသည်။

မည်မျှပင် အဆိုကောင်း၍ မည်မျှပင် ပရိသတ်ရှိစေကာမူ မြတ်စွာဘုရားတောင်မှ မလွန်ဆန်နိုင်သော သေမင်း၏ခေါ်ဆောင်ရာသို့ ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးတွင် ဆေးကုသမှု ခံယူ နေစဉ် ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့ နံနက် ၅:၄၅ နာရီအချိန်တွင် ချစ်ရပါသော တေး ချစ်သူပရိသတ်ကြီး၊ ချစ်ဇနီးနှင့်အတူ ချစ်သားတစ်ဦး၊ ချစ်သမီးနှစ်ဦးတို့ကို ထာဝရကျော့ခိုင်း ၍ သံသရာလမ်းသို့ ဆက်လက်လျှောက်လှမ်း ထွက်ခွာသွားကြောင်းကိုပါ ပြောပြခဲ့သည် တို့ကို ကြားခဲ့ရပါပေတော့သတည်း။

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတေးသံရှင်ကြီး စိုင်းထီးဆိုင် ကောင်းရာသုဂတိ လားပါစေ။

မျိုးချစ်သူ

Wikipedia မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြသည်။

မြန်မာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းများမှ အနားယူခွင့်မရနိုင်သည့်
ဗိုလ်ကြီးအောင်ဆန်းသူရိယ တိုက်ချွန်း (ချင်း)

oeɣkɔ̃kɔ̃t nmaɣr)

“ဗြိတိသျှတပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့်အတွက်
ဗြိတိသျှအစိုးရကလည်း ဘီဂျီအမ် ခေါ် မြန်မာပြည်စစ်မြေပြင်
အမှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်
လွတ်လပ်ရေး နှစ်ပတ်လည်တွင် သူရဘွဲ့တံဆိပ်ကို
ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အောင်ဆန်းသူရိယဘွဲ့
ရရှိခဲ့ပြီး ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး
မန်းဝင်းမောင်က အောင်ဆန်းသူရိယဘွဲ့တံဆိပ်ကို
ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အောင်ဆန်းသူရိယဘွဲ့ ချီးမြှင့်
ခံရသူ(၆)ဦးတွင် ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည်
အသက်ရှင်လျက်ရရှိသည့်
တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်”

၁၉၂၃ ခုနှစ် ဆောင်းရာသီတွင် ချင်းပြည်နယ် ဗေရင်းရွာ၌ နောင်တစ်ခတ်တွင် အောင်စစ်သည် ဖြစ်လာမည့် သူရဲကောင်းတစ်ဦးကို မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ မြန်မာ့သမိုင်း၌ ဗိုလ်ကြီး အောင်ဆန်း သူရိယဘွဲ့ ရရှိမည့် တိုက်ချွန်းဆိုသည့် ချင်းတိုင်းရင်းသား ကလေးငယ် တစ်ဦးပင်ဖြစ်သည်။

“တောက်မည့်မီးခဲ အရှိန်နှင့်ရဲရဲ” ဆိုသည့် အတိုင်း တိုက်ချွန်းသည် ငယ်စဉ်ကပင် လက်ထဲကခဲနှင့်ပင် အပင်ပေါ်တွင် နားနေသည့်ငှက်ကို မှန်အောင် ပစ်နိုင်သူ ဖြစ်သည်။ မွေးချင်း သုံးယောက်ရှိရာ အစ်မဖြစ်သူရော၊ ညီမဖြစ်သူပါ ငယ်စဉ်ကတည်းက ဆုံးပါးသွား ခဲ့ကြသည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာလည်း ၎င်းလေးနှစ်သားအရွယ်တွင် ကွယ်လွန်သွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တိုက်ချွန်းတစ်ယောက် ငယ်စဉ်ကပင် တစ်ကိုယ်တည်း ရုန်းကန်ခဲ့ရသူဖြစ်သည်။

ဖခင်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် မိခင်ဖြစ်သူမှာ နောက်အိမ်ထောင်ပြုခဲ့သည်။ ပထွေး ဖြစ်သူနှင့် အတူနေရန် အဆင်မပြေသဖြင့် ဦးလေးဖြစ်သူထံတွင် ခိုကပ်နေခဲ့ရသည်။ ဦးလေး ဖြစ်သူ၏ တောင်ယာ အလုပ်ကို ကူညီလုပ်ကိုင်ရင်း စာသင်ကျောင်းတက် ခွင့်ရလေသည်။ ထို့နောက် မတူပီမြို့ အစိုးရမူလတန်းကျောင်းတွင် လေးတန်းအထိ ချင်းစာသင်ကြားခဲ့ သည်။

အသက် ၁၆ နှစ်တွင် စစ်ထဲသို့ ဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် မိတ္ထီလာမြို့ရှိ ဘားမား ရိုင်ဖယ်တပ်၊ တပ်ရင်း (၅) တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ တပ်ရင်း (၅) တွင် ဗမာတပ်ခွဲ၊ ကချင်တပ်ခွဲနှင့် ချင်းတပ်ခွဲများ ပါဝင်သည်။ တပ်ထဲတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် လူနာထမ်း၊ ဘင်ခရာတီး၊ ထမင်းချက် စသည့် အလုပ်မျိုးစုံ လုပ်ခဲ့ဖူးသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလနှင့် ကြုံခဲ့ရသည်။ ဂျပန်တို့က တရစပ်လိုက် ၍ တိုက်ခိုက်သည်။ ဗြိတိန်တို့ စစ်ရှုံးပြီးနောက် တပ်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သောအခါ တပ်ထဲ သို့အတူ ဝင်ခဲ့ကြ သည့်အပေါင်းအသင်းများသည် ချင်းတောင်သို့ ပြန်ခဲ့ကြလေသည်။ သို့သော် တိုက်ချွန်းတစ်ယောက် ချင်းအမျိုးသား ဗိုလ်မှူးကပ်ကျောင်းနှင့်အတူ အိန္ဒိယသို့ လိုက်ပါ သွားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယတွင်နေစဉ် မဟာမိတ်တို့၏အစီအစဉ်အရ ဂျပန်တို့၏လှုပ်ရှားမှု သတင်းယူရန် မြန်မာပြည်သို့ အကြိမ်ကြိမ်ရောက်ခဲ့သည်။ ကာလကတ္တားမြို့တွင်ပင် လေထီးခုန်သင်တန်း၊ လျှို့ဝှက်ထောက်လှမ်းရေးပညာသင်တန်း၊ ကွန်ပါအိမ်မြှောင် အသုံးချနည်းပညာ၊ မြေပုံဖတ် ပညာ၊ သတင်းထောက်လှမ်းမှုပညာ၊ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်းဖြင့် သတင်းပို့နည်း စသည့် စစ်သား ကောင်းတို့ တပ်အပ်သည့် ပညာရပ်မျိုးစုံ သင်တန်းတို့ကို တက်ခွင့်ရခဲ့သည်။

သူပါဝင်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် လေထီးတပ်ဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သောအခါ ချင်း တပ်ရင်းသို့ ပြန်ခဲ့ရသည်။ မြန်မာပြည်ပြန်ရောက်ပြီး ချင်းသနက တပ်ရင်း(၁)၏ ဦးစီးတပ်ခွဲ တွင် တပ်ကြပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တပ်စုတပ်ကြပ်ကြီး အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ရခိုင်အလံနီများက လူသူလက်နက်အစုံဖြင့် လာရောက် တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုလည်း တပ်တွင်းရှိ အင်အား(၄၀)ဖြင့် အောင်မြင်စွာ ခုခံတွန်းလှန်နိုင်ခဲ့ သည်။ အတွေ့အကြုံရှိသူပီပီ စစ်နည်းဗျူဟာကို ပိုင်နိုင်စွာ အသုံးချနိုင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်း သောင်းကျန်းသူများ ဆူပူထကြွလာချိန်၊ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ် ပါတီ တောခိုသွားချိန်၊ ကရင်သောင်းကျန်းသူများ ဆူပူနေချိန်တွင် ဗမာတပ်မတော်ကို အင်အား ဖြည့်တင်းရန် လိုအပ်လာခဲ့သည်။ တပ်သားဟောင်းများထဲမှ အရည်အချင်း ရှိသူများကို ရာထူးတစ်ဆင့်စီ တိုးမြှင့် ပေးခဲ့သည်။ ထိုအခါ ရခိုင်ပြည်နယ်၌ တိုက်ပွဲအတွေ့ အကြုံ များခဲ့သော တိုက်ချွန်းကိုလည်း အရေးပေါ်ပြန်တမ်းဝင် အရာရှိ ဒုဗိုလ်အဆင့်သို့ တိုးမြှင့်ခန့်ထားခဲ့သည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အမှောင်မိုက်ဆုံးသောကာလများ ဖြစ် သည်။ နိုင်ငံအနှံ့တွင် သူပုန်များ မှိုလို ပေါက်နေချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ၊ ကေအင်ဒီအို၊ ဗမာ့တပ်မတော်မှ တပ်ရင်းတချို့၊ ရဲဘော်ဖြူ စသည်ဖြင့် ရောင်စုံသူပုန်များ သောင်းကျန်းနေချိန် ဖြစ်သည်။

ရန်ကုန်မြို့ကို အများဆုံးအန္တရာယ်ပေးနေသော သူပုန်မှာ ကရင်သောင်းကျန်းသူ များ ဖြစ်သည်။ ဖဆပလ အစိုးရသည် ကရင်သူပုန်များကို ကိုင်တွယ်ရခက်လာသည်။ ကရင်သောင်းကျန်းသူများနှင့် တပ်မတော်တို့ ထိပ်တိုက်တိုး ခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် ဦးသော်ပန်းကန်စက်တိုက်ပွဲနှင့် ဦးစက္ကိန်ကျောင်းဝင်း အတွင်းရှိ ခံတပ်ကို ပြောက်ကျားစစ်ဗျူဟာ အသုံးပြုပြီး ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့ သူ ဖြစ်သည်။ စွပ်ကျယ်စက်ခံတပ် သံတံခါးကြီးကို ဂျစ်ကားဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ဝင်တိုက်ပြီး ဖွင့်ခဲ့ပုံကို ဖတ်ရသည်မှာ စိတ်လှုပ်ရှားစရာ ကောင်းလှသည်။ စွပ်ကျယ်စက်ကို တိုက်ပြီး နောက်တစ်နေ့တွင် အင်းစိန်မြို့ကို အစိုးရတပ်များက ပြန် သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ အင်းစိန်မြို့ကို ပြန်သိမ်းနိုင်ရန်အတွက် အတားအဆီးဖြစ်နေသည့် စွပ်ကျယ်စက်ခံတပ်ကို ဖြိုဖျက် ရာတွင် ဗိုလ်တိုက်ချွန်း၏အခန်း ကဏ္ဍမှာ အထူးအရေးပါလှသည်။

ထိုစဉ်က ရန်ကုန်အစိုးရဟုပင် အခေါ်ခံနေရသည့် အခြေအနေမှ လွတ်မြောက် အောင် စွမ်းဆောင်ရာတွင် ချင်းတိုင်းရင်းသား ဗိုလ်တိုက်ချွန်း၏စွန့်လွှတ်စွန့်စားစိတ် ဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့မှုမှာ မြန်မာ့သမိုင်းတွင် မေ့ပျောက်၍ ရနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

ဗိုလ်တိုက်ချွန်းသည် စစ်ရေးအမြင်ရှိသူ ဖြစ်သည်။ တာဝန်ပေးသည်နှင့် ရန်သူစခန်း ကို မည်သို့ချဉ်းကပ်တိုက်ခိုက်ရမည်ကို လေ့လာသည်။ ထို့နောက် အစီအစဉ်ရေးဆွဲ သည်။ အစီအစဉ်အတိုင်းလည်း တိတိကျကျ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ တိုက်ခိုက်တတ်သူဖြစ်သည်။ လျင်မြန်ဖျတ်လတ်သူလည်း ဖြစ်သည်။

အင်းစိန်တိုက်ပွဲ၊ ထန်းတစ်ပင်တိုက်ပွဲ၊ မှော်ဘီတိုက်ပွဲတို့တွင် ဗိုလ်တိုက်ချွန်းပါဝင် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် ချင်းသနက(၁)၏စစ်ရေးစွမ်းဆောင်ရည်များမှာ မှတ်ကျောက်တင်ထိုက် ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ နေပူမိုးရွာမရှောင် နိုင်ငံတော်အတွက် အသက်ကို ပဓာနမထားဘဲ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည့် ဗိုလ်တိုက်ချွန်း၏စွန့်လွှတ်စွန့်စားမှုများကို နိုင်ငံတော်ကလည်း အသိအမှတ်ပြုပြီး ဘွဲ့တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့်အတွက် ဗြိတိသျှအစိုးရကလည်း ဘီဂျီအမ် ခေါ် မြန်မာပြည် စစ်မြေပြင် အမှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၉

ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေး နှစ်ပတ်လည်တွင် သူရဲဘွဲ့ တံဆိပ်ကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အောင်ဆန်းသူရိယာဘွဲ့ ရရှိခဲ့ပြီး ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး မန်းဝင်းမောင်က အောင်ဆန်းသူရိယာ ဘွဲ့ တံဆိပ်ကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အောင်ဆန်းသူရိယာဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခံရသူ ခြောက်ဦးတွင် ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် အသက်ရှင်လျက်ရရှိသည့် တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။

ရှမ်းပြည်နယ် ကျိုင်းတုံဘက်တွင် တာဝန်ကျစဉ်ကလည်း တရုတ်တို့နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အဆိုပါတိုက်ပွဲများတွင်လည်း ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် ထူးခြားပြောင်မြောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ အလားတူ ပဲခူးတွင် တာဝန်ကျစဉ်ကလည်း ဗကပတို့နှင့် တိုက်ခဲ့ရသည်။

ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် စစ်ရေးတွင်သာ ထူးချွန်သူမဟုတ်ဘဲ မေတ္တာရေးတွင်လည်း စန်းပွင့်သူဖြစ်သည်။ တောင်ပေါ်သူလေး မချင်းနှင့် လက်ထပ်ပြီးနောက် ရှမ်းပြည်ဘက်တွင် တာဝန်ကျစဉ် ရှမ်းပျိုဖြူလေး မရှမ်းနှင့်လည်း အကြောင်းပါခဲ့သည်။ မရှမ်းကို လက်ထပ်ပြီး ကျိုင်းတုံရှိ ဌာနချုပ်ရှိရာ ခေါ်လာစဉ်က မယားကြီး မချင်းနှင့် မယားငယ် မရှမ်းတို့ကြား ဗိုလ်ကြီး တိုက်ချွန်းတစ်ယောက် ဗျာများခဲ့ရသည်။ သို့သော် ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် မယားနှစ်ယောက်ကြား ဗျာများခဲ့ရသည့်အရေးတွင်လည်း ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းအောင် စေ့စပ်ပေးနိုင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ စစ်ရေးတွင်သာမက အချစ်ရေးတွင်လည်း အောင်မြင်သူကြီးဖြစ်သည်။

ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် သူချစ်သော တပ်မတော်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် စစ်ထဲဝင်ခဲ့ပြီး စစ်မှုထမ်းသက် ၂၀ ကြာခဲ့သည်။ တပ်မတော်မှ အနားယူစဉ်တွင် အသက်အရွယ်အားဖြင့် ၃၇ နှစ်သာ ရှိသေးသည်။ သို့သော် တစ်ဦးတည်းသော သားတစ်ယောက်အဖြစ် အမေအိုကြီးကို ပြုစုချင်သည်က တစ်ကြောင်း၊ ဇနီးသည် မချင်းကလည်း တပ်မတော်မှအနားယူပြီး ချင်းတောင်ကို ပြန်ကြွရအောင်ဟု မကြာခဏ ပူဆာသည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် သူချစ်သော တပ်မတော်မှ အနားယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် မိသားစုနှင့်အတူ ချင်းတောင်ရှိ ဗေရင်းရွာသို့ ပြန်ခဲ့သည်။

ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းသည် စစ်သည်ကောင်းတစ်ဦး၊ နောက်လိုက်ကောင်းတစ်ဦး၊ ခေါင်းဆောင်ကောင်းတစ်ဦး၊ ဖခင်ကောင်းတစ်ဦး၊ သားကောင်းတစ်ဦး၊ နိုင်ငံသားကောင်းတစ်ဦး၊ သူရဲကောင်းတစ်ဦး စသည့် ဂုဏ်ပုဒ်များကို ပိုင်ဆိုင်ထားသူဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဂုဏ်ပုဒ်များကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည့်ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းဆိုသူသည် တပ်မတော်မှ အနားယူသွားသော်လည်း မြန်မာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင်မူ မည်သည့်အခါမှ အနားယူခွင့် ရနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အောင်ဆန်းသူရိယာ ဗိုလ်ကြီးတိုက်ချွန်းဆိုသည့် ချင်းတိုင်းရင်းသားတစ်ဦးသည် ပြည်ထောင်စုသားအားလုံး၏ရင်ထဲတွင် အစဉ်ထာဝရ ကိန်းအောင်းနေမည်သာ ဖြစ်သည်။

သန်းထိုက်စိုး (အညာမြေ)

ဗိုလ်ကြီးအောင်ဆန်းသူရိယာတိုက်ချွန်း (တက္ကသိုလ်စိန်တင်) စာအုပ်မှ ကိုးကားဖော်ပြပါသည်။

တောင်သားလူမျိုးနှင့် မိအယ်ရွာ

me t p n f a & s [mi fo k woe)

“မိအယ်ရွာသည် ယောချောင်းရိုးကိုဖြတ်ပြီး
 တောင်ကြားတွင်တည်ရှိသောရွာတစ်ရွာ ဖြစ်သည်။
 မိအယ်ရွာသူရွာသားများသည်
 တောင်သားဘာသာစကားကိုသာ ပြောဆိုကြပြီး
 ဗမာစကားကို အနည်းငယ်နားလည်ကြသဖြင့်
 ဥက္ကဋ္ဌအိမ်အား စာရေးသူတို့အဖွဲ့ မေးမြန်းရန်သွားခဲ့သည်။
 မိအယ်ရွာသူရွာသားတို့သည်
 ရွာထဲသို့ ဧည့်သည်လာရောက်မှုကို
 စူးစမ်းသည်ထက် ကြိုဆိုမှုကပိုကြောင်း
 သိသာထင်ရှားလှသည်”

၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ဆောင်းရာသီနံနက်ခင်းတွင် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး ဆော့ မြို့နယ်တစ်ဝိုက်သို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာရန် စာရေးသူအပါအဝင်လေးဦးတို့မြိုင်မြို့မှ ဆိုင်ကယ် နှစ်စီးဖြင့် နံနက် ၇ နာရီခွဲတွင် စတင်ထွက်ခွာလာခဲ့ပြီး နံနက် ၁၀ နာရီတွင် ပေါက်မြို့သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ပေါက်မြို့ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ဝိုက်ကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ခတ်ပုံ ရိုက် ပြီး ကျောက်ထုမြို့သို့ ထွက်ခွာခဲ့သည်။ ဆက်လက်ခရီးထွက်ခဲ့ရာ ပုံတောင်ပုံညာတောင်တန်း ကြီးသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဆိုင်ကယ်ကို ခေတ္တရပ်နားပြီး တောင်တန်းကြီး၏ပတ်ဝန်းကျင် ကို မျက်စိတစ်ဆုံးကြည့်လိုက်ရာ ပုံတောင်ပုံညာတောင်တန်းကြီးပေါ်တွင် အကွေ့အကောက် တို့ဖြင့် ဖောက်လုပ်ထားသော တောင်ပတ်ကားလမ်းတစ်ခုကိုသာ မှုန်ပျံဖြင့်နေရသည်။

ပုံတောင်ပုံညာတောင်တန်းကြီး၏ ခရီးတစ်ဝက်ခန့်တွင် ရပ်နားစခန်းတစ်ခု ရှိပြီး ယင်းအနီးတွင် အမေရေယဉ်နတ်နန်းကို ကြီးမားစွာတည်ဆောက်ထားသည်။ ဆိုင်ကယ် ကို ခေတ္တရပ်နားပြီး အမေရေရင်း ဒေသခံတို့မှ “ဒီကိုရောက်ရင် အမေရေယဉ်ကို ပူဇော်ပြီး မှ ခရီးဆက်တာများတယ်။ ဒါကြောင့် ဆရာတို့လည်း ခရီးဆက်သွားမယ်ဆို ဆီမီးပူဇော်ပြီး ခရီးဆက်ကြပေါ့” ဟု ပြောကြသဖြင့် ဒေသခံတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း စာရေးသူတို့အဖွဲ့ လည်း ဆီမီးပူဇော်ပြီး သွားလမ်းသာ လာလမ်းပြောင့်ဖို့အရေး ဆုတောင်းခဲ့ကြသည်။ ၎င်း နေရာမှ ဆက်လက်ထွက်ခွာလာပြီးနောက် နာရီဝက်ခန့်အကြာတွင်တော့ တောင်ခြေမှ ရွာလေးများကို မြင်တွေ့လိုက်ရပြီ။ တောင်ခြေတွင်ရှိသော ပန်းဆန်ရွာ ဧရာထူးစားသောက် ဆိုင်တွင် ခေတ္တရပ်နားကာ နေ့လယ်စာသုံးဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ယခင်က ပျူလူမျိုးများ ပျောက်ကွယ်သွားပြီဟု သုတေသနပညာရှင်တို့က ပြောဆို ကြသော်လည်း ပျူလူမျိုးအဆက်များဖြစ်ကြသည်ဟုဆိုသော တောင်သားရွာအကြောင်းကို ဧရာထူးစားသောက်ဆိုင်ပိုင်ရှင်က ပြောပြသည်။ ထို့ကြောင့် ပန်းဆန်ရွာနှင့် သုံးမိုင်ခန့် ကွာဝေးသော မိအယ်ရွာသို့ သွားရောက်လေ့လာရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ စာရေးသူတို့အဖွဲ့ အတွက် ညအိပ်ရပ်နားရန် အခက်အခဲရှိနိုင်ကြောင်း ပြောပြရာ မိအယ်ရွာရှိ ကျေးရွာလူကြီး အား တွေ့ဆုံအကူအညီတောင်းပါက အဆင်ပြေနိုင်ကြောင်း ပြောသဖြင့် သွားရောက် လေ့လာရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

မိအယ်ရွာသည် ယောချောင်းရိုးကိုဖြတ်ပြီး တောင်ကြားတွင် တည်ရှိသော ရွာတစ်ရွာ ဖြစ်သည်။ မိအယ်ရွာသူရွာသားများသည် တောင်သားဘာသာစကားကိုသာ ပြောဆိုကြပြီး ဗမာစကားကို အနည်းငယ်နားလည်ကြသဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌအိမ်အား စာရေးသူတို့အဖွဲ့ မေးမြန်း ရန်သွားခဲ့သည်။ မိအယ်ရွာသူရွာသားတို့သည် ရွာထဲသို့ ဧည့်သည်လာရောက်မှုကို စူးစမ်းသည် ထက် ကြိုဆိုမှုကပိုကြောင်း သိသာထင်ရှားလှသည်။ ဥက္ကဋ္ဌအိမ်တွင် အိမ်သားများ မရှိသဖြင့် အိမ်ဘေးမှ လူကြီးတစ်ဦးက တောင်သားဘာသာစကားဖြင့် အော်ပြောလိုက်ရာ ဥက္ကဋ္ဌ၏ မိခင်ဖြစ်သူ ဒေါ်ရင်မေ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး ဥက္ကဋ္ဌမှာ မကွေးသို့ ပဲရောင်းသွားကြောင်း သိရ သည်။ စာရေးသူတို့အဖွဲ့ တစ်ဦးမျက်နှာတစ်ဦး ကြည့်လိုက်ကြသည်။ အချိန်ကလည်း ညနေ ၆ နာရီ ထိုးနေပေပြီ။ နောက်ကြောင်းပြန်ပါကလည်း လမ်းတွင် တစ်ညလုံး ဆိုင်ကယ် မောင်းရန်သာ ရှိတော့သည်။

စာရေးသူ၏ဆရာက မိမိတို့လာရင်းအကြောင်းကို အိမ်ရှင်ဒေါ်ရင်မေအား ပြောပြရာ သဘောပေါက်သွားဟန်တူသည်။ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲဖြင့် မိမိအိမ်တွင် တည်းခိုပြီး စာရေးသူတို့ သိလိုသမျှကို မေးမြန်းနိုင်ရန်အတွက် ရွာတွင် အတွင်းရေးမှူးရှိကြောင်း၊ ရွာအကြောင်းကို ရှေးဟောင်းနောင်းဖြစ် ပြောဆိုနိုင်သော အလယ်တန်းပြ ကျောင်းဆရာတစ်ဦးနှင့် ညဘက်တွင် တွေ့ဆုံပေးရန် စီစဉ်ပေးပါမည်ဟုပြောပြီး စာရေးသူတို့အတွက် အိမ်ခေါင်းရင်းခန်းတွင် နေရာစီစဉ်ပေးသည်။ ညနေခင်း မိအယ်ရွာ၏ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကြည့်မိသောအခါ ရွာသည် အေးချမ်းသာယာပြီး ရွာ၏အိမ်အနေအထားများမှာလည်း သပ်ရပ်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ တောင်ကြားထဲတွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလရှိသော ဤရွာလေးသည် ဆောင်းရာသီညချမ်း၏ မြူမှုန်များအောက်တွင် တဖြည်းဖြည်း မှောင်ရီသမ်းလာနေပေပြီ။ စာရေးသူလည်း ခြေလက်ဆေးကြောသန့်ရှင်းရန် နေရာရှာမတွေ့သဖြင့် စိတ်ထဲတွင်တော့ “အင်း ... ဒီကလူတွေ ဘယ်မှာများ ရေချိုးကြတာလဲ မသိဘူး။ ချောင်းထဲမှာပဲ ရေချိုးတာနေမှာပါ” ဟု အတွေးဝင်နေစဉ် ဒေါ်ရင်မေ အိမ်ပေါ်မှ ဆင်းလာပြီး “ဟာ ... ဆရာတို့ မျက်နှာသစ်၊ ခြေလက်ဆေးမယ်ဆို ဒီကိုလာပါ” ဟုပြောပြီး အိမ်ပေါ်ပြန်တက်သွားသည်။ စာရေးသူအတွက်တော့ ကြုံသမျှအရာတိုင်း အဆန်းချည်းပင်ဖြစ်နေသည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတစ်ခု၏ ရိုးရာဓလေ့ကို စတင်တွေ့ရှိရပါသည်။ အိမ်အနေအထားမှာ အိမ်အောက်ခြေမှ လှေကားဖြင့် အပေါ်သို့တက်ရပြီး လှေကား၏ထိပ်သို့အရောက် ဘယ်ဘက်ခြမ်း၌ ကပြင်ပုံစံနေရာကဲ့သို့ ကြမ်းခင်းထားသောနေရာတွင် ရေလှောင်စဉ်အိုးကြီးတစ်လုံးကို ရေခွက်၊ ဆပ်ပြာခွက်တို့နှင့်အတူ တွေ့လိုက်ရသည်။ ထိုနေရာသည် အမိုးအကာတို့မထားဘဲ ဟင်းလင်းကြီးဖြစ်နေသည်။ အိမ်မကြီးမှ တည့်တည့်ဝင်လိုက်လျှင် ဧည့်ခန်းနှင့် ဘုရားခန်းတို့အား တွဲထားသည်ကိုတွေ့ရပြီး ဧည့်ခန်း၏အနောက်ဘက်ကို လှည့်ထွက်လိုက်လျှင် ဝရန်တာသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ အထဲတွင်တော့ ထမင်းစားခန်းနှင့် အိပ်ခန်းတို့ကို တွေ့ရှိရသည်။

စာရေးသူတို့ ခေတ္တနားနေကြစဉ် ဒေါ်ရင်မေမှာ မီးဖိုခန်းတွင် မိမိတို့အဖွဲ့ ထမင်းစားသုံးနိုင်ရန် ပြင်ဆင်နေသည်။ ခဏအကြာတွင် ဒေါ်ရင်မေက ထမင်းသုံးဆောင်နိုင်ပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုရာ တည်ခင်းဧည့်ခံသော ထမင်းခိုင်းကိုကြည့်ပြီး တအံ့တဩဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထမင်းစားပွဲမှာ လူခြောက်ဦးစာ ကျွန်းစားပွဲကြီးဖြစ်ပြီး စားပွဲပေါ်တွင် ဟင်းခွက်တို့ အပြည့်ပင်။ ဒေါ်ရင်မေက အားမနာဘဲသုံးဆောင်ရန် ပြောဆိုပြီး စားသောက်နေရင်း ရွာ၏ ဓလေ့ထုံးစံတစ်ခုဖြစ်သည့် အိမ်တစ်အိမ်သို့ ဧည့်သည်ရောက်ရှိပါက အိမ်နီးနားချင်းတို့က ဟင်းခွက်ကမ်းသော ဓလေ့ရှိကြောင်း သိရှိရပြန်သည်။ ၎င်းမှာ တောင်သားလူမျိုးတို့၏ ချစ်စရာကောင်းသော ဓလေ့တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ညနေစာစားသောက်ပြီး ခဏအကြာတွင် ရွာမှ အတွင်းရေးမှူး ဦးလှမင်း၊ ရပ်မိရပ်ဖ ဦးထိန်ဝင်း၊ ဦးခန့်မောင်၊ အလယ်တန်းပြဆရာ ဦးမြင့်သိန်းနှင့် ဒေါ်ရင်မေတို့အား တောင်သားတို့၏ အစဉ်အဆက်ဖြစ်စဉ်တို့ကို မေးမြန်းဆွေးနွေးခွင့်ရခဲ့ကြသည်။ ဆရာဦးမြင့်သိန်း ပြောဆိုမှုအရ တောင်သား ၄၆ ရွာရှိကြောင်း သိခဲ့ရပြီး ၎င်းထဲတွင်ပါလာသော ဝင်းနွယ် (သစ်တော)၏ “ယောမြို့က ပြန်ခဲ့တယ်” စာအုပ်ကို လေ့လာဖတ်ရှုစေခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်ထဲတွင် ဆောမြို့နယ်အတွင်း တောင်သားရွာ ၂၆ ရွာရှိကြောင်း သိရသည်။

၎င်းရွာတို့မှာ -

- (က) ချည်ချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) ရေရှင်ရွာ (၂) တောင် တက်ရွာ (၃) ပြင်လယ်ရွာ (၄) ကံကြီးရွာ
 - (၅) ရင့်ရဲရွာ (၆) ကြံတောရွာ (၇) ပေါက်ခေါင်းရွာ (၈) ငါးလွန်ရွာ
 - (၉) ကျောက်ထုရွာ။
- (ခ) ယောချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) တေးရွာ (၂) ပန်းဆန်ရွာ (၃) ကျောက်ခြရွာ (၄) နွားသိုးရွာ
 - (၅) မိအယ်ရွာ။
- (ဂ) ကြီးချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) ရွာသာရွာ (၂) အညာပန်းပလွန်းရွာ။
- (ဃ) ကျောက်စစ်ချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) ကျောက်စစ်ရွာ (၂) ကံချောင်းရွာ (၃) လက်ပွန်ရွာ (၄) ပေါက်တောရွာ
 - (၅) ငှက်ချောင်ရွာ။
- (င) ကတင်းချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) အညာကတင်း (၂) အထည်ကတင်း။
- (စ) ရင့်ရဲချောင်းရိုးမှ တောင်သားရွာများမှာ -
 - (၁) ရင့်ရဲချောင်းရွာ (၂) ကံအိုးရွာ (၃) ကြီးရွာတို့ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။

ယခု မိအယ်ရွာသည် လူဦးရေ ၉၀၀ ခန့်ရှိပြီး အိမ်ခြေ ၁၆၇ လုံးနှင့် အလယ်တန်း ကျောင်းခွဲတစ်ခုရှိသည်။ ရွာတွင် ရွာနာမ်ဘုရားဟုခေါ်သော “လာဘမုနိရတနာမာရ်အောင်စေတီ” ရှိပြီး ထိုစေတီမှာ ရွာတည်စကပင် တည်ထားကြောင်းသိရှိခဲ့ရသည်။

တပေါင်းလဆန်း ၁၀ ရက်၊ ၁၂ ရက်တွင် ရွာနာမ်ဘုရားတွင် ရွာနီးစပ်မှ သံဃာပင့်ဖိတ်ပြီး ဆွမ်းလောင်းကြသည်။ အများအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြပြီး ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းလည်း ရှိကြောင်း၊ နတ်တင်သည့်ဓလေ့ရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိခဲ့ရသည်။ ရွာမြောက်ဘက်တွင် မိုးနတ်(မိုးခေါင်ကျော်စွာ)နှင့် တောင်ဘက်တွင် ရွာတော်စောင့်နတ် (မင်းတေဇ) တို့ကို တစ်နှစ်တစ်ခါ ရိုးရာအဖြစ်တင်သည်။

ကဆုန်လတွင် တစ်ရက်ခြားကျင်းပပြီး ရွာတော်စောင့်နတ်အား သုံးနှစ်တစ်ကြိမ် နတ်ပွဲကျင်းပသေးသည်။ ယခင်က ခွေးခေါင်းဆက်သမှုရှိပြီး ယခုအခါ ကြားဖူးရုံသာ ရှိသည်။ နတ်ကို တောင်သားဘာသာစကားဖြင့် “နမ့်” ဟုခေါ်ပြီး တပေါင်းလဆန်း ၃ ရက်တွင် ပုန်းမကြည့်နတ် ပူဇော်လေ့ရှိသည်။ နတ်တင်သည့်အခါ ကြက်ဖို၊ ကြက်မအပြင် တောင်သားဘာသာစကားဖြင့် “အရ” (အရက်) ပါတင်သည်။ နတ်စင်တွင် ချက်ပြုတ်ပြီး လာသမျှလူများကို ကျွေးမွေးသည်။ ယခင်က စပါးသိမ်း၊ တလင်းနယ်ပြီးချိန်တွင် ကောက်သိမ်းဆွမ်းလောင်းသည်။ စပါးပုံဘေးတွင် ကောက်ညှင်း၊ စပါး၊ စပါးနံ့၊ ရေခွက် အစု သုံးစု တင်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးအနေဖြင့် တောင်သူလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ကြပြီး စိုက်ပျိုးလယ်ယာဧက ၄၀၀ ခန့်ရှိသည်ဟု သိရှိရသည်။ ထို့ပြင် အခြားစိုက်ပျိုးသီးနှံများအဖြစ် စပါး၊ ပဲ၊ နှမ်း၊ မြေပဲ၊ ကြက်သွန်ဖြူ၊ ကြက်သွန်နီ၊ ပဲစင်းငုံ၊ ပဲဖြူ၊ ပဲလွန်း၊ နေကြာ၊ ကျောက်ဖရုံ၊ ရွှေဖရုံတို့ကို

စိုက်ပျိုးကြသည်။ ဆည်ရေကို နှောချောင်းနှင့် မိအယ်ချောင်းမှ တစ်ဖက်ဆည်ကန်ဖြင့် ဆယ်ယူကြသည်။ မိအယ်ချောင်းမှာ ချောင်းခြောက်ဖြစ်သောကြောင့် မိုးတွင်းမှသာဆယ်သည်။ ကျန်းမာရေးအတွက်ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနတစ်ခုရှိသည်။ ယခင်က တိုင်းရင်းဆေးဆရာရှိကြောင်း သိရသည်။ ကလေးမွေးဖွားလျှင် အိမ်တွင်ပင် မွေးဖွားလေ့ရှိသည်။ မွေးဖွားလာသော ကလေးအား ငယ်ရွယ်စဉ်၌ ကင်ပွန်းတပ်ခြင်းမလေ့ မရှိကြောင်းလည်း သိရသည်။

ဆက်လက်၍ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို လေ့လာခဲ့ရာ အမျိုးသားများမှာ အဖြူရောင်လက်ရှည်အင်္ကျီနှင့် တောင်ရှည်ပုဆိုးတို့ကို ဝတ်ဆင်ကြပြီး အမျိုးသမီးများမှာ အဖြူရောင်ဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်ပြီး ခါးတွင်အနီရောင်အစကို တစောင်းပတ်ထားသည်။ ငွေရောင်အဝိုင်း ခါးပတ်များကိုလည်း တစ်ခါတစ်ရံ ခါးတွင် ပတ်ထားတတ်ကြသည်။

ယခင်က ပယင်းပုတီးများကို ဆွဲထားတတ်ကြသည်။ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာမှုအနေဖြင့် မင်္ဂလာစေ့စပ်ပွဲ မလေ့ရှိပြီး အမျိုးသမီးကို အမျိုးသားက တင်တောင်းရသည်။ မင်္ဂလာလက်ထပ်ချိန်တွင် ရွာဦးကျောင်းဆရာတော်ကို ကန်တော့ ဆွမ်းပို့၍ နှစ်ဖက်မိဘကို ကန်တော့သည်။ ကျွေးမွေးစရိတ်ကို အမျိုးသားဘက်မှ အကုန်ကျခံရပြီး ရရှိသော လက်ဖွဲ့ပစ္စည်းကို မောင်နှံနှစ်ဦးသာယူသည်။ သတို့သား၊ သတို့သမီး၊ အရန်နှစ်ယောက်နှင့် ဆွေမျိုးများသာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသို့ သွားကြရသည်။ အမွေခွဲပေးရာတွင် မိဘနှင့်နေသောသူ အမွေပိုရပြီး အိမ်ထောင်ခွဲလျှင် တစ်ခါတည်း အမွေခွဲပေးသည်။ ယခင်က မိန်းကလေးဖြစ်လျှင် အမွေမရပေ။

ဘာသာစကားအနေဖြင့် တောင်သားစကားကိုသာ အများဆုံး ပြောဆိုကြသည်။ တောင်သားဘာသာစကားမှာ မည်သည့်တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားနှင့်မျှ မတူညီဘဲ ကွဲပြားမှုရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောင်(မွင်း)၊ မြစ်(မြစ်)၊ ချောင်း(ဝလင်း)၊ လယ်(လေ)၊ ယာ(လော)၊ စပါး(သ)၊ ပြောင်းဖူး(မန်ရာ)၊ မြေပဲ(မြေးလ်ပယ်)၊ အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်မှာ စကားပြောအတူတူပင် ဖြစ်သည်။

နေ(နီ)၊ လ(ခါ)၊ ကြယ်(အင်ရှီ)၊ နွားမ(နွန်းနံ)၊ နွား(ရွန်းမ်)၊ ယောက်ျား(သရာလ်)၊ မိန်းမ(နရွလ်)၊ အိမ်(အိမ်)၊ လမ်း(လမ်-မ်)၊ ကျောက်တုံး(လုံ-မ်)၊ သစ်ပင်(ရှင်ကုန်)၊ ထန်းပင် (တန်ကုန်)။

“ရွာ၏ အုပ်ချုပ်သူ အကြီးအကဲ မလေ့ကို လေ့လာရာ ယခင်က သူကြီး တင်မြောက်ရာတွင် ရွာထဲမှ ကာလသားများကို ရွေးချယ် တင်မြောက်ပြီး မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ဆက်ခံကြသည်။ တစ်ရွာနှင့် တစ်ရွာ ခိုက်ရန် ဖြစ်ပွားခြင်း မရှိပေ။ နယ်မြေနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းမပွားကြပေ ”

ထန်းရည်(ထန်းတွေ)၊ အဖေ(အပါ)၊ အမေ(အိုးအီ)၊ အစ်ကိုကြီး(အူးလင်း)၊ အစ်ကို (အူးပါး)၊ ညီ(နုပါး)၊ အစ်မ(အူးနူး)၊ ညီမ(သစ်အနူး)၊ အတွား(ပြီးအီး)၊ မြေး(လွေးသာ)၊ မိန်းကလေး(နရွာလ်)၊ ယောက်ျားလေး(ဘရာသာ)။

အမေ တောသွားတယ်။

အိုးအီ ရမ်း သိအဲ(လ်) စသည့် တောင်သားစကားအချို့ကို မှတ်သားခဲ့ရသည်။

ရွာ၏ အုပ်ချုပ်သူအကြီးအကဲလေ့ကို လေ့လာရာ ယခင်က သူကြီးတင်မြောက် ရာတွင် ရွာထဲမှ ကာလသားများကို ရွေးချယ်တင်မြောက်ပြီး မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ဆက်ခံကြ သည်။ တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိပေ။ နယ်မြေနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းမပွား ကြပေ။ တောင်များက တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ ကာရံထားသည်။

ရွာရှိအိမ်များကို လေ့လာကြည့်ရာ အရှေ့၊ အနောက် တိုင်ရှစ်လုံးရှိပြီး မျက်နှာစာ တိုင်အကျယ် ကိုးပေရှိသည်။ လှေကားထစ်အတက်နေရာမှာ လေးပေရှိပြီး ပျဉ်ခင်း၊ ပျဉ်ကာ၊ ဝါးသက်ငယ်မိုးထားသည်။ အိမ်ရှေ့တွင် လသာဆောင်ရှိပြီး အိမ်နောက်ဘက်တွင် ချောင်း ကြည့်ပေါက်အဝိုင်း ရှိသည်။ အိမ်အပြင် မြင်းမိုရ်ပိတ်တွင် ပန်းကနုတ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်သည်။ အတွင်းမြင်းမိုရ်ပိတ်တွင်လည်း တန်ဆာဆင်ထားသည်။ အရှေ့ဘက်နံရံပြင်တွင် ပြတင်း တံခါးပေါက်နှစ်ခု ရှိပြီး အနောက်ဘက်တွင် ပြတင်းတံခါးတစ်ပေါက်ရှိသည်။ အိမ်အတွင်း ဘယ်ဘက်တွင် ဘုရားခန်း၊ အိပ်ခန်းနှင့် မီးနေခန်းတစ်ခုရှိသည်။ ယာဘက်တွင် ချက်ပြုတ် စားသောက်ရန် မီးဖိုခန်းတစ်ခုရှိသည်။

တောင်သားလူမျိုးအများစုမှာ ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်ကြပြီး အသက် ၉၀ ဝန်းကျင် ခန့်အထိ အသက်ရှင်နေထိုင်ကြသည်။ လူသေလျှင် မီးသင်္ဂြိုဟ်သောလေ့ရှိပြီး မိုးများ သောအခါမှာသာ မြှုပ်နှံကြသည်။ မီးသင်္ဂြိုဟ်ပြီး ပြာများကို ထိုအတိုင်းထားခဲ့ကြသည်။ ဆရာ ဦးမြင့်သိန်းပြောဆိုမှုတို့ကို စာရေးသူတို့ မှတ်သားပြီးနောက် ထိုနေ့ည ဘုရားကန်တော့ပြီး အိပ်ရာဝင်ခဲ့သည်။ နံနက်မိုးမသောက်မီအချိန်ကပင် နွားသံ၊ လူသံများကို ကြားနေရသည်။ အိမ်ရှင်သားအမိ စောစောထပြီး ချက်ပြုတ်နေသံကိုကြားရသော်လည်း စာရေးသူနှင့်အဖွဲ့ သည် နေရောင်မြင်သည်အထိ စောင့်ခြံထဲတွင် ကွေးနေမိကြသည်။ ထိုအချိန်ကာလသည် ဆောင်းလဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ စာရေးသူတို့အဖွဲ့မှာ ချမ်းအေးမှုဒဏ်ကို ခံစားရပြီး ဒေသခံ တို့ကမူ ချမ်းအေးမှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ကြပုံပေါ်သည်။ မိအယ်ရွာသည် တောင်ပတ်လည်ဝန်းရံထား သော ရွာတစ်ရွာဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ချမ်းအေးလွန်းလှသည်ကို ကိုယ်တွေ့ခံစားခဲ့ရပါသည်။

ထို့နောက် အိမ်ရှင် ဒေါ်ရင်မေ တည်ခင်းဧည့်ခံသော နံနက်စာကို စားသောက်ကြပြီး ရွာပတ်ဝန်းကျင်ကို လှည့်လည်လေ့လာရန်အတွက် ဆရာဦးမြင့်သိန်းက လာရောက်ခေါ် ဆောင်သည်။ မိအယ်ရွာပတ်ဝန်းကျင်ကို လှည့်လည်လေ့လာပြီးနောက် မွန်းလွဲပိုင်းတွင် ရွာမှ ပြန်လည်ထွက်ခွာခဲ့သည်။

မိအယ်ရွာမှ ပြန်ခဲ့ကြသော်လည်း ရွာ၏လေ့ထုံးစံ၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ နေထိုင်မှု စလေး၊ ကြည့်ညိုစရာကောင်းသော ရွာနာမ်ဘုရားနှင့် ရွာပတ်ဝန်းကျင်တို့အား စာရေးသူတို့ အဖွဲ့၏ရင်ထဲတွင် မမေ့နိုင်စရာကောင်းသော ရွာတစ်ရွာအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရပေသည်။

မာန်သစ်ငြိမ်း(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

သွေးချင်းတို့၏ ကယန်းရွာ

preliminary

“ကယန်း(ပဒေါင်)အမျိုးသမီးငယ်များသည် အသက်ခုနစ်နှစ်၊
ရှစ်နှစ်အရွယ်မှစ၍ ကြေးခွေ ပတ်ကြသည်။ လည်ပင်း ငါးခွေ၊
ဒူးအောက်လေးခွေ စတင်ပတ်ရာမှ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်၍
ကိုယ်ခန္ဓာအနေအထားပေါ်မူတည်ပြီး ကြေးခွေများအား
တစ်ရစ်ပြီးတစ်ရစ် ဆင့်၍ပတ်ကြသည်။ အရွယ်ရောက်ပြီး
အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကြေးခွေအပြည့်အစုံ ပတ်ရလျှင်
သုံးဆင့်ပတ်ရသည်။ မေရိုးအောက်လည်တိုင်တွင်
အပတ်ပေါင်း ၂၀ ရှိ ကြေးခွေကို အထက်အနည်းငယ်ကား၊
အလယ်သိမ် ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ပတ်၍ လည်တိုင်အောက်
ရင်ညွန့်တွင် အလုံးပါကြီးသည့် ကြေးခွေဖြင့်
အောက်ဘက်သို့ ကားသွားသောကြေးခွေ
အပတ်ပေါင်း ခုနစ်ပတ် ပတ်ရပါသည်”

ဒွေးမယ်နော်တို့ ကိန္နရာညီအစ်မတွေပျော်စရာ ကယားပြည်နယ် ခုနစ်စင်ကြယ် ဒေသသို့ ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ် အလွန်ရောက်ဖူးချင်နေသော ဒေသဖြစ်၏။ ထိုဒေသ သည် လှပသာယာ၏။ ကြည်နူးဖွယ်အတိဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ညီနောင်သွေးချင်းတို့၏ ဒေသ လည်းဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလား။

ငယ်စဉ်ကလေးဘဝက နှစ်စဉ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်၊ ပြည်ထောင်စုနေ့ပွဲတော်ကို ကျိုက္ကဆံကွင်းပြင်၌ ကျင်းပသည်။ မတ်လ၌ ရွှေတိဂုံစေတီတော် တပေါင်းပွဲတော်ကျင်းပ၏။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကလေးများ မျှော်လင့်စောင့်စားခဲ့ရသော ပွဲတော်များ ဖြစ်ခဲ့၏။

ပြည်ထောင်စုနေ့ပွဲတော်တွင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ၁၄ ခု၏ ပြခန်းများကို ခင်းကျင်း ပြသထားပါသည်။ တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အကပဒေသာများကိုလည်း တစ်ဝကြီး ကြည့်ရှုခဲ့ရ၏။ ကလေးဖြစ်သော ကျွန်ုပ်သည် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများကြား ထဲမှ လည်ပင်းမှာ ကြေးဝါကွင်းတွေ အများကြီးစွပ်ထားသော လည်ပင်းရှည်ရှည်နှင့် ကယန်း (ပဒေါင်) အမျိုးသမီးများကို စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါသည်။ သူတို့က တခြားတိုင်းရင်းသားတွေနဲ့ မတူဘဲ တစ်မူထူးခြားနေကြဖြစ်၏။ ကလေးပီပီ စပ်စုမိတော့ သူတို့သည် ကယားပြည်နယ် တောင်ပေါ်ဒေသမှာနေကြသည်ဟု သိခဲ့ရပါသည်။ ယခု သူတို့နေထိုင်ရာဒေသသို့ ခြေချမိ လေပြီတည်း။

ကယားပြည်နယ် လွိုင်ကော်မြို့တော်မှာ ဘတ်စံကားမရှိပါ။ ဟိုဒီသွားချင်လျှင် သုံးဘီးဆိုင်ကယ် သို့မဟုတ် တက္ကစီငှားစီးရသည်။ မြို့တွင်းသို့ လည်ပတ်ချင်လျှင် ခြေကျင် လျှောက်ရုံဖြင့်ကိစ္စပြီး၏။ သို့သော် လောပိတရေတံခွန်၊ ကျတ်ဂူ၊ နောင်ယားကန်၊ ထီးပွင့် ကန်၊ ကန်ခုနစ်ဆင့်၊ မိုးမြဲရေကာတာ၊ ငွေတောင်ဆည်နှင့် ကယန်းလူမျိုးများသာ သီးသန့် နေထိုင်ကြသော ပန်ပက်ရွာသို့သွားချင်လျှင်မူ တက္ကစီကိုသာ ငှားစီးပါလေတော့။

ဆီဆိုင်မှမိတ်ဆွေများ၏ မိတ်ဆက်ပေးမှုကြောင့် လွိုင်ကော်အဝေးပြေးကားဂိတ် မှ တက္ကစီကားဆရာတစ်ဦးနှင့် သိကျွမ်းခဲ့ရင်း သူ့ကားဖြင့် ဒီမော့ဆိုမြို့နယ် ပန်ပက်ရွာလေး သို့ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုရွာလေးသည် လွိုင်ကော်မှ မိုင် ၂၀ ခန့်အကွာတွင်တည်ရှိပြီး လွိုင်ကော်၊ လိပ်သို၊ ယာဒို၊ တောင်ငူကားလမ်းမကြီးအတိုင်း ဒီမော့ဆိုမြို့နယ်ကို ဖြတ်သန်းပြီးသော် ရောက်၏။ ဒီမော့ဆိုမြို့အဝင်မှာ ငွေတောင်ဆည်သို့ ရောက်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် တော်လှန်ရေး ကောင်စီတက်အပြီး တည်ဆောက်ပေးခဲ့သော ဆည်ကြီးဖြစ်၏။ ဆည်တာပေါင်ပေါ်၌ လာ ရောက်အပန်းဖြေကြသော ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပခရီးသွားများကို တွေ့ရသည်။ အပျော်စီး ဆင်ကြီးတစ်ကောင်ကို အစာကျွေးသူ၊ အခပေးပြီးစီးချင်သူများဖြင့် အလုပ်ရှုပ်နေ၏။ တာပေါင်ရှိ နားခိုဆောင်လေးအတွင်း၌ ကယန်းတိုင်းရင်းသူတစ်ယောက်က ဒေသထွက် လက်ဆောင်များနှင့် ပျားရည်ပုလင်းများ ရောင်းနေပါသည်။ သူ့ပျားရည်စစ်ကြောင်း အာမခံ နေ၏။ ပျားရည်စစ်စစ်သည် တောထဲသစ်ပင်ပေါ်မှ ပျားအုံမှာသာရှိကြောင်း သိနေသော ကျွန်ုပ်သည် သူ့ကို ပြုံးစိစိဖြင့် ကြည့်မိပါသည်။

ငွေတောင်ဆည်ကြီးကား အဝေးကမ်းစပ်မှ ရွှေတောင်၊ ငွေတောင်၊ ပတ္တမြားတောင် များဖြင့် ပန်ရလျက်။ စူးရဲသောနေရောင်ကြောင့် ဆည်ရေပြင်ထက် လှိုင်းကြက်ခွပ်တို့သည် စိန်ပွင့်များ ကြွထားသကဲ့သို့ ရှိသည်။ မြို့ထဲသို့ မဝင်ဘဲ ယာဒို၊ လိပ်သို၊ တောင်ငူလမ်းအတိုင်း

ခရီးဆက်ထွက်ခဲ့သည်။

ကယားပြည်နယ်သည် တောင်ကုန်း၊ တောင်တန်း ထူထပ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ရှမ်းရိုးမကဲ့သို့ တောင်စဉ်တို့ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း တန်းမနေပါ။ မြေပြင်မှ စုန်စုန် တက်လာသော ထုံးကျောက်တောင်ကြီးများကို တွေ့ရသလို ဘူမိပြတ်ရွှေ့များကြောင့် မြေပြင် ရုတ်ခြည်းနိမ့်ဆင်းသွားသော ချောက်ကမ်းပါးများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရေတံခွန်မြောက်မြားစွာနှင့်အတူ ပြည်နယ်၏ကျက်သရေဆောင် လောပိတရေတံခွန်ကြီး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်၏။

စေ့စေ့ကြည့်လျှင် ကယားပြည်နယ်၏ အနောက်ဘက်အခြမ်းက အရှေ့ဘက်ထက် ပိုမြင့်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ပေလေး ငါးထောင်ခန့်မြင့်သည့် ထိုတောင်တန်းများသည် ပြည်နယ်၏အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင် အနောက်မြောက်မှ အရှေ့တောင်ဘက်သို့ သွယ်တန်းနေပြီး အရှေ့ဘက်ပိုင်းတွင်မူ မြောက်မှတောင်သို့ သွယ်တန်းလျက်ရှိသည်။ မြေပြန့်လွင်ပြင်ဟူ၍ သံလွင်မြစ်နှင့် နမ့်ပွန်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်သာ ထင်ရှားစွာမြင်ရ၏။ တောင်ကုန်းတောင်တန်းများအကြား လွင်ပြင်အနည်းငယ်မှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကြသည်။ တစ်ချိန်က နာမည်ကြီးခဲ့သော ကယားပြည်နယ်၏ ကျွန်းတောကြီးများအစား ယခုအခါ အမှတ်တရအဖြစ် လူလုပ်ကျွန်းစိုက်ခင်း အနည်းငယ်သာတွေ့ရ၏။ ခရီးသွားများ ကျွန်းပင်ကို မေ့မသွားကြရန်အတွက် ကားလမ်းဝဲယာနှစ်ဖက်၌ စိုက်ပြထား၏။

ကားလမ်း၏ဟိုဘက်တောင်များအကြားတွင်မူ အင်ပင်အနည်းငယ်၊ ဝါးရုံစုစုနှင့် ချုံပင်တို့ မင်းမူနေကြပါ၏။

ပန်ပက်ရွာအသွား ကားလမ်းလက်ယာဘက်၌ ပေ ၂၀၀ ခန့်မြင့်သော ကျောက်တောင် ချွန်းကို တွေ့ရသည်။ တစ်တောင်လုံးမှာ စေတီမြောက်မြားစွာ တည်ထား၏။ ထူးခြားသည်မှာ စေတီများကို ရွှေသင်္ကန်းကပ်ထားဘဲ ငွေရောင်သင်္ကန်းကိုသာ ကပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရွှေကြက်တောင်ဘုရားဟု ခေါ်ကြသည်။

ခရီးနှင့်ခွဲကြရင်း အလွန်နာမည်ကြီးသော အက်စ်ကွေ့သို့ ရောက်လာ၏။ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ S ပုံသဏ္ဍာန် အက္ခရာအကောက်များလွန်းသော အတက်အဆင်းဖြစ်၏။ ကားမတော်မဆ အဖြစ်များသောနေရာဟု သိရသည်။ ဂရုတစိုက်ဆင်းတက်ရင်း ထိုအက္ခရာလွန်ခဲ့ပြီးနောက် တောင်ငူ-လိပ်သိုကားလမ်းသည် ဝဲဘက်မှာ နိမ့်ဆင်းသွားပြီး လျှိုကြီးထဲသို့ ဝင်ရောက်သွားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကားလေးက လက်ယာဘက်လမ်းချိုးအတိုင်း တောင်ကုန်းပေါ် မေ့တတ်သွားပြီး ပန်ပက်ရွာထိပ်ဈေးတန်းလေးသို့ ရောက်သည်။

ပြည်တွင်းပြည်ပခရီးသွားများ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံခြားခရီးသွားများ အလာများသဖြင့် ရွာလေးသည် လျှပ်စစ်မီးသွယ်တန်းထား၏။ ဆက်သွယ်ရေးတာဝါတိုင်ရှိ၏။ အင်တာနက်ရ၏။ အလဲ့ ... ဘယ်ဆိုးလို့လဲ။ အညာကျေးလက်ဒေသနဲ့တော့ ကွာပဲ။ ခရီးသွားတွေများများလာမှတိုင်းရင်းသားတို့ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်မဟုတ်ပါလား။ ထို့ကြောင့်ပင် ရေမီးအပြည့်အစုံဖြင့် ပြည့်စုံကောင်းမွန်အောင်လုပ်ပေးထားခြင်း ဖြစ်မည်။

ကယားပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် မျက်လှည့်ဆန်၏။ ရုတ်ခြည်း မိုးဖွဲတို့ကျလာ၏။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်၏ ပယောဂကြောင့် ဖြစ်မည်။ မိုးဖွဲဖွဲကြားမှာ ပန်ပက်ရွာဈေးတန်း

လေးသည် ကွေးကွေးလေး အိပ်ပျော်နေဟန်ရှိသည်။ လွမ်းဆွတ်ဖွယ် တိုင်းရင်းသားတေး တစ်ပုဒ်ကို ဂစ်တာသံနှင့်အတူ ကြားရသည်။ ဈေးတန်းထိပ်ဆုံးမှ ကယန်း (ပဒေါင်) အမျိုး သမီးကြီးတစ်ယောက် ဂစ်တာအား လေးတွဲစွာတီးခတ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ကျွန်ုပ်အား ရိုးရာဂီတဖြင့် ကြိုဆိုလေပြီတည်း။

“မကြာ” ဟု အမည်ရှိသော ကယန်း(ပဒေါင်) တိုင်းရင်းသူကြီးက ကြိုးလေးချောင်း သာရှိသော ဂီတာကို တီးခတ်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သူတို့ဘာသာစကားဖြင့် သီဆိုနေခြင်း ဖြစ်၍ နားထောင်ကောင်းပါသည်။ သီချင်းအဓိပ္ပာယ်ကို မေးကြည့်တော့ လင်ယောက်ျား ဖြစ်သူ တောတက်သွားလျှင် သားကောင်တွေ့ပါစေ၊ ပျားရည်များများရပါစေကြောင်း ဆုတောင်းနေသည့်သီချင်း ဖြစ်ပါသည်တဲ့။ ဆုချီးမြှင့်သည့်အနေဖြင့် ပျားရည်နှစ်ပုလင်း ဝယ်လိုက်သည်။ သတင်းစာတိုက်ဆရာ အယ်ဒီတာများအား ပူဇော်ကန်တော့ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။

တက္ကစီကားတစ်စီးရောက်လာ၍ ဈေးတန်းလေးသည် အသက်ဝင်လှုပ်ရှားလာပါ သည်။ အမျိုးသမီး ကြီး၊ ငယ်၊ လတ်တို့ နံဘေးမှာ ချထားသော ကြေးဝါကွင်းများအား လည်ပင်းမှာ ပြန်တပ်ကြသည်။ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပြီဆိုတော့ ယခင်ကဲ့သို့ကြေးကွင်း များအား အမြဲတစေ တပ်မထားကြတော့ပါ။ ထို့ကြောင့်လားမသိ သူမတို့လည်ပင်းများ ရှည်လျားလျားမရှိကြတော့ပါ။ ကျွန်ုပ်အား ထိုင်းလူမျိုး ခရီးသွားဧည့်သည်ထင်၍ ယိုးဒယား စကားပြောကြသည်။ သူတို့သားသမီးတွေအား ယိုးဒယားမှာ ကျောင်းထားကြသည်ဟု ကြားကြသည်။

အင်းလေ ... ထိုင်းနယ်စပ်နှင့်နီးကပ်နေတော့လည်း ဟုတ်မှာပေါ့။ ကျွန်ုပ်က မြန်မာ စစ်စစ်ပါဟု ပြောတော့မှ သူတို့ ရှက်သွားကြသည်။ အဆင်အသွေးစုံလင်လှစွာသော ရိုးရာ လက်လုပ်ဂျပုံစံတည်များကား ဝယ်ချင်စရာကောင်းလျက်။ ဆေးသားခိုင်ပြီး ချည်ထည် စစ်ဖြစ်၍ ထာဟိဝတ်တတ်ကြတော့သော မြန်မာအမျိုးသမီးများအတွက် လက်ဆောင် ပေးချင်လှပါသည်။

ကယန်းတိုင်းရင်းသားတို့က သူတို့အား ပဒေါင်ဟုခေါ်လျှင် မကြိုက်ပါ။ နှိမ်သည် ဟု ဆိုကြသည်။ သတိထားရမည့်အချက်ဖြစ်သည်။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကို ယခုထက်တိုင် ထိန်းသိမ်းထားကြ၏။ ကယားပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြသော ကယားလူမျိုးစုများမှာ ကယား၊ ကယန်း၊ ယင်းဘော်၊ ယင်းတလဲ၊ မနုမနော၊ ပရဲ၊ ဂေခို၊ ဂေဘားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြ သည်။ ၎င်းအပြင် ဖားဆောင်းမြို့နယ် မော်ချီးဘက်တွင် ပကူးကရင်အမျိုးသားများ၊ မယ်စွဲ မြို့နယ်တွင် ရှမ်းလူမျိုးများနှင့် ဗမာလူမျိုးများအား လျှင်ကော်မြို့နယ်တွင် တွေ့ရသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း ပင်လောင်းမြို့နယ်ဘက်တွင် နေထိုင်ကြသည့် ကယန်း လူမျိုးများက မိမိကိုယ်ကို ကယန်းလထာ သို့မဟုတ် မြောက်ဘက်ကယန်းဟု ခေါ်ဆိုကြ ပြီး တောင်ဘက်အရပ် ဖယ်ခုံမြို့နယ်တွင် နေထိုင်ကြသည့် ကယန်းလူမျိုးတို့က မိမိကိုယ်ကို ကယန်းလဟီ သို့မဟုတ် တောင်ဘက်ကယန်း ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ လျှင်ကော်နှင့် ဒီမော့ဆိုး မြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသည့်သူများက ကယန်းကဇန် သို့မဟုတ် မြေပြန့်ကယန်း ဟု အမည်ခံယူကြသည်။ တောင်ငူမြောက်ဘက်နှင့် နေပြည်တော် ပျဉ်းမနားအရှေ့ဘက်

တောင်ပေါ်ဒေသရှိ ကယန်းလူမျိုးများက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တောင်ပေါ်သား (ဂေခို) ဟု လည်းကောင်း၊ တောင်အောက်သား (ဂေဘား) ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြပါသည်။ ကယန်း တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံကိုကြည့်ပြီး နယ်မြေချင်း ထိစပ်နေသည့် ရှမ်းလူမျိုး တို့က အောက်ပါအတိုင်း အမည်မှည့်ခေါ်ကြပါသည်။

ကြေးခွေပတ် (ကယန်းလဟွီ) အမျိုးသမီးပုံကို ကြည့်ပြီး ကြေးခွေပတ်လူမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ပဒေါင် ဟုလည်းကောင်း၊ လည်ပင်းနှင့်ရင်ညွန့်အထိ ငွေသား ဘော်ပြားများ ဝတ်ဆင်သည့် ကယန်းကဇန် အမျိုးသမီးကို အကြောင်းပြု၍ ဘော်ပြားလူမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည့် ယင်းဘော် ဟုလည်းကောင်း၊ ဆံပင်ကို အမြဲတမ်းအတိုထား သည့် ကယန်း လထာ အမျိုးသားများကို ဆံပင်တိုလူမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ဟိုထာဇယ်မ် ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် တောင်ငူအရှေ့မြောက်၊ ပျဉ်းမနားအရှေ့ဘက် ပေါင်းလောင်း မြစ်ရိုး တောင်ပေါ်တွင် နေထိုင်ကြသော ကယန်း-ဂေခို-ဂေဘား လူမျိုးစုများအား ဒေသခံအခြားတိုင်းရင်းသားတို့က တောင်ပေါ်ကရင်ဟု ခေါ်ကြပြန်ပါသည်။

ကယန်းအမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်ဆင်မှုသည် အခြား တိုင်းရင်းသားများနှင့်မတူ ထူးခြား လှသဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှသည်။ ကယန်းအမျိုးသားများသည် လည်ပင်းနှင့် နောက်ကျောတွင် ဆေးမင်ကြောင်ထိုးသကဲ့သို့ အမျိုးသမီး များကလည်း လူမျိုးအမှတ်အသား အဖြစ် ကြေးခွေပတ်ရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် အလှအပဆင်ယင်မှုအဖြစ် ပတ်လာကြသည်။ အခွေများများပတ်နိုင်လျှင် ပိုလှသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ကြေးခွေပိုများသော အမျိုးသမီးအား ကယန်းယောက်ျားပျို များက ပို၍စိတ်ဝင်စားကြသည်ဟု မိန်းမပျိုများက စွဲမှတ် ယုံကြည်ခဲ့ ကြသည်။ ကြေးခွေပတ်နည်းမှာ ကယန်း(ပဒေါင်) နှင့် ကယန်းလထာ (ဇယ်မ်) တို့ မတူညီကြ ချေ။

ကယန်း (ပဒေါင်) အမျိုးသမီးများသည် လည်ပင်း၊ ဒူးခေါင်းအောက်နှင့် ခြေသလုံး များတွင် ကြေးခွေပတ်ကြပြီး ကယန်းလထာ (ဇယ်မ်) အမျိုးသမီးများသည် လက်တံတောင် ဆစ်မှလက်ကောက်ဝတ်အထိ အပြည့်ပတ်ကြသည်။ ဒူးခေါင်းအောက်တွင် ကြေးခွေသုံးခွေသာ ပတ်သည်။ ခြေသလုံးကိုမူ သစ်စေးသုတ်ထားသည့်ကြိုးဖြင့် အပြည့်ပတ်ကြသည်။ ပရဲ (ခေါ်) ကယန်းအမျိုးသမီးများတွင် ဒူးအောက် ခြေသလုံးကို ကြေးခွေပတ်ပြီး လည်ပင်းတွင် ကြေးကွင်းကျယ် လေးငါးကွင်း စွပ်ထားသည်။

ကယန်း (ပဒေါင်) အမျိုးသမီးငယ်များသည် အသက် ခုနစ်နှစ်၊ ရှစ်နှစ်အရွယ်မှစ၍ ကြေးခွေပတ်ကြသည်။ လည်ပင်း ငါးခွေ၊ ဒူးအောက် လေးခွေ စတင်ပတ်ရာမှ အသက် အရွယ်ကြီးရင့်၍ ကိုယ်ခန္ဓာအနေအထားပေါ် မူတည်ပြီး ကြေးခွေများအား တစ်ရစ်ပြီးတစ်ရစ် ဆင့်၍ ပတ်ကြသည်။ အရွယ်ရောက်ပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကြေးခွေအပြည့်အစုံပတ်ရလျှင် သုံးဆင့်ပတ်ရသည်။ မေးရိုးအောက်လည်တိုင်တွင် အပတ်ပေါင်း ၂၀ ရှိ ကြေးခွေကို အထက် အနည်းငယ်ကာ၊ အလယ် သိမ် ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ပတ်၍ လည်တိုင်အောက် ရင်ညွန့်တွင် အလုံး ပါကြီးသည့် ကြေးခွေဖြင့် အောက်ဘက်သို့ကားသွားသော ကြေးခွေအပတ်ပေါင်း ခုနစ်ပတ် ပတ်ရပါသည်။

ကျွန်ုပ်သည် ကယန်းတိုင်းရင်းသူ ရိုးရာဝတ်စုံအပြည့်ဝတ်ဆင်ထားသော ဒေသထွက် ရိုးရာအမှတ်တရပစ္စည်းရောင်းသည့် ဒေါ်မူသီးဆိုသည့် အမျိုးသမီးအား ခင်မင်မှု ရအောင် မိတ်ဆက်၍လည်းကောင်း၊ ကယန်းရိုးရာ ဂျပန်ဝတ်စုံများ ဝယ်ယူပြီး ရင်းနှီးမှု ယူ၍ ဓာတ်ပုံရိုက်ရခြင်း၊ သိလိုသမျှတို့အား မေးမြန်းရ၏။ ပန်ပက်ရွာ၏ ဈေးဆိုင်တန်းလေးသည် ပွင့်လင်းရာသီ၌ နိုင်ငံခြားသားခရီးသည်များဖြင့် စည်ကားသက်ဝင်နေလေ့ရှိ၏။

ရွာသည် ဈေးဆိုင်တန်းမှ ဆင်ခြေလျှောအတိုင်း ဆင်းသွားရပြီး တောင်ကုန်းအခြေမှာ ရှိ၏။ တောင်ကုန်းများအကြား မြေပြန့်လွင်ပြင်အနည်းငယ်မှာ ဝမ်းစာအတွက် စပါးခင်းအနည်းငယ်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ ရွာထိပ်ဘယ်ဘက်တွင် လူမျိုးစုအမှတ်အသားကျောက်တိုင်နှင့် ယာဘက်တွင် နတ်ကွန်းတံခွန်တိုင်အား တွေ့ခဲ့ရသည်။ အိမ်ခြေ ၇၀ ခန့်ရှိပြီး လူဦးရေ ၄၀၀ ခန့်ရှိသည်။ အိမ်တစ်အိမ်လျှင် မိသားစုဝင်အားလုံး စုပေါင်းနေထိုင်ကြပါသည်။ ကယားပြည်နယ်ရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတို့တွင် ၁။ လူမှုရေးမင်္ဂလာပွဲတော် ၂။ စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ရိုးရာပွဲတော် ဟူ၍ရှိကြသည်။

ထိုပွဲတော်များအနက် တံခွန်တိုင်ပွဲတော်သည် ပြည်နယ်အဆင့် ခမ်းနားစွာကျင်းပသောပွဲတော်ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်၊ နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဟု အသီးသီးရှိကြသော်လည်း ကူထိုးဘိုးတံခွန်တိုင်ပွဲတော်ကို မျိုးနွယ်စုအားလုံး ကျင်းပကြ၏။ ကောက်ပင်ဖွံ့ဖြိုးရန်၊ လုပ်ငန်းများ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရန်၊ အောင်မြင်ရန်အတွက် မိုးရေကိုပေးသော မိုးနတ်၊ တောစောင့် တောင်စောင့်နတ်၊ ချောင်းစောင့်နတ်၊ ယာစောင့်နတ်တို့ကို ပူဇော်ပသကြခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်မမှ တောင်သူလယ်သမားဦးကြီးများ **“ပုံးမကြည်ရှင်မ”** ကို ပူဇော်ပသကြသကဲ့သို့တည်း။

အေးချမ်းတိတ်ဆိတ်လှသော သွေးချင်းတို့၏ ကယန်းရွာလေးမှ ပြန်ထွက်လာခဲ့ကြသည်။ ဈေးတန်းလေးသို့ရောက်သော် ခင်မင်သွားပြီဖြစ်သော သွေးချင်းအမျိုးတို့က နောက်တစ်ခေါက်လာလည်ခဲ့ဦးဟု နှုတ်ခွန်းဆက်စကားဆိုကြပါသည်။ တကယ်တော့ သူတို့နှင့် ကျွန်ုပ်သည် တစ်မြေတည်းနေ တစ်ရေတည်းသောက်ကြသော သွေးချင်းမောင်နှမ ညီအစ်ကိုများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။ တစ်ရပ်တစ်ကျေးမှလာသူ မြေပြန့်တောင်ပေါ်သားဟူ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိကြပါ။ ဘယ်နေရာရောက်ရောက် ရင်းနှီးဖော်ရွေကြသည်သာ ဖြစ်ကြ၏။

သို့သော် သူတို့တစ်တွေသည် နှစ်ပေါင်း ၆၀ လောက်ကြာသည့်တိုင်အောင် ငြင်းခုံနေကြဆဲ၊ လက်ရုံးအားကိုးနေကြဆဲ၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနေကြဆဲသာ ဖြစ်၏။ သူတို့ဆိုသည်က ...

ကျွန်ုပ်တို့တစ်တွေကတော့ ခင်မင်ရင်းနှီးမပျက် လက်ချင်းဆက်၍ . . .။

ဈာန်လင်းထက်

မော်ကင်း (သို့မဟုတ်) ဆလုံ

A [ef
(acward/faumbomi f)

“ဆလုံတို့တွင် အများစုမှာ
နတ်ကိုးကွယ်သူများဖြစ်ကြပေသည်။
အချို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။
နေရာအတည်တကျမရှိသည့်အတွက်
စာပေသင်ကြားခြင်းကိစ္စမှာလည်း ဆလုံတို့အတွက်
အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။
ယခုအခါ ဆလုံရွာများပေါ်ပေါက်လာသဖြင့်
ဆလုံအချို့ စာပေသင်ကြားနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်း
ရရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ”

“မလေးလူမျိုးတို့က
ဆလုံတို့ကို
“ဩရန်ဘောဆင်း”
ဟုခေါ်ဆိုကြကာ
ထိုင်းတို့ကမူ
“ချောင်နမ် - Chau Nan”
(ရေတွင်ကျက်စားသူများ)
ဟုခေါ်ကြပြီး
ဆလုံတို့ကမူ မော်ကင်း
(Maw Ken)လူမျိုးဟု
ခေါ်ဆိုသမှု
ပြုကြလေသည်”

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် လှပသာယာ၍ ရေသယံ
ဇာတပေါကြွယ်ဝသော တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုမှာ မြန်မာ
နိုင်ငံ တောင်ဘက်ပိုင်း၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးပင်
ဖြစ်ပါသည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၏ အစွန်ဆုံးမြို့
တစ်မြို့ဖြစ်သည့်ကော့သောင်းမြို့အနီးတစ်ဝိုက်ကျွန်းများ
တွင် ရှားပါးလူနည်းစု ဆလုံ (ခေါ်) မော်ကင်း "Maw Ken"
သို့မဟုတ် Sea Gypsy (ခေါ်) ပင်လယ်ပျော်လူသားမျိုး
နွယ်စုတစ်စု ကျက်စားနေထိုင်လျက် ရှိကြလေသည်။

မလေးလူမျိုးတို့က ဆလုံတို့ကို “ဩရန်ဘောဆင်း”
ဟုခေါ်ဆိုကြကာ ထိုင်းတို့ကမူ “ချောင်နမ် - Chau Nan”
(ရေတွင်ကျက်စားသူများ) ဟု ခေါ်ကြပြီး ဆလုံတို့ကမူ
မော်ကင်း (Maw Ken)လူမျိုးဟုခေါ်ဆိုသမှုပြုကြလေသည်။

ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် မလေးကျွန်းတွင်
နေထိုင်ခဲ့ကြပြီး ယခုအခါဘုတ်ပြင်း၊ ကော့သောင်းမြို့နယ်
ပင်လယ်တွင်းရှိကျွန်းများတွင် နေထိုင်လျက်ရှိကြပါသည်။
ဆလုံ (ခေါ်) မော်ကင်းတို့သည် တစ်နေရာတစ်ကျွန်းတွင်
အတည်တကျမနေကြဘဲ ၎င်းတို့အခေါ် “ကဗန်း” ခေါ်
လှေဖြင့် ရေထွက်ပစ္စည်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်း လှည့်
လည်နေထိုင်ကြပါသည်။

လှိုင်းလေပြင်းထန်သော မိုးကာလများတွင် ရေချို
ရသည့်ကျွန်းများတွင် ယာယီတဲများ ဆောက်လုပ်၍ ခေတ္တ
နေထိုင်ကြသည့် အလေ့အထများရှိခဲ့ရာမှ ယခုအခါတွင်
တစ်စု တစ်ဝေးတည်းနေထိုင်ကြသော အလေ့အထဖြင့်
နေထိုင်လျက်ရှိလာကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။
၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စာရင်းဇယားများအရ ကော့သောင်းခရိုင်
အတွင်း ဆလုံ (ခေါ်) မော်ကင်းလူမျိုး အိမ်ထောင်စု ၂၄၆
စု၊ လူဦးရေ ၉၉၀ ခန့်ရှိကြောင်း သိရပါသည်။

ဆလုံ (ခေါ်) မော်ကင်းတို့အား မြိတ်ကျွန်းစုဖြစ်
သည့် ကော့သောင်းခရိုင်အတွင်းရှိ ဇာဒက်ကြီးကျွန်း၊
လန်ပိကျွန်း၊ ညောင်ဝိကျွန်း၊ ဂျလန်းကျွန်း၊ ဗိုလ်ချိုကျွန်း၊
မကြိုဂလက် ကျေးရွာနှင့် ဘုတ်ပြင်းမြို့နယ်အတွင်းရှိ
ဒုန်းကျွန်း၊ လငန်းကျွန်းတို့တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဆလုံတို့၏ဘဝရင်းမြစ်ကို လေ့လာရာတွင် အာရှ
အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဒုတိယရှေးအကျဆုံးဖြစ်သော

“ဩစတြိကျိုင်” အနွယ်ဝင်များမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု လည်း မှတ်သားရပါသည်။ “ဩစတြိနီးရှင်း” အုပ်စုကြီး၏ အနွယ်များဖြစ်သည့် အင်ဒိုနီးရှားနှင့် မလေးလူမျိုးစုကြီးများမှ ဆလုံလူမျိုးများ ဆင်းသက်လာသည်ဟုလည်း မှတ်တမ်း များတွင် ဖော်ပြကြလေသည်။ ဆလုံတို့သည် မလေးကျွန်းစု တွင် နေထိုင်လာခဲ့ကြရာမှ မလေးလူမျိုးတို့ ဝင်ရောက်လာ သောအခါ မူလဇာတိနေရာဒေသတို့ကို စွန့်ခွာ၍ မြန်မာ နိုင်ငံရေပိုင်နက် အတွင်းရှိ ကျွန်းများပေါ်သို့ ရောက်လာခဲ့ ကြောင်းလည်း မှတ်သားရပါသည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်က ကောက် ယူခဲ့သော သန်းခေါင်စာရင်းတွင် “ဆလုံ” တို့ကို “ဆီလုန်” ဟု ရေးသားဖော်ပြကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်။

ဆလုံမှန်လျှင် မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ကလေး၊ လူကြီး လူတိုင်းလိုလို ရေကူးကျွမ်းကျင်သကဲ့သို့ ရေငုပ်ရာတွင် အထူးကျွမ်းကျင်ကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဆလုံများ မီးဖွား ပြီးသည် နှင့် ကလေးငယ်ကို ပင်လယ်ရေပြင်တွင် မြှောက်ချီ နှစ်ချီ နှစ်စက္ကန့်၊ သုံးစက္ကန့်မျှ ပြုလုပ်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ပေးသည့်သဘောမှာ ဆလုံနှင့်ရေ ရေနှင့်ဆလုံ ရှင်အတူ သေအတူ အမြဲဒွန်တွဲမည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်စေပါသည်။ ပင်လယ်ရေသည် ဆားငန်ရည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဆားငန်ရည်ကို အမှီပြု၍ ရှင်သန်နေထိုင် သူများကို “မော်ကင်း” ဟုခေါ်ဆိုကြလေသည်။ မော်ကင်းမှာ ဆလုံဖြစ်ပါသည်။

ဆလုံတို့သည် မည်သည့်ရေငုပ်ကိရိယာအကူမပါ ဘဲ ရေအနက်ပေ ၈၀၀ ခန့်အထိ၊ ပျမ်းမျှ ၁၅ မိနစ်ဝန်းကျင် အကြာအထိ ရေငုပ်နိုင်ကြသည့် ထူးဆန်းအံ့ဖွယ်လူသား မျိုးနွယ်စုတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဆလုံလူမျိုးတို့သည် ပင်လယ်ရေထွက် သယံဇာတ များဖြစ်သည့် ငါး၊ ကင်းမွန်၊ ပြည်ကြီးငါး၊ ခရု၊ ကမာ၊ သဘာဝပုလဲ၊ ပင်လယ်မျှော့၊ ကျောက်ခက်၊ ကျောက်တန်း၊ ငါးကြီး အန်ဖတ်၊ လိပ်ဥ၊ ငှက်သိုက်များနှင့် ပျားရည်များကို ရှာဖွေ၍ တာရှည်ခံစေရန် အခြောက်လှန်းပြုပြင်စုဆောင်း ပြီး ရောင်းချသည့်လုပ်ငန်းများ၊ ဖျာရက်ခြင်း၊ ဖယောင်းများ ရှာဖွေခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကို လုပ်ကိုင်၍ ရောင်းချပြီး စားသောက် နေထိုင်ကြပါသည်။

“ဆလုံတို့သည် မိဘက သား၊ သမီးတို့အပေါ် ဆုံးမ ပြောဆိုလေ့မရှိသည့် အပြင် အတင်းအကျပ် စေခိုင်းခြင်း၊ အမိန့်ပေး ခိုင်းစေခြင်းတို့လည်း မရှိကြချေ...”

ဆလုံတို့သည် မိဘက သား၊ သမီးတို့အပေါ် ဆုံးမပြောဆိုလေ့မရှိသည့်အပြင် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခြင်း၊ အမိန့်ပေးခိုင်းစေခြင်းတို့လည်း မရှိကြချေ။

ဆလုံတို့ခိုးရာလိုက်ခြင်းသည် အခြားမျိုးနွယ်စုများ နှင့် မတူညီကြချေ။ ဆလုံတို့သည် ကလေးရော၊ ခွေးရော လှေပေါ်တင်၍ လှေပေါ်မှာ အိပ်၊ လှေပေါ်မှာ စား၊ လှေနှင့်သာ သွားလာနေကြသူများဖြစ်သဖြင့် လှေတစ်စီး၏ ပဲ့ပိုင်းမှ ဦးပိုင်းသို့ ယောက်ျားပျိုက မိန်းမပျိုကို ခေါ်သွားနိုင်လျှင်ပင် ခိုးရာလိုက်ခြင်းအမှု ပြီးမြောက်စေသည် ဖြစ်ပေသည်။

ဆလုံတို့တွင် အများစုမှာ နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ် ကြပေသည်။ အချို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ကြ ပါသည်။ နေရာအတည်တကျမရှိသည့်အတွက် စာပေ သင်ကြားခြင်း ကိစ္စမှာလည်း ဆလုံတို့အတွက် အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ ယခုအခါ ဆလုံရွာများ ပေါ်ပေါက် လာသဖြင့် ဆလုံအချို့ စာပေသင်ကြားနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်း ရရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဆလုံတို့သည် အခြားတိုင်းရင်းသားများထက် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး နိမ့်ကျနေမှု များကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် အခြား၊ အခြားသော ညီနောင် တိုင်းရင်းသားတို့မှ ပိုင်းဝန်းကူညီဆောင်ရွက်ကြပါရန် ပြည်ထောင်စုစိန်ရတုအခါသယမတွင် အမှတ်တရ တိုက်တွန်း နှိုးဆော်လိုက်ပါပေသတည်း။

ဗဟိုနိး

(ခေတ္တ-မြိတ်/ကော့သောင်း)

Wikipedia မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

ရှမ်းမြေလတ်ဒေသက ဓနုတိုင်းရင်းသားမှတ်စု

ri f&om a t mi yef

“ ဓနုလူမျိုးများသည်
 ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ
 စုပေါင်းတည်ထောင်ခြင်းမရှိသေးခင်ကာလ
 ရှေးပဝေသဏီကတည်းကပင်
 ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်း ကိုယ့်ကြွန်းဖြင့်
 မိမိတို့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု
 ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာအတိုင်း
 သီးခြားလွတ်လပ်စွာနေထိုင်ခဲ့သော လူမျိုးဖြစ်သည်။ ”

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ဗဟိုချက်မ အရှေ့ဘက်ခြမ်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် အနောက်ဘက်ခြမ်းကြားဒေသ တောင်၊ မြောက် သွယ်တန်းနေသော ကုန်းမြင့်ဒေသကို ရှမ်းမြေလတ်ဟု ခေါ်သည်။ ရှမ်းမြေလတ်ဒေသ ရွှင်မြို့နယ်၊ ပင်းတယမြို့နယ်၊ ကလောမြို့နယ်၊ ရပ်စောက်မြို့နယ်နှင့် ရှမ်းမြောက် နောင်ချိုမြို့နယ်အတွင်း ဓနုတိုင်းရင်းသားများ တစ်စုတစ်ဝေးတည်းနေထိုင်လျက်ရှိကြသည်။ လူဦးရေအရ မြန်မာနိုင်ငံ၌ နံပါတ် (၁၀)၊ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် နံပါတ် (၄) အဆင့် ရှိသည်။ ၁၉၉၃ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် တင်ပြတောင်းဆိုခဲ့စဉ်အချိန်က အထက်ပါ (၅) မြို့နယ်အား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းအဖြစ် အဆိုပြုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ရွှင်မြို့နယ်နှင့် ပင်းတယမြို့နယ်နှစ်ခုသာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။

ဓနုကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသအတွင်း စစ်တပ်လုံးဝမရှိခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ လုံးဝမရှိခြင်း၊ ရာနှုန်းပြည့်နီးပါး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ နေထိုင်ကြခြင်းသည် ကား မြန်မာနိုင်ငံ၏တစ်မူထူးခြားဖြစ်စဉ် ဖြစ်နေသည်။ ဓနုတိုင်းရင်းသားများသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထား အသက်မွေးကြပြီး အနေအေးသော လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။

ဓနုတိုင်းရင်းသားနှင့် မြန်မာ့သမိုင်းဆက်စပ်မှုများ

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုး မှီတင်းနေထိုင်ကြသည်ဟု ၁၉၈၂ ခုနှစ်က အတည်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ပညာရှင်အချို့၏ အငြင်းပွားမှုများ၊ ကန့်ကွက်မှုများ ရှိနေကြသေးသည်။ ထိုအထဲရှိ ဓနုတိုင်းရင်းသားများသည် ရှမ်းပြည်နယ်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၃၃ မျိုးထဲတွင် ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်လျက် ရှိသည်။

ဓနုတိုင်းရင်းသားများသည် တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဝင်မှ ဆင်းသက်လာသူများအဖြစ် လူသိများ၏။ သို့သော်လည်း ခိုင်လုံသည့် အထောက်အထားများဖြင့် ချပြထားသော စာအုပ်၊ စာတမ်းများ မတွေ့ဘူးပေ။ ဓနုတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ တင်ပြခဲ့ကြသော ပညာရှင်အဆိုအမိန့်များ ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်ရာ မြန်မာတို့၏ မူလမျိုးနွယ်ပင်ဖြစ်ကြောင်း မျိုးဆက်သစ်ပညာရှင်များက ဆိုထားသည်။

ဓနုတိုင်းရင်းသားသမိုင်းအစ

ဓနုတိုင်းရင်းသားဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ရှေးဆရာကြီးများက ရေးခဲ့သမျှတွင် အကျဉ်းဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ မိမိတို့တိုင်းရင်းသားများရေးသည့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းများကိုလည်း ဖတ်ဖူး၊ မှတ်ဖူးခဲ့သည်။ လိုအပ်သည်များ ယူသုံး၊ မလိုသည်များ ပယ်ကာ ထပ်မံဖြည့်စွက်ရင်း သမိုင်းတစ်ခုကို ပြည့်စုံအောင် ပုံဖော်ရသည်။ သို့သော်လည်း ပြီးပြည့်စုံသော သမိုင်းဟူသည် မရှိသလောက်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ့သမိုင်းပင်လျှင် အယူအဆများ၊ ကွဲလွဲမှုများ၊ လွန်ဆွဲမှုများစွာတို့ဖြင့် ယနေ့တိုင် မပြီးဆုံးသေးပေ။ သို့ပါ၍ မပြီးဆုံးသေးသော ဓနုတိုင်းရင်းသားသမိုင်းအစကို အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားတင်ပြပေးလိုက်ရပါသည်။

ကမ္ဘာမြေပြင်နှင့်နှင်းခဲခေတ်

လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်း ၆၀၀ မှ စတင်ခဲ့သော ကမ္ဘာမြေကြီး၏ သက်ဦးကပ် (နှစ် သန်းပေါင်း သုံးရာ့ခုနစ်ဆယ်)၊ သက်လယ်ကပ် (နှစ် သန်းပေါင်း တစ်ရာ့ခြောက်ဆယ့်ခုနစ် သန်း)၊ သက်နောင်းကပ် (နှစ်ပေါင်း ခြောက်ဆယ့်နှစ်သန်း) မှသည် စတုတ္ထ ကပ်ခေါ် နှင်းခဲခေတ်ကြီး (နှစ် တစ်သန်း)အဆင့်ထိ ကူးပြောင်းလာခဲ့ကြောင်း ဘူမိဗေဒ ပညာရှင်များက ဆိုခဲ့သည်။ နှင်းခဲခေတ် အရေးပါမှုသည် ဤကမ္ဘာမြေ ၏သတ္တလောကအတွင်း လူသားတို့စတင်ပေါ်ပေါက် လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာရှတိုက်သည် ကမ္ဘာဦးလူသားတို့စတင်ပေါ်ပေါက် မွေးဖွားရာနေရာဖြစ်ကြောင်း သုတေသီတို့က ဆိုလေသည်။ နှင်းခဲခေတ်သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်တစ် သန်းမှ ယနေ့တိုင် အကျုံးဝင်လျက်ရှိသောကပ် ဖြစ် သည်။

နှင်းခဲခေတ်ကာလအတွင်း သစ်တောများ ဖုံးလွှမ်းခဲ့ကြောင်းကို ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း တစ် လျှောက် တွေ့ရသည်။ သစ်ပင်ရုပ်ကြွင်း (အင်ကြင်း ကျောက်)များအရ သိရသည်။ ထိုသို့သာမက မီး တောင်ပေါက်ကွဲမှုများ၊ မြေငလျင်လှုပ်ချက်များ၊ မြေလွှာလှုပ်ရှားရုန်းတက် ပြောင်းလဲမှုများ၊ ရေတိုက် စားမှုများ အစရှိသော ရေ၊ မြေ၊ လေ၊ သဘာဝပြု ပြင်မှုများကြောင့် ယနေ့ပထဝီဝင်များအတိုင်း မြင် တွေ့နေရပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်တစ် သောင်းခန့် ရောက်ရှိလာသောအခါ နှင်းခဲဖုံးလွှမ်းမှု စတင်ဆုတ်ခွာစပြုခဲ့လေသည်။

ဟိမဝန္တာ တောင်မြောက် ဖုံးလွှမ်းနေသော ရေခဲပြင်ကြီး၏ စတင်ဆုတ်ခွာလာမှု သည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းတွင် ရေတိုက်စားမှု၊ ပို့ချမှု များကြောင့် မြေအဆင့်ဆင့် များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ယင်းမြေအသီးသီးတွင် ကျောက်ကြမ်းခေတ်လူသား တို့၏ လက်နက်များ တွေ့မြင်လာရသည်။ ထို့အပြင် နှင်းခဲဖုံးလွှမ်းမှု စတင်ဆုတ်ယုတ်သော လွန်ခဲ့သည့် နှစ်တစ် သောင်းခန့် တွင် ကျောက် ကြမ်းခေတ်

“မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင်
အာရှတိုက်သည်
ကမ္ဘာဦးလူသားတို့
စတင်ပေါ်ပေါက်
မွေးဖွားရာနေရာဖြစ်ကြောင်း
သုတေသီတို့က
ဆိုလေသည်”

ယဉ်ကျေးမှုနေရာသို့ ကျောက်ခေတ်လယ် ယဉ်ကျေးမှုက အစားထိုးဝင်ရောက်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် စတုတ္ထကပိဋိအတွင်း မြန်မာ့မြေပြင်တွင် ကျောက်ခေတ်လူသားတို့ စတင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် အထက်ပိုင်းတစ်လျှောက် ကျောက်ချောခေတ် လူသားတို့၏ ယေဘုယျနေထိုင်ကျက်စားပုံများကို သုတေသီများက လေ့လာခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံး ရှမ်းပြည်နယ်၊ ရွာငံမြို့နယ်အတွင်းရှိ ပြဒါးလင်းဂူ တွေ့ရှိလေ့လာမှုက ခိုင်မာသော အထောက်အထားများ ရရှိစေခဲ့ပါသည်။ ရှေးဦးလူသားများသည် ဆွေမျိုးစုအဖွဲ့အစည်း၊ ကျေးရွာအဖွဲ့အစည်း အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲခဲ့သည် မှန်သော်လည်း မည်သို့မည်ပုံ ပြောင်းလဲခဲ့သည်ကား အတိအကျ မခန့်မှန်းနိုင်သေးပေ။ ယေဘုယျသာ မှန်းနိုင်ခဲ့ကြသည်။ မြို့ပြပုံစံနေထိုင်ခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုအဆင့် မတွေ့ခဲ့ဟု ဆိုကြသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ထိုရှေးဦးလူသားများသည် မိမိတို့ထက် အဆင့်အတန်းမြင့်သော လူမျိုးများ တိုးဝင်လာခဲ့မှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း ကျွန်းစုများဆီသို့ တဖြည်းဖြည်း ရောက်ရှိသွားသည်ဟု သိရသည်။ အနီးစပ်ဆုံးအားဖြင့် ဆက်လက်သုတေသန ပြုနေရပါဦးမည်။

ပုဂံခေတ်မတိုင်မီအခြေအနေ (အကျဉ်း)

မြန်မာနိုင်ငံ လက်ရှိတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘေး၊ ဘိုးအဆက်အနွယ်များမှာ “မွန်ဂို” လူမျိုးများဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။ အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်း ကုန်းမြင့်တွင် နေထိုင်လာခဲ့သော မွန်ဂိုလူမျိုးများသည် စတင်ယဉ်ကျေးလာသော လူမျိုးများဖြစ်သည်။ လူဦးရေတိုးပွားမှု ကြီးမားလာပြီး ရေကြည်ရာ မြက်နုရာသို့ ပြောင်းရွှေ့လာရင်း မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းဖြစ်သည်။

ကျောက်ချောခေတ်နှောင်းပိုင်း၊ ကြေးခေတ်မှ သံခေတ်သို့အကူး၊ တကောင်းမတိုင်မီခေတ်အတွင်း ပျူမင်းဆက် ၁၃၉၃ ဦးရှိကြောင်း မြန်မာပူရာဇာဏ်ကျမ်းဟောင်းအတွင်း ဖော်ပြချက်အရ သိရှိရသည်။ ခရစ်နှစ်မတိုင်မီမှစတင်၍ တကောင်း၊ ဗိဿနိုး၊ ဟန်လင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ ဓညဝတီ အစရှိသော မြို့ပြများ တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။

ထိုအထဲတွင် ကမ်းယံတို့၏ဓညဝတီ (ခေါ်) ရခိုင်ပြည်ကြီးသည် ရခိုင်မှတ်တမ်းများအရ ပထမဓညဝတီ (ဘီစီ ၃၃၅ - ဘီစီ ၁၅၁၀)၊ ဒုတိယဓညဝတီ (ဘီစီ ၁၄၈၃ - ဘီစီ ၅၇၀)၊ တတိယဓညဝတီ (ဘီစီ ၅၈၀ - ဘီစီ ၃၀၂၇)၊ ဝေသာလီ (အေဒီ ၃၂၇ - အေဒီ ၈၁၈)၊ ပထမမြောက်ဦး (အေဒီ ၁၄၃၀ - အေဒီ ၁၅၃၁)၊ ဒုတိယမြောက်ဦး (အေဒီ ၁၅၃၁ - အေဒီ ၁၆၃၈)၊ တတိယမြောက်ဦး (အေဒီ ၁၆၃၈ - အေဒီ ၁၇၈၅) နှစ်ပေါင်း ၅၀၈၈ ခုနှစ်အတွင်း မင်းဆက်ပေါင်း ၂၃၄ ပါးရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ စန္ဒာသူရိယမင်းလက်ထက် ဘီစီ ၅၈၈ ၌ မဟာမြတ်မုနိဘုရားကြီးကို သွန်းလုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး သာသနာ့မှတ်ကျောက်တင်နိုင်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ၁၇၈၅ ခုနှစ် ပဒုံမင်းက ရခိုင်ကိုသိမ်းပိုက်ပြီး မဟာမြတ်မုနိဘုရားကြီးလည်း မန္တလေးအထိ သယ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ဗိဿနိ၊ ဟန်လင်း၊ သရေခေတ္တရာ အစရှိသော မြို့ပြများသည် အေဒီ တစ်ရာစု ဝန်းကျင်ကာလများတွင် ပေါ်ထွန်းလာသော မြို့ပြနိုင်ငံများပင် ဖြစ်သည်။ ဗိဿနိက ဟန်လင်းနှင့် သရေခေတ္တရာထက် ရှေးကျသည်။ ဗိဿနိမြို့ကို ပန်ထွာမြို့ဟုလည်း ခေါ်ခဲ့ ကြသည်။ ဗိဿနိခေတ်ကုန်ဆုံးချိန် ပန်ထွာဘုရင်မ အုပ်စိုးခဲ့၍ ဖြစ်၏။ သရေခေတ္တရာသည် ဗိဿနိကို ချေမှုန်းပြီး ပန်ထွာဘုရင်မကို မိဖုရားအရာ တင်မြှောက်ခဲ့သည်။ ဗိဿနိနှင့် ဟန်လင်းသည် အလှမ်းကွာသော်လည်း ခေတ်ပြိုင်မြို့ပြများဖြစ်ခဲ့သည်။ ဟန်လင်းမြို့ပြ သည် အေဒီ ၄ ရာစုမှ ၉ ရာစုအထိ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ နီးပါးထွန်းကား ထင်ရှားခဲ့သောမြို့ ဖြစ် သည်။ သရေခေတ္တရာကို ဒွတ္တပေါင်မင်းကြီး တည်ထောင်ခဲ့ပြီး မင်းဆက် ၂၇ ဆက်တိတိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

သုဝဏ္ဏဘူမိမြို့ပြ၏အချက်အချာမှာ သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ကေလာသတောင် တစ်ဝိုက်ဖြစ်ကြောင်း သုတေသီများက ခန့်မှန်းကြသည်။ တည်ထောင်သည့်ခုနှစ်တိတိကျကျ မရှိကြောင်း သိရသည်။ ယင်းဒေသတွင် မွန်လူမျိုးတို့ အခြေစိုက်၍ မြို့ပြထီးနန်းတည်ထောင် ခဲ့လေသည်။ သုဝဏ္ဏဘူမိနိုင်ငံတွင် မြို့ပြကို ဂဝံကျောက်များဖြင့် ပုံဖော်တည်ဆောက်ခဲ့ သဖြင့် ဂဝံကျောက် ယဉ်ကျေးမှုကြီး ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ မဟာရာဇဝင်ကြီး၌ ဗုဒ္ဓသက်ရှိစဉ် အာသောကဓမ္မရာဇာမင်းသည် သထုံ၌ မင်းပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် ပြုချိန်သွားတော် သုံးဆယ့်နှစ်ဆူကို သီဟရာဇာမင်းက အနှစ် ၆၀ တိုင် ပူဇော်ခဲ့သည် ဟူ၏။ မွန်နှင့်မြန်မာ ရာဇဝင်များက ဘီစီ ၁၇ ရာစုအတွင်းက တည်ထောင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ချက်ပြု ပါသည်။ အထက်ပါမြို့ပြများ တည်ထောင်မှုကို တိတိကျကျရေးသားခဲ့သော ရာဇဝင် အလွန် နည်းပါးပြီး သုတေသနပြုမှုကလည်း လုံလောက်အောင် မရှိခဲ့ဟု သိရသည်။

မြန်မာအစ တကောင်းက

ခရစ်နှစ်မတိုင်မီ ဘီစီ ၆၀၀ ခန့်ကတည်းက တကောင်းပြည်ကို အဘိရာဇာမင်းမှ ဘိန္နကရာဇာမင်းအထိ မင်းဆက် ၃၃ ဆက် အုပ်စိုးတည်ထောင်ခဲ့သည်။ ရုတ်တရက် ထိုင်းတရုတ် အနွယ်ဝင်တို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သဖြင့် တကောင်းပြည်ကြီး ၃ စု ပြိုကွဲခဲ့ရ သည်။ တစ်စုသည် အရှေ့ပိုင်း ရှမ်း ၁၉ ခရိုင်သို့လည်းကောင်း၊ တစ်စုသည် ဧရာဝတီမြစ်ကို စုန်၍ ပျူ၊ ကမ်းယံ၊ သက် တို့၏နေရာ သုနာပရန္တတိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ ကျန်တစ်ခုမှာ မိဖုရား နာဂဆိန်နှင့်အတူ မလည်အရပ်၌ပင် နေကြသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ထိုအတောအတွင်း ဘီစီ ၆၀၀ အိန္ဒိယပြည်၌ ဂေါတမဗုဒ္ဓပွင့်စဉ် မဇ္ဈိမဒေသမှ သတိုး ဗမ္မဒီပ ဓရ ရာဇာမင်းနှင့် မိဖုရားနာဂဆိန်တို့ တွေ့ဆုံပြီး ဒုတိယတကောင်းပြည်ကို ဆက် လက်တည်ထောင်ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုမှစ၍ သတိုးမဟာရာဇာမင်းအထိ မင်းဆက် ၁၇ ဆက် တည်မြဲခဲ့၏။

တကောင်းခေတ်အတွင်း လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကျောက်စိမ်း၊ ဘော်၊ ရွှေကုန်သွယ် ရေးလုပ်ငန်းများ၊ မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားခဲ့ခြင်းများ၊ ဒဂါးသုံးစွဲမှုများ၊ ဂူဘုရား တည်ခြင်းများ၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယပြည်များနှင့် ကုန်သွယ်မှုများကို တကောင်းနှင့် ပုဂံဂူဆိပ် ဘုရားပရဝုဏ်အတွင်း ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာများအရ လေ့လာသိရှိရသည်။ ထို

ကျောက်စာများ လေ့လာမှုအရ တကောင်းခေတ် မူလမျိုးနွယ်များမှာ တိဗက်တိုဘားမင်း (ခေါ်) တိဗက်မြန်မာဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာ သိလာခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယသမိုင်း သုတေသီတို့ ကလည်း တိဗက်-မြန်မာ လူမျိုးနွယ်များပင်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော်လည်း ထိုထက်ပို၍ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အစရှိသည်များကို မှတ်သားလောက်အောင် မလေ့လာနိုင်သေးပေ။ အထက်ပါများသည် “မြန်မာအစ တကောင်းက” ခေါ်ဆိုခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က

အထက်ပါအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသီတို့ အယူအဆအမျိုးမျိုး ကွဲလွဲလျက်ရှိနေကြသည်။ ခေတ်သစ်သုတေသီများကတော့ မြန်မာအစ တကောင်းက ဟူသော အယူအဆကို ငြင်းပယ်လျက် မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က ဟူသော အယူအဆကို တင်ပြလာကြသည်။ တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဝင်များ ပထမဆုံးအခြေချခဲ့သည်မှာ တကောင်းမဟုတ်၊ ကျောက်ဆည်သာ ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာတင်ပြခဲ့ကြသည်။

သုတေသီတို့၏အလိုအရ ဘီစီ ၂၀၀၀ ခန့်ကတည်းက တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဟု ခေါ်သည့်လူများသည် တရုတ်ပြည် အနောက်မြောက်နှင့် တိဗက်ပြည်၏အရှေ့မြောက်အရပ်ဒေသ ကန်ဆူနယ် (ယခု မြို့တော်လန်ချောင်)၏ တောင်ဘက် မိုင် ၅၀ ရှည်လျားသော ထောင်မြစ်ဝှမ်းတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့ကို တရုတ်တို့က ချီအင် ဟုခေါ်သည်။ ချီအင်တို့ကို တရုတ်တို့က ထာဝစဉ်တိုက်ခိုက်ခဲ့သဖြင့် တောင်ဘက်သို့ တစ်စတစ်စ တိမ်းရှောင်ရင်း တိဗက်အရှေ့မြောက်ရှိ မြစ်ဝါမြစ်၏ မြစ်ဖျားခံရာအရပ်များတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ ၁၀၀၀ ခန့်တွင် တရုတ်ချင်မင်းဆက်လက်ထက် လာရောက်တိုက်ခိုက်ပြန်သဖြင့် တောင်အရပ်ဆီသို့ ထပ်မံပြောင်းရွှေ့ရပြန်သည်။

ထိုသူတို့အား တရုတ်တို့က အမြန်နှိမ်နင်းသိမ်းသွင်းခဲ့သဖြင့် တိဗက်သို့ တိမ်းရှောင်ရပြန်သည်။ တစ်ဖန် တိဗက်တို့ တန်ခိုးကြီးလာ၍ ယူနန်နယ်အတွင်း ပြောင်းရွှေ့ရပြန်သည်။ ယူနန်နယ်တွင် နန်ချီရှမ်းတို့ တန်ခိုးကြီးချိန်ဖြစ်၍ သူတို့လက်အောက်ခံ မန်းအမျိုးသားများနှင့် ကာလအတန်ကြာ ရောနှောနေထိုင်ခဲ့သည်။

ယိုးဒယားတရုတ်အနွယ်ဝင် နန်ချီရှမ်းတို့သည် ခုနစ်ရာစုအလယ်လောက်တွင် နန်ချီမင်းဆက်ကိုပင် ထူထောင်နိုင်ခဲ့ပြီး တရုတ်တို့ကိုပင် ပြန်လည်တိုက်ခိုက်နိုင်သည်အထိ အင်အားကြီးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကန်ဆူနယ်သားတို့သည် မေခမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်ကြားရှိ အရပ်များကို ဖြတ်ကျော်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသည် ပျူတို့၏ပိုင်နက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကွေ့ဝိုက်၍ စုန်ဆင်းရပြန်သည်။ နောက်ပိုင်း နန်းစောဘုရင် စောလောဖန်မျိုးဆက်များက ပျူဒေသများကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သဖြင့် အေဒီ ၈၃၂ တွင် ပျူမြို့တော် ပျက်ခဲ့ရသည်။ နန်းစောတို့က အေဒီ ၈၃၅ တွင် သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံကိုပါ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့လေသည်။ နန်းစောတို့က ပျူမြို့တော်ကို ဖျက်ဆီးပြီး သို့ပန်း ၃၀၀၀ ကို ဖမ်းဆီးကာ ယူနန်နယ်တွင် နေရာချပေးခဲ့သည်။

မြန်မာပြည်အတွင်း၌ ပျူနှင့်မွန်တို့ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုကြောင့် နေရာလပ်ဖြစ်သွားသော ကျောက်ဆည်ဒေသသို့ ကန်ဆူအရပ်မှ တိဗက်မြန်မာများက နေရာဝင်ယူခဲ့ပါတော့သည်။ ထိုသူများသည် သီပေါနမ့်တူမြစ်ကိုဖြတ်ကာ ရပ်စောက်၊ ရွာငံနယ်မှတစ်ဆင့် နတ်ထိပ်တောင်၊ မြားကလေးတောင်ကြားများမှ ဝင်ရောက်သွားခဲ့ကြပြီး စမုံမြစ်၊ ပန်းလောင်မြစ်၊ ဇော်ဂျီမြစ် တောင်ပိုင်းတစ်လျှောက် စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံလုပ်ငန်းများဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုခဲ့ကြသည်။ ကျောက်ဆည်ဒေသ၌ နေရာမဆုံဖြစ်လာပြီး မင်းဘူး၊ တောင်တွင်းကြီး၊ ပြည်၊ တပဲရင်း၊ မြေတူး၊ ရွှေဘို သာမက ချင်းတောင်အထိ ပျံ့နှံ့သွားပြီး နောက်ဆုံး ကိုးရာစုနှစ်လောက်တွင် ပုဂံတည်ရာအရပ်၌ နေသားတကျ စုရုံးမိပါတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် သက္ကရာဇ် ၈၄၉ ခုနှစ်တွင် ပျဉ်ပြားမင်းက ပုဂံနေပြည်တော်ကြီးကို စတင်ထူထောင်လိုက်ပါသည်။ ဤသည်ကား “မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က” ပင် ဖြစ်ပေ၏။

“မြန်မာအစ တကောင်းက” အယူအဆမှာ မြန်မာတို့သည် ကျောက်ချောခေတ်၊ ကြေးမုံခေတ်မှ သံခေတ်သို့ အကူးအပြောင်းကာလကတည်းက ရောက်ရှိနေထိုင် မြို့ပြည်ထောင်ခဲ့သော လူမျိုး ဖြစ်သည် ဟူသော အယူအဆဖြစ်သည်။ “မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က” အယူအဆမှာကား မြန်မာတို့သည် အေဒီကိုးရာစုအတွင်း ခေတ်လယ်ပဒေသရာဇ်စနစ် ထွန်းကားသောအခါမှသာ ရောက်ရှိနေထိုင်သူများ ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆပင်ဖြစ်သည်။

ဓနုတိုင်းရင်းသားဖြစ်ပေါ်လာပုံ

အထက်ပါများကို လေ့လာပြီးသကာလ ဓနုတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားအားလုံးသည် မွန်ဂိုလို့က် (အသားဝါ) ခေါ် မွန်ဂိုအမျိုးအနွယ်များမှ ဆင်းသက်လာသည် သေချာ၏။ ထိုအနွယ်ဝင်မှ တစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ပထမအနေဖြင့် မွန်ခမာအနွယ်များ ဝင်လာ၏။ ဒုတိယအနေဖြင့် တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဝင်များ ဝင်လာ၏။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ထိုင်းတရုတ်အနွယ်ဝင်များ ဝင်လာခဲ့၏။ မွန်ခမာနှင့် ထိုင်းတရုတ်တို့က ကမ်းယံ၊ သက်မြို့ပြနိုင်ငံများ ထူထောင်ခဲ့ကြ၏။ တိဗက်မြန်မာအနွယ်ဝင်များက ပျူမြို့ပြနိုင်ငံများအသီးသီး ထူထောင်ခဲ့ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၃၀၀၀ ကျော်အတွင်း ရှေးဟောင်းမြို့ပြအသီးသီး ထူထောင်ခဲ့ကြရာဝယ် မူလက မွန်ဂိုလို့က်မှ ဆင်းသက်လာသော လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ရာသီဥတု၊ အချိန်ကာလ၊ ရောက်ရှိသည့်နေရာ၊ ထွက်ခွာလာသည့် ဒေသ မတူညီမှုများကြောင့် တစ်စုနှင့်တစ်စု တစ်မျိုးနွယ်စီ ထင်မှတ်ရလောက်အောင် အလုပ်အကိုင်၊ အနေအထိုင်၊ ဓလေ့ထုံးစံများ ကွဲပြားလာခဲ့ရသည်။ အချိန်ကာလအလိုက် လူမျိုးစိတ်များ အသီးသီးကွဲပြားလာပါတော့သည်။ နောက်ဆုံး ယနေ့ခေတ်သစ် မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသား (၁၃၅) မျိုး ပေါင်းစုံနေထိုင်သော နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

အထက်ပါ ဖြစ်စဉ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရင်း ဓနုတိုင်းရင်းသား ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို စာရှုသူများ ထင်မြင်မိလိမ့်မည် ဟု ယူဆပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထက်ပါများသည်လည်း တိတိကျကျ ဖော်ထုတ်ခဲ့သော သမိုင်းမှတ်တမ်းများ မဟုတ်ဘဲ ယေဘုယျနီးစပ်စွာ ခန့်မှန်းခဲ့သောကြောင့်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာ မြန်မာအစ တကောင်းက၊ မြန်မာအစ

ကျောက်ဆည်က၊ မြန်မာအစ အိန္ဒိယက အစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်ယူဆရသောကြောင့် ဖြစ်ပေ၏။

သုံးသပ်ချက် (၁)

“ကန်ဆူအရပ်မှ
လူသားများသည်
သီပေါ၊ နောင်ချို၊
ရပ်စောက်၊ ပင်းတယ၊
ရွာငံနယ်များမှတစ်ဆင့်
နတ်ထိပ်တောင်၊
မြားကလေး
တောင်ကြားလမ်းများမှ
ကျောက်ဆည်နယ်သို့
စုန်ဆင်းခဲ့ရာတွင်
တောင်အောက်သို့
လိုက်ပါမသွားဘဲ
ရှမ်းမြေလတ်တောင်ပေါ်၌
ကျန်ရစ် ခဲ့သူများသည်
ခနုတိုင်းရင်းသား
ဧကန်မုချဖြစ်ပေသည်။”

ကန်ဆူအရပ်မှလူသားများသည် သီပေါ၊ နောင်ချို၊ ရပ်စောက်၊ ပင်းတယ၊ ရွာငံနယ်များမှတစ်ဆင့် နတ်ထိပ်တောင်၊ မြားကလေးတောင်ကြားလမ်းများမှ ကျောက်ဆည်နယ်သို့ စုန်ဆင်းခဲ့ရာတွင် တောင်အောက်သို့လိုက်ပါမသွားဘဲ ရှမ်းမြေလတ်တောင်ပေါ်၌ ကျန်ရစ် ခဲ့သူများသည် ခနုတိုင်းရင်းသား ဧကန်မုချဖြစ်ပေသည်။ ယနေ့အချိန်ထိ သီပေါ၊ နောင်ချို၊ ရပ်စောက်၊ ပင်းတယ၊ ရွာငံစုန်ဆင်းခဲ့ရာ လမ်းတစ်လျှောက် ခနုကျေးရွာများ အစီအရီကျန်ရစ်ခဲ့သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ရာနှင့်ချီကျန်ရစ်ခဲ့သော ခနုသီးသန့်ကျေးရွာများသည်လည်း ယနေ့ခေတ်သစ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာစရာအကြောင်း မရှိဟုလေ့လာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်ဆည်နယ်အတွင်း လူအများမစုမိချိန်ကတည်းက ခနုလူမျိုးများသည် ရှမ်းမြေလတ်တွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြကြောင်း သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

သုံးသပ်ချက် (၂)

ထိုင်းတရုတ်အနွယ်ဝင် နန်ချိုရှမ်းများ တန်ခိုးကြီးလာပြီး တကောင်းကို ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့သဖြင့် တကောင်းမြို့ ပြိုကွဲခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် တကောင်းပြည်ကြီး (၃) စု ပြိုကွဲခဲ့သည်။ တစ်ခုက မလည်ချောင်အရပ်၌ ဒုတိယတကောင်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ တစ်ခုက ဧရာဝတီမြစ် အတိုင်း စုန်ဆင်းပြီး သုနာပရန္တတိုင်း ထူထောင်သည်။ ကျန်တစ်ခုက ရှမ်းအရှေ့ (၁၉) ခရိုင် ထူထောင်သည်။ ထိုစဉ်က ရှမ်းတန်ခိုးကြီးချိန်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ခနုလူမျိုးများ မထင်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရှမ်းခေတ်သတ်မှတ် ရလောက်အောင် ဖြစ်နေသောအချိန်၌ “ရှမ်းအရှေ့ (၁၉) ခရိုင် ထူထောင်ခဲ့သည်”ဟု ပြောခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သာဓကအားဖြင့် ရှမ်းမြေလတ်တောင်ခြေ၌ရှိသော မိုင်းမောဒေသတွင် ပျူအထောက်အထားများ ဖြောင့်တန်းနေသော မြို့ရိုးများ အခိုင်အမာ တွေ့ရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ပင်းတယအနီး

ထယ်သွန်းရွာမှ ပျူဒင်္ဂါးများစွာ တွေ့ရှိခဲ့မှု၊ ညောင်ရွှေ ပေါရီသ မြို့ဟောင်းနှင့် ဟဲဟိုးမြို့ တောင်ဘက် ဘော်နင်း ဘုရားများ၌ ပျူဒင်္ဂါးများစွာ တွေ့ရှိခဲ့မှု၊ ရပ်စောက်မြို့နယ် ကောင်းဘို့ ရွာဝန်းကျင်တွင် ပျူ ပုတီးစေ့များ တွေ့ရှိခဲ့မှု အပါအဝင် ထိုနေရာမှ တောင်ဘက်အရပ်များတွင် မြို့ဆိုး၊ မြို့ပျက်များ သင်္ချိုင်းများ တူးဆွမိရာက ပျူကဲ့သို့ အရိုးအိုးမြွှာပြန့် ထားမှုများလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရကြောင်း လေ့လာမိပါ သည်။ ထိုသို့ သာမက ကလောမြို့နယ် အောင်ပန်း မြို့အနောက်ဘက်ရှိ သူရဲဥမင်မင်းသမီးတောင်ကြော အတွင်း အရိုးအစအနများ တွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း သိရှိခဲ့ရပါ သည်။

ရှမ်းအရှေ့ (၁၉) ခရိုင်အတွင်း မိုင်းမော၊ ရပ်စောက်၊ ပေါရီသတ်၊ ရမ္မာဝတီ၊ ဝေဠုဝတီ၊ နန့်ပန် မြို့ဟောင်းများသည် ဓနုခရိုင်များ ဖြစ်မည်ဟု တချို့ သမိုင်းဆရာများက ယူဆလာခဲ့သည်။ တကောင်း မြို့ပြိုကွဲပြီး ရှမ်းမြေလတ်တွင် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင် လာခဲ့ရာမှ ကာလကြာသော် ဓနုလူမျိုးများ ဖြစ်ပေါ် လာခဲ့ကြောင်း လေ့လာသိရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပျူအနွယ်ဝင် ဓနုလူမျိုးများပင် ဖြစ် ကြောင်း ခိုင်မာစွာ သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အမှန်လည်း ပျူလူမျိုးများသည် တိဗက်မြန်မာအနွယ် ဝင် မဟုတ် လော။ (ရှမ်း-၁၉ ခရိုင်လုံးကို မဆိုလိုဘဲ ရှမ်းမြေလတ် ဓနုဒေသအတွင်းမှ မြို့ဟောင်းများကို ဆိုလိုသည်။)

သုံးသပ်ချက် (၃)

ဓနုလူမျိုးများသည် စကားဝဲ၊ အသံကွဲသည်မှ အပ မြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ စာပေမရှိ သော်လည်း ဓနုဝေါဟာရများစွာရှိသည်။ ယနေ့ အချိန်ထိ သုံးနှုန်းနေကြသေးသည်။ ရှမ်းမြေလတ် တောင်ပေါ်မှ ဆင်းသွားကြသော မြန်မာများသည် မူလက ဓနုစကားပင် ပြောကြားခဲ့သည်မှာ သေချာ လှ၏။ ဓနုမြန်မာစကားများသည် ပျူခေတ်က စကား များနှင့် တူညီသည်ကို သမိုင်းဆရာအချို့က ဖော်ထုတ် ထားပါသည်။ ဥပမာ- ပျူခေတ်က ဓားမကို ထမဟု

“ရှမ်းအရှေ့ (၁၉)
ခရိုင်အတွင်း
မိုင်းမော၊ ရပ်စောက်၊
ပေါရီသတ်၊ ရမ္မာဝတီ၊
ဝေဠုဝတီ၊
နန့်ပန်မြို့ဟောင်းများသည်
ဓနုခရိုင်များ ဖြစ်မည်ဟု
တချို့သမိုင်းဆရာများက
ယူဆလာခဲ့သည်”

“ ခနုလူမျိုးများသည်
 စကားဝဲ၊ အသံကွဲသည်မှ
 အပ မြန်မာစကားကို
 ပြောဆိုကြသည်။
 စာပေမရှိသော်လည်း
 ခနုဝေါဟာရများစွာရှိသည်။
 ယနေ့အချိန်ထိ
 သုံးနှုန်းနေကြသေးသည်။
 ရှမ်းမြေလတ်တောင်ပေါ်မှ
 ဆင်းသွားကြသော
 မြန်မာများသည်
 မူလက ခနုစကားပင်
 ပြောကြားခဲ့သည်မှာ
 သေချာလှ၏ ”

ခေါ်သည်။ ခနုတို့က ယနေ့တိုင် ထမ ဟု သုံးနှုန်းလျက်
 ရှိ သည်။ ထို့အတူ ဖဆိုး = ဖဆိုး၊ ထမ်းဖိ = ထမ်းဖိ
 အစရှိသည်ဖြင့် ပျူစကားနှင့်ထပ်တူကျနေပါသည်။

တစ်ဖန် ပုဂံခေတ်က ဒိ(ထိ)ကို ခနုတို့ကလည်း
 ဒိ(ထိ) ဟုလည်းကောင်း၊ တို့နောင် ကို ခနုတို့က တို့နောင်
 ဟုလည်းကောင်း၊ ဖကီးကို ခနုတို့က ဖကီးဟုလည်း
 ကောင်း သုံးနှုန်းလျက် ရှိကြသည်။ ထိုသို့သာမက ယနေ့
 မုံရွာဘက်တွင် ဒုတ်မီး ခနုတို့လည်း ဒုတ်မီး၊ လောပစ်
 လိုက်ကိုလည်း ခနုတို့က လောပစ်လိုက်ဟု သုံးနှုန်းနေ
 မှုများ ဆက်နွယ်လျက်ရှိလေသည်။ ကျောက်ဆည်နယ်
 မှ ထွက်လာကြသူတို့မှာ ပျူအဆက်များ တဖြည်းဖြည်း
 မှေးမှိန်လာပြီး မြန်မာဖြစ်လာသည်ဟု သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။
 မြန်မာအဖြစ် ၁၁၀၂ ခုနှစ်တွင် မွန်ကျောက်စာများ၌
 တွေ့ရသည်။ မြန်မာကျောက်စာများ၌မူ ၁၁၉၀ ရောက်မှ
 မြန်မာ ဟု သုံးစွဲလာခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဟု
 မသတ်မှတ်ခင်ကတည်းက ခနုတိုင်းရင်းသားများသည်
 ရှမ်းမြေလတ်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြပြီးဖြစ်ကြောင်း
 လေ့လာနိုင်ပါလိမ့်မည်။

သုံးသပ်ချက် (၄)

အေဒီ ၈၃၂ ကောလောဖန်၏မျိုးဆက် နန်းစော
 မင်းများက ပျူမြို့တော်ကို သိမ်းပိုက်ပြီး စစ်သုံးပန်း ၃၀၀၀
 ကျော်ကို ယူနန်နယ်သို့ နယ်နှင်ပြီး နေရာပေးခဲ့သည်။
 ထိုအချိန်၌ နန်းစောတို့၏ရန်ကို တိမ်းရှောင်ပြီး ယူနန်
 နယ်တွင် ကန်ဆူအရပ်မှ လူမျိုးများ ရောနှောတွေ့ဆုံပြီး
 အထက်က ပြောခဲ့သလို ရှမ်းမြောက်နေရာတွင် ပျံ့နှံ့
 ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ကျောက်ဆည်နယ်
 အတွင်း ပြန်ဝင်ခဲ့သည်များလည်း ရှိကြောင်း လေ့လာ
 ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပျူယဉ်ကျေးမှုများ ရှမ်းမြေလတ်
 နေရာတွင် ဟိုတစ်စ သည်တစ်စ တွေ့ရှိရခြင်း ဖြစ်သည်။
 တောင်အောက်သို့ လိုက်ပါမသွားဘဲ ကျန်ရစ်ခဲ့သူများ
 သည် ယနေ့ခနုလူမျိုးများအဖြစ် တည်ရှိနေခြင်းပင်
 ဖြစ်မည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

ဓနတိုင်းရင်းသားများ၏ နိုင်ငံရေးဆက်စပ်မှုများ

ဓနလူမျိုးများသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စုပေါင်းတည်ထောင်ခြင်း မရှိသေးခင် ကာလ ရှေးပဝေသဏီကတည်းကပင် ကိုယ့်ထီးကိုယ့်နန်း ကိုယ့်ကြဋ္ဌာန်းဖြင့် မိမိတို့ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာအတိုင်း သီးခြားလွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ခဲ့သော လူမျိုး ဖြစ်သည်။ ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်၊ တနင်္သာရီဒေသ၊ ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်တစ်ခုလုံးကို အင်္ဂလိပ်တို့က တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရနယ်စပ်ဒေသ အုပ်ချုပ်မှု (Frontier Area Administration) အောက်တွင် ကိုလိုနီနယ်များအဖြစ် သီးခြားစီ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ လူမျိုးအားလုံးကိုလည်း ရှမ်းပြည်အက်ဥပဒေဖြင့် အုပ်ချုပ် ခဲ့ရာတွင် ဓနလူမျိုးများ နေထိုင်ကြသော ရှမ်းမြေလတ်ဒေသကို အနောက်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ထောက်ရုံးထားရှိကာ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ရှမ်းမြေလတ်ဒေသကို သာမိုင်းခမ်းစော်ဘွား စပ်ထွန်းအေး၊ ပွေးလှစော်ဘွား စပ်ထွန်းစိန်၊ ပင်းတယစော်ဘွား စပ်ဝင်းကြည်၊ ရွှင်စော်ဘွား စပ်ခွန်ရီ၊ ဘော်နယ်စော်ဘွား စပ်ခွန်အောင်၊ ပင်မိုကျမိုင်းစော်ဘွား စပ်ခွန်ဦး၊ ကျုံးစော်ဘွား စပ်ခွန်ဆောင်းတို့က ၁၉၅၉ အာဏာမစွန့်မီအချိန်အထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ စော်ဘွားများ အမည်ရှေ့တွင် “စပ်” ဟု တပ်ထားသော်လည်း ဓနစော်ဘွားများပင် ဖြစ်ကြပါသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ရယူနိုင်ရန်အတွက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ရှမ်းပြည်နယ်သို့ တက်လာရာတွင် အောင်ပန်းမြို့၌ အထက်ပါ ဓန စော်ဘွားများက ထောက်ခံအကူအညီပေးခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို စုပေါင်းတည်ထောင်နိုင်မည့် သမိုင်းဝင် ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆိုရာတွင်လည်း ရှမ်းစော်ဘွားများကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် သာမိုင်းခမ်း စော်ဘွား စပ်ထွန်းအေးကလည်းကောင်း၊ လူထုကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဦးခွန်စော(ပင်းတယ) က လည်းကောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးပေးခဲ့ပါသည်။

ဓနတိုင်းရင်းသားလူဦးရေပေါင်းချုပ်

ပင်းတယမြို့နယ်၊ ရွှင်မြို့နယ်၊ ကလောမြို့နယ်၊ ရပ်စောက်မြို့နယ်၊ နောင်ချိုမြို့နယ် တို့သည် ဓနတိုင်းရင်းသား အများဆုံးနေထိုင်သော မြို့နယ်များဖြစ်ပြီး တစ်ဆက်တစ်စပ် တည်း တည်ရှိလျက်ရှိသော မြို့နယ်များလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ၂၀၁၄ မတ်လ ၂၉ ရက် သန်းခေါင်စာရင်းအရ အဆိုပါ ငါးမြို့နယ်တွင် ၆၂၄၁၈၇ ဦး (ခြောက်သိန်းကျော်) နေထိုင် ကြပြီး ဓနတိုင်းရင်းသား လူဦးရေထက်ဝက်ကျော်နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ ထက်ဝက် ခန့်ရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ၇ နှစ်တာအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးနှုန်း အရ အထက်ပါငါးမြို့နယ်တွင် ယနေ့ခြောက်သိန်းခွဲဝန်းကျင် နေထိုင်လျက်ရှိကြောင်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။

ဒေသဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအရ ရွှင်မြို့နယ်တွင် ၈၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပင်းတယ မြို့နယ်တွင် ၇၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကလောမြို့နယ်တွင် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ နောင်ချိုမြို့နယ်တွင် ၄၀

ရာခိုင်နှုန်း၊ ရပ်စောက်မြို့နယ်တွင် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း အကြမ်းဖျင်းတွက်ချက်ကြည့်ပါက ဓန လူဦးရေ သုံးသိန်းသုံးသောင်းကျော် နေထိုင်ကြကြောင်း တွက်ချက်ရယူနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ဆက်စပ်မြို့နယ်များဖြစ်သော တောင်ကြီးမြို့နယ်တွင် ဓနဦးရေ တစ်သောင်းကျော်၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့နယ်တွင် တစ်သောင်းကျော်၊ ကျောက်မဲမြို့နယ်တွင် တစ်ထောင်ကျော်၊ ပင်လောင်းမြို့နယ်တွင် တစ်ထောင်ကျော်၊ မိုးကုတ်မြို့နယ်တွင် နှစ်ထောင့်ငါးရာကျော်၊ သာစည်မြို့နယ်တွင် ကိုးထောင်ကျော်၊ မြစ်သားမြို့နယ်တွင် နှစ်ထောင်ကျော်၊ ညောင်ရွှေ မြို့နယ်တွင် သုံးထောင်ကျော်၊ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး အစရှိသည့် မြို့ကြီးများနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် အခြားဒေသများတွင် သုံးသောင်း၊ ခန့်မှန်းရေတွက်ပါက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဓနတိုင်းရင်းသား လူဦးရေ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း လေးသိန်းဝန်းကျင် နေထိုင်လျက်ရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါ သည်။

နိဂုံး

ရှမ်းမြေလတ်ဒေသ ငါးမြို့နယ်အတွင်း တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြသော ဓနတိုင်းရင်းသားများသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဓနကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ စတင်ချိန်မှ အစပြု၍ ညီညွတ်ရေး စတင်တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ပထမအကြိမ် ဓန အမျိုးသား ညီလာခံကြီးမှသည် ဘုံသဘောတူညီချက်တချို့ ရယူနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်း စတုတ္ထအကြိမ် ဓနအမျိုးသားနေ့ ကျင်းပပြုလုပ်ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် လည်း ညီညွတ်အောင်မြင်မှုပန်းတိုင် ဝေးနေဆဲရှိချေသည်။

သမိုင်းသည် ပျင်းစရာအလွန်ကောင်း၏။ သို့သော် သမိုင်းသည် အရေးကြီး၏။ အထူးသဖြင့် လူမျိုးစုသမိုင်းများသည် ပို၍ပင် အရေးကြီး၏။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားများအားလုံး သမိုင်းသင်ခန်းစာယူသင့်သော အချိန်ကာလ ရောက်ရှိလာပါပြီ။ ဆက်လက်၍ ညီအစ်ကိုရင်းပမာ လက်တွဲပြီး အတူတကွ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါတော့သည်။

မင်းလွင်ဦး(အောင်ပန်း)

တိုင်းရင်းသားလူငယ်တစ်ဦး၏
မျှော်မှန်းချက်ရည်အနာဂတ်တိုင်းပြည်

, atw(Dhammadownload.com)

“တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တွင် ရှောင်ရမည့်အချက်ကား
“တစ်နိုင်ငံ လူမျိုးတစ်မျိုး” စနစ်မဖြစ်ဖို့လိုသည်။
မျိုးနွယ်စုအစုံရှိသော မိမိတို့နိုင်ငံအဖို့
မတူကွဲပြားမှုများကို
တန်ဖိုးထား လက်ခံဖို့ အရေးကြီးသည်။
သင်္ချာပညာရပ်တွင်
သုညသည်ပင် မရှိမဖြစ် ဂဏန်းအက္ခရာ
ဖြစ်နေသည် မဟုတ်လော”

“ဘိုးဘွားဘီဘင်တို့သည်
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော
 နိုင်ငံတော်ကို
 မျှော်မှန်းတည်ဆောက်
 ခဲ့ကြသည်မှာ
 ယုံမှားသံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိ။
 ယခုလည်း
 တည်ဆောက်ဆဲ။
 တည်ဆောက်မြဲ။
 အဘယ်အခါမှ ခရီးတစ်ထောက်
 နားရမည့်နေရာသို့
 ရောက်မည်လဲ”

မက်ဆဲ၊ မက်မြ၊ မက်နေရဆဲ အနာဂတ်နိုင်ငံ
 တော်။ နေ့မှ ည၊ ညမှ ရက်၊ ရက်မှ လ၊ လမှ နှစ်၊ နှစ်
 ဆယ်အလီလီဖြတ်သန်းကုန်ဆုံးသွားပေမယ့်မက်နေ
 ရသည့် နိုင်ငံတော်သစ်ဆီ။ အိပ်မက်ထဲမှာသာ
 သာယာသောတိုင်းပြည်၊ တိုးတက်သောတိုင်းပြည်၊
 ဖွံ့ဖြိုးသောတိုင်းပြည်၊ မနက်ခင်းနိုးထလာရင်တော့
 ရှုခင်းက သာယာပေမယ့် လေနီကြမ်းတွေ အဆက်
 မပြတ် တိုက်ခတ်နေသော တိုင်းပြည်၊ ပန်းမန်မျိုးစုံရှိ
 ပေမယ့် အရွက်၊ အဖူးကင်းမဲ့လျက် အရိုးပြိုင်းပြိုင်း
 ထနေသော အကိုင်းအခက်တို့သာ ဖြစ်နေသည့်
 အပင်ခြောက်တို့ ပေါများရာ တိုင်းပြည်။

ရည်မှန်းချက်မရှိသောသူသည် ရှင်လျက်နှင့်
 သေသောသူနှင့် တူ၏တဲ့။ အနာဂတ် မရှိသော
 တိုင်းပြည်သည်ကား အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။ “မြန်မြန်
 ရောက်ချင်လျှင် လမ်းဟောင်းလိုက်” ဟု ဆိုရိုးရှိ
 သည်။ လမ်းဟောင်းအတိုင်း သွားနေဆဲလား၊ လမ်း
 သစ်မရှိ ဖြစ်နေတာလား။ သွားရင်း သွားရင်းနဲ့ လမ်း
 ကလွဲသွားလေသလား။ လွဲနေသည့်လမ်းကို သွားမိ
 နေသလား။

ကျွန်တော်တို့ရည်မှန်းရာနိုင်ငံတော်သစ်ဆီသို့
 ချီတက်မြဲ၊ ဦးတည်မြဲ။

မိုင်ထောင်ချီသော ခရီးကို ခြေလှမ်းတစ်လှမ်း
 ဖြင့် စရသည်တဲ့။ ဦးတည်ရာအရပ် မြောက်မြားစွာဆီ
 သို့ ကျွန်တော်တို့ ခြေလှမ်းတစ်လှမ်းသာ အစပြုလှမ်း
 နေကြမိပြီထင်ရဲ့။ ခြေလှမ်း မလှမ်းသည်မဟုတ်။
 အစပြုလှမ်း လိုက်သည့် ခြေလှမ်း တိုင်းသည်
 ရှေးရှုရာအရပ် တစ်ခုဆီသို့ မဟုတ်ဘဲ အရပ်
 မျက်နှာများစွာဆီသို့ ဦးတည်မိသည့်ခြေလှမ်းများ
 ဖြစ်နေမိ သည်။ အဘယ်မှာ ခရီးရောက်ပါမည်နည်း။
 ချီတက်လိုသည့် ဦးတည်ရာအရပ် ညှိဖို့လိုပြီ။ ညီဖို့
 လိုပြီ။

ကျွန်တော် မျှော်မှန်းသော နိုင်ငံတော်၊
 ကျွန်တော် ညစဉ်မက်နေသော နိုင်ငံတော်၊ မရှိဖြစ်

နေသလော။ ရှိပါသည်။ ကျွန်တော်မျှော်မှန်းသော နိုင်ငံတော်သည် “ကိုယ်ပိုင် နိုင်ငံတော်”။

ဘိုးဘွားဘီဘင်တို့သည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကို မျှော်မှန်းတည်ဆောက် ခဲ့ကြသည်မှာ ယုံမှား သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိ။ ယခုလည်း တည်ဆောက်ဆဲ။ တည်ဆောက်မြဲ။ အဘယ်အခါမှ ခရီးတစ်ထောက်နားရမည့်နေရာသို့ ရောက်မည်လဲ။ “လှည်းနေလှေအောင်း မြင်းစောင်းမကျန်” တဲ့။ ဘယ်နှကြိမ်ထိ လှည်း၊ လှေ၊ မြင်းစောင်းထဲက ထွက်နေရမှာလဲ။ လှည်းပေါ်က ဆင်း၊ လှေထဲက ထွက်၊ မြင်းစောင်းထဲက ခွာနေသည်နှင့်ပဲ တစ်ထောက်နားရမည့်နေရာသို့ပင် ခရီးမဆက်နိုင်ချေ။

အချိန်ကား ကုန်လွန်ခဲ့ပြီ။ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ခဲ့ပြီ။ အင်္ဂလိပ်ခေတ်အလွန် ဟိုယောင် ယောင် ဒီယောင်ယောင် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်နှင့် အချိန်လွန်ခဲ့ပြီ။ စနစ်မကောင်း၍လား။ မဟုတ်ပါ။ ညစ်ကြလွန်း၍သာ။

တစ်ပြည်ထောင်စနစ်၏ အားသာချက်သည် ဗဟိုဦးစီးမှုကဲ့သောကြောင့် ဆုံးဖြတ် ချက် မြန်မြန်ချမှတ်နိုင်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းသော ဥပဒေတို့သည် ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးသို့ လျင်မြန်စွာသက်ရောက်နိုင်သည်။ လွဲမှားတိမ်းစောင်းသွားသော အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ် ပေါ်လာလျှင် လျင်မြန်စွာ တည့်မတ်နိုင်သည်။

လိုအပ်သည်မှာ ဗဟိုဦးစီးမှုတွင် အချိုးညီညီပါဝင် နေဖို့လိုသည်။ ဗဟိုမှ ဆုံးဖြတ်လိုက်သော ကိစ္စရပ်များသည် ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးသို့ သက်ရောက် သော ကြောင့် ဗဟိုဦးစီးမှုတွင် ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးမှ တိုင်းရင်းသား တို့နှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ဖို့ လိုသည်။ ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးရှိ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဖြစ်တည်မှုကို အသိအမှတ် ပြုဖို့လိုသည်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဖြစ်တည်မှုများနှင့် ယုံကြည်ချက် ကွဲပြားမှုတို့သည် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တွင် အတားအဆီး မဟုတ်ချေ။

“စုစည်းညီညွတ်
အောင်ကြောင်းဖြာ
ဟုဆိုသည်။
ထိုစုစည်းမှုတို့သည်
တိုင်းရင်းသား
အားလုံး၏ စုစည်းမှု
ဖြစ်သည်။
ပြည်ထောင်စုဖွား
အားလုံး၏
ဘုံရည်မှန်းရာညီမှ
အောင်ကြောင်း
ဖြာမည် ဖြစ်သည်”

တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တွင် ရောင်ရမည့် အချက်ကား “တစ်နိုင်ငံ လူမျိုးတစ်မျိုး” စနစ် မဖြစ်ဖို့ လိုသည်။ မျိုးနွယ်စုအစုံရှိသော မိမိတို့နိုင်ငံအဖို့ မတူကွဲပြားမှုများကို တန်ဖိုးထား လက်ခံဖို့ အရေးကြီးသည်။ သင်္ချာပညာရပ်တွင် သုညသည်ပင် မရှိ မဖြစ် ဂဏန်းအက္ခရာ ဖြစ်နေသည် မဟုတ်လော။

စုစည်းညီညွှတ် အောင်ကြောင်းဖြာဟု ဆိုသည်။ ထိုစုစည်းမှုတို့သည် တိုင်းရင်းသားအားလုံး၏ စုစည်းမှု ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုဖွားအားလုံး၏ ဘုံရည်မှန်းရာညီမှအောင် ကြောင်းဖြာမည် ဖြစ်သည်။ ဗဟိုဦးစီးမှုသည် ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးကို ကိုယ်စားပြုဖို့ လိုအပ်သည်။

တစ်ပြည်ထောင်အိမ်မက် မက်ခဲ့ပြီး အလွန်ကာလ တိုင်းပြည်၏ ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးမှု အနိမ့်ဆုံးဖြစ်နေမှုသည် ပြည်သူတို့၏အိမ်မက်ကို လှုပ်နှိုးနေသည်။ ဆက်၍မက်မည် ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်။

ဒေသအလိုက်နိုင်ငံတော်၏အာဏာရပ်တို့ကို ခွဲဝေ ကျင့်သုံးသော စနစ်။ မတူကွဲပြားမှုတို့ကို တန်ဖိုးထားပြီး ဒေသအလိုက်လိုအပ်ချက်မတူညီမှုတို့အပေါ် ကွဲပြားစွာရှုမြင်လျက် အဖြေရှာရသော စနစ်။ ရည်မှန်းရာသည် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေးနှင့် နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတို့အတွက် ချဉ်းကပ် အဖြေရှာမှု ပေါင်းစုံဖြင့် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရေး၊ လှည်းနှင့်ဖြစ်စေ၊ လှေနှင့်ဖြစ်စေ၊ မြင်းနှင့်ဖြစ်စေ ခရီးနှင်ခြင်း ကွဲပြားသော်လည်း ရည်မှန်းရာ ပန်းတိုင်သို့သာ ဦးလည်မသုန် ရောက်ရှိရေးသည်သာ အဓိက။

လိုအပ်သည်မှာ အပြန်အလှန်ထိန်းညှိခြင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်နှင့် ဟန်ချက်ညီညီ ခရီးဆက်နေဖို့ရန် ဖြစ်သည်။ ဒေသအလိုက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင်ဒေသရှိ အရင်းအမြစ်များနှင့် ဒေသတွင်းလိုအပ်ချက်များကိုကောင်းစွာရှုမြင်နိုင်ဖို့လိုသည်။ ဆုံးဖြတ်၊ အကောင် အထည်ဖော်မှုတိုင်းသည် ဒေသနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ဖို့ အရေးကြီးသည်။

“ဒေသအလိုက်
နိုင်ငံတော်၏
အာဏာရပ်တို့ကို
ခွဲဝေကျင့်သုံးသောစနစ်။
မတူကွဲပြားမှုတို့ကို
တန်ဖိုးထားပြီး၊
ဒေသအလိုက်
လိုအပ်ချက်မတူညီမှုတို့အပေါ်
ကွဲပြားစွာရှုမြင်လျက်... ”

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ရှောင်ရမည့်အချက်ကား “ငါ့လှေ ငါထိုး ပဲခူးရောက်ရောက်” ဆုံးဖြတ် မလုပ် ကိုင်မိဖို့လိုသည်။ ဒေသအလိုက် အာဏာရပ်တို့ကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသော်လည်း ထိုဒေသအတွင်းရှိ မတူကွဲပြားမှုများကိုလည်း မျက်ကွယ်မပြုထားဖို့လိုသည်။ ထိုမတူကွဲပြားမှုများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုဖို့ အရေးကြီးသည်။

နိုင်ငံတော်သီချင်းတွင်ပါသော “ခွင့်တူညီမျှ” ဟူသော စကားလုံးသည် ပြည်ထောင်စု သားတို့၏ ရရှိခံစားရမည့် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်တို့ကို မီးမောင်းထိုးပြနေခြင်း ဖြစ်သည်။ “တို့တိုးဘွား အမွေအစစ်မို့ ချစ်မြတ်နိုးပေ” ဟူသည့်အတိုင်း မိမိတို့ဒေသအပေါ် ချစ်မြတ်နိုး တန်ဖိုးထားကြသည်ချည်း ဖြစ်သည်။ မိမိတို့တန်ဖိုးထားသည့်အရာများကို ဆုံးရှုံး ပျောက် ကွယ်သွားမှာ၊ ဝါးမျိုးဖုံးအုပ်သွားမှာ မည်သူမှ လိုချင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။ မိမိတို့၏ အမျိုးသား လက္ခဏာများကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အခြားသူများ၏ အမျိုးသားလက္ခဏာများကို တန်ဖိုး ထားလေးစားရမည်မှာ လူသားတိုင်း၏မွေးရာပါ တာဝန်ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်အိမ်မက်ကို မက်ရင်းနှင့်ပင် ကွန်ဖယ်ဒရိတ်ဆီသို့ဦးတည်မိနေပြီ။ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကြာ စောင့်စားနေခဲ့ရခြင်းအပေါ် စိတ်မရှည် ဖြစ်လာကြပြီ။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေမှုတို့သည် ပြည်သူတို့၏ နောက်ကျနေမှုတံခါးဝကို အကြိမ်ကြိမ် အခါခါ တံခါးခေါက်လျက်ရှိသည်။ မိမိကိုယ်သာ အားထားရာ ဟူသော ဆန္ဒခွန်အားတို့သည် ရုန်းကြွ လာနေသည်။

ဒေသတစ်ခုအပေါ်သာ အာရုံညွတ်လျက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားစိုက်ဆောင် ရွက်ရသောစနစ်။

ဒေသအလိုက် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးနေခြင်းက ပြည်ထောင်စု၏ ကြွယ်ဝစည်ပင်နေမှုကို အထောက်အပံ့ပြုသည်ဟု ရှုမြင်ဆောင်ရွက်သော ချဉ်းကပ်မှု။ အားနည်းနေမှုများကို အချိန်တိုအတွင်း ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းသည် အားသာချက်။ လိုအပ်သောအင်အားများ ကို စုစည်းရန် လွယ်ကူပြီး အချိန်မီတုံ့ပြန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ဒေသအတွင်းရှိ အရင်း အမြစ်များကို ရှင်းလင်းစွာ ရှုမြင်နိုင်ပြီး လိုအပ်ချက်များအတွက် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာ တွင် ပြည်ထောင်စုအင်အားဖြင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းတွင် အားကောင်းစေသည်။

လိုအပ်သည်မှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမူကို အလေးထားရန် ဖြစ်သည်။ ဒေသရှိ ပေါ်ကြွယ်ဝသော အရင်းအမြစ်များကို ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ထားမှု အားမကြီးရန်နှင့် မျှဝေ ပေးကမ်းရန် သဘောထားကြီးမှုရှိဖို့ လိုအပ်ပါသည်။

“အနိုင်မခံ အရှုံးမပေး” ဟူသောစိတ်ထားသည် ဤစနစ်တွင် အန္တရာယ်ကြီးသည်။ စည်းလုံးခြင်းသည် အင်အား ဆိုသည့် ခံယူချက်ကို မြဲမြံစွာ ဆုပ်ကိုင်ထားရပါမည်။ ဒေသ အလိုက် စုစည်းနေမှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပြည်ထောင်စုအပေါ် သစ္စာ စောင့်သိရပါမည်။

စနစ်တိုင်းတွင် အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များ ရှိမည်မှာ အမှန်။ စုပေါင်းအားဖြင့်

ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပြီး ဥမကွဲ သိုက်မပျက် နေထိုင်ကြလျက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကြီးတွင် နေထိုင် အသက်ရှင်လိုခြင်းသည် ကျွန်တော်၏မျှော်မှန်းရာ ဖြစ်သည်။

မည်သည့်စနစ်၊ မည်သည့်မူဝါဒဖြင့် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော်ကြီးကို တည်ဆောက်သည်ဖြစ်စေ၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေလိုခြင်းဟာ ကျွန်တော်ဆန္ဒ အမှန်။ ဤမြေဤရေတွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသော ပြည်ထောင်စုသား အချင်းချင်းတို့အကြားတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်း ကင်းစင်လျက် လူမျိုးစုအလိုက် ဖြစ်တည်မှုကို အသိအမှတ်ပြု လေးစားကာ လူသားပီပီသသ နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံတော်သည် ကျွန်တော်ရည်မှန်းရာ နိုင်ငံတော်ကြီး ဖြစ်သည်။

မည်သို့သောအခြေအနေ၊ မည်သို့သောအချိန်အခါတွင် ဖြစ်ပါစေ ဤပြည်ထောင်စုကြီးသည် အကျွန်ုပ်တို့ပိုင်ဆိုင်သော၊ တန်ဖိုးထားရသော “ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံတော်”သာ ဖြစ်ပေသည် ဟု လက်ခမောင်းခတ် ဟစ်ကြွေးနိုင်သော နိုင်ငံတော်သည်သာ ကျွန်တော်၏ အနာဂတ်မျှော်မှန်းရာ နိုင်ငံတော်ဖြစ်ပေတော့သည်ဟု . . .။

လေးစားစွာဖြင့်
ယူအေတီ(မိုးကောင်း)

ကရင်ရိုးရာ ချည်ဖြူဖွဲ့

apmi , fif

“ကရင်လူမျိုးတို့၏ အမျိုးသားရေးရိုးရာဓလေ့များကို
 ဘာသာရေးမခွဲခြားဘဲ သွေးစည်းညီညွတ်မှုဖြင့်
 ထိန်းသိမ်းကြစေရန်နှင့်
 တစ်နှစ် နှစ်ကြိမ်
 ရင်းနှီးဆုံတွေ့ကြစေရန်အတွက်
 "ကရင်ရိုးရာချည်ဖြူဖွဲ့မင်္ဂလာ" ပွဲကို
 ၁၉၄၃ ခုနှစ်လောက်က
 စတင်ခဲ့သည်ဟု လေ့လာသိရှိခဲ့ရသည်”

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ချည်ဖြူဖွဲ့ (လက်ချည်ခြင်း) ကို ရှေးနှစ်ပေါင်း (ဘီစီ ၂၀၁၇) က စတင်ခဲ့သည်ဟု လေ့လာသိရှိ ခဲ့ပါသည်။

ချည်ဖြူဖွဲ့ (လက်ချည်ခြင်း) ဆိုသည်မှာ လူမျိုးရေး အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည့် ရိုးရာဓလေ့တစ်ခု ဖြစ်သည်။ 'ဘာသာ' ဆိုသည်မှာ လူမျိုးစု ကွဲပြားသော်လည်း လွတ်လပ်စွာ မိမိတို့ ယုံကြည်မှုအရ 'ပြု' ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လူမျိုးဆိုတာ 'ဖြစ်' ခြင်းဖြစ်သည်။ လူမျိုးအဖြစ် ကူးပြောင်း၍ မရနိုင်သလို ခွဲစိတ်ပြောင်းလဲမရနိုင်ပါ။

ဘာသာဆိုတာ 'ပြု'ခြင်း ပြောင်းလဲ၍ ရသည်။ 'ဖြစ်' ခြင်းနှင့် 'ပြု' ခြင်း ရှုထောင့်အမြင်ကား ကွဲလွဲမှု ရှိကြသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့သည် ဘာဘီလုံဒေသမှ မိုးခေါင်ရေရှား သဘာဝဖောက်ပြန်မှုတွေကြောင့် အုပ်စုလိုက် ထွက်ခွာလာကြရာ (ဘီစီ ၂၀၁၇) တွင် 'ဂိုဘီ ကန္နာရ' ကို ဖြတ်ကျော်လာခဲ့သည်။

ကန္နာရအလယ်တွင် တစ်ခါတစ်ရံ သဲမုန်တိုင်း ကျခဲ့သည်။ သဲမုန်တိုင်းကျပြီး ကိုယ်လက်သန့်စင်ရန် ရေအခက်အခဲရှိသည့်အတွက် မိသားစုအချင်းချင်း နဂိုမူလရုပ်ကို မမှတ်မိတော့ပေ။ တချို့က အသိစိတ်လွတ်သွားကြသည်။ တချို့က ဖျားနာကြသည်။

ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူများက တိုင်ပင်ကြသည်။ သဲမုန်တိုင်းကြောင့် နဂိုမူလရုပ် မမှတ်မိခဲ့ပါက အချင်းချင်းမှတ်မိနိုင်အောင် လက်တွင်ချည်ဖြူဖွဲ့ အမှတ်အသား ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

နာမကျန်းတဲ့သူကိုလည်း ချည်ဖြူဖွဲ့ရင်း ဆုတောင်း ပေးကြသည်။ ကြောက်လန့်ပြီး အသိစိတ် လွတ်သူများကိုလည်း အသိစိတ်ပြန်ဝင်လာစေရန် ဆုတောင်းပေးရင်း လက်တွင် ချည်ဖြူဖွဲ့ပေးသည်။

တချို့က (ဝိညာဉ်) ခေါ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဝိ = အထူး

ညာဉ် = သိခြင်း

အသိစိတ်ကင်းမဲ့နေသူကို 'အထူးသိခြင်း' ရရှိစေရန်အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

လက်ချည်ခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ မည်သည့်အကြောင်းကိစ္စကြောင့် မိမိလူမျိုး ကွဲကွာနေကြပါစေ၊ လက်ကချည်ဖြူချည်ထားသော အမှတ်အသားတွေပါက ကိုယ့်မိသားစုတွေဆိုတာ သိရှိစေရန် ဖြစ်သည်။ 'မိသားစုအမှတ်အသား' ပြုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

(ဘီစီ ၁၁၂၅) မတိုင်ခင်ထိ ကရင်လူမျိုးမှာ တစ်မျိုးတည်းရှိကြသည်။ ကရင်လူမျိုးစု (၃) အုပ်စု ခွဲလာကြသဖြင့် လူမျိုးစုကြီး (၃) စု ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဘာသာတရားများ မရှိခင် ကရင်လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏မိဘ၊ ဘိုးဘွား၊ သစ်ပင်ကြီး၊ တောင်၊ နတ် စသဖြင့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြသော်လည်း မိမိတို့ ဘိုးဘွားများ၏ လက်ချည်ခြင်း ရိုးရာဓလေ့ကို ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ကြသည်။

ဘာသာတရားများ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု ရှိလာသောအခါ မည်သည့်ဘာသာတရားနှင့်မှ မကိုက်ညီဟု ဆိုကြပြီး အမျိုးသားရေးလက္ခဏာကို သံသယဝင်လာကြတော့သည်။

“အမျိုးသားရေးလက္ခဏာကို ဘာသာရေး ယုံကြည်မှု လွန်ကဲခြင်းများကလည်း သွေးကွဲစေ နိုင်သည်ကို သတိပြုရပါတော့မည်”

နှစ်ပေါင်းများစွာက သမိုင်းအထောက် အထားတို့ကို ယခုထိန်းသိမ်းနေကြသော ယဉ်ကျေး မှု၊ ရိုးရာဓလေ့ အစဉ်အဆက်တို့က သက်သေခံနေ သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ကရင်နှစ်သစ်ကူးကို ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ရရှိခဲ့သဖြင့် ကရင်ဘိုးဘွားများက တစ်နှစ်တွင် တစ်ကြိမ် ပြာသိုလတွင် ကရင်လူမျိုးတို့ ‘ဆုံမှတ်’ တစ်ခုအဖြစ် အမွေအနှစ်ပေးနိုင်ခဲ့ သည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ အမျိုးသားရေး ရိုးရာ ဓလေ့များကို ဘာသာရေးမခွဲခြားဘဲ သွေးစည်း ညီညွတ်မှုဖြင့် ထိန်းသိမ်းကြစေရန်နှင့် တစ်နှစ် နှစ်ကြိမ် ရင်းနှီးဆုံတွေ့ကြစေရန်အတွက် ‘ကရင် ရိုးရာ ချည်ဖြူဖွဲ့ မင်္ဂလာ’ ပွဲကို ၁၉၄၃ ခုနှစ်လောက် က စတင်ခဲ့သည်ဟု လေ့လာသိရှိခဲ့ရသည်။

‘ကရင်ရိုးရာချည်ဖြူဖွဲ့ မင်္ဂလာ’ သည် ‘လက်ချည်ခြင်း’ မှစခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သလို လက်ချည်ခြင်းသည်လည်း ‘ချည်ဖြူဖွဲ့’ အမှတ် အသား ပြုလုပ်ရာမှစခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

ကရင်လူမျိုးစုတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံရပ်တည်ကြသော အစောဆုံးလူမျိုး တစ်မျိုးဖြစ်ခဲ့သည်။ မိုးခေါင်ရေရှား မြေဆီလွှာ ပျက်သုဉ်းကြသဖြင့် ဘာဘီလုံဒေသမှ ရေရှိရာ အရပ်‘ထီဆေ့မေ့ယွား’ သဲရေစီးကြောင်းအတိုင်းကို (ဘီစီ ၂၂၃၄) မှ စတင်ထွက်ခွာလာ ခဲ့ရာ (ဘီစီ ၂၀၁၇) တွင် ဂိုဘီ သဲကန္တာရကို စတင်ကျော်ဖြတ်ခဲ့ ကြသည်။

သဲကန္တာရအတွင်း ကြုံတွေ့ကြရသော သဲမုန်တိုင်းနှင့် ဘေးဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် အချင်းချင်းစိတ်ဝမ်းကွဲမှု၊ စိတ်ချောက်ချားမှု ရောဂါ ကပ်ဆိုးများ များစွာကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် ယုံကြည်မှု စိတ်ခွန် အား ရရှိစေရန်အတွက် လက်တွင်ချည်ဖြူဖွဲ့

“ ကရင်နှစ်သစ်ကူးကို
၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင်
ရရှိခဲ့သဖြင့်
ကရင်ဘိုးဘွားများက
တစ်နှစ်တွင် တစ်ကြိမ်
ပြာသိုလတွင်
ကရင်လူမျိုးတို့ ‘ဆုံမှတ်’
တစ်ခုအဖြစ်
အမွေအနှစ်ပေးနိုင်ခဲ့
သည် ”

“ချည်ဖြူဖွဲ့မင်္ဂလာ’
ပွဲတွင်
အသက်ကြီးသူ
‘လင်စုံမယားဖက်’
ဘိုးဘွားများက
ချည်ဖြူဖွဲ့သူများကို
ကရင်သမိုင်း
အကြောင်း
ပြောကြားကြသည်။
ဆုတောင်း
ပေးကြသည်။
လူငယ်များက
ကရင်လူမျိုး
ဖြတ်သန်းလာရာ
သမိုင်းကို
သရုပ်ဖော်ကြသည်”

ဆုတောင်း၍ အမှတ်အသားပြုခြင်းကြောင့် အခက်
အခဲဒုက္ခကို ဖြတ်ကျော်နိုင်ခဲ့သည်။

ဘိုးဘွားတို့၏သမိုင်းအမွေကိုထိန်းသိမ်းခြင်း
ကို လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ဝန်းကျင်က ကရင်မှန်
ရင် လက်ချည်ကြသည်။

“မင်း လက်ချည်ဖူးလား”

ဆိုသည့်စကားနောက်ကွယ်ကကြီးမားသော
ဘိုးဘွားတို့ သမိုင်းရှိခဲ့သည်။ ထိုသမိုင်းကား စာပေ
ထက်အက္ခရာပြည့်စုံစွာသက်သေမပြနိုင်သော်လည်း
သက်ကြီးစကား သက်ငယ် ကြားရင်း ရိုးရာဓလေ့ကို
ယနေ့ထိ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ကြသည်။

ချည်ဖြူဖွဲ့ရာမှာ အမျိုးမျိုး အသုံးအဆောင်
များ ထည့်သွင်းကြသည်။ အဓိကတော့ ဆန်ကော၊
ယောက်မ၊ ချည်ဖြူ၊ ရေ၊ ထမင်းဆုပ်၊ ကောက်ညှင်း
ထုပ်၊ နတ်ပန်းညို၊ ကြံ၊ ငှက်ပျောသီး၊ ဝါးရေဘူး
စသဖြင့်ရိုးသားဖြူစင်ကြသောတောင်ယာလယ်လုပ်
ကရင်လူမျိုးတို့၏ အသုံးအဆောင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်
ဆိုသော အခြေခံရိုးရာဓလေ့ကို ဖော်ပြသော သမိုင်း
အမွေ ဖြစ်သည်။

(မည်သည့် ဘာသာရေးအရ အခြေခံဖြစ်
ပေါ်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ လူမျိုးရေး၏အခြေခံ ရိုးရာ
ဓလေ့တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။)

ကရင်ရိုးရာ လက်ချည်ခြင်းများစွာ ရှိကြ
သည်။

- ၁။ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုရင် လက်ချည်ခြင်း၊
- ၂။ ဖျားနာသည့်အခါ လက်ချည်ခြင်း။
- ၃။ ကြောက်လန့်စရာ အမှတ်မထင် တွေ့သဖြင့်
အသိ စိတ် လွတ်နေသူအား လက်ချည်ခြင်း၊
- ၄။ သေဆုံးသူ၏ ကျန်ရစ်သောမိသားစုများ
လက်ချည် ခြင်း၊
- ၅။ ဝါခေါင်လ မွေးဖွားသူများ ဝါခေါင်လတွင်
ချည်ခြင်း၊
- ၆။ မိမိဒေသ ကျေးရွာအလိုက်၊ ဒေသအလိုက်
ချည်ဖြူဖွဲ့ခြင်းတို့မှာ ယုံကြည်ရာ ရိုးရာဓလေ့များ၏
အစပျိုးခဲ့သည့် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (ဘီစီ ၂၀၁၇)

က စခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

ဒေသအလိုက် အယူအဆ ကွဲပြားမှုတွေ အနည်းငယ် ရှိကြသော်လည်း ‘ဝါခေါင်လ ကရင်ရိုးရာချည်ဖြူမင်္ဂလာပွဲ’ ကား ကရင်လူမျိုးအားလုံး ခြုံငုံမိစေသော ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာ ဓလေ့ အမွေအနှစ် ‘ဆုံမှတ်’ တစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

ရိုးရာဓလေ့ ထိန်းသိမ်းခြင်းသည်လည်း ဘိုးဘွားတို့၏ ဆင်းသက်လာရာ ဒေသများရှိ အတွေ့အကြုံ အခက်အခဲများကို မျိုးဆက်များ သမိုင်းသိရှိကြစေရန် အထောက်အထား တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

‘ချည်ဖြူဖြူမင်္ဂလာ’ ပွဲတွင် အသက်ကြီးသူ ‘လင်စုံ မယားဖက်’ ဘိုးဘွားများက ချည်ဖြူဖြူသူများကို ကရင် သမိုင်းအကြောင်း ပြောကြားကြသည်။ ဆုတောင်းပေးကြ သည်။ လူငယ်များက ကရင်လူမျိုးဖြစ်သန်းလာရာ သမိုင်း ကို သရုပ်ဖော်ကြသည်။

“ပလူးလာ ... ပလူးလာ ... ပလူးလာ”

“ဂိုင်ထိုင်း ... ဂိုင်ထိုင်း ... ဂိုင်ထိုင်း”

နဂို ‘အသိစိတ်’ ပြန်လာခဲ့ ... ပြန်လာခဲ့ ပြန်လာခဲ့ ... ဆိုပြီး ‘ယောင်းမ’ ဖြင့် ခေါက်ပြီး အများကြည်ညိုသူ ဘိုးဘွား များက ပျံ့လွင့်နေသော အသိစိတ်ကို ခေါ်ကြသည်။

(ဆယ်လန်း ... ဆယ်လန်း ... ဆန်လန်း...)

ဆိုပြီး ချည်ဖြူကို ရေစင်ဆွတ်ကာ ခေါင်းထိပ်ကနေ ဆွဲချပါသည်။

“မကောင်းတဲ့ရောဂါ ဝေဒနာတွေ ဆင်း”

“သွေးခွဲစကားကြောင့် စိတ်မိုက် စိတ်ရှိုင်းတွေ ဆင်း”

“မကောင်းတဲ့အရာ အရာ ဟူသမျှ ဆင်း ...”

ဆိုပြီး ဆွဲချရသည်။

လက်တွင် ကောက်ညှင်းထုပ်၊ ကြံ၊ နတ်ပန်းညိုကိုင်ထားရသည်။ ချည်ဖြူကို ရေစင် ဆွတ်ကာ လက်ဖဝါးမှ အထက်သို့ ပြန်ဆွဲတင်ရသည်။

“ပလူးလာ ... ပလူးလာ ... ပလူးလာ”

“ဂိုင်ထိုင်း ... ဂိုင်ထိုင်း ... ဂိုင်ထိုင်း”

မိသားစုဆီ ပြန်လာပါ။

သူများ ညာတာ လိမ်တာ မယုံနဲ့။

တောကြက် တောငှက်လေးလို သတိနဲ့နေပါ။

သစ်ပေါက် ဝါးပေါက်သံကြားရင် ထွက်မကြည့်နဲ့။

မိသားစု ဆွေမျိုးတွေနဲ့ စည်းစည်းလုံးလုံးနေပါ။

သွေးမကွဲကြဘဲ ချစ်ချစ်ခင်ခင် နေကြပါ။

ခုချိန်ကစပြီး ...

ရောဂါဝေဒနာတွေ မလာတော့နဲ့ ...

မလန့်တော့နဲ့ ... မကြောက်တော့နဲ့ ...

မိသားစုနဲ့အတူ ဆံဖြူ၊ သွားကြွေတဲ့အထိ သစ္စာရှိရှိ နေထိုင်နိုင်ပါစေ။

မိသားစုစိတ်ဓာတ် ခိုင်မြဲကြပါစေ။

“ပလူးလာ ... နန့်/စ(...အလား” ဆိုပြီး လက်တွင် သုံးပတ်ရစ်ကာ ဆုတောင်းပေးကြသည်။ ပိုသောချည်ဖြူစကို ခေါင်းပေါ်တင်ကာ သစ္စာတည်ကြပါစေ ဟု ဆုတောင်းပေးကြသည်။

လက်ဆင့်ကမ်း ထိန်းသိမ်းသယ်ဆောင်ပေးခဲ့သည့် ဘိုးဘွားတို့၏ ကရင်ရိုးရာ ချည်ဖြူဖွဲ့ (လက်ချည်ခြင်း) ရိုးရာဓလေ့သည်ကား ကရင်လူမျိုးတို့၏ ‘ပြယုဂ်’ တစ်ခုဖြစ်သည့် ကရင်လူမျိုးတို့ သက်သေခံအမှတ်အသား ဖြစ်သည်။

၁။ ချည်ဖြူဖွဲ့ (လက်ချည်ခြင်း) ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်း၊

၂။ ယခု လုပ်ဆောင်နေကြသော ရည်ရွယ်ချက်များ၊

၃။ လူငယ်တို့အတွက် ချည်ဖြူဖွဲ့သမိုင်း အမွေအနှစ် ထိန်းသိမ်းခြင်းကြောင့် ကရင်လူမျိုးတို့ ရရှိလာမည့် အကျိုးရလဒ်များကို ကရင်လူမျိုးများသာ သိရှိထားသင့်ပါသည်။

နိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားအားလုံး အချင်းချင်း ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့များကို အပြန်အလှန် သိရှိနားလည်ကြမည်ဆိုပါက ရေရှည်ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု ရရှိကြပါမည်။

တိုင်းရင်းသားတိုင်း မိမိယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့များကို တန်ဖိုးထား မြတ်နိုးကြမှသာလျှင် အခြားတိုင်းရင်းသားများကလည်း လေးစားကြပါလိမ့်မည်။

ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ အစဉ်အလာသည်ကား ခေတ်အဆက်ဆက်က သမိုင်းကို ထမ်းပိုးလာခဲ့သော ဘိုးဘွားတို့၏ကျေးဇူးတရားနှင့် သစ္စာ စောင့်သိမှုတို့ကို လေးစားဂါရဝပြုပါသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ မျိုးဆက်သစ် အရင်းအမြစ် ဖွံ့ထွားလာနိုင်ရန်အတွက် ‘အမွေအနှစ်’ တစ်ခုအဖြစ်သာ ချည်ဖြူဖွဲ့ (လက်ချည်ခြင်း) ဖြစ်ပေါ်လာပုံ သမိုင်းအကျဉ်းကို လေ့လာမိသလောက် စုစည်းတင်ပြလိုက်ပါသည်။

စောငယ်မင်း

လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု

jrwa0w&ynma&wu0&f

“နတ်ကိုးကွယ်သောခေတ်တွင်
 လီဆူတို့သည် နတ်ဆရာကို
 ယုံကြည်အားကိုးကြရသည်။
 အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်လာပါက
 နီဖာ ခေါ် နတ်ဆရာကို
 ပင့်ဖိတ်အကူအညီတောင်းရသည်။
 နတ်ဆရာဖြစ်ရန်မှာ
 မျိုးရိုးအလိုက် အသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။”

လီဆူတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုကို သုံးမျိုး
တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းတို့က -

- (က) နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း
- (ခ) ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်လာခြင်း
- (ဂ) ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

(က) နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း

ရှေးအကျဆုံးသော လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုမှာ နတ်ကိုးကွယ် ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားနိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့ ရောက်ရှိကြသည့် လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့သည်လည်း နတ်ကိုးကွယ်မှုမှ စတင်ခဲ့လေသည်။

သို့သော် ရှေးဘိုးဘွားစဉ်ဆက်ကပင် တန်ခိုးရှင်တစ်ဦးဦးရှိခဲ့သည်ဟုလည်း ယုံကြည် ယူဆ ကြသည်။ ၎င်းတန်ခိုးရှင်မှာ ပေါ်ဆာ ခေါ် ဘုရား ဟုဆိုသည်။ အကြောင်းကိစ္စတစ်စုံ တစ်ရာရှိပါက ပေါ်ဆာကို တိုင်တည်သည်။ အကူအညီတောင်းသည် ဟု ဆိုပါသည်။ ၎င်းတန်ခိုးရှင်ဘုရားမှာ နတ်အားလုံး ထံ၌ တန်ခိုးရှင်နတ်ဟုလည်း ခံယူထားခဲ့ကြသည်။ နတ်အားလုံးထက် ပို၍တန်ခိုးရှိသည်ဟုလည်း ယုံကြည်မှုရှိခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်တွေ့ ကျသော ကိုးကွယ်မှု မရှိခဲ့ပေ။

ရှေးဘိုးဘွားအစဉ်ဆက်ကပင် နတ်များကို ကိုးကွယ်လေ့ရှိကြသည်။ နတ်များက လူကို မ,စ သည်။ ကောင်းကျိုးပြုသည်။ နတ်များကပင် လူတို့ကို ခြောက်လှန့်တတ်သည်။ ထိတ်လန့်စေသည်။ ဆိုးကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် နတ်ကို လူက ကိုးကွယ်မှသာ နတ်က ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက် သည်။ ကယ်မသည်။ ကောင်းကျိုးပြုသည်ဟု ယုံကြည်မှု ရှိခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လီဆူတို့ သည် ရှေးဘိုးဘွားများ လက်ထက်ကပင် နတ် ကိုးကွယ်မှုရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

နတ်အမျိုးမျိုးရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ‘ဆီနီ’ ခေါ် ယဉ်ကျေးသောနတ်သည် အိမ်မှာရှိပြီး ‘နီကော’ ခေါ် ရိုင်းသောနတ်သည် အိမ်ပြင်ပ

“ရှေးဘိုးဘွား
အစဉ်အဆက်ကပင်
နတ်များကို
ကိုးကွယ်လေ့ရှိကြသည်။
နတ်များက
လူကို မ,စ သည်။
ကောင်းကျိုးပြုသည်။
နတ်များကပင်
လူတို့ကို
ခြောက်လှန့်တတ်သည်”

- ၅။ အော်ဒီရို တောစောင့်နတ်
 - ၆။ နီမူ တောင်စောင့်နတ်
 - ၇။ ရီတူရူ မြစ်ချောင်းစောင့်နတ်
 - ၈။ ဂျာဂူး လမ်းနှင့်တောင်ကြားစောင့်နတ်
 - ၉။ ရီဒါမာ နယ်စောင့်နတ်
 - ၁၀။ အားပါးမူ ရွာစောင့်နတ်
 - ၁၁။ ဝွာဆီးနီ နတ်ကွန်း၊ နတ်စင်စောင့်နတ်
 - ၁၂။ မိဇူနီ မကောင်းကျိုးပေးသောနတ်
 - ၁၃။ ဟူဂူးနီ နားမကြားသောနတ်
 - ၁၄။ ဟင်ကောနီ အိမ်စောင့်နတ်
 - ၁၅။ မာဝေါနီ ဝိညာဉ်ကိုဖမ်းစားသောနတ်
 - ၁၆။ မိရှိနီ ခြောက်လှန့်စေသောနတ်
 - ၁၇။ မူကွာနီ မိုးနတ်
 - ၁၈။ အဗျာပါးနီ ဝက်ပုံစံပြု၍ ကိုးကွယ်ရသောနတ်
 - ၁၉။ ယိခူဇော်နီ ညဉ့်စောင့်နတ်
 - ၂၀။ ဆီနီ နတ်ဆိုး
- ထို့ပြင် အခြား အမည်မသိသောနတ်များလည်း ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

နတ်ဆရာ

နတ်ကိုးကွယ်သောခေတ်တွင် လီဆူတို့သည် နတ်ဆရာကို ယုံကြည်အားကိုးကြရသည်။ အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်လာပါက နီဖာ ခေါ် နတ်ဆရာကို ပင့်ဖိတ် အကူအညီတောင်းရသည်။ နတ်ဆရာဖြစ်ရန်မှာ မျိုးရိုးအလိုက် အသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ နတ်ဆရာဖြစ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထူးခြားသောလူ ဖြစ်သည်။ စကားပြောခြင်း၊ သွားလာခြင်းများသည် နှေးကွေးတည်ငြိမ်ပြီး အနေအထိုင်၊ အပြောအဆို၊ အကျင့်အကြံလက္ခဏာရပ်များမှာ အခြားလူများနှင့်မတူဟု ဆိုပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၎င်းလူကို နတ်ဆရာအဖြစ် တင်မြှောက်သဖြင့် နတ်ဆရာဖြစ်လာသည်လည်း ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် နတ်ဆရာတစ်ဦးဖြစ်ရန်မှာ မျိုးရိုးအရဖြစ်ခြင်းနှင့် အများယုံကြည်မှုဖြင့် တင်မြှောက်၍ နတ်ဆရာဖြစ်လာခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ နတ်ဆရာသည် ကြက်သွန်နှင့် အချို့သောအစားအသောက်များကို မစားဟု ဆိုပါသည်။

နတ်နှင့်ရောဂါကုသခြင်း

တစ်စုံတစ်ယောက်ဖျားနာလျှင် နတ် ဆရာကို ခေါ်ရသည်။ နတ်ဆရာက ကြက်ကို ကြည့်ပြီး မည်သည့်နတ်က ဖမ်းစားသည်ကို သိသည်ဟုဆိုသည်။ မည်သည့်နတ် ဖမ်းသည်။ ဘာတွေဖြစ်နေသည်။ ဘာတွေလိုအပ်သည်။ ဘယ်လိုယူဆ၍ရသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။ အိမ်ပြင်နတ်၊ တောတောင်နှင့် အခြားနတ်များက ဖမ်းစားလျှင် ကြက်ထီး၊ ဝက်ထီးများဖြင့်

ပူဇော်ရ သည်။ တောစောင့်နတ်ဖြစ်ပါက တစ် နေရာမှာ ပူဇော်ရသည်။ ဝက်နတ်ပြုစားပါက သစ်သားကို ဝက်ပုံပြုလုပ်၍ ပူဇော်ရသည်။

လူတစ်ယောက် နေထိုင်မကောင်းပါက အားနည်း၍ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ လိပ်ပြာခေါ်ရ သည်။ ထိုသို့လိပ်ပြာခေါ်ရာ ဝက်တစ်ကောင် သတ်၍ဝက်သားစား၊ အရက်သောက်ပြီး လိပ်ပြာ ခေါ်သော သီချင်းကို ဆိုရသည်။

အိမ်တွင်းမှာပင် ကြက်ထီး၊ ကြက်မများ ကို သတ်ကာ နတ်စင်ကို ရေ ၆ ခွက်ဖြည့်၍ ကုသ သည့်နည်းများလည်းရှိသည်။ ထို့ပြင် ကဲလား ဆောက်ပြီး ရောဂါကုသခြင်းများလည်း တွေ့ရ သည်။ သစ်သားကိုထွင်း၍ ထိပ်နှစ်ဖက်ကို မြေမှာ မြှုပ်ပြီး ဟိုဘက်သည်ဘက် ခေါက်ရေ မည်မျှဟု သတ်မှတ်ပြီး ကဲလားပေါ်ကို လျှောက် ၍ကုသရ ခြင်းမျိုးလည်းရှိသည်။

ထို့ပြင် လိပ်ပြာခေါ်ရာ၌ အမျိုးသားဖြစ် လျှင် ကြိုးမျှင် ၉ ပင်၊ အမျိုးသမီးဖြစ်လျှင် ၇ ပင် လက်လည်ပင်းများချည်၍ ကုသရသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ နာတာရှည်ဖျားနာသူ ဖြစ်ပါက ကြိုးများကို အမြဲချည်ထားရသည်။ ၎င်းကြိုးများ ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဖျားနာသူ (သို့) အားနည်းသူ သည် လိပ်ပြာဘယ်နှကြိမ်ခေါ်ထားသည်ကို သိနိုင်သည်။

(ခ) ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်လာခြင်း

လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့သည် ရှေးဘိုးဘွား အစဉ်အဆက်က နတ်ကိုးကွယ်မှုရှိခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံခြား ခရစ်ယာန်သာသနာပြုဆရာများ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ခရစ်ယာန်သာသနာပြု ဆရာများ၏ ကျေးဇူးကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာ ဝင်များအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။

ပထမဦးစွာ လီဆူတိုင်းရင်းသားများထဲမှ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ဖြစ်လာသူတို့မှာ ဦးငွား တားနှင့် ဒေါ်ဂူနာဒူတို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့နှစ်ဦး

“ အိမ်ပြင်နတ်၊
တောတောင်နှင့်
အခြားနတ်များက
ဖမ်းစားလျှင် ကြက်ထီး၊
ဝက်ထီးများဖြင့်
ပူဇော်ရသည် ”

“ခရစ်ယာန်
 သာသနာသည်
 မြန်မာနိုင်ငံရှိ
 လီဆူများရှိရာ
 နယ်စပ်
 ဒေသများဆီသို့
 တစ်စ တစ်စ ပျံ့နှံ့ပြီး
 သာသနာပြုခဲ့ရာ
 ကချင်ပြည်နယ်
 ပူတာအို၊ ချီဖွေ၊
 ဆော့လော်၊
 ဆွမ်ပရာတွမ်၊ တနိုင်း၊
 မချမ်းဘော စသည့်
 ဒေသများသို့
 ပျံ့နှံ့ခဲ့လေသည်”

သည် ဆခုံးတောင်တန်းဒေသဘက်မှ ဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က ၎င်းတို့သည် မြစ်ကြီးနားမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် အမေရိကန်သာသနာပြုဆရာကြီး ဂိုက်(စ်)၏နေအိမ်တွင် ဦးဌားတားနှင့် ဒေါ်ဂူနာဒူ တို့က အလုပ်လုပ်ကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ ဆရာကြီးဂိုက်(စ်)၏နေအိမ်တွင် နေဖန်များလာသော အခါ ဆရာကြီး၏ ခရစ်တော်အား ဝတ်ပြုခြင်း၊ ဆုတောင်းခြင်း၊ ကျမ်းစာရွတ်ခြင်းများကို တစ်စ တစ်စ မြင်တွေ့ကျွမ်းဝင်လာရာမှ ၁၉၀၂ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ၎င်းတို့နှစ်ဦးစလုံးသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်သွား လေတော့သည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် အခြားဒေသအသီးသီးမှ လီဆူတိုင်းရင်းသားများသည် မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ မန်ဒရိန်ဒေသသို့ ရောက်ရှိပြီး ရွာတည်နေထိုင်ကြ သည်။ ၎င်းတို့သည်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ ဝင်ရောက်လာကြသည်။ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ကချင် တောင်ပေါ်ဒေသများမှ မြစ်ကြီးနားမြို့သို့ ရောက်လာ ကြသူများထဲတွင် ဦးဇော်ဆာ၊ ဦးဂူ၊ ဦးပေါ်လေးတို့ သည် သတ္တမတန်း အောင်သည်အထိ ပညာသင်ယူ ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည်လည်း အစိုးရပညာရေး ဌာနကျောင်းများ၊ ခရစ်ယာန် ဘာသာကျောင်းများ တွင် ပညာသင်ယူကြပြီး မိမိတို့ဒေသသို့ ပြန်သွား၍ လည်း သာသနာပြုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် လီဆူ တိုင်းရင်းသားများသည် ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြပြန်သည်။ ၎င်းနောက်တွင် ကရင်လူမျိုး ဦးဘသော်ဆိုသူ ရောက်ရှိလာ၍ သာသနာပြု ဆရာကြီး ဂိုက်(စ်)ပေါင်းကာ လီဆူစကားကို သင်ပြီး ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များဖြစ်စေရန် သာသနာပြုခဲ့ ကြသည်။ ထို့နောက် ၁၉၁၀-၁၂ ခုနှစ်များတွင် တရုတ်ပြည်ရှိ လီဆူများကို သာသနာပြုသူ အင်္ဂလိပ် လူမျိုးဆရာကြီး ဂိုက်(စ်)နှင့် ဆရာ ဦးဘသော်တို့ ပူးပေါင်း၍ ပြုလုပ် သော လီဆူစာပေပြုစုပြီးနောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၌ မြန်မာနိုင်ငံရှိ နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်

သာသနာပုံနှိပ်တိုက်တွင်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၎င်းလီဆူစာပေဖြင့် လီဆူတိုင်းရင်းသားများ ကိုသင်ကြားပြီး သာသနာပြုခဲ့ကြသည်။

ဦးဇော်ဆာသည် ဆရာလက်မှတ်ရသည့်အခါ၌ ဗန်းမော်နယ်၌ ခရစ်ယာန်သာသနာ ပြန့်ပွားရေး ဟောပြောခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ရာ ဗန်းမော်ဒေသရှိ လီဆူများသည်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိကြလေသည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် ဦးဇော်ဆာသည် ဆခုံးဒေသ၌ ကျောင်းဆရာတာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီး လီဆူများကို သာသနာပြုရာ ဆခုံးဆမား ဒေသအပါအဝင် ကချင်တောင်တန်းနယ်များသည်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြ လေသည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသများသို့ ဒေသခံခရစ်ယာန်ဆရာ ၃၇ ဦးမှာ သာသနာပြုခဲ့ရာ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသရှိ လီဆူများသည်လည်း ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ဒေသရှိ ခရစ်ယာန်သာသနာပြု သင်းထောက်ဆရာ ၄ ဦးမှာ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတိုင်း၊ မိုးကုတ်မြို့နယ်သို့ ရောက်ရှိ ပြီး သာသနာပြုရာ အိမ် ၄ အိမ်မျှသာ ထိုစဉ်က ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ၎င်းနောက် နှစ်ခြင်းမင်္ဂလာခံယူရန်အတွက် ပြင်ဦးလွင်နှင့် မိတ္ထီလာမြို့ များရှိ သင်းအုပ်ဆရာများကို ပထမအသုတ်အဖြစ် မိုးကုတ် တွင် နှစ်ခြင်းခံပေးသွားရာမှ မိုးကုတ် တွင် ခရစ်ယာန်သာသနာ ပျံ့နှံ့လာသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်လောက်တွင် ဦးဇော်ဆာသည် သာသနာပြုဆရာအဖြစ် ရောက်ရှိကာ ခရစ်ယာန်သာသနာကို ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက် ခဲ့ပြန်လေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ခရစ်ယာန်သာသနာသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လီဆူများရှိရာ နယ်စပ်ဒေသများ ဆီသို့ တစ်စတစ်စ ပျံ့နှံ့ပြီး သာသနာပြုခဲ့ရာ ကချင်ပြည်နယ် ပူတာအို၊ ချီဖွေ၊ ဆော့လော်၊ ဆွမ်ပရာဘွမ်၊ တနိုင်း၊ မချမ်းဘော စသည့် ဒေသများသို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့လေသည်။

သို့သော် ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ လီဆူများမှာကား ထိုအချိန်က နတ်ကိုးကွယ် မှုများသာ ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လီဆူခရစ်ယာန်ဓမ္မဆရာ ၁၉ ဦးမှ ဦးဆောင်ကာ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသများသို့ ခရစ်ယာန်သာသနာပြု လုပ်ငန်းများ ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသတွင် တာဝန် ထမ်းရွက်ခဲ့ကြ သော ဗိုလ်ကြီးမြတ်တန် ခေါ် ဦးသောင်းဝူနှင့် မေဂျာလဆန်ဂန် (ဦးလမေတာ) တို့မှလည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်သည့်အခါ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ကျောင်းများပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် ခရစ်ယာန် သာသနာကို ပံ့ပိုးကူညီထောက်ပံ့ပေးခဲ့ ရာ ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်အရှိန်အဝါဖြင့် လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့သည် နား၊ မျက်စိ ပွင့်လာပြီး ခရစ်ယာန်သာသနာ သို့ ပြောင်းလဲကိုးကွယ်ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့သည် နတ်ကိုးကွယ်မှုရှိခဲ့ရာမှ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ် လာကြတော့သည်။ သို့သော် အချို့သောဒေသများတွင် နတ် ကိုးကွယ်မှုများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိနေကြ သည်ကို လေ့လာသိရှိရသည်။

(ဂ) ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်ခြင်း

လီဆူတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်ကြသူများလည်း ရှိကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လီဆူများကို မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတွင် မိုးကုတ်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် တောင်ကြီး၊ ဟိုပုံး၊ လွယ်လင်၊ မိုင်းပန်၊ ဖယ်ခုံ၊ နမ့်စန်မြို့နယ်တို့ရှိ အချို့ဒေသများနှင့် ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနား၊ ဝိုင်းမော် အချို့ဒေသများတွင် တွေ့ရသည်။ အချို့မှာ သီလရှင် ဝတ်၍လည်းကောင်း၊ ရှင်သာမဏေဝတ်၍လည်းကောင်း ရှိကြသည်။ ၎င်းအပြင် ရဟန်း ဘောင်သို့ဝင်နေသော လီဆူတိုင်းရင်းသားများလည်း ရှိနေသည်။ လီဆူတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကို သက်ဝင်ယုံကြည်၍ ဂေါတမမြတ်ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာတော်ကို နေလိုလလို ထွန်းတောက်မှု ဖြစ်စေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဆုံးအမကို ကိုးကွယ်ယုံကြည်ကြသူများလည်း ရှိလေရာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်အတွက် အားရဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ကောင်းလှပေသည်။

မြတ်ဝေတိုး(ပညာရေးတက္ကသိုလ်)

မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏စေ့စပ်မှုများ

ysd

“မြို့တိုင်းရင်းသားတို့တွင်
 မောင်ဖားတို့၏သားက ညီအစ်မတော်စပ်သူတို့၏
 သမီးပျိုများကို ထိမ်းမြားခြင်းမပြုရချေ။
 မည်သို့ဆိုစေ မြို့အပျို လူပျိုများသည်
 လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်၊
 မိမိတို့အချင်းချင်းမေတ္တာရှိက
 ယောက်ျားလေးသည်
 မိဘဆွေမျိုးကို အသိပေး၍
 တောင်းဆိုခိုင်းရသည်”

“ မမြို့တိုင်းရင်းသားများ၏
ဆင်းသက်လာ
ပုံသမိုင်းကြောင်းကို
မိဘဘိုးဘွားစသည်တို့၏
အစဉ်အဆက်ပြောဆို
ထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော
ရိုးရာသီချင်း
ဝတ္ထု၊ ပုံပြင် စသော
နှုတ်မှတ်တမ်းဖြင့်
သိရှိရပေသည် ”

မြို့တိုင်းရင်းသားများကို မြန်မာအဘိဓာန်
၌ မြို့/မရိုလူမျိုး၊ တိဗက် မြန်မာအုပ်စုဝင် ဘာသာ
စကားတစ်မျိုးကိုပြောသော မြန်မာတိုင်းရင်းသား
တစ်မျိုး (ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တွင်
နေထိုင်သည်) ဟူ၍ ဖော်ပြထားပေသည်။

မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ဆင်းသက်လာ
ပုံသမိုင်းကြောင်းကို မိဘဘိုးဘွားစသည်တို့၏
အစဉ်အဆက်ပြောဆို ထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော ရိုးရာ
သီချင်းဝတ္ထု၊ ပုံပြင် စသော နှုတ်မှတ်တမ်းဖြင့်
သိရှိရပေသည်။ ရှေးအခါက ကုသဝတီပြည့်ရှင်
ဘုရင်၏ ခြံစည်းရိုးစိုင်းအတွင်း နေထိုင်ကြရသော
သူများကို ယင်းတို့ဘာသာစကားဖြင့် ‘မရုပ်နေဆရိ
ကာအတ်ဒတ်’ဟုခေါ်ကြသည်။ ကာလအတန်ကြာ
သော် ‘မရုပ်’ မှ ‘မရို’၊ ‘မရို’ မှ ‘မြို့’ ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်
လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ‘မြို့’ ဟူသည်မှာ ခြံစည်းရိုး
အတွင်းမှ လူမျိုးများဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

နေထိုင်ရာဒေသ

မြို့တိုင်းရင်းသားတို့သည် မေယုတောင်
တန်းကြီး၏ တောင်စွယ်၊ တောင်ကြားဒေသများ
နှင့် စိုင်းဒင်ချောင်းဖျားဒေသများတွင် အများဆုံး
နေထိုင်ကြသည်။ စစ်တွေခရိုင် ကျောက်တော်မြို့
နယ်၊ မြောက်ဦးမြို့နယ်၊ ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ်၊
ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း ပလက်ဝမြို့နယ်တို့တွင်
လည်း နေထိုင်ကြသည်။

စိုက်ပျိုးခြင်းဓလေ့

တောတောင်ချောင်းမြောင်း ထူထပ်သော
အရပ်များဖြစ်သည်နှင့်အညီ ရှေးဓလေ့အတိုင်း
တောင်ယာပဲခင်း စသော စိုက်ခင်းများ စိုက်ပျိုး
လျက် ရိုးသားစွာ အသက်မွေးကြသည်။ မြို့
တိုင်းရင်းသားတို့၏ လူအိုလူမင်းများကို လုပ်ကိုင်

ကျွေးမွေးမည့် သားသမီးမရှိလျှင် ရွာသူ ရွာသား တို့က စုပေါင်းပြီး တောင်ယာကွက် အပိုလုပ်ကိုင်၍ ဝမ်းစာ ထည့်ပေးတတ်ကြသည်။

ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုမလေ့

မြို့တိုင်းရင်းသားများတွင် ထူးခြားသော ယုံကြည် ကိုးကွယ်မှုမှာ ကရာမာ ဘာသာရေး ဖြစ်သည်။ ကရာမာ ဟူသည် မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ အသံထွက်ဖြစ်ပြီး ကြမ္မာဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ကရာမာဘာသာ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ကောင်းတာ လုပ်လျှင် ကောင်းတာဖြစ်မည်ဟူသော အယူ အဆဖြစ်သည်။

ရိုးရာနတ်ကိုးကွယ်မှုတွင် မြို့တိုင်းရင်း သားတို့အား စောင့်ရှောက်သည့် ရိုးရာနတ်မ ၄ မျိုးရှိသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ အိမ် စောင့်နတ်မ (ကာရ်ဆူနာမ်)၊ ရွာစောင့်နတ်မ (ကွာနာမ်)၊ တောင်ယာစောင့်နတ်မ (ဆူနာမ်) နှင့် ချောင်းစောင့်နတ်မ (အော့နာမ်) တို့ ဖြစ် ကြသည်။

မြို့တို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တန်ခိုးအရှိဆုံး နတ်မင်းကြီးမှာ ‘တော်ရိုင်’ ဟုခေါ်သော နတ် ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဤနတ်သည် ကောင်းကင်ဘုံ၌ နေထိုင်ပြီး မြို့တို့အတွက် အမင်္ဂလာများ၊ ဖျားနာမှုများကို ထိန်းကွပ်ပြီး စေလွှတ် တတ် သည် ဟု ယူ ဆ ကြ သည် ။ ထို့ကြောင့် မကောင်းဆိုးဝါးများကို နှိမ်နင်းရန် ကြိုးစားတိုင်း တော်ရိုင် နတ်မင်းကြီးအတွက် ယဇ်ကောင်များ ပူဇော်ကာ အကူအညီပေးပါရန် အသနားခံလေ့ရှိသည်။

“မြို့အမျိုးသား
များသည်
ဗမာအမျိုးသား
များကဲ့သို့
ရုပ်အင်္ကျီနှင့်
လုံချည်ကို
ဝတ်ဆင်ကြသည်။
သွောင်ထုံးကို
သေသပ်စွာ
ထုံးလေ့ရှိကြသည်။
မြို့လူပျိုတို့က
၎င်းသွောင်ထုံးတွင်
ဘီးစိုက်ထားလေ့
ရှိပြီး ...”

ဝတ်ဆင်မှုလေ့

မြို့အမျိုးသားများသည် ဗမာအမျိုးသားများကဲ့သို့ ရှုပ်အင်္ကျီနှင့် လုံချည်ကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ သျှောင်ထုံးကို သေသပ်စွာ ထုံးလေ့ရှိကြသည်။ မြို့လူပျိုတို့က ၎င်းသျှောင်ထုံးတွင် ဘီးစိုက်ထားလေ့ရှိပြီး အိမ်ထောင်ရှိသော မြို့အမျိုးသားများသည် ဘီးမစိုက်တော့ဘဲ ဦးခေါင်းတွင် နှစ်ကိုက်မျှ ရှည်သောပိတ်ဖြူစကို ခေါင်းပေါင်းအဖြစ် ပေါင်းကြသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ရိုးရာဝတ်စုံမှာ ပိတ်စ၏အနံဘက် မှ အစနှစ်စကို ဝဲဘက်လက်ဖြင့် လက်ကတော့ထိုးပြီး ယာဘက်ပခုံးပေါ်တွင် စု၍ချည်နှောင်လျက် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ လုံချည်အဖြစ် အလျားနှစ်ကိုက်ခန့်၊ အနံတစ်တောင်ခန့်ရှိသော ဂျပံခုတ်ထည် အနက်ရောင်ကို ချက်အောက်တွင်ပတ်၍ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်များတွင်သာ ရိုးရာဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြပြီး သာမန်အချိန်များတွင်မူ ဗမာအမျိုးသမီးများကဲ့သို့ ဝတ်ဆင်လာကြသည်။

“ မြို့လူပျို
ကာလသားတို့သည်
ညအခါတွင် အပျိုများ
အိမ်သို့လူပျိုလှည့်ရန်
သွားလေ့ရှိကြသည်။
မြို့အပျို၏
မိဘများကလည်း
လူပျိုလှည့်လာခြင်းကို
သဘောတူ
ခွင့်ပြုကြလေ့ရှိသည် ”

အပျိုလူပျိုလေ့

မြို့လူပျိုကာလသားတို့သည် ညအခါတွင် အပျိုများ အိမ်သို့လူပျိုလှည့်ရန် သွားလေ့ရှိကြသည်။ မြို့အပျို၏ မိဘများကလည်း လူပျိုလှည့်လာခြင်းကို သဘောတူ ခွင့်ပြုကြ လေ့ ရှိသည်။

မြို့အပျိုတို့ကလည်း မိမိထံ လူပျိုလှည့်လာသူအား အချိန်ဆွဲထားသော ဓလေ့မရှိကြ။ ချက်ချင်းဆိုသလိုပင် တုံ့ပြန်အဖြေပေးတတ်လေ့ရှိကြသဖြင့် မြို့လူပျိုကာလသား တို့သည် မြို့အပျိုတို့ လက်ခံသဘောကျစေရန် အစွမ်းကုန် ဖီးလိမ်းပြင်ဆင်လာကြလေ့ရှိသည်။

မြို့အပျိုလူပျိုတို့၏ ထူးခြားသောလေ့မှာ မြို့အပျိုလူပျိုတိုင်း မျက်ခုံးမွေး၊ မျက်တောင်မွေးများ ပြောင်အောင် နုတ်ထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြို့အပျိုလူပျိုတို့ သမီးရည်းစား ဖြစ်ကြသောအခါ တစ်ဦး၏ပေါင်ပေါ်တွင် တစ်ဦးကခေါင်းတင်၍ ချစ်ရည်လူးကာ အပြန်အလှန် မျက်ခုံးမွေး၊ မျက်တောင်မွေးများ နုတ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အိမ်ထောင်သည်ဘဝတွင် နုတ်လေ့မရှိကြတော့သဖြင့် အပျို၊ အအို ခွဲခြားနိုင်ပေသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းခလေ့

မြို့တိုင်းရင်းသားများတွင် တရားဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း မပြုဘဲ အိမ်ထောင်ပြုခြင်း ထုံးစံမရှိကြ။ အချင်းချင်းမေတ္တာမျှ၍ဖြစ်စေ၊ လူကြီးမိဘချင်း သဘောတူ စေ့စပ်၍ဖြစ်စေ၊ တရားဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးလေ့ရှိ၏။

မြို့တိုင်းရင်းသားတို့တွင် မောင်ဖားတို့၏ သားက ညီမ၊ အစ်မတော်စပ်သူတို့၏ သမီးပျိုများကို ထိမ်းမြားခြင်း မပြုရချေ။ မည်သို့ဆိုစေ မြို့အပျိုလူပျိုများသည် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မိမိတို့အချင်းချင်း မေတ္တာရှိက ယောက်ျားလေးသည် မိဘဆွေမျိုးကို အသိပေး၍ တောင်းဆိုခိုင်းရသည်။ မိဘတို့ကလည်း လူငယ်တို့သဘောကို မေးမြန်းနားချပြီးမှ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြသည်။ သို့သော် ညီအစ်ကို ဆွေမျိုးအုပ်စုအချင်းချင်း ဖြစ်စေ၊ တူမတော်အုပ်စုဖြစ်စေ ထုံးစံအရ သဘောမတူနိုင်ကြချေ။ ချွေးမရှာသွားရာ၌ သူငယ်ချင်းများနှင့် လူလတ်ပိုင်း အိမ်ထောင်ရှိသူတစ်ဦးကို ခေါ်ဆောင်သွားရသည်။ ဤသို့သွားရာ၌ စုံမသွားရပေ။ စုံသွားလျှင် မ မရနိုင်ဘဲ မသွားလျှင် စုံ ရနိုင်သည်ဟု အယူရှိကြသည်။ မိန်းကလေးကို ယောက်ျားလေးအိမ်သို့ ခေါ်ယူရာ၌ မိန်းကလေးသည် အော်ဟစ်ငိုကြွေးလေ့ရှိကြသည်။ ဤသည်မှာ သဘောမတူ၍မဟုတ်ဘဲ မိဘအိမ်မှထွက်ခါနီး မျက်ရည်ကျမှ လင်သားအိမ်ရောက်သောအခါ ဆန်ရေစပါး၊ ဥစ္စာ ရွှေ၊ ငွေ ပေါများကြလိမ့်မည်ဟု အယူအဆရှိကြသည်။ အမှန်တွင် မိဘမောင်ဖားများနှင့် မခွဲစုဖူးခဲ့တော့မည်ဟု အသိဝင်၍ ဝမ်းနည်းခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

မိန်းကလေးကို ယောက်ျားလေးအိမ်သို့ ခေါ်ဆောင်လာပြီး သုံးလေးရက်အကြာတွင် မိန်းကလေး၏ မိဘဆွေမျိုးများက သမီးကိုယူရန် သွားရသည်။ မိန်းကလေးမိဘများမှ အဘုံရွှီ မင်္ဂလာပွဲပြုလုပ်ပြီး ချွေးမဖြစ်သူကို အိမ်သို့ ပြန်ခေါ်သွားသည်။

ဤသို့ ပြန်ခေါ်သွားခြင်းမှာ ပေးသင့်ပေးထိုက်သော ပစ္စည်းများကို အမွေပေးရန်နှင့် သမက်ရှင်ဆွေမျိုးတို့အား မိမိတို့က တစ်ဖန်ပြန်လည် ဧည့်ခံကျွေးမွေးရန် ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ချွေးမဖြစ်သူအား မိဘတို့ခေါ်သွားပြီး လေးငါးရက်အကြာတွင် ယောက်ျားဖြစ်သူက ဇနီးဖြစ်သူအား ခေါ်ယူရန် ဆွေမျိုးအပေါင်းအသင်းတို့အား ဖိတ်ခေါ်၍လာကြသည်။ ၎င်းကို အဘုံလာဟု ခေါ်ကြသည်။

မှတ်ချက်

မြို့တိုင်းရင်းသားအား ယခင်က ဝါကင်းမိ ခေါ် မရှိ ဟုခေါ်ဝေါ်ပြီး ချင်းလူမျိုးအုပ်စုထဲတွင် ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ တောင်ပိုင်းချင်းအုပ်စုဖြစ်သည့် (၁) ခမီ၊ (၂) မရို (ခေါ်) မြို့ (၃) အနူး (၄) ခေါင်စို၊ (၅) ပနမ်း၊ (၆) လေးမြို့တို့တွင် ထည့်သွင်းပြီး မြို့တိုင်းရင်းသားတို့ကို ပလက်ဝချင်းမျိုးနွယ်စုဟုလည်း ဆိုကြသည်။

ထိုပလက်ဝ ချင်းမျိုးနွယ်စုဖြစ်သည့် မြို့(မရို)တို့သည် သူတို့ကိုယ်သူတို့ ခမီ ဟုခေါ်ကြသည်။ လူဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ခမီအနွယ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ မြို့ဆိုသည်မှာ ရခိုင်များက ပေးထားသော နာမည်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် မြောက်ပိုင်းချင်းတောင်များမှ ခမီတို့နှင့်အတူ တဖြည်းဖြည်း ဆင်းလာကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ခမီတို့နှင့် အနွယ်တူ အုပ်စုတစ်စုတည်းဟုလည်း ဆိုကြသည်။

တောတောင်များကို အမှီပြုကာ နေထိုင်လာခဲ့ကြရသော မြို့တိုင်းရင်းသားတို့သည် ရခိုင်ရိုးမတောင်ကုန်းတောင်တန်းနှင့် ချင်းတောင်တန်းများတွင် ချင်းမျိုးနွယ်စုများနှင့် ရောနှောနေထိုင်လာခဲ့ကြသဖြင့် ဓလေ့ထုံးစံများလည်း တူညီမှုရှိလာခဲ့သည်။

ပျို့

ပြည်ထောင်စုအတွင်းက ရိုရင်းခွဲ ချစ်ခြင်းတရားများ

w&i f&m;ri faqG

“ ခေတ်ဟောင်းကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့
 သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှု၊ ခေတ်သစ်ကိုလိုနီ ပယောဂကြောင့်
 အဆိုးမြင်ဝါဒရှိနေကြသော လူနည်းစုများက
 မည်သို့ပင်ဗမာမုန်းတီးရေးဝါဒကို ကိုင်စွဲစည်းရုံးနေစေကာမူ
 ဗမာနှင့် အခြားသော ညီနောင်တိုင်းရင်းသားတို့၏
 ရှေးရာစုနှစ်များစွာကတည်းက
 အပြန်အလှန် မေတ္တာထားခဲ့သောကြောင့်
 ခိုင်မာသောဆက်ဆံရေးသည်
 မည်သို့မျှ ပျက်ပြယ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါဟု ဆိုချင်ပါသည်”

“ပြည်ထောင်စုသမ္မတ
 မြန်မာနိုင်ငံသည်
 ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုအရ
 ဒီမိုကရေစီနှင့်
 ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို
 ဦးတည်
 ကြိုးပမ်းနေသောကာလ
 တစ်နည်းအားဖြင့်
 နုနယ်သေးသော
 ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲ
 ကာလဟု
 ဆိုနိုင်ပါသည်”

ခေတ်အဆက်ဆက် မြို့တွင်းလမ်းများ
 ကတ္တရာ ခင်းခြင်းအစီအစဉ်တွင် မည်သည့်
 ဦးစားပေးစာရင်းတွင်မှ မပါဝင်ခဲ့ရသော စာရေး
 သူအိမ်ရှေ့က လမ်းကလေးကို ယမန် နှစ် ဇူလိုင်
 လမှာမှ လမ်းခင်းလုပ်ငန်းစတင်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လသည် ကိုဗစ်-၁၉
 တတိယလှိုင်း မြင့်မားစွာ ဖြစ်ပွားနေသော
 ကာလဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် ကိုဗစ်-
 ၁၉ ကာကွယ်ရေးတွင် အမျိုးသားရေး တာဝန်
 တစ်ရပ်အနေဖြင့် တစ်နိုင်တစ်ပိုင် ပါဝင်သည့်
 အနေဖြင့် (FACE-MASK) များ၊ လက်ဆေး
 ဆပ်ပြာရည်များကို အိမ်ရှေ့တွင် ခုံကလေးချ
 ဤ အလှူဒါနပြုခဲ့ပါသည်။

အများသူငါ လိုအပ်သလို သုံးဖို့ရန်နှင့်
 လမ်းခင်းလုပ်သားများအတွက် အသုံးပြုနိုင်ရန်
 ဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ် သောက်ရေသန့် ၂၀ လီတာ
 ဘူးကြီးများလည်း ကုသိုလ်ပြုပါသည်။

ဤသို့ပြုလုပ်ရင်းက စာရေးသူမှာ
 အတွေးတစ်ခု ဝင်လာပါသည်။ စာရေးသူတို့
 နေထိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ
 သည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုအရ
 ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို
 ဦးတည်ကြိုးပမ်းနေသောကာလ၊ တစ်နည်းအား
 ဖြင့် နုနယ်သေးသော ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲ
 ကာလ ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ယခုကဲ့သို့ မိမိအိမ်ရှေ့လမ်းကို သက်ဆိုင်
 ရာဌာနမှ လမ်းခင်းပေးသည့် အစီအစဉ်တွင်
 လမ်းလုပ်သားများအဖို့ မိမိတို့၏ တစ်နေ့တာ
 တစ်ခါ လုပ်အားခများ ရရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။
 သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံသားများ၊ မြန်မာစိတ်ဓာတ်
 များအနေဖြင့် လမ်းပြင်သည့်အလုပ်သည်
 အများကောင်းကျိုးအတွက်ဖြစ်ပြီး နေပူကျဲကျဲ
 တွင် ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ အလုပ်လုပ်နေကြရသူ
 များကို တွေ့မြင်နေရသည့်အခါ ကရုဏာစိတ်၊
 စာနာစိတ်တို့ဖြင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း ကွမ်း၊

ဆေး၊ လက်ဖက်၊ သရေစာအစား အသောက်များကို အိမ်တိုင်းလိုလိုမှ ဒါနပြုကျွေးမွေးလေ့ရှိပါသည်။

ဤအချက်သည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာလူနေမှုပုံစံ၏ အလွန်မြင့်မားသော စိတ်ဓာတ်များ၏ ပကတိပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစိတ်ထားမျိုးကို ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားများ စုပေါင်းနေထိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံး အစဉ်အမြဲ တွေ့မြင်နေကြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သည်မြင်ကွင်းမျိုးကို ဒီမိုကရေစီထွန်းကားလှပါသည်ဆိုသော အနောက်နိုင်ငံမှလူ အများအဖို့ နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကားသောနိုင်ငံယဉ်ကျေးမှုထက်သာလွန်သောရိုးရာဓလေ့စိတ်ထားများကို ဆိုလိုပါသည်။

ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်ကြသော ချင်း၊ ကရင်၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း၊ ကချင် စသဖြင့် (၁၃၅) မျိုးသော လူမျိုးစုတို့သည် ပထဝီအနေအထားအရ မိမိတို့ဒေသများတွင် မိမိတို့ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများနှင့်အညီ နေထိုင်လျက်ရှိကြပါသည်။

သို့သော် ရှေးရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းကပင် ကူးလူးဆက်ဆံမှု ရိုင်းပင်းကူညီမှု စာနာထောက်ထားမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသသို့ မောရှမ်းတို့ဒေသမှ ပဒေသရာဇ်များ အားပြိုင်သည့်အခါ အရေးနိမ့်သူတို့ ရှောင်ပြေးတိမ်းရှောင်လာခဲ့ကြပါသည်။ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပခုက္ကူခရိုင်၊ ရေစကြိုမြို့နယ်တွင် ရှင်မတောင်သနပ်ခါးဟု ကျော်ကြားသော ရှင်မတောင်ကြီးရှိပါသည်။ ရှင်မတောင်၏ အမည်မှာ ရှေးက(ရှမ်းမတောင်)ဟု ဆိုပါသည်။ ရှမ်းတို့ဒေသ ပဋိပက္ခများမှ တိမ်းရှောင်လာသော ရှမ်းမင်းသမီးကြီး ညီအစ်မ တို့သည် ယခုအခေါ် ရှင်မတောင်ခြေရွာတစ်ရွာသို့

“သည်မြင်ကွင်းမျိုးကို
ဒီမိုကရေစီ
ထွန်းကားလှပါသည်ဆိုသော
အနောက်နိုင်ငံမှ
လူအများအဖို့
နားလည်နိုင်မည်
မဟုတ်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေး
ထွန်းကားသော နိုင်ငံ
ယဉ်ကျေးမှုထက်
သာလွန်သော
ရိုးရာဓလေ့
စိတ်ထားများကို
ဆိုလိုပါသည်”

ရောက်ရှိလာခဲ့ကြပြီး ဒေသခံ ဗမာများက ရှမ်းမင်းသမီးကြီး၏ ကြံအင်လက္ခဏာကို ကြည့်၍ အမျိုးမြင့်မြတ်သူများဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြပြီး နွေးထွေးစွာ ကြိုဆိုနေရာပေး၍ လုံခြုံမှုပေးခဲ့ကြပါသည်။

ရှမ်းမင်းသမီးကြီးတို့သည် အညာဒေသတွင် သက်ဆုံး တိုင် အေးချမ်းစွာ နေထိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့ကြပြီး ကွယ်လွန်သွား သည့်တိုင် ယင်းတောင်ကြီးတွင် တောင်ပိုင်နတ် ဖြစ်ကြသည် ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြ၍ တောင်ပေါ်တွင် နတ်နန်းဆောက်လုပ် ပေးပြီး ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ခန့်မှ စ၍ ယနေ့တိုင်အောင်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ယနေ့ခေတ်ကာလများတွင်လည်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ တိုင်းရင်းသား ဒေသမှ ကလေးသူငယ် များ၏ ဘဝလုံခြုံရေး၊ ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးကို ရည်ရွယ် ၍ အညာဒေသအတွင်းမှ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၊ သီလရှင်ကျောင်းများ၊ ပရဟိတဂေဟာများ တွင် လုံခြုံမှုပေး၍ နွေးထွေးစွာ စောင့်ရှောက်ထားကြပါသည်။

အထူးသဖြင့် ပခုက္ကူမြို့နယ် စနစ်သစ်ပုထိုးတိုက် (ဘက) ကျောင်းတွင် တိုင်းရင်းသား ကလေးသူငယ်များ အရေအတွက်အားဖြင့် (၃၀၀) ကျော်ရှိနေပါသည်။ ကလေးများမှာ ချင်း၊ ရှမ်း၊ ပလောင်၊ ပအိုဝ်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤကဲ့သို့တိုင်းရင်းသားကလေးများအား အနာဂတ် ရှင်သန်အောင်မြင်ရေးကို ရည်ရွယ်၍ စောင့်ရှောက်ကျွေးမွေး ပညာသင်ကြားပေးနေမှုအပေါ် အဆိုးမြင်သူများက “ဗမာ ဘုန်းကြီးတွေက အတင်းအဓမ္မ ဘာသာဝင်ခိုင်းနေတယ်” ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုကြသည် ကိုလည်း ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ ကြားသိရပါသည်။ အမှန်အားဖြင့် တိုင်းရင်းသားကလေးသူငယ်များ အဖို့ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၊ သီလရှင်ကျောင်းများတွင် နေထိုင်ရသည့်အခါ နေရာဒေသ နှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ သာမဏေဝတ်ပေးခြင်း၊ သီလရှင်ဝတ်ပေးထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ အတင်းအဓမ္မ သာသနာပြုသည်ဆိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လုံးဝမရှိပါ။ ကလေးသူငယ်များ အချိန်တန် အရွယ်ရောက်သည့်အခါ မိဘရပ်ထံ ပြန်နိုင်ပြီး မိမိတို့ နှစ်သက်ယုံကြည်ရာ ဘာသာကို ကိုးကွယ်ခွင့် အပြည့်အဝ ပေးထားပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းသောကာလ ရောက်ရှိသည် အထိသာ စောင့်ရှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးကာလဆိုရာတွင် တိုင်းရင်းသားပြည်သူတို့၏ အရိုးခံစိတ်ထားများက ငြိမ်းချမ်းရေးကို အမှန်တကယ်လိုလားကြပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအချို့ကသာ တော်လှန်ရေးခေါင်းစဉ်တပ်ပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးလုပ်ငန်းများ၊ ပြည်တွင်းသယံဇာတများကို ထုတ်ယူရောင်းချမှုများကြောင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းနေသူများက စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်း ရေးကို မလိုလားဘဲ တိုင်းရင်းသားများအတွင်း လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှုများသာ လုပ်ဆောင်နေ ကြပါသည်။ သို့သော် ဗမာအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားတို့အကြားတွင် လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှု လုံးဝမရှိခဲ့သည်မှာ သေချာပါသည်။

ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များဆီက စာရေးသူတို့ အညာဒေသသို့ ရှမ်း၊ ပလောင် တိုင်းရင်းသူကြီး များ လာရောက်၍ လက်ဖက်စို၊ လက်ဖက်ခြောက် ရောင်းချခဲ့ကြသည်။ ခရီးဝေးကလာကြရ သူများ ဖြစ်သည့်အလျောက် တည်းခိုနေထိုင် စားသောက်ရေးကအစ အဆင်ပြေအောင် ဒေသခံများက ကူညီခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသူကြီးများကလည်း မိမိတို့ရိုးရာဝတ်စုံကို

အမြတ်တနိုး ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ဒေသခံအညာသူ၊ အညာသားများကလည်း ခင်မင်လေးစား တန်ဖိုးထား ကြပြီး စမ်းတဝါးဝါးစိတ်ဖြင့် ရောက်ရှိလာသော တိုင်းရင်းသူကြီးများမှာ အညာသူ အညာသားတို့ နွေးထွေးစွာကြိုဆိုမှုကြောင့် စိတ်အေးချမ်းသာစွာ အခေါက်ခေါက် ရောက်လာခဲ့ကြပါသည်။ ယခုကိုဗစ်-၁၉ ဖြစ်သည့် ကာလကြောင့် ရပ်နားထားကြရပါ သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းကဗမာတိုင်းရင်းသား များက အထက်ပါကူညီဖေးမမှုများ ရှိခဲ့ကြသလို တိုင်းရင်းသားညီနောင်များကလည်း အညာဒေသ အတွင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်တိုင်း မီးလောင်မှုကအစ၊ ရေကြီး၊ ရေလျှံ၊ ရေနစ်သည့် အခါတိုင်း အဝေးမှ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း တာချီလိတ်၊ မယ်ဆိုင်မှစ၍ လားရှိုး၊ မူဆယ်ဒေသများမှ စေတနာ ရှင်များက ကားကြီးကားငယ်တို့ဖြင့် ကူညီကယ်ဆယ် ရေးပစ္စည်းများ၊ အလှူငွေများကို ရက်ရက်ရောရော ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ လာရောက်လှူဒါန်းကြပါသည်။ မှတ်တမ်း များတွင်ရော အညာသားတို့၏ စိတ်နှလုံး တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမှ မှတ်တမ်းပြုထားကြပါသည်။

အညာဒေသသည် ရာသီဥတု ပူပြင်းခြောက် သွေ့၍ လယ်ယာကင်းကျွန်းစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ မဖြစ်ထွန်းသည့်အခါတိုင်းရင်းသား ဒေသအသီးသီးသို့ အလုပ်ကြမ်းသမားများ၊ ရွှေ့ ပြောင်းလုပ်သားများ (Migrant) သွားရောက်လုပ်ကိုင် ကြပါသည်။ ပလောင် ဒေသ လက်ဖက်ခူးသောလများတွင် အများစု အလုပ် သမားအများစုမှာ အညာသူ လေးများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်က ကျောက်စိမ်းထွက်ရာ ဖားကန့်၊ လုံးခင်းဒေသ၊ ရှမ်းပြည်နယ် က မိုင်းရှူးဒေသနှင့် ကုန်စည်ကူးသန်းရာ မူဆယ်၊ လားရှိုးထိ အလုပ်ကြမ်း သမားများမှာ အညာဒေသမှ ဖြစ်ကြပါသည်။

မကြာသေးမီနှစ်များဆီက ရခိုင်ဒေသအတွင်း ပြည်ပပယောဂမကင်းသော ARSA အကြမ်းဖက် သောင်းကျန်းသူများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြ၍

“အညာဒေသသည် ရာသီဥတု ပူပြင်းခြောက်သွေ့၍ လယ်ယာကင်းကျွန်း စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ မဖြစ်ထွန်းသည့်အခါ တိုင်းရင်းသား ဒေသအသီးသီးသို့ အလုပ်ကြမ်းသမားများ၊ ရွှေ့ ပြောင်းလုပ်သားများ (Migrant) သွားရောက်လုပ်ကိုင် ကြပါသည်”

ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ ဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြရသည်။ ပြည်ထောင်စုအတွင်း တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ကြုံတွေ့ရသော ဒုက္ခသည် လက်သည်းဆိတ် လက်ထိပ်နာ ဆိုသလို ရခိုင် ပြည်နယ်နှင့် တစ်ဆက်တည်း ရှိသော မကွေးတိုင်းဒေသကြီးအတွင်းမှ ရဟန်းရှင်လူများက နီးကြားတက်ကြွစွာ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ စားနပ်ရိက္ခာများ ပို့ဆောင်လှူဒါန်းခဲ့ကြပါသည်။ ဆရာတော်သံဃာတော်များမှလည်း ကိုယ်တိုင်လိုက်ပါ၍ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများကို စိတ်ဓာတ်ခွန်အားများ ပေးခဲ့ကြပါသည်။

ပြည်ထောင်စုအတွင်း အလယ်ပိုင်းဒေသနေ အညာသူ အညာသားများသည် ပထဝီ အနေအထားအရ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ မရှိသော်လည်း မြန်မာပြည်အနှံ့အပြား အလုပ်ကြမ်းသမားများအဖြစ် သွားရောက်လုပ်ကိုင်ကြသူများ ဖြစ်သည့်အတွက် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ တိုင်းရင်းသားတို့၏ လူမှုဒုက္ခများကို ကိုယ်တိုင်သိမြင်ခွင့်ရကြပါသည်။

တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးသားသောစိတ်ဓာတ်များ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို အမှန်တကယ် လိုလားသော စိတ်ဓာတ်များကို သိရှိကြပါသည်။

ခေတ်ဟောင်းကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှု၊ ခေတ်သစ်ကိုလိုနီ ပယောဂကြောင့် အဆိုးမြင့်ဝါဒရှိနေကြသော လူနည်းစုများက မည်သို့ပင် ဗမာမုန်းတီးရေးဝါဒကို ကိုင်စွဲစည်းရုံးနေစေကာမူ ဗမာနှင့် အခြားသောညီနောင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရှေးရာစုနှစ်များစွာကတည်းက အပြန်အလှန် မေတ္တာထားခဲ့သောကြောင့် ခိုင်မာသောဆက်ဆံရေးသည် မည်သို့မျှ ပျက်ပြယ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါဟု ဆိုချင်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အေးအတူ ပူအမျှ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားတို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူ့ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းဟုဆိုသော အနောက်တိုင်း ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် မတွေ့မြင်နိုင်သော ချစ်ခြင်းမေတ္တာတရားများ၊ စာနာထောက်ထားမှုများ၊ ရိုင်းပင်းကူညီမှုများ၊ အပြန်အလှန်လေးစားချစ်ခင်မှုများ စသည့် အလွန်အဆင့်မြင့်သော စိတ်ထားများ အခိုင်အမာရှိခဲ့ကြပါသည်။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့၏ ဗမာပြည်သိမ်းမဟာဗျူဟာ M သုံးလုံးဟုဆိုသော (Military) (Merchant) (Mission) ကြောင့်သာ သံသယမြဲမှုများ အုပ်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့၏ မေတ္တာစွမ်းအားကြောင့် မကြာမီကာလတွင် ခိုင်မာသော ငြိမ်းချမ်းရေးကြီးကို အခိုင်အမာ တည်ဆောက်နိုင်တော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

သယံဇာတများ ပေါများကြွယ်ဝ၍ သဘာဝတောတောင်ရေမြေ အလှတရားတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသော ပြည်ထောင်စုသားများအဖို့ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကြီးကို တည်ဆောက်ပြီးစီးသည့်အခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မေတ္တာတရား အထွန်းကားဆုံး၊ အလှပဆုံး၊ ခေတ်မီနိုင်ငံတော်ကြီးအဖြစ် ရောက်ရှိနိုင်လိမ့်မည် ယုံကြည်မိပါသည်။

တိုင်တားမင်းဆွေ

တိုင်းရင်းသားတို့၏
ချစ်ခင်ဖွယ် နှုတ်ခွန်းဆက်စကားများ
မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့
မင်္ဂလာပါ

ကချင်

- ဂျိန်းဖွေ = အာလူအူဂ(A Lu U Ga)
- နိုင်ဝါး = ငွေငေါက်ဝမ်ဇာန်ညီရှန်ဂ(Ngui Ngon Nyi Shong)
- ရဝမ် = ဖာမရာအေး(Pamvrae)
- လာချိဒ် = ဝိလောညိန်ဘဂျား(Ngi:Lho Nyid Baja)
- လီဆူ = ဟွားဟွား(HW.HW.)
- လော်ဝေါ် = ဝေါနာအီး(QAO"NA:I")

ကယား

- ကယား = တယ်ရာဘယ်ဆီး
- ကယော(ပရဲ) = အာဘာတရူးရီ
- ကယန်းကဲခေါင်း(ပဒေါင်) = အာဘာတာရောရေ
- ကယန်းကဲဒေါ(ဂေခို) = အာဘာတာရောရေ
- ကယန်းကဲခေါင်း(ဇယိမ်း) = အာဘာတာရောရေ
- ကယန်းကဲခေါင်း(ယင်းဘော်) = အာဘာတာရောရေ
- ဂေဘား = ဘယ်ဝေဘယ်မှော်
- ကယားမိုနု(မနုမနော) = တယ်ရာဘယ်ဆီး
- ယင်းတလဲ = တာရီ

ကရင်

- ကရင် = ဝေါလဲအဂေ(နံနက်ပိုင်း)၊
- = နီလဲအဂေ(နေ့လယ်ပိုင်း)
- = ဟားလဲအဂေ(ညနေပိုင်း)၊
- = နာလဲအဂေ (ညပိုင်း)
- = အောဆွန်းလားဆိုက်
- = အိုဆူအိုခလေး
- = အောင်ဆောင်အောင်ခလိုင်

- အရှေ့ပိုးကရင်
- စကောကရင်
- အနောက်ပိုးကရင်

ချင်း

- တီးတိန်၊ တွန်းဇံ = ဇိန်ဖား(Zingpha)(နံနက်ပိုင်း)
- ချိုး(မင်းတပ်) = မေးအွမ်လော(May Om Law)
- ခူမီး (ပလက်ဝ) = တဟာလ်ဟွေ့ရှဲလ်(Ta Ham Hawi Sy)
- မတူပီ = ဘဟုမ်းကမ်အုမ်နဲ(Ba Hoeng Kan Uem Ne)
- ဖလမ်း = နန်းဇာသဲင်းကျီဘိုင်(Nan Za Ten Cibai)

ဗမာ

ဗမာ	= မင်္ဂလာပါ
မွန်	
မွန်	= မင်းရဲအောင်း
ရခိုင်	
ရခိုင်	= သာလီစွပါ
ရှမ်း	
ရှမ်း	= မိုင်ဆွန်ခ
ပအိုဝ်း	= မန်းဂလားချား
ဓနု	= မင်္ဂလာပါနော
တောင်ရိုး	= မန်ကလော်ပါ
အင်းသား	= မိန်ကလာပါ
လီဆူ	= ဟွဟွ
အာခါ	= နင်စားအိုလူ
ဝ	= ဘောက်ယမ်းပါမောင်း
လားဟူ	= မင်္ဂလာပါ
ကိုးကန့်	= နီးဟောက်
ပလောင်	= ရိုဆေအော်

ကျေးဇူးတင်ပါတယ်

ကချင်

ဂျိန်းဖွေ	= ကျေးဂျူးကဘာဆိုင် (Chyeju Kaba Sai)
ဇိုင်ဝါး	= ကျေးဂျူးကောဘဲ (Jeju Kaw Be)
ရဝမ်	= အော့အာအီးအေ (Oqa Ie.)
လာချိဒ်	= ဂါဂျာဗျယ် (Gaja Bye:)
လီဆူ	= ရှားမို (X.MO)
လော်ဝေါ	= ကျေးဂျူးစိုဝါး (Je Ju So:Va")
ကယား	
ကယား	= တယ်ဘွီးဘယ်တရေး
ကယော(ပရဲ)	= သမိုဘားန့
ကယန်းကဲခေါင်း(ပဒေါင်)	= သရီဘားန့
ကယန်းကဲဒေါ (ဂေခို)	= တာရေဘာ
ကယန်းကဲခေါင်း(ဇယ်မ်း)	= သရီဘားန့
ကယန်းကဲခေါင်း(ယင်းဘော်)	= တရေဘားန့
ဂေဘား	= ဒယ်မှော်ဘယ်နယ်
ကယားမိုနု(မနုမနော)	= တယ်ဘွီးတယ်တရေး
ယင်းတလဲ	= သယ်ဗွီး

ကရင်

- ကရင် = တာပလူး
- ချင်း**
- တီးတိန်၊ တွန်းဇံ = လုံဒမ်မမ(Lungdam Mahmah)
- ဟားခါး၊ ထန်တလန် = ကလောမ်တုတ်(Kalawm Tuk)
- ချိုး(မင်းတပ်) = နပွေခီး(Na Boi Ni)
- ခူမီး(ပလက်ဝ) = ကွန်းပရိုက်ပါ(Kawn Pa Rai Ba)
- မတူပီ = ကအုမ်နဲ(Ka Aeum Ne)
- ဖလမ်း = ကလုံးအွယ်သုပ်(Ka Lung Awi Tuk)
- မာရာ(ထန်တလန်၊မတူပီ) = အီကာလာအိုခြီ(I Caa Lau Chi)
- ဇိုတုန်(မတူပီ) = ကာလုန်တုာ(Ka Long Tua)
- ဇိုဖေ(ထန်တလန်) = ကာကြာလောင့်(Ka Ca Lawng)
- ဆင်ထန်(ဟားခါး၊ ထန်တလန်) = ကာလောမ်သွဲ(Ka Lawm Toih)
- လာအိုသူ(ထန်တလန်) = အီကြာလောစာ(I Caa Law Sa)

ဗမာ

- ဗမာ = ကျေးဇူးတင်ပါတယ်
- မွန်**
- မွန် = တန်ကူရအောင်း
- ရခိုင်**
- ရခိုင် = ကျေးဇူးတင်ပါရေ
- ရှမ်း**
- ရှမ်း = ခုပ်စိုင့်ခ
- ပအိုဝ်း = ကျေးကျူးတန်းငါး
- ဓနု = ကျေးဇူးတင်ရီးနော
- တောင်ရိုး = ကျေးဇူးတင်ပါတယ်
- အင်းသား = ကျေးဇူးတင်(မ်)ပါတယ်
- လီဆူ = ဆားမို
- အာခါ = ဂီလန်ဟိုင်လေ
- ဝ = တင်ပွန်စွမ်း
- လားဟူ = အော်ဘိုအူကြား
- ကိုးကန့် = ရှိရှိ
- ပလောင် = ကေးဇူဒေါင်းအော်
- ပလောင် = ရော့ပဲတွန်ကူတွန်ပေါင်အော
- (ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်)

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

အယ်ဒီတာ့စကား

- ပင်လုံအစ ငြိမ်းချမ်းရေးအလယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆုံး

ရိုးရာဓလေ့ စာပေယဉ်ကျေးမှုကဏ္ဍ

၁။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော အနောက်ပိုးကရင်လူမျိုးများ၏ စပါးလိပ်ပြာခေါ်ပွဲ

၂။ အာခါတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအကြောင်း တစေတစောင်း

၃။ ပအိုဝ်းစာပေသမိုင်း

၄။ တိုင်းရင်းသားရိုးရာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ဓလေ့ထုံးစံမှတ်တမ်းအကျဉ်း

၅။ မနောမြေဆီမှ မနောပွဲတော်သို့

အားကျဂုဏ်ယူဖွယ် တို့လူငယ်ကဏ္ဍ

၆။ ဟင်နရီဒူးနန်ဆုရှင် စိုင်းအောင်လှိုင်မြင့်

အထူးဆောင်းပါးကဏ္ဍ

၇။ တောင်တန်းဒေသများ၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး

၈။ ငြိမ်းချမ်းရေးရောင်နီကို အကျဉ်းချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း

၉။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှ အားနည်းချက်များ

၁၀။ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြမည်လေ "NCA"

၁၁။ (၇၅)နှစ်ပြည့် ပင်လုံစာချုပ်နှင့်နှီးနွယ်ပတ်သက်သော

၁၂။ ပင်လုံစာချုပ်အပေါ် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားတစ်ဦး၏အမြင်

မှတ်ဖွယ်စုံစုံ စကားပုံနှင့်ပုံပြင်များကဏ္ဍ

၁၃။ (က) စကားပုံများ

(ခ) ပုံပြင်များ

ထင်ပေါ်ကျော်ကြား တိုင်းရင်းသားကဏ္ဍ

၁၄။ လေးစားဖွယ်ရာ မင်းဧရာဝတီတို့၏ သူရဲကောင်းချစ်စိတ်(မွန်)

၁၅။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားအဆိုတော် စိုင်းထီးဆိုင် (ရှမ်း)

၁၆။ မြန်မာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းများမှ အနားယူခွင့်မရနိုင်သည့် ဗိုလ်ကြီးအောင်ဆန်းသူရိယတိုက်ချွန်း (ချင်း)

အထွေထွေကဏ္ဍ

၁၇။ တောင်သားလူမျိုးနှင့်မိအယ်ရွာ

၁၈။ သွေးချင်းတို့၏ ကယန်းရွာ

၁၉။ မော်ကင်း သို့မဟုတ် ဆလုံ

၂၀။ ရှမ်းမြေလတ်က ဓနုတိုင်းရင်းသားမှတ်စု

၂၁။ တိုင်းရင်းသားလူငယ်တစ်ဦး၏ မျှော်မှန်းရော်ရည် အနာဂတ်တိုင်းပြည်

၂၂။ ကရင်ရိုးရာချည်ဖြူဖွဲ့

၂၃။ လီဆူတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု

၂၄။ မြို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံများ

၂၅။ ပြည်ထောင်စုအတွင်းက ရိုရင်းစွဲ ချစ်ခြင်းတရားများ

တိုင်းရင်းသားတို့၏ နှုတ်ခွန်းဆက်စကားကဏ္ဍ

၂၆။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ချစ်ခင်ဖွယ် နှုတ်ခွန်းဆက်စကားများ

